

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalcken* gjord proposition, fann *Ridderskapet och Adeln* för godt, att så väl *Herr Gripenstedts* ofvannämnde Memorial, som *Herr Heggardts*, i anledning deraf nu afgifne yttrande, till Stats- och BancoUtskottet remittera.

Å nyo föredrogs *Herr Montgommeries*, *Gustaf*, den 3 dennes, förmiddagen, på bordet lagde Memorial, om upphörande af *Krigs-Academien* och inrättande af *Professioner i Militair-vetenskaperne* vid *Rikets Universiteter*.

Herr Lefrén, Johan Pehr, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 4).

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Herr Montgommerie, Gustaf: Jag trodde mig så mycket mindre hafva kunnat såra någon inom detta rum, allraminst den sista värde Talaren, som mine reflexioner voro helt och hållet allmänna, och som jag dessutom i sjelfva motionen hade den äran att göra nu varande Föredraganden af *Commandomål* och de tvänne sista tillförordnade *Gouverneurer* den fullkomliga rättvisa för deras bemödanden att förbättra och förädla läromethoden vid *KrigsAcademien*.

Äfven jag bär lika så varm känsla som

någon annan för de af den värde talaren åberopade namn, nemligen Wranglar, Torstensöner, Stenbockar m. m.; men också dessa vördade namn tala för min motion, ty ingen af dem hade bevistat någon Krigs-Academie. Dessutom lärer man sig vid Academierna att känna och varmt värdera andra likaså vördnadsbjudande namn, såsom Oxenstjerna, Linnéer, Melanderhjelm, Ihre &c. För öfrigt hade jag väntat att den värde talaren hållit sig mera vid sjelfva saken, än blott vid uttrycken, under känslöväckande utrop.

Grefve *Cronhjelm*, *Polycarpus*: Frånvarande då min motion om sammansläende af Artilleriets och Ingenieur-Corpsens högre Läro-Verk i går afton förekom, anhåller jag, att nu få yttra mig öfver de anmärkningar som af Herr Franc Sparre gjordes, så väl i anledning af nämnde motion, som i anledning af min andra motion, om anställande af en Militair-Lärare vid Upsala Academie. Det är visserligen för mig afskräckande, att yttra mig öfver anmärkningar, framställde af en Ledamot, hvars rika erfarenhet och djupa insigter i krigs-yrkets alla delar äro så allmänt kände; jag beder därför att man ville anse hvad jag nu blygsamt går att anföra, mindre såsom ägande till föremål att vederlägga Herr Franc Sparres anmärkningar, än såsom ägande det, att rättvisa de åsigter jag framställt, en åtgärd, som jag tror mig vara skyldig så väl min egen öfvertygelse, som det rum, inom hvilket jag haft den äran att yttra mig.

Herr Franc Sparre anför, att ingen ser-
deles nytta skulle uppstå af ofvannämnde båda
Läroverks sammanslående; hvarken med afse-
ende på undervisningen, eller på kostnaden,
och Herr Sparre bifogar derföre några skäl.
Äfven för mig, jag vågar försäkra det, haf-
va dessa skäl framställt sig och jag anhåller;
att för Höglöflige Ridderskapet och Adeln få
anföra de raisonnementer, som hos mig uppstått
mot de samma.

Vid det gemensamma Läroverket, kunde
de blifvande studierna indelas i trenne slag.

1:o Sådane, som till lika utsträckning
gemensamt borde idkas af båda Corpsernes
elever.

2:o Sådane gemensamma vettenskaper, som
borde behandlas af båda, ehuru till olika ut-
sträckning.

3:o Sådane som äro serskilde för hvarje
Corps.

Till den första afdelningen höra sjelfva den
rena Mathematiken i hela den utsträckning, som
fordras för allt begagnande af de Physise Ma-
thematiska vettenskaperne samt vissa delar af
den använda Mathematiken och till denna för-
sta afdelning torde äfven böra räknas Krigs-
Historien och de allmänna åsigter af krigs-
vettenskapen, som icke uteslutande tillhöra nå-
got serskildt yrke, något serskildt vapen, utan

som röra alla gemensamt. I dessa delar anser jag för min del icke behovet af serskildte Lärare för hvarje Corps. Till det andra slaget studier, eller sådane som gemensamt böra behandlas af båda Corpsernes elever, ehuru till olika utsträckning, höra Artillerie-, Fortification och Topographie med mer eller mindre användande af de Mathematiska lärorna. Jag har föreställt mig, att Artillerie-föreläsningar för Ingenieur-Corpsens, och Fortifications samt Topographiske föreläsningar för Artilleriets elever, alltid genom den serskildte undervisningen måste blifva något ensidige och ej innebära de generelt omfattande åsigter, som skulle erhållas om t. ex. den skickligaste Läraren i Artillerievetenskapen äfven bibringade Ingenieur-Corpsens elever de nödvändiga grundbegrepp i denna vetenskap och de skickligaste Ingenieur-Lärare bibringade Artillerie-eleverne de nödvändige begreppen i Fortification och Topographie. Den, som af Krigshistorien inhämtat hvilken tids-utdrägt och förlust vid krigs-företag, isynnerhet i Fästnings-kriget, ofta uppkommit genom brist på enhet i principer hos Artillerie- och Ingenieur-Officerare, skall säkert ej neka nyttan af denna gemensamma undervisning i Militaire ämnen. Hvad det tredje slaget af studier beträffar, ligger det i sakens natur, att de, likasom nu, alltid måste behandlas serskildt.

Jag har nu trott mig visa, att någon nytta i vetenskapligt afseende verkligen skulle uppkomma af båda undervisnings-verkens samman-
slående

slående, jag skall äfven söka visa nyttan deraf i oeconomiskt, så vida man ej bestrider min premiss om möjligheten af en gemensam lärare i Mathematiken och af gemensamma Militair-lärare. Hvad först angår den förra, så torde han väl i anseende till dess åliggande att under sommaren förrätta triangel-mätningar och i anseende till det förökade besväret vid undervisningen, böra åtnjuta högre arvode än han nu äger; men detta torde väl icke behöfva ökas med hela löne-anslaget för Artillerie-läroverkets Mathematiske Lärare. Jag inser icke heller att en gemensam Lärare i Mathematiken ej skulle medhinna undervisningen; ty säkerligen skulle föreläsnings-timmarne kunna indelas så, att de timmar, som för hvarje corps elever enskildt upptogs för föreläsningar, i den använde Mathematiken, kunde för den andras upptagas af den tillhörande enskille studier af 3:dje slaget. Hvad åter angår gemensamma Militair-Lärare, så kan man invända att derigenom ingen besparing skulle vinnas, emedan Militair-Lärarne vid Ingenieur-Corpsen nu ej äga något arvode; men dessa kunna väl göra anspråk derpå äfven så väl som de vid Artillerie-Läroverket, och om de icke hittills haft det, så tyckes mig häruti ligga en obillighet i principen, hvilken också framdeles någon gång torde kunna i sin ordning verka ofördelagtigt på undervisningen.

Talaren anför vidare såsom skäl mot min motion, att Ingenieur-Corpsens elever måste

om Sommaren bortcommenderas för att öfvas i practiske arbeten. Jag får den äran upplysa, att under den tid jag begagnade undervisningen vid Artillerie-Läroverket, och jag tror det är så ännu, begagnades Sommar-månaderne uteslutande för Artilleri-elevernes practiska öfningar, såsom utvidgad ritning, Canongjutning, Krutprobering, Gevärs-tillverkning och recognosceringar, hvartill stundom kom fäktning och gymnastik samt afskrifning af curser. Jag inser icke, att dessa olika practiska öfningar skulle vålla något afbrott i sambandet emellan begge Corpsernes gemensamma theoretiska undervisning.

Herr Franc Sparre anför vidare, att Ingenieurs-Corpsens elever icke kunna bo på Marieberg. Den värde Talaren känner säkerligen bättre än jag, om detta medför några olägenheter. Men jag får endast i sådant fall erindra, att min idé icke är bunden vid något visst ställe, utan att tilläfventyrs Artillerie-undervisningen skulle kunna, och det med betydlig besparing för Staten, verkställas inom hufvudstaden likasom nu Ingenieur-Corpsens, och må hända skulle en del af denna besparing kunna användas att gifva Ingenieur-undervisningen den utbildning, som Herr Franc Sparre yttrar den ej kunna ernå i anseende till bristande Stats-bidrag.

Herr Sparre öfvergår derefter till min motion om anställande af en Militair-Lärare vid Upsala Academie, och anför dervid följande:
 "Utan att ogilla hvad Herr Montgommerie och

"Grefve Cronhjelm anført om möjligheten att
"vid andra Läröverk bilda Militairen, hvil-
"ket jag anser både möjligt och som teori rig-
"tigt, tror jag likväl att man gjorde ganska illa
"att rubba inrättningen af Krigs-Academien förr,
"än man har något annat som säkert uppfyller
"ändamålet."

Jag skulle högeligen önskat, att Herr Franc Sparre gjort mig den rättvisan att finna, att just denna sista princip legat till grund för min motion. Jag har nemligen trott, att om Militair-Lärare anställdes vid Universiteterna, så skulle genom inrättningarnes concurrence för-ordsakas, att den inrättning som visade de bästa följderna skulle erhålla mästa förtroendet; om då resultatet skulle utfalla till fördel för bildningen vid Universiteterna, så vore tids nog att indraga Krigs-Academien, och skulle åter resultatet utfalla till förmån för Krigs-Academien, så vore det väl i alla fall obilligt, att betaga den vid Universiteterna studerande Ungdomen tillfälle att der bilda sig äfven i Militairiskt afseende. Dessa mina tankar finnas tillräckeligen uttryckte i början af min motion deri jag yttrar: "*Jag är vissat långt ifrån, att för närvarande klandra Krigs-Academiens existence &c.*" och detta just derföre, att jag anser, i detta fall likasom i många andra, tiden och den stigande upplysningen utgöra de säkraste correctiven.

Herr Franc Sparre anför sluteligen, att fråga äfven här är om inrättandet af en Cen-

tral-Skola, till likhet med de så mycket berömda polytechniska Skolor, som af Napoleon inrättades. För den fägnande underrättelsen om denna åtgärd, så vacker till sitt ändamål och så lofvande till sina följder, om man också skulle nödgas motse dem först i en aflägsnare tid, anser jag, att hvarje vän af den allmänna bildningen är skyldig Herr Franc Sparre sin varmaste tacksamhet.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric*: Den förevarande frågan om Krigs-Academiens upphäfvande, anser jag utgöra en så väsendtlig del af de olika åsikterne i afseende på Försvars-verkets organisation i allmänhet, att jag icke är i stånd att finna huru denna fråga kan behandlas ur sitt sammanhang dermed. Jag inser således äfven, att den väckta motionen blifver utan all påföljd, då den icke kommer på en väg, hvarifrån den enda verkan i den delen vore att hoppas. Men då flere af Ridderskapet och Adelns Ledamöter, som sjelfve genomgått kursen vid Krigs-Academien, yttrat sig öfver de stora fördelarne utaf den där införda Uppfostrings-method, så kan icke heller jag, som äfven blifvit uppfostrad derstädes, förtiga den utgång jag deraf erfarit. Jag frågar först, huruvida det är enligt med något systeme, att hafva serskildta uppfostrings-anstalter för Militairer; och jag fruktar att denna tanka icke kan bestå emot de åsikter, som ligga till grund för allt constitutionelt samhälle. Är väl det förhållande byggdt på sunda principer, att vid 11 å 12 års ålder, då man vanligen insättes vid

Krigs-Academien, vilja bestämma en gosses fal-
lenhet för något visst yrke, och gifva honom
en så ensidig bildning, som den man på detta
ställe erhåller? Sjelf röner jag en daglig erfa-
renhet af denna uppfostrans otillräcklighet, då
jag vid 16 års ålder lemnade Carlberg, utan
att äga grunderne för de kunskaper, hvaraf jag
sedan känt mig i så stort behof. Jag tror att
de egentliga medborgerliga kunskapernes in-
hämtande, alltid bör sättas i främsta rummet,
och de Militaira anses endast såsom en acces-
soir, som lätt vinnes, då den Militaira färdig-
heten icke utgör någon egentelig vettenskaps-
gren, och således kan ernås af hvilken som
helst, som redan i de förra förvärfvat grunde-
liga kunskaper. Härifrån torde väl undantag
böra göras för Sjö-Cadetterne, då Sjöväsendet
och de dertill erforderlige vettenskapers stu-
dium omfatta så många ämnen af en mera ab-
stract natur, att utan jemn öfning och längre
vana, ingen fullkomlig färdighet deruti kan vin-
nas; men att för Landt-Arméens behof bibe-
hålla en inrättning, som kostar mer än den bå-
tar det allmänna, anser jag icke enligt med ett
systematiskt Stats-hushållnings-systeme. Dess-
utom gör denna inrättning ännu en skada. Mån-
ga förmögna Föräldrar, som nu för det goda
prisets skuld placera sina barn der, skulle an-
nars åt dem hållit Informatorer; och många
fattige ynglingar, som, under det de undervi-
sade andras barn, sjelfve fullbordade sin egen
uppfostran och bildade sig till i framtiden sto-
re och kunnige män, äro nu alldeles i saknad
af en sådan utväg. Jag förenar mig därföre

med Herr Montgommerie och instämmer i dess motion.

Herr *von Hohenhausen, Michaël*: I frågan om upphäfvande af en hittills godkänd inrättning, har jag endast kunnat betrakta den närvarande tidens kraf. Man bortrifver icke de stöd, på hvilka en gammal byggnad hvilat för det man *tänker* uppföra en ny grundmur derunder, och alltid lärer den regeln blifva gällande, att endast den förändring är god, som i det gamlas ställe, sätter ett påtageligt bättre.

Till Höglofl. Ridderskapets och Adelsn upplysta bepröfvande vågar jag hemställa, om detta är fallet med Herr Montgommeries motion, eller om en Lärares undervisning uti de Militära vettenskaperna vid Universiteten kan uppväga den säkerhet i dessa kunskapers meddelande i Arméen, som nu äges och som hittills vid Krigs-Academien erhållits. I våra Artillerie-Regementen hafva alltid funnits Lärare och Informations-Officerare, för att undervisa uti de derstädes förekommande vettenskapsgrenar, och ingen har, efter inträdet i dessa Corps derstädes kunnat vinna något advancement, utan att förut hafva tagit den så kallade stora Artillerie-examen. Men äfven de som undergått denna examen, hafva ytterligare behöft tillbringa tvenne år vid Mariæbergs Högskola, till genomgående af dervarande cours uti de Militaire vettenskaperna, och jag tror att desse Herrar sjelfve skola medgifva, att de ännu icke uttömt sitt ämne. Om vi varit i saknad af den-

na inrättning, skulle vi äfven hafva saknat många kunnige och skicklige Officerare; ty ganska få deribland hade kunnat bekosta sitt underhåll i främmande länder, för att der erhålla denna undervisning.

Att Militära kunskaper äro nödvändiga i det utbildade skick, Krigs-Systemet i Europa nu uppnått, lærer väl af ingen betvillas. Men ännu nödvändigare blifva de hos oss, än i större Riken; då Krigs-Theatern i vårt couperade land, på få ställen erbjuder användandet af dessa stora massor, utan fordrar mindre styrka och mera enskildta insigter och skicklighet hos befälet och truppen. Jag tror således icke att de summor, som Staten använder på denna undervisning, äro bland de minst nödvändiga till Försvars-verkets upprätthållande. En annan sak har man ej heller velat medgifva, nemligen nyttan af en enskildt uppfostran för det Militära lifvet, hvilket man kallat ensidig. Hvarje uppfostran bör väl till en viss grad vara allmän; men om, sedan den blifvit fullbordad, man icke fäst sig vid något visst yrke, så blir man, om denna allmänna uppfostran längre fortfar, ej skicklig till något. Jag vänder mig i detta fall till Eder, mine Herrar, som sjelfva vid Carlberg tillbragt Eder ungdom, jag återkallar i Edert minne, huru många pojke vi sedt inkomma, bortklemad i Föräldrars hus, med vedervilja mot gröfre spis, fruktan för djerfva kroppsrörelser, att bada i sjön, med ett ord för allt, för hvilket den moderliga ömhetsen bäfvat och med sin skyddande vinge bevarat

den spröda gunstlingen, och denna pojke hafva vi sedt lemna Krigs-Academien, såsom en härdad yngling, med erkänsla för sin der skedd omskapning, och med förmåga att gagna Konung och Fädernesland.

Jag vill icke längre upptaga Edert tålmod mine Herrar, men slutar med den erindran till mine motståndare, att först uppföra den nya grund-muren, innan man bortrifver de gamla stöden.

Herr Grefven och LandtMaruskalken hemställde, att så väl Herr Montgommeries ofvannämnde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, nu afgifne yttranden måtte till Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomiae-Utskotten remitterades.

Bifölles.

Föredrogs å nyo Friherre Mannerheims, Lars August, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående indeldta Cavalleriets samt RoteBåtsmännens beklädnad och equiperung.

Grefve *Cronstedt*, *Claes*: Herr Friherre Mannerheim menar förmodeligen, att det af honom projecterade Beklädnadssätt för indeldta Båtsmän, skall vederfaras alla sådane, och om så är, får jag upplysa, att så kallade indeldte Båtsmän äro de i Blekinge och Södra delen af Calmare Län; men att i de andra Provincerne

endast finnas RoteBåtsmän, hvarföre denna rubrique torde ändras. Jag gillar för öfrigt fullkomligen förslaget och anser att både Kronan, Roten och Båtsmannen skola vinna derpå; men jag fruktar att detta ej kan af Riksens Ständer, såsom ett annat Riksdagsmål afgöras, som Herr Friherren föreslår i sjetten punkten, utan måste dylika contracter uppgöras mellan Roten och Kronan, antingen vid mönstringar eller andra allmänna sammankomster.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att så väl Friherre Mannerheims ofvannämnde Memorial, som Grefve Cronstedts, i anledning deraf, nu afgifne yttrande måtte till Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskotten remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Friherre Sparres, Sixten, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående de reducerade Cavalleri-Regementernes återuppsättande till håst, samt om särskildta löneanslag för Befålet vid Smålands InfanteriBataillon.

Herr Nordenankar, *Gustaf*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 5).

Herr *Rothlieb, Axel*, uppläste följande;

(Se Bilagan N:o 6.)

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag är ej militaire, och ingår alltså icke i annat yttrande än den allmänna erindran, huru litet frågor af denna speciella natur synas tillhöra Ståndernes afgörande. Inom motionstiden har en värd Ledamot hos oss begärddt, att en del af Sveriges Cavalleri bör sitta af; och nu begär en annan värd Ledamot, att ett redan afsuttet Cavalleri må sitta upp; men då proportionen emellan Cavalleri och Infanteri dock är en fråga af natur att egentligen tillhöra Rikets Högste Militaire Befälhafvare, så tror jag att vi göra bäst att öfverlemna densamma till vår Konungs afgörande, som visserligen förstår den frågan bättre än vi. Jag instämmer alltså i Herr Nordenankars yttrande; likväl med det förbehåll, hvarom Herr Rothlieb påmint, och hvori han har mycket rätt, nemligen, att der contract existerar, mellan Kronan och Rusthållare, der kan rubbning icke göras, utan i följe af båda contrahenternes fria medgifvande.

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* gjord proposition, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att så väl Friherre Sparres o'vannämnde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf nu afgifne yttranden, till Stats- samt Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskotten remittera.

Föredrogs å nyo Herr Haijs, Albrecht, d. 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memo-

rial, angående inrättande af private LäneBanker samt premier till uppmuntran för Slójderne och Boskapskötseln.

Herr von Heijne, Georg, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 7.)

Herr Silfverberg, Magnus Diedric, hade inlemnadt följande, som upplästes:

(Se Bilagan N:o 8.)

Herr Tham, Wollrath: I anledning af Herr von Heijnes yttrande, ber jag att få nämna, det jag väl ej kan bedöma, huruvida Rotehållare i allmänhet skulle önska att se någon del af Indeldta Arméen indragen. Men hvad Rotehållarne inom Skaraborgs Län vidkommer, kan jag å allas vägnar försäkra, att de icke hysa en sådan önskan, emedan de vid nuvarande förhållande äro försäkrade för alla villkorliga afgifter och åtminstone säkert veta, hvad de för soldatens beklådnad och underhåll måste betala. De skulle derföre ej önska se Regementet indraget, emedan Rotefrihetsavgiften skulle draga nya penningesummor utur landet, efter hand beröfva Länet en mängd genom sednare tiders nyttiga arbetscommenderingar i flera mechaniska yrken väl inöfvade arbetare, och betunga det samma med underhållandet af kanske nära 1000 Hushåll, som genom Regementets indragning blefvo utan tak och föda.

Herr Grefven och LandtMarskalken hem-

ställde, att så väl Herr Haijs ofvannämnde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, nu afgifne yttranden, måtte till Stats-, Banco- samt Allmänna Besvårs- och OeconomieUtskotten remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Herr Ehrenstams, Samuel Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående inrättande af flyttbara trågaller öfver målkåril för spannmål,

Herr *Ehrenstam*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 9).

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* gjord proposition, fann Ridderskapet och Adeln för godt att, så väl Herr Ehrenstams förstnämnde Memorial, som dess i samma ämne nu ytterligare uppläste anförande till Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskottet remittera.

Föredrogs å nyo Friherre Ridderstolpes, Fredric, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, innefattande uppmaning att återtaga nationaliteten.

Herr *von Heijne, Georg*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 10.)

Friherre *Ridderstolpe, Fredric*: Då jag har

anledning tro mig af en och annan missförstådd, får jag tillägga, att till dem, som ej fattat hvad jag sagt, har mitt tal ej haft förmåtenheten att tro sig hinna. Jag åger, utom hoppet att hafva varit förstådd af en betydlig del landsmän, äfven vissheten om att tänka lika med en stor del af detta tidehvarfsskapande Ridderskap.

Historiens blad stå öppna; de vänta med tillförsigt sin prydnad af den nya Dynasti, hvars fortgång vi nu emotse. Denna prydnad är en capitell som bör uppbåras af nationalitetens colonne, hvartill Constitutionen är basen.

Jag har framkastat några sanningar och sökt uttrycka dem på ett ådelt språk; vål vetande, att sanningens bild förnedras af en plump pensel, hänförd af öfverdriften.

Att se mitt anförande intaga ett rum i Protocollet är min rättighet; min tröst den, att kommande tidens Nordiska allvar skall rättfärdiga mina nu fällda uttryck. Jag instämmer med Herr von Heijne uti anhållan om remiss af mitt anförande till OeconomieUtskottet.

Herr Grefven och LandtMarshalken föreslog, att så vål Friherre Ridderstolpes förstnämnde Memorial, som de af honom och Herr von Heijne, i anledning deraf, nu afgifne yttanden, måtte till Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Friherre Anckarswärds, Hendric, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående förändrade stadganden i afseende på publike examina.

Friherre *Adlerbeth, Jacob*: Det är i anledning af Friherre Anckarswärds motion, som jag för några ögonblick anhåller om Ridderskapet och Adelns uppmärksamhet. De fosterländska tänkesätt, som ligga till grund för Friherrens yttrande, göra mig förvissad, att han ej misstycker de anspråkslösa anmärkningar jag dervid ämnar framställa. Friherre Anckarsvård har, i afseende på undervisningen vid Rikets Universiteter önskat den förändring, att Fäderneslandets Grundlagar och Statistik måtte derstädes blifva ämnen för allmänna föreläsningar. Att sådant icke redan blifvit stadgadt, anser han vara en följd af bristande omtanka hos den Comité, som varit nedsatt för att undersöka och förbättra de offentliga Undervisningsverken. Jag bör därför upplysa, att denna Comité aldrig varit anbefalld att granska de Academiska Constitutionerne. Denna befattning har varit uppdragen åt en annan Comité, af hvars arbeten verkningarne äro mig obekanta. Hvad UppfostringsComitéen angår, blef dess första åtgärd, att undersöka de lägre läroverken, och det var behofvet af förbättrade föreskrifter för den elementariska undervisningen, som föranledde den nya SkolOrdningen. UppfostringsComitéen var visserligen, enligt hvad Friherre Anckarsvård anmärkt, länge sysselsatt med sitt förslag till denna författning. Men denna långsamhet var en

oundviklig följd af sjelfva arbetets beskaffenhet. Något nytt förslag till Elementar-Läroverkens organisation kunde icke uppgöras, förrän fullständiga uppgifter vunnits, om deras tillstånd vid den tid, då Comitéen började sina arbeten; först sedan dessa upplysningar hunnit insamlas, kunde man tänka på förbättringar. Hvad angår de kostnader, som Comiténs verksamhet för Statsverket medfört, får jag åran nämna, att, enligt hvad jag med noggrannhet beräknat, hela beloppet af dessa omkostnader icke uppgått till 8300 Riksdaler Banco. Orsaken hvarföre de varit inskränkte till detta belopp, är, att de till bestridande af UppfostringsComiténs utgifter nödige medel, under någon tid utgingo af Barthelemyska Statsinkomster, och således icke i ringaste mon betungade Svenska StatsVerket. Om nyssnämnde kostnadssumma jämföres med hvad andra Comitéer af Staten erhållit, lär den icke kunna anses såsom mycket betydlig.

Jag utbeder mig äfven att få fästa Ridderskapets och Adels uppmärksamhet på följderna af Comitéens förrättningar. De hafva väl stundom varit omtalade, men icke nog fullständigt. Att här uppräknas dem *alla*, vore äfven utan ändamål; jag anhåller derföre blott att exempelvis få anföra *några*. Hufvudstadens Allmänna Läroverk hafva, enligt UppfostringsComitéens tillstyrkande, blifvit utvidgade och försatte uti ett förbättradt skick. Ett nytt Gymnasium har blifvit inrättadt på Gottland, och ett fullständigt förslag till ett dylikt för Lunds Stift, är redan öfverlemnadt till Kongl. Maj:ts

Nådiga pröfning. Derjemte har en mindre bekymmersam framtid blifvit beredd för Lärare af lägre grader vid Gymnasier och Skolor. De kunna nu berga sig af sina inkomster, hvilket förr icke var förhållandet. Ytterligare har den stora förändring i afseende på de offentliga Läroverken blifvit vidtagen, att till främjande af undervisning för dem som söka en allmän medborgerlig bildning, eller egna sig åt industriella yrken, fullständiga Apollogist-Skolor blifvit organiserade. Jag får tillägga, att, enligt hvad Uppfostrings-Comitéen yrkat, Gymnastiska öfningar, dessa viktiga befodrings-medel för en national-krafts utveckling, blifvit i den nya Skol-ordningen anbefallde vid Rikets samteliga Elementar-Läroverk. Det enda skäl hvarföre denna föreskrift, hvars gagnande verkningar redan genom 1807 års Skol-lag blifvit erkände icke ännu kommit till verkställighet, är saknad af de dertill nödige Stats-anslag. Det var äfven på Comitéens tillstyrkande, som Stockholm erhöill ett Gymnastiskt Central-Institut, hvilket i Herr Ling äger en Styresman, hvars förträffliga egenskaper det vore öfverflödigt att här nämna, då de ostridigt äro kände af de fleste bland Ridderskapets och Adels Ledamöter.

De upplysningar jag nu haft äran meddela, hafva endast blifvit föranledde af Herr Friherre Anckarswärds motion, hvars egentliga innehåll jag icke velat göra till ämne för någon särskild undersökning.

Hans

Hans Excellence Herr Grefve Fleming, Claes: I anledning af hvad Friherre Adlerbeth yttrat, bör jag, utan att för närvarande finna mig beredd att tala i ett så viktigt ämne som det ifrågavarande, upplysningsvis nämna, det jag år 1817 erhöll Nådigt förordnande att vara Ordförande uti en Comité, nedsatt för att yttra sig, huruvida de Academiska Constitutionerne vid Upsala Universitet kunde bereda för ärenderna ett skadeligt sammanlopp emellan Academiens och Landshöfdingens executiva myndighet och Police-befattningar. Denna Comitées betänkande är redan tryckt, och besvarades af Consistorium Academicum i Upsala. I följd häraf utkom en i min tanka förträffelig afhandling i samma ämne af en anonyme Författare. Sedermera har en vederläggning å Comitterades Betänkande blifvit införd i Upsala Litteratur-Tidning, hvars Författare är mig obekant. Detta har jag endast upplysningsvis i ämnet velat anföra.

Herr von Hartmansdorff, August: Vid de anmärkningar, Friherre Adlerbeth gjort i afseende å Friherre Anckarswärds framställning om förbättringar i Läroverken, anhåller jag att få foga några tillägg.

Då jag till en del gillar hvad Friherre Anckarsvärd yrkat, är det åter i andra händelser, jag tror mig böra bestrida det, eller meddela

några erforderliga och må hända för motionairen tillfredsställande upplysningar.

Friherre Anckarsvärd har förmenat, att Läroverkens reform bordt börja med Universitetens, och Skolornes komma sedan. För min del tror jag det vara tvärtom; emedan all grundlig förbättring bör göras ifrån roten af det felaktiga, eller i detta fall från begynnelsen af ungdomens undervisning. Är han ej riktigt underbyggd vid de lägre Läroverken, så blifver det svårt, om icke ogörligt för Universiteten, att hjälpa det. Jag håller således före, att den ordning, hvaruti Regeringen låtit, genom UppfostringsComitéen, företaga Läroverkens omskapning, är den rätta.

Friherren har trott, att ungdomen, ännu 15 år efter den gällande Statsförfattningens antagande, hålles vid Högskolorna i okunnighet om dess innehåll. Jag kan ej säkert påminna mig huruvida 1812 års författning om embets-examina och hvad dertill fordras, föreskrifver någon kunskap i Rikets Grundlagar; men jag måste betvifla det. Man bör likväl förmoda att de Professorer som föreläsa Svenska Lagarne i allmänhet, äfven föredraga sjelfva Grundförfattningen; och enskilt vet jag, att nu varande Historiarum Professorn i Upsala sjelfmant i våra Grundlagar examinerat dem, som gått till Canzliet och Rättegångsverken.

Den värde Ledamoten har befarat, att vid Universiteten saknades tolkare af Svenska nä-

ringarnes och handelns utvecklings-historia. Om så är, härleder det sig af ouppfyllda pligter å lärarnes sida, åtminstone i Upsala, hvarest finnes en Professor för den oekonomiska och handels-lagfarenheten. Utvecklingen af dess framsteg sammanhänger så nära med sjelfva näringarnes, att den kan sägas derunder innefattas. Hvad Fäderneslandets Statistik och Geographi beträffar, så böra de för det mesta vara undanljorda vid Gymnasierna, eller de lägre Skolorna; och om något vidare återstår, synes det höra till de allmänna föreläsningarne öfver Statistiken, hvilka icke saknas.

Friherren tyckes förmoda, att alla andra politiska föreläsningar, utom NaturRätten; att de comparativa mellan Folkslagens Statsförfattningar och Lagar, deras Litteratur och Historia, voro okända föredragnings-ämnen vid Universiteten. Men det är, eller har åtminstone icke varit så; ty af egen erfarenhet, kan jag upplysa, att dylika allmänna statistiska föreläsningar höllos i Upsala 1807 eller 1808. Hvad politiken beträffar, så är det en sjelfföljd, att vid Universiteten, hvarest grundsatser förnämligast skola läras, det endast blifver NaturRätten, som i detta ämne kan föredragas; och jag tror, att det för den Academiska undervisningen skulle vara förderligt, om man ville befatta sig med tillämpning i politiken. Det skulle otvifvelaktigt leda till en partiskhet som bör vara aflägsnad från Högskolorna och från allt vetenskapligt meddelande. Vi se följderna af dessa tillämpade läror i Paris, der lärjungarne deltaga i dagens

politiska strider, Fäderneslandet till ringa båt-
nad och sig sjelfva visserligen till stor skada.

Friherre Anckarsvärd har ansett de för-
menta bristerna i våra undervisnings-verk för
ett större ondt, än något af dem, hvarpå man
förut låstat uppmärksamheten. Om det till nå-
gon del lyckats mig ådagalägga, att detta onda
icke åger rum: så bör äfven slutsatsen för-
falla.

Uti hvad Herr Friherren yttrat, om rik-
tigheten af en för alla Statens Tjenstemän
gemensam embets-examen, instämmer jag full-
komligt. Det är visserligen skada, att de som
gå till Canzliet icke examineras i Sveriges lag-
farenhet, att de som söka intråde i Rättegång-
eller Kameral-Verken, icke äro ålagde att haf-
va samma kännedom af historia, statistik m. m.,
som de förstnämnde. Då de särskilta Styrelse-
verken stå i ständig beröring med hvarannan,
och då deras sysselsättning fordrar än den ena
och än den andra af de kunskaper, som nu
äro fördelade på tre särskilta examina; så bor-
de de vara förenade till en. Det vore så myc-
ket nödigare, som de olika examina nu för ti-
den beståmma olika befodringsrätt i de lägre
tjenstegraderna, och således hindra skickliga per-
soner att vända sig dit deras fallenhet föran-
leder, i händelse den skulle afvika från deras
undergångna examen.

Då Friherren ansett inträdet i de civila
Embetsverken, Canzliet, HofRätterna och Colz

legierna böra förklaras öppet för hvar och en, efter pröfning vid samma verk, utan nödvändighet af föregången examen vid Universiteten, eller der tillbragt lårotid, hyser jag deremot skiljaktig mening. Jag fruktar nemligen, att om denna sats blefve antagen, det skulle vara förbi med all grundlighet i Embetsmannabildningen. Hvad säkerhet skulle samhället då åga att dess tjenare blifvit theoretiskt underbyggda till utförandet af allmänna värf. Och hvem skulle kunna examinera nykomlingarne, i händelse de äldre kommit fram, utan att sjelfva veta något sårdeles? Om denna regel utsträcktes till alla andra vägar för menskelig kunskap, så skulle man komma derhån, att inga Universiteter mera behöfdes. Eller hvar skulle denna ytterliga liberalitet väl stadna? Hvem skulle gifva akt på den menskliga bildningens gång, och följa den då ingen anställt just derföre funnes, och då det blott vore händelsevis, om någon gäfvade akt derpå? Är det troligt, att den heliga elden på upplysningens altare skulle underhållas, om den lemnades utan egen vårdare? och vore det samhället vårdigt?

Friherre Anckarsvård har föreslagit, att de vettenskapliga och vittra Academierna i Stockholm skulle adjungeras med Embetsmännen i vederbörande verk, för att examinera nykomlingar. För min del måste jag anse detta deltagande otjenligt och onyttigt, emedan bemänte litteraira samfund litet eller alldeles intet sysselsätta sig med de ämnen, som uti embetsväg komma i fråga. För öfrigt beror Embetsmäns

duglighet ej så mycket på strånga examina, som deruppå, huruvida kunskaper och skicklighet af Regeringen värderas i fråga om befordran, hvarom jag får tillfälle vidare yttra mig, då Hr Franc Sparres Memorial, rörande skärpning af examina förekommer.

Sluteligen har Friherre Anckarsvärd ansett examinas utgång böra afgöras af en Jury, sammansatt af de omtalta Academiernas Ledamöter och af vederbörande Verks embetsmän. På samma grund, som jag ansett de förras deltagande i examen vara otjenligt, tror jag äfven att deras inträde i en sådan Jury, det vore. Att Jurymän, med det ojämkliga *Ja* eller *Nej*, skulle besvara frågan om en persons duglighet till Statens tjänst, torde ingalunda leda till målet. Man har i allmänhet sett, att dylika nämnder heldre fria än fälla, och deras tillsättande för examens pröfning skulle förmodeligen leda derhän, att man finge sämre i stället för bättre nykomlingar.

Grefve *De la Gardie, Jacob*: Jag tror mig ej irra mig, då jag vill minnas, att i Friherre Anckarsvärd's motion förekommer det yttrande, att en vidsträcktare Militairisk daning åt ynglingen, borde vid våra lärosäten gifvas. I denna önskan instämmer jag fullkomligen; men vill upplysa Friherre Anckarsvärd, att vid Lunds Academie, har, genom dess Canzlers Hans Excellence Herr Grefve von Engeströms nitiska försorg en sådan Lärare blifvit anställd, som

kommer att lemna ungdomen en passande undervisning i Militair-vettenskapen.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric*: Jag bör öppet förklara, att jag till denna motion varit mera föranledd af hvad jag af andra hört, än af hvad jag sjelf erfarit. Hvad angår motionens afdelning om skärpning af examina, har jag dertill blifvit föranledd af de ofta repeterade författningarne i detta hänseende och sist af Friherre Sparres upplästa Memorial. Jag trodde en sådan examen vara möjlig och en starkare kontroll nödvändig, och är glad om detta kunnat framkalla mera sakkunnige mäns anmärkningar till vinnande af något resultat. Hvad den anmärkning vidkommer, att jag ansett de Academiska betygen ej behöfliga, vid inträdet i ett Embets-Verk, så har jag dervid utgått från en friare synpunct, som man må benämna med hvad liberalitets-namn man behagar, att ingen bör vara fjettrad af några andra band än behof af kunskaper. Jag har utgått från den olyckliga erfarenhet jag sjelf äger, att vi i Hufvudstaden sakna allt tillfälle till en vidsträcktare bildning. Hit samlas nästan all ungdom från Universiteterna och Krigs-Academien, ännu föga bildad. Om bättre tillfälle varit, skulle säkert många begagnat detsamma och derigenom vunnit en mognad i kunskaper, som de nu måste sakna. Om ock icke alla kunnat draga någon väsendtelig nytta deraf, men blott en större procent bland dem vunnit en högre kunskapsgrad, så hemställer jag likväl, hvad fördel detta skulle innebära för samhället. Om nu sådane för-

fattningar skulle existera, som genom deras innehåll lade ett band på eller hindrade enskildte associationers formerande för den vettenskapliga bildningen, hemställer jag om de icke borde upphävas. Jag har ifråga satt de Akademiska betygens nödvändighet på den grund, att jag trodde stället hvarifrån ett betyg utfärdades vara fullkomligen likgiltigt, och att endast lärdomen borde produceras såsom bevis.

Herr *Hammar skjöld, Lorenzo*: Om meningen med motionen är den, att alla Embets-examina och betyg skola försvinna, så tror jag, att hvarje varm vän af Universiteter och kunskaper skall deruti instämma. Historien öfver Universiteternes utveckling skulle kunna visa, att genom införande af dessa slags examina, man icke blott skadat och förryckt Universiteternas idéer, utan äfven tillintetgjordt det gagn man af dem ville vinna. Jag förenar mig därför fullkomligt med Friherre Anckarsvärd.

Friherre *Boije, Ludvig*: Jag har ingen kännedom om Friherre Anckarswärds motion, som gifvit anledning till denna öfverläggning; och det är således blott vid de yttranden som nu här äro lemnade, jag fäster mig. Man begär att Akademiska examina må upphöra, och examina, i stället af Embets-Verken anställas; men jag får då påminna att Embets-Verkens examina i långa tider ägt rum. I mera än 21 år har jag, som Ledamot af ett allmänt Verk, varit examinerare; men skulle fela i patriotism om jag här fördolde den sanning, att dessa exa-

mina, som hittills följt efter de Academiska, och gjordt, med dem, ett gemensamt helt skulle ensamne vara alltför otillräcklige för det större ändamålet af visshet om ynglingarnes Academiska bildning. Med allt möjligt nit å examinatorns sida, blir förhöret dock, hvad vetenskaperna angår, mera ytligt; och får alltid en viss riktning åt det practiska mera än åt theorierna: Och jag är öfvertygad att alla härvarande ledamöter af Allmänna Verk, skola med mig önska att de Academiska examina, om också förbättrade, må hädanefter fortfara.

Grefve von Schwerin, *Fredric Bogislaus*: Jag anhåller om några ord till Protocollet. Jag är väl icke fullt säker på den uppgift som jag ernar meddela, och kan derföre här blott nämna saken, såsom en hänvisning för Utskottet till inhämtande af säkrare upplysning. Jag vill minnas att det var först på 1750-talet som skyldigheten att examinera unga embetsmanna-ämnen hvälfdes från Embets-Verken på Academierna. Flere utmärkte lärde, och ibland dem, om jag mins rätt, Linné, motsade denna förändring och förespådde att grundligheten i studier skulle förlora derpå.

Min öfvertygelse är att om de som anmäla sig att i Embetsverken intagas, i Chefernes öfvervaro offentligen examineras, så skulle detta inbördes väcka vördnad hos de yngre för sina äldre förmån, och hos de äldre välvilja för sådana yngre ämnen, som lofva något. Detta skulle onekeligen vara bättre och nyttigare

än en inskrifning efter förpassning från Aca-
demierna.

Grefve *Löwenhjelm, Carl Axel*: Då en
discussion uppkommit i detta ämne, som är så
rikhaltigt, ville jag serskildt yttra mig i hvarje
del deraf; men då discussionen redan så länge
fortgått, skall jag blott skörda af dem, som re-
dan talat. Jag instämmer med Friherre Anc-
karsvärd i den del af motionen, som angår sak-
naden af tillfälle för en fullkomligare utbildning
inom Hufvudstaden.

För öfrigt förenar jag mig till det me-
sta med Herr von *Hartmansdorff*. Med Fri-
herre *Boije* är jag af lika tankar, angående
anställande af examina här i Hufvudstaden. Man
har sagt, att ynglingen hitkommer förpassad
från Academien, och att mera fullkomlighet vid
examina kunde vinnas, om de skedde i de Em-
bets-Verk dit någon vill ingå. Men hvar och
en känner förut, huru Embetsmannens tid är
upptagen; och då många dagar, kanske veckor
behöfvas, för att kunna rätt pröfva hvad kun-
skaper som äro förvärfvade; då för en sådan
examinator fordras grundelig kännedom ej blott
af de kamerala och Juridiska vettenskaperna,
utan äfven i språk m. m., så tvislar jag, att en
så fullkomlig noggranhet här kan vinnas, som
vid *Academierna*. Jag anser således ganska
nödvändigt, att ynglingar äga med sig de be-
tyg, som vid *Academierna* gifvas dem.

Friherre *Boije*: Jag har ej förmäthenheten

att kalla mig vettenskapernes idkare. På embets-banan har man ej tid att vara det; men med tacksamt minne af mine Lärares vårdnad den tid jag tillbragte vid Upsala Lärosäte, kan jag ej dela den tanka, att den bildning man der får är onyttig; Och med värma för mitt Fädernesland önskar jag väl att de missbruk, som kunna hafva insmygt sig vid Academierne må afskaffas, men att de Academiske examina dock må fortfara; emedan jag icke inser hurudan derförutan, den visshet skulle blifva, om ynglingarnes vettenskapliga bildning, som alltid förblef så vigtig, innan man för dem öppnade ingången till Embetsvägen. Jag tillstyrker alltså att man må väl betänka sig, innan man ger bifall åt de nya läror, man i denna discussion framställt.

Herr *Hammar skjöld*: Äfven jag delar Friherre Boijes önskan, att den Academiska bildningen icke må borttagas från Embetsmannen. Men jag tror icke att denna bildning vinner vid examina till embetsverken, utan att desse snarare äro ett hinder derföre. Nu kommer ynglingen till Upsala och tänker blott på sin examen, och ej på det rena Academiska studium. Vi hafve ett grannrike, Danmark, som har många utmärkt skickliga och kunniga Embetsmän. Der existera inga embets-examina och lika så är förhållandet vid de Tyska Universiteterna; utan den som vill, erhåller bevis att han afhört någon viss föreläsning så och så länge, och tager sedan examen vid det Verk, der han vill ingå. Äfven innan sådana exami-

na här inrättades, ågde vi många stora och utmärkta män. Insigten af onyttan och klagan öfver skadligheten af dessa examina är ickeny, den har yrkats af flere våre ypperste Vetenskapsidkare. Så ifrade, som Herr Grefve von Schverin yttrat, Linné med kraft deremot, och med Linné förenade sig Ihre i samma mening, ehuru de annars voro hvarandras beständiga opponenter.

Herr von Hartmansdorff: Innan jag yttrar mig om sjelfva frågan, bör jag upplysa, att i Danmark finnas embetsexamina, och jag skulle kunna styrka det med de derom utfärdade Kongl. Förordningar. Men, emedan Universitetet är beläget i Hufvudstaden, går det så till, att vissa civila Embetsmän åro tillstådes vid den Academiska examen, och deltaga derefter med Lärarne i bedömandet af den examinerades skicklighet. Universitets- och Embets-examen är således der förenad. Likadant är förhållandet i Norrige, hvarest Ledamöter af Högsta Domstolen åro tillstådes vid den juridiska examens förrättande; och jag har sjelf i Christiania hört RegeringsAdvocaten examinera tillika med Professorerna.

För öfrigt instämmer jag med Friherre Boije i öfvertygelsen om otillräckligheten af de examina, man undergår vid Embetsverken, i händelse de Academiska icke hade föregått. Jag har ej varit examinerad, men väl examinerad i Embetsverken, och känner således hvilken skillnad det är emellan de förhör, som man under-

går i Upsala och dem, som hållas här, både i Canzliet och HofRätten. Det är ock naturligt, att Embetsmän, synnerligen sedan de i längre tid sysselsatt sig med ärenders practiska handläggning, ej skola vara så skickliga som Professorer, att undersöka huru det förhåller sig med en ynglings theoretiska kunskaper, och det är egentligen dessa, som han, vid ankomsten från Academien har inhämtat, och hvaruti han skall förhöras. Den examen, han vid Universitetet undergår, synes mig egentligen böra vara en borgen för samhället, att han åger den theoretiska bildning, som erfordras för att *kunna dimitteras* från Academien till att ingå i det practiska lifvet. Om han der *kan emottagas*, bör deremot tillhöra det Embetsverk, hvarest han söker intråde, att bedöma och afgöra.

Orsaken, hvarföre man så ofta och länge klagat öfver otillräckligheten af de Academiska examina, och velat skärpa dem, ligger djupare. Den synes mig hufvudsakligen datera sig från 1756 års tjenstebetänkande, hvaruti förklarades, att hvar och en Embetsman borde anses skicklig, då hans oskicklighet icke kunde bevisas, och att tjensteårsberäkning, eller anciennitet var den såkraste måttstocken på förtjenster, så att den der var äldst, äfven ansågs vara måst förtjent. Dessa grundsatser hafva sedermera i civil befordringsvåg, blifvit troget iakttagna för de lägre tjensterna. Hellre än att dröja vid Universitetet och låta studierna mogna, skyndar derföre ynglingen med öfverlåsta låxor genom de föreskrifna examina till Stockholm, för att

redan såsom extra ordinarie räkna tjensteår, och förnöta sin tid med uppassning i flera verk på en gång, i förväntan att någorstådes vinna befordran. En annan orsak till Embetsmäns okunnighet, och som icke kan tillvitats låroverken, är att Regeringen icke uti befordringsväg gör tillbörligt afseende på kunskaper och skicklighet. Då man, enligt Författningarne, ej kan blifva extra ordinarie Canzlist eller Copist i Embetsverken, utan att hafva undergått Academisk examen: så kan man deremot blifva verklig ExpeditionsSecreterare, CanzliRåd, KrigsRåd, CommerceRåd, BergsRåd, KammarRåd, StatsCommissarie, KammarRåttRåd, Landshöfding, President, ja äfven StatsSecreterare och StatsRåd, eller hvad som hållst, utan att hafva undergått behörig eller ens den ringaste Academiska examen. Det är naturligt att då Cheferne och Ledamöterna i Embetsverken sjelfva icke undergått några förhör, så måste de, för att undvika tillämpning på sig sjelfva, hafva öfverseen- de med andra, i samma belågenhet, vara benägna att tillstyrka dispencer för nykomlingar o. s. v., hvarigenom okunnigheten fortplantas och aktningen för insigter åsidosättes. Så länge Examens Författningarne icke tillämpas, då det är fråga om de högre Embetsmännens befordran, så är det fåfängt att vilja vara strång mot de ringare, och att blott vara det vid Universiteten. Jag har förut yttrat mig anse det nyttigast, att blott en gemensam Embetsexamen funnes. Men i sådan händelse torde någon skillnad i fordringar böra iakttagas för dem som ämnat sig till BergsCollegium eller de Verk som

hafva att göra med Nåringarnes bedrifvande och för dem som ämnat sig till Cabinettet för Utrikes Brevväxlingen. I bägge afseenden fordras särskildta kunskaper, hvilka ej i allmänhet torde böra af Tjenstemannaämnen begäras.

Friherre *Anckarsvärd*: Då jag skrifteligen författat en motion i detta ämne, hade jag visserligen äfven varit skyldig, att deråt gifva all den utveckling, som stod i min förmåga, och sedermera bordt helt och hållet öfverlemna den till Ridderskapets och Adels egna upplysta anmärkningar. Jag vill blott erinra Friherre Boije, att han efter dess eget yttrande ej lårer tagit kännedom af min motion, och således ej eller känner den examens grund jag föreslagit; ty om han kändt den, skulle han ej tält om den svårighet, som uppkommer för Embetsmannen i afseende på tid till denna examens förrättande. Min motion innehåller deremot, att sådana skulle anställas blott tvenne gånger om året, och jag kan således ej inse, att något synnerligt hinder derigenom uppkommer för Embetsmannen, då hvar och en, för att undergå den, skulle förut behörigen dertill anmäla sig. Hvad för öfrigt vidkommer den omständighet, att den icke skulle behörigen kunna förrättas af de personer jag föreslagit, kan jag ej annat än inskränka mitt omdöme till den tro, att de voro fullkomligen tillräcklige. Jag upprepar blott ännu en gång, att resultatet af motionen går derpå ut, att upplifva något, som kunde gifva en starkare kontroll på ynglingens kunskapsförråd, än de Academiska betygen, som, oakadt flere

gänger skärpta Författningar derom, hittills ej medfört en åsyftad verkan.

Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, att så väl Friherre Anckarswärds ofvannämnde Memorial, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, nu afgifne yttranden, måtte till Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Herr von Wahrendorffs, Martin, den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående ändring af Författningarne rörande Utlåningars förpassande.

Herr von Hartmansdorff, August: För min del får jag tillstyrka hvad Herr von Wahrendorff i sitt Memorial föreslaget. Under den tid jag varit Secreterare hos RiksStåthållaren i Norrige, har jag ofta haft tillfälle erfara olägenheterna för främlingar af de strånga passförfattningar, som här gälla. Då man i Norrige kan obehindradt inpassera hvar som hålst, mötes män å Svenska gränsen, ej blott på vägen förbi Eda skans, utan äfven på strandvägen öfver Svinesund, af Svenska militaireposter, hvilka undersöka förpassningarne och återförvisa de resande, om de icke hunnit blifva försedda med pass från Utrikes StatsMinistern. Jag vill till bevis anföra ett par exempel.

En Italiensk Marquis som kom till Christiania,

nia, och årnade resa till Torneå Lappmark, för att se midnatts-solen, måste vänta 14 dagar på pass, eller intilldess att posten från Stockholm hann återkomma.

Emellertid var midsommaren så nära för handen, att den resande troligen icke kunde nå sitt mål. Det var väl icke af stor vikt, men det var dock hårdt att förfela det genom en oväntad sträng passförfattning, sedan man rest från den ena ändan af Europa till den andra. En annan gång hände det, att en Holländsk Kåpman, som för handels skull varit i Norrige, och längs kusten ville resa hem igen, öfver Danmark, blef, ehuru försedd med RiksStåthållarens pass återförvisad af den Svenska posteringen vid Svinesund. För att komma hem utan vidare uppehåll, måste han fara sjöledes, och yttrade, att han ville hos sin Regering beklaga sig öfver hvad som vederfarits honom. Strångheten på denna våg blef sedermera mildrad, men ännu gälla i flere afseenden sådane passförfattningar, som sätta de Embetsmän, hvilka skola verkställa dem, uti en brydsam förklagenhet, och ej kunna annat än verka ofördelaktigt på Utlåningars tänkesätt. Nu, då man yrkar fri passage för varor, synes äfven tiden vara inne, att yrka den för resandes personer, så att de mera obehindradt än hittills kunna flytta sig ut och in öfver Sveriges gränсор.

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* gjord proposition, fann *Ridderska-Ridd. o. Ad. Prot. 2 Band.* 22.

pet och Adeln för godt, att så väl Herr von Wahrendorffs ofvannämnde Memorial, som Herr von Hartmansdorffs i anledning deraf nu afgifne yttrande, till Allmänna Besvärs- och OeconomieUtskottet remittera.

Föredrogs å nyo Friherre Boijes, Ludvig, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående åtskillige ändringar uti RiddarhusOrdningen.

Herr *Mannerhjerta, Ulric Emanuel*: I det jag till alla delar instämmer uti Friherre Boijes motion, vågar jag fästa Ridderskapets och Adels uppmärksamhet dervid, att frågan rörande Bänkmåns afskaffande redan vid 1815 års Riksdag till pröfning förehades, och att deras upphäfvande då blef af Ridderskapet och Adeln beslutit. Detta beslut kunde likväl icke då verkställas, emedan det reglementariska deraf ej var tillfyllest utveckladt, hvarföre återremiss till Utskottet skedde, som skulle i den förändrade redactionen af RiddarhusOrdningen uppgöra formen, i enlighet med den af Herr Munck af Rosenskjöld föreslagne och då antagne princip; målet förekom sedan icke förr, än mot slutet af Riksdagen 1818, då man stannade i beslut, att förklara detsamma hvilande intill nästkommande Riksdag. Då således sjelfva principen redan är fastställd, och endast i de reglementariska formerne någon åtgärd är att vidtaga, lärers blott en anmodan till RiddarhusUtskottet

behöfvas, att inkomma med den nya redactionen, samt Friherre Boijes motion, i hvad som rörer denna del, icke tarfva någon ny handläggning.

Friherre *Boije, Ludvig*: Utan att motsäga den sista värde talaren, skall jag blott erinra, att om förhållandet är sådant, så blir det otvifvelaktigt af Utskottet uppgifvit. Det blir då klart, att ju mera som är undanröjdt, ju lättare blir det, som återstår, att göra.

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att så väl Friherre Boijes ofvannämnde Memorial, som det af honom och Herr *Mannerhjerta*, i anledning deraf, nu afgifne yttranden, måtte till Riddarhus-Utskottet remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Herr *Hammar skjöld*s, *Lorenzo*, den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om upplösning af Canzlie-Styrelsen.

Herr *Hallencreutz*, *Sten Engelbrecht*, hade inlemnadt följande, som upplästes:

(Se Bilagan N:o 11.)

Herr *Hammar skjöld*, *Lorenzo*: Då jag genom mitt Memorial om CanzlieStyrelsens indragning förnyade den motion, som väcktes vid föregående Riksdag af det då tillsatta Särskildta

Utskottet, var Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse om de administrativa Verkens förändring, ännu icke till Ridderskapet och Adeln ankommen. Jag trodde icke, att mitt Memorial skulle så hastigt blifva remitteradt, och ansåg skålen derför redan förut vara så vål utredde, att mer icke behöfdes. Men då Herr Hallencreutz i sitt nu upplåsta Memorial, ansett grunderna vara så lösliga, så anhåller jag, att vid ett annat tillfälle få framställa dem tydligare och mera bindande.

Herr von Hartmansdorff, August: Som Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse om tillsättande af ett Särskildt Utskott för Styrelseverkens förändrade organisation, nu till Ridderskapet och Adeln ankommit, så vågar jag ödmjukast hemställa, om ej den ifrågavarande motionen, angående CanzliStyrelsens upplösning, borde till detta Utskott remitteras.

Herr Grefven och Landt Marskalken hemställde, om icke, enär Herr Hammarskjölds ofvannämnde Memorial vore af natur, att synas tillhöra Särskildta Utskottets handläggning, berörde Memorial kunde få hvila på bordet, intill dess sig visat, om Riksens Ständer funno för godt, att, på sätt Kongl. Maj:t i Nåder föreslagit, tillsätta det ifrågavarande Särskildta Utskottet.

Bifölles:

Föredrogs å nyo Herr Printzenskjölds,

Axel, den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om tillökt antal löner inom StatsExpeditionerne af Konungens Canzli.

Herr *Printzenskjöld* hade ytterligare inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 12.)

Herr Grefven och LandtMarshalken föreslog, att så väl Herr *Printzenskjöld*s förstnämnde Memorial, som dess rörande samma ämne i dag uppläste anförande, måtte till StatsUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Upplästes och lades på bordet Riksens Ständers för deltagandet öfver Revisionen af Krigsrådens kaperne utsedde Deputerades, den 20 sistlidne Januari afgifne Berättelse, rörande så väl 1808 och 1809 som 1810 och sednare årens Krigsredogörelse och Revisions Verk.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskildes kl. half till 10 om aftonen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Tisdagen den 11 Martii.

Plenum kl. 10 förmiddagen.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Hög-
löflige Ridderskapet och Adeln vid
Lagtima Riksdagen i Stockholm, den
7 Martii 1825.

S. D. Remitterades till

StatsUtskottet:

1) Grefve Cronhjelts, Polycarpus, den 3
dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial,
angående anslag å Stat för Lärare i Hushållnings-
vetenskapen, samt i de fria StatsFörfattningar-
nes critiska historia.

2) Herr Montgomerries, Gustaf, den 3 den-
nes förmiddagen på bordet lagde Memorial, an-
gående tillökning i anslagen för Modellkamma-
ren och Mechaniska Skolan.

3) Friherre Wrangels, Henning, den 3
dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial,
om nedsättande af en Comitté till jemkning i
Skånska Roteringsen.

4) Friherre Raabs, Jacob, den 3 dennes
förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående
Extra Roteringsen i Skåne.

5) Herr Hjertas, Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående förändrad reglering af lönerne för Befälet vid Indeldta Arméen, jemte Grefve Ridderstolpes, Carl, i anledning deraf afgifne yttrande.

6) Herr af Forsells, Carl Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om inköp för Statens räkning af Geographiska Inrättningens Chartæverk; samt berörde Verks Öfverlemnande till General-Landtmåteri-Contoiret.

7) Herr Lefréns, Johan Pehr, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om ett årligt arvode af 5000 R:dr Banco till Öfver-Directeuren Schwartz.

8) Herr Treffenbergs, Curry Gabriel, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om bildande af en pensionsfond för Enkor och Barn, efter så väl Civile som Militaire Tjenstemän.

9) Grefve von Rosens, Axel, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde motion, angående rättighet för Götheborgs Sparbank, att mot 5 procents ränta få i RiksgäldsContoiret insätta en summa af 50,000 R:dr Banco.

10) Herr von Hartmantsdorffs, August, d. 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om rättighet för Riksens Ständers Revisorer att hådanefter granska räkenskaperne

för åtskillige allmänna medel, hvilka hitintills ej varit revision underkastade; jemte Herr Boijs, Johan Frédric och Herr von Hartmansdorffs uti samma ämne denne dag afgifne yttranden.

11) Hans Excellence Herr Grefve von Essens, Hans Henric, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående tillökning af anslaget för Kongl. Maj:ts Hofhållning.

12) Grefve Wachtmeisters, Hans, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om anslag å Stat för en ProvincialLäkare i Blekinge Län med station i Carlshamn.

13) Herr Brummers, Carl Magnus, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående ArrendeContract rörande Uranienborgs KungsLadugård.

14) Grefve Cronstedts, Claes, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde sex särskildta Memorial, angående:

a) anslag å Stat af minst 30,000 R:dr B:ca årligen till exercice på sjön för Flottornes befäl och manskap.

b) inqvarteringspenningar för befålet vid de Indeldta BåtsmansCompagnierne.

c) användande af Kronans Koppartionde och Hammarskattsjern för Flottornes behof.

d) anslag å Stat af 8000 R:dr Banco årligen för SjöBeväringens beklädnad.

e) Lots- och Båk-afgifternes användande till de dermed afsedde behof.

f) anmodan till StatsUtskottet att uppgöra och förelägga Riksens Ständer en så kallad Budget eller utgiftssumma för Flottorne intill nästa Riksdag.

15) Herr af Bornemans, Johan Aron, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående Constructions-Corpsens löningsstat.

16) Grefve von Schverins, Fredric Bogislaus, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående användande af de så kallade Begravningshjelps-medlen.

17) Herr Printzenskjölds, Axel, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om tillökt antal löner inom StatsExpeditionerne af Konungens Canzli, jemte Herr Printzenskjölds i samma ämne denne dag afgifne yttrande.

18) Friherre Stjerncronas, David, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående lönetillökning för Befälet vid Skånska DragonRegementet.

19) Herr Haijs, Albrecht, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om

ersättning för jordågarer, som lidit skada genom vattenuppdämning vid Trollhättan. Ut supra.

S. D. Remitterades till

BevillningsUtskottet:

1) Herr Treffenbergs, Curry Gabriel, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om ett nytt uppbördssätt vid Postverket.

2) och 3) Herr Anckarsparres, Ingemar August, och Herr Cederschjölts, Pehr Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående förändring af nu gällande TullFörfattningar. Ut supra.

S. D. Remitterades till

Banco-Utskottet:

1) Herr Treffenbergs, Curry Gabriel, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående förlångning af tiden för inbetalningarne af lån i BancoDisconten.

2) Herr Hammarskjölts, Lorenzo, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om förlångning af tiden för återlösen af i Banken pantsatt silfver.

3) Grefve von Rosens, Carl Axel, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående ändring af reglementet för lån å jern i Banken.

4) Herr Ehrenborgs, Casper, den 3 dennes

eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om rättighet för Sparbanken i Mariestad samt alla så väl redan befintlige som framdeles blifvande Sparbankar, att i Banken eller dess Discont-Verk, få till förräntande insätta någon viss del af de i nämnde Sparbankar insatte summor.

5) Friherre von Roxendorffs, Carl Gustaf, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande åtskillige ändringar i Kongl. Kungörelsen den 3 November 1819, angående Odlingsslån.

6) Herr Anckarsparres, Ingemar August, d. 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående ändring i BancoDiscontens Ut-låningsReglemente. Ut supra.

S. D. Remitterades till

Stats- och BevillningsUtskotten:

1) Herr Anckarsparres, Ingemar August, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående redovisning af de för tryckningen af Handlingarne i Bevillningsfrågan vid 1815 års Riksdag anslagne medel.

2) Herr Ugglas, Carl Fredric, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om inrättande af så kallade coupons till lättnad för de skattskyldige vid uppbördens liqviderande. Ut supra.

S. D. Remitterades till

Stats- och BancoUtskotten:

1) Herr Gripenstedt, Jacob, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om medel till financernas upphjelpande; jemte det af Herr Hegardt, Bernhard Christopher, i anledning deraf, denne dag afgifne yttrande.

2) Herr von Ehrenheims, Reinhold Fredric, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, innefattande ett financeproject.

3) Herr Dalmans, Lars Johan, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, innefattande ett financeproject.

4) Herr Reenstjernas, Nils Svante, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande låne-undsättning för Landtbrukare.

5) Herr Hammarhjelm, Carl Fredric, d. 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om uppskof med betalningen af StatsVerkets skuld till Banken.

6) Grefve von Rosens, Carl Axel, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om fortfarande af det vid sista Riksdag beviljade anslag för Strömmrensningar. Ut supra.

3. D. Remitterades till

*Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomi-
Utskotten:*

1) Herr Montgomerries, Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om upphörande af Krigs-Academien och inrättande af Professioner i Militair-vetenskaperna vid Rikets Universiteter; jemte de af åtskilliga Ledamöter, rörande samma ämne, afgifne yttranden.

2) Friherre Mannerheims, Lars August, den 3 dennes, förmiddagen, på bordet lagde Memorial, angående indeldta Cavalleriets samt Rote-Båtsmännens beklädnad och equiperings; jemte Grefve Cronstedt, Claes, i anledning deraf afgifne yttrande.

3) Herr von Schinkels, Johan Fredric, den 5 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående en ny skogsordning, samt en förändrad organisation af Jägeri-staten.

4) Herr Wallqvists, Gustaf, den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående Knechte Contracts upprättande emellan Kongl. Maj:t och Kronan samt de rustande vid Indeldta Cavalleriet.

5) Friherre Sparres, Sixten, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående de reducerade Cavalleri-Regementen-

nes återuppsättande till håst, samt om särskildta låneanslag för Befålet vid Smålands InfanteriBataillon; jemte de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, denne dag afgifne yttranden.

Stats-, Banco- samt Allmänna Besvårs- och Oeconomie-Utskotten:

Herr Haijs, Albrecht, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående inrättande af private LåneBanker samt premier till uppmuntran för Slöjderne och Boskaps-skötseln; jemte de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf afgifne yttranden.

Lag- samt Allmänna Besvårs- och OeconomieUtskotten:

1) Friherre von Höpkens, Nils, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial angående förändring af den nu gällande taxa för expeditionslösen m. m.

2) Herr Elgenstjernas, Johan, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande jemkningar i nu gällande författning om Sockenstämmor m. m.

5) Grefve Sparres, Eric, den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om upphäfvande af Författningarne mot privata assignationers utgifvande. Ut supra.

S. D. Remitterades till

*Bevillnings- samt Allmänna Besvärs- och
OeconomieUtskotten:*

Herr Thams, Wollrath, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående ändringar i nu gällande BrännvinsFörfattningar. Ut supra.

S. D. Remitterades till

Lag-Utskottet:

1) Herr Marcks von Würtembergs, Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående ändring af 23 §. i Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, om inteckning i fast egendom.

2) Friherre Focks, Berndt Vilhelm, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående förändring af tiden för krafs anställande af Kronan mot enskildte.

3) Friherre Focks, Berndt Vilhelm, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående upphåfvandet af Kongl. Brevet den 2 November 1786 rörande straff för fångspilning.

4) Grefve Wachtmeisters, Hans, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om förändring i sättet att promulgera Allmänna Författningar.

5) Herr Gyllenheims, Eric Gustaf, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande ändring af 4 §. i Kongl. Förordningen den 30 September 1812.

6) Herr Grönhagens, Gustaf, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde tvänne särskildta Memorial, dels angående en så kallad indult för skuld, dels om åtgärders vidtagande till beredande af skyndsamt slut på Rättegångar.

7) Grefve Gyllenborgs, Johan Henning, d. 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående åtskillige ändringar uti allmänna RättegångsOrdningen.

8) Grefve Snoilskys, Nils, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om närmare bestämmande af beräkningsgrunden utaf böter för hustjufnad.

9) Herr Gyllenrams, Berndt Fredric, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om ansvarsskyldighet för Justerare i afseende på af dem stämplad brännvinsredskap.

10) Herr Gripenstedts, Jacob, den 3 dennes, eftermiddagen, på bordet lagde Memorial, om åtskillige lagförändringar, åsyftande större lätthet för bevisnings tillvägbringande i brottmål m. m.

11) Herr Cederschjölts, Pehr Gustaf, den 3 dennes

3 dennes eftermiddagen på bordet lagde motion, angående upphåfvande af förbuden mot dans och lek-stugor för de lägre folkclasserne. Ut supra.

S. D. Remitterades till

*Allmänna Besvårs- och Oeconomi-
Utskottet:*

1) Herr af Forssells, Carl Gustaf, den 5 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om nedsättning i åtskillige umgålder för Ångfartyg, samt alla inrikes Fartyg, under 6 fot djupgående.

2) Herr Lefréns, Johan Pehr, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, om vissa förmåner i afseende på inrättande af ett HandelsCompagnie på Södra America.

3) Herr Ehrenstams, Samuel Gustaf, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående inrättande af flyttbara trädgaller öfver målkåril för Spannmål, jemte Herr Ehrenstams i samma ämne denna dag afgifne yttrande.

4) Herr von Schinckels, Johan Fredric, d. 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående förändring af sättet och tiden för Hammarskattens utgörande.

5) Herr af Robsons, Carl Magnus, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående Öppnande af en communication med Gellivare Jernmalmsberg i Luleå Lappmark.

6) Friherre Carpelans, Carl Mauritz, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om en PortoFranco-inrättning på Gottland.

7) Grefve Wachtmeisters, Hans, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om åtgärder till beredande af lättare tillgång på allmänna Författningar.

8) Herr Nordenfalks, Johan, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om jemkning i de postföringen åtföljande onera.

9) Herr Thams, Wollrath, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående vissa prohibitiva Författningar.

10) Friherre Ridderstolpes Fredric, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, innefattande uppmaning att återtaga nationaliteten; jemte de af Herr von Heijnes, Georg, och Friherre Ridderstolpes, i anledning deraf, denne dag afgifne yttranden.

11) Herr Gripensvärds, Fredric Adolph, d. 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om anläggande af tvenne Gästgifvaregårdar å Wermdön.

12) Grefve Cronstedts, Claes, den 3 den-

nes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående beredande af tillgång inom landet å materialier för Flottornes behof.

15) Herr Gyllenheims, Eric Gustaf, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående inrättande af ordinarie postgång öfver Norra Dahlsland.

14) Friherre Anckarsvärds, Carl Henric, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående förändrade stadganden i afseende på publika examina; jemte de af åtskillige Ledamöter, rörande samma ämne denna dag afgifne yttranden.

15) Herr von Wahrendorffs, Martin, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående ändring af Författningarne rörande Utlåningars förpassande; jemte Herr von Hartmansdorffs, August, rörande samma ämne, denne dag afgifne yttrande.

16) Grefve Gyllenborgs, Johan Henning, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om förbud mot införsel af sådana varor, som Sverige till eget behof kan producera.

17) Herr Gyllensvahn's, Henric Adolph, d. 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om en ny årsmarknads inrättande i staden Grenna.

18) Herr Cederschjölts, Pehr Gustaf, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde motion, om fritt bruk af alla slags varor. Ut supra.

S. D. Remitterades till

ExpeditionsUtskottet:

Herr Hammarskjölts, Lorenzo, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om en förändrad redaction af Bihanget till RiksStåndens Protocoll. Ut supra.

S. D. Remitterades till

RiddarhusUtskottet:

1) Friherre Boijes, Ludvig, d. 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, angående åtskillige ändringar uti Riddarhus-Ordningen; jemte Herr Mannerhjertas, Ulric Emanuel, samt Friherre Boijes, rörande samma ämne denne dag afgifne yttranden.

2) Herr Gripenstedts, Jacob, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande nedsättning i afgifterne för intrådes vinlande i Adelige JungfruStiftet. Ut supra.

Herr Grefven och LandtMarskalken yttrade: Då Ridderskapet och Adeln säkerligen med en hög grad af uppmärksamhet inhämtat

af den ÖfverStåthållareEmbetets Kungörelse, som förliden Söndag i Hufvudstadens Kyrkor upplästes och sedermera i allmänna Tidningarne blifvit införd, att skrivelser i högst brottsliga afsigter, blifvit under GeneralMajor Holsts förfalskade namn, till flere af Konungens Befallningshafvande afsände, har jag med K:gl. Maj:ts nådiga tillstånd och efter i allmänhet erhållen del af dessa skrivelser, bordt gifva Ridderskapet och Adeln tillkänna, att deras innehåll är af så afskyvård och smådelig art, att det icke ordagrannt kan eller bör uppgifvas, men att de brottslida hotelser, hvaraf dessa skrivelser öfverflöda, äro riktade icke allenast emot Hans Maj:ts Konungens, utan äfven Hans Kongl. Höghet KronPrinsens och det Kongl. Husets lif och säkerhet, emot beståndet af den närvarande sakernas ordning, och emot helgden af den ed och trohet, som förbinder Svenska Folket med det Konungahus, det sjelf kallat på Sveriges Thron.

Grefve *De la Gardie, Jacob*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1).

Hårtill yttrades ett allmänt bifall.

Friherre *Lagerbjelke, Gustaf*: Jag uppstår, mine Herrar, för att understödja Herr Grefve *De la Gardies* framställning. Understödja är likväl icke rätta ordet. Den som varit lycklig nog att tala till gemensamma känslor, till en-

stämmiga tänkesätt, behöfver intet förespråk; och jag bör fast hellre anhålla om Ridderskapets och Adels tillgift för de ögonblick jag må hända fördröjer dessa tänkesätts, dessa känslors högljudda och kraftfulla yttrande. Men ämnet, som till framställningen föranledt, detta ämne i sin blandning af vanvett och ohygglighet, förtjenar en allvarsam och dock hastig öfversigt, ty hvem af oss vill, hvem kan dervid länge stanna? Jag vet väl, att lömska ränkors beslöjade anslag, anonyma smådelser, helt enkelt öfverlemnade åt det tysta föraktet, vanligtvis snart sjunka i glömskans djupa, strandlösa haf; men så låga än dylika anfall äro, så vanmaktiga än deras verkningar, kæn likväl någon gång deras föremål vara för högt, deras syftning för vigtig, att medgifva tystnad och förgåtenhet, innan allmänna opinionens thordönsstämma först hunnit genljuda i rymden, och injaga skräck i den dolda anstiftarens sinne. Jag tror detta sednare fall nu vara för handen; och vågar förmoda, att Riksens Ständer, med förklarande af deras lifliga harm och förtrytelse öfver desse mörkrets foster, torde tillägga en varm önskan, att se alla möjliga medel vidtagna, som kunde uppdaga hvilka hemliga driffjädtrar, vare sig af hat, hämd, afund eller egen vinning dertill föranledt, samt hvilka äro dylika skändliga tilltags upphofsmån, närboende eller fjerran; på det vanårän må drabba den brottsliga och ingen misstänka svälva öfver redlighetens boningar.

Konungens öfvertygelse, (så kunde med skäl sägas mig) kräfver visst ingen ytterligare

bekräftelse på Riksens Ständers tillgifvenhet för dess Håga Person och Ått; äfvensom Riksens Ständers medvetande visserligen ej har af nöden att åter upprepa hvad i detta afseende så ofta både med ord och gerningar blifvit bevisadt. Törhända skulle dock Nationen vid ett tillfälle, sådant som detta, med deltagande lyssna till sina Representanters röst, talande i eget och allas namn. Och svarade man mig på denna förmodan: "Äfven Nationen är utom allt behof att med nya försåkringar ådagaläggga dess otvifvelaktiga, samt af Konungen obetvillade tänkesätt;" så skulle jag af allt hjerta, erkännande denna sanning, likväl tillägga: Männe ej nyttigt vore, att äfven utom Sverige en sådan sinneas enhålliga stämning blefve allt mera känd och värderad? Männe ej Svenska Folket gerna toge Europa till vittne, att det känner sig med heliga, oupplösliga band fästadt vid den Konunga-Ått, det sjelfve utkorat, vid den sakernas ordning det sjelf infördt och stadgadt, vid de Grundlagar det sjelf stiftat och besvurit? Den högtidliga Adresse, som blifvit föreslagen, synes mig uppfylla detta ändamål. För min del skulle jag ock deruti finna uppfyllandet af en Riksens Ständers förbindelse, emot sig sjelfve: ty, mine Herrar! vid hvarje händelse af denna art, männe Monarkens åra icke äfven är Statens åra, Dess rätt, tillika äfven Nationens rätt, Dess säkerhet och trefnad icke äfven borgen för Fäderneslandets trygghet, oberoende och lugn?

Många hördes häruti instämma, och äfven yrka på proposition.

I anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalken* hemställde, om Ridderskapet och Adeln behagade den af Grefve De la Gardie gjorde och af Friherre Lagerbjelke understödde framställning bifalla.

Ropades starka *Ja*.

Herr Grefven och LandtMarskalken föresåg, att Ridderskapets och Adelns nu fattade beslut, kunde genom en Deputation de öfrige Riks-Stånden meddelas.

Bifölls,

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Högloflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 11 Martii 1825.

S. D. Sedan, med Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd och efter i allmänhet erhållen del af de skrivelser, hvilka i högst brottsliga afsigter blifvit under General-Major Holsts förfalskade namn till flere af Konungens Befallningshafvande afsände, *Herr Grefven och LandtMarskalken* gifvit Ridderskapet och Adeln tillkänna, att berörde skrivelser innehåll vore af så afskyvärd och smädelig art, att de icke ordagrannt kunde

eller borde uppgifvas, men att de brottsliga hotelser, hvaraf samma skrivelser öfverflödade, voro riktade icke allenast mot Hans Maj:t Konungens, utan äfven Hans Kongl. Höghet KronPrinsens och det Kongl. Husets lif och säkerhet, emot beståendet af den närvarande sakens ordning och emot helgden af den Ed och trohet, som förbinder Svenska Følket med det Konungahus, det sjelf kallat på Sveriges Thron; beslöt Ridderskapet och Adeln, uppå derom af Grefve De la Gardie, Jacob, framställd samt af Friherre Lagerbjelke, Gustaf, understödd motion, det borde Riksens Ständer genom en stor Deputation uti en underdånig Adress till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, uttrycka Svenska Folkets djupa afsky för dessa högst brottsliga företag, och dervid förnya försäkringarne af Nationens osvikeliga underdåniga vördnad, trohet och tillgifvenhet, för Hans Maj:t Konungen, Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, samt hela det Kongl. Huset; och skulle Expeditions-Utskottet anmodas att skyndsammast uppsätta förslag till Riksens Ständers underdåniga Adresse i detta ämne; uti hvilket beslut de öfrige respective Riks-Stånden skulle inbjudas att sig med Ridderskapet och Adeln förena. Ut Supra.

Herr Grefven och LandtMarskalken anmodade Grefve De la Gardie, Jacob, att anföra Ridderskapets och Adels omförmäldte Deputation till de öfrige Riks-Stånden; hvarefter bemälte Deputation, som redan blifvit hos Rid-

darhus-Fiscalen antecknad, genast uppropades och afgick.

Herr *Coyet, Carl Fredric*: Jag var ej närvarande i det Plenum, då Herr Lagerhjelm's Memorial rörande Flottorne remitterades. Då gjordes och remitterades likaledes någre anmärkningar dervid, uti hvilka jag ej hade tillfälle att deltaga. Jag får därför nu framställa någre erindringar i ämnet, hvilka jag går att uppläsa, under anhållan att de må till Utskottet få åtfölja remissen.

Härefter uppläste Herr Coijet, följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Lades på bordet.

Herr af Tibell, *Gustaf Wilhelm*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr *von Hartmansdorff, August*: Om den värde Ledamotens önskan går i fullbordan så skola Riksens Ständer i allmänhet, samt Ridderskapet och Adeln serskildt, förmodeligen vinna tillfredsställande upplysning om Passevolance Cassans förvaltning. Emedlertid utbeder jag mig att få göra någre anmärkningar vid Herr af Tibells anförande.

Han har ansett Mötes-Passevolancen böra liknas vid en entreprenade som Regeringen ingått med Rothållarne; och har derigenom velat bevisa, att Folkets ombud icke ägde rätt att granska dithörande medelst förvaltning, så länge entreprenaden uppfylldes. För min del kan jag ej gilla denna åsigt Ty naturen af en entreprenade är den, att om der blifver något öfverskott, så tillfaller det entrepreneuren. Vore nu Mötes-Passevolance-Inrättningen en entreprenade, och vid Contractets slut funnes något öfverskott i dess Cassa: så frågas om det skulle tillfalla Konungens Rådgifvare? eller Krigs-Collegii Ledamöter? eller i motsatt händelse Staten? och jag tror ej, att någon Svensk medborgare skulle vara tvehogse om svaret.

Herr af Tibell har sagt, att all grund saknades för Riksens Ständer att granska dispositionen af Passevolance-medlen, då de endast äro anslagna till ett bestämdt ändamål, arméens krigs-öfningar. Men om nu dessa anställas utom Riket, om medlen derigenom för sitt ändamål blifva otillräckliga, och om Passevolance-Contractets mening i alla fall icke kunnat vara, att de skulle utom riket användas, så hemställer jag till Högloflige Ridderskapet och Adeln, huruvida anledning saknades till att göra anmärkningar vid dispositionen?

Herr af Tibell har yttrat, att Passevolance-medlens användande berodde på de befallningar om Arméens öfning hvilka, under namn af commando-mål expedieras af Konungens tjenstgörande General-Adjutant för Arméen; och som

Protocollen deröfver äro undantagna från granskning af folkets ombud, så vore det ett ytterligare skäl hvarföre Riksens Ständer ej borde få efterse huru Passevolance-medlen blifvit använda. Jag får dervid förnya min förra anmärkning, att om användandet skett utom riket, så är detta en allmänt känd händelse, der folkets ombud både fordra Protocollen öfver Commando-mål, och göra anmärkningar vid befallningarne.

Sluteligen har den värde Ledamoten ansett Stats-Revisorernas granskning vara öfverflödig: emedan Passevolance-Cassans räkenskaper granskades i Kongl. Kammar-Rätten. Men hvar och en kan bedöma huru litet tillräcklig en granskning måtte vara, hvilken, såsom Kammar-Rättens, endast sträcker sig till ziffran af de disponerade summorne, ej till sjelfva dispositionen. För öfrigt har det, såsom jag förut anmärkt, blifvit Kammar-Rätten, genom 1814 års Instruction förbjudit, att då någon dess anmärkning beträffar en högre embetsman eller ett Collegium, fullfölja saken, utan regeringens tillåtelse.

Jag anhåller att dessa mina anmärkningar måtte få åtfölja Herr af Tibells yttrande till vederbörligt Utskott.

Lades på bordet.

Herr von Hartmansdorff, hade under loppet af sitt yttrande, tvenne gånger blifvit afbruten, dels genom Grefve De la Gardies, Ja-

cob, återkomst med Ridderskapets och Adels Deputation från de öfrige Riks-Stånden, dels genom ankomsten af en Deputation från Hedervärda Bonde-Ståndet, anfordrad af Riksdags-Fullmäktigen från Malmöhus Län Nils Månsson i Skumparp, hvilken tillkännagaf, att Bonde-Ståndet instämt i enahanda beslut som Ridderskapet och Adeln, i afseende på de ofvanomförmäldte underdåniga Adresserne till Hans Maj: Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen.

Herr Grefven och Landt-Marskalken förklarade, att då Ridderskapet och Adeln uti ifrågavarande ämne redan fattat samma beslut som Hedervärda Bonde-Ståndet, hade Ridderskapet och Adeln dertill varit föranledt af orubbelig trohet mot en älskad Konung och ett kärt Konunga-Hus; och vore Ridderskapet och Adeln öfvertygad, att dessa tankesätt fullkomligen delades så väl af Bonde-Ståndet, som af hvarje Svensk undersåte, och hvarje vän af Fäderneslandet.

Deputationen afträdde, på vanligtvis utbeledsagad.

Föredrogos å nyo och remitterades till

Stats-Utskottet:

Grefve Cronhjelm, Polycarpus, den 3 f. m. dennes på bordet lagde Memorial, om tillsättande af en Lärare i Krigs-vettenskapen vid Upsala Universitetet.

Bevillnings-Utskottet:

Herr Stjernstams, Ludvig, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande afkortnings-längdernes ingifvande till Hæ-rads-Rätterne.

Föredrogs å nyo Herr Franc Sparres, Bengt Erland, den 28 sistledne Februarii på bordet lagde Memorial, angående åtskillige medel, för att tillvägabrunga en öfvergång af de mera bildade folkklasserne till productiva yrken.

Herr von Hartmansdorff, August: Herr Franc Sparre har trott, att inträdet i Statens tjenst borde försvåras genom strängare examina och uppsatta fordringar på högre kunskaper. Jag har i förra Plenum anmärkt, hvilka jag ansåg vara orsakerna hvarföre tillströmmandet af mindre kunniga och skickliga ynglingar icke kan hämmas genom stegrade examina samt hvarföre dessa och andra smärre åtgärder äro fåfängliga, om ej vid sjelfva befordringarne tillbörligt afseende göres på de egenskaper, som böra dertill föranleda.

Den värde Ledamoten har ansett antalet af extra-ordinarier böra inskränkas i civila såsom i Militairen. Det vore visserligen riktigt, under andra förhållanden än de närvarande. Men så länge man saknar medel till utarbetade Embetsmäns pensionerande så länge de ej, såsom Officerare, kunna afgå mot accord, och så länge man följakteligen icke kan beräkna

huru många löntagare, som, inom hvarje Verk, kunna vara af ålderdom eller bräcklighet oförmögna att förrätta tjenst: så kan man svårligen bestämma huru många de extra-ordinarier skola få vara, hvilka i stället göra den för intet, eller för hoppet, att en gång blifva löntagare.

Herr Franc Sparre har hållit före, att stipendier, tillkomna af allmänna medel, för *vettenskapligt* studerande, borde användas för *productiva* yrken. För min del tror jag det böra sättas i fråga, om en dylik förändring vore nyttig eller ej. Sådane stipendierna, under närvarande mynt-förhållanden, qvarstå från fordnatider, äro de väl många, men alltför ringa för hvarje stipendiat. Åsyftningen med dem synes snarare vara, att *många* skola studera, än att någon skall kunna drifva studierna *långt*. Det förra behöfver icke uppmuntras, men väl det sednare. Skulle någon förändring med stipendierna företagas: så synes den mig böra bestå deri, att flere sammanslogos till ett, och utväg gäfves för våra unga landsmän, att, genom resor utrikes, hvartill medel för närvarande saknas, utveckla sina anlag, och öka redan förvärfvade insigter. Men att afvända stipendierna från vettenskapliga till närings-ändamål, tror jag ej vara riktigt. Studierna i sednare afseendet åsyfta att *vinna* något, och en ytterligare uppmuntran lär ej behöfvas. Men: i förra fallet åsyfta studierna blott att *veta* något, och för detta oegennyttiga ändamål, är det visserligen nödigt att Staten gifver uppmuntran, synnerligen i ett fattigt land.

Herr Franc Sparre har trott, att en praktisk Landtbruks-Skola borde inrättas på något dertill inköpt, eller upplåtet Hemman i grannskapet af Stockholm, under Landtbruks-Academiens ledning, och att ynglingar der borde ifrån andra Skolor inträda; att hushålls-sällskaperna i Länen borde uppmuntras till dylika skolor, der stipendier skulle gifvas af de från lärdomsskolorna indragna; och att man, genom Landshöfdingarne och hushålls-sällskaperna skulle draga försorg om ynglingars anställning i egendoms-herrars tjenst. Vi veta att experimental-fält finnas både här vid Stockholm och Lund. Om de likväl icke åstadkommit det gagn, som Herr Franc Sparre åsyftat: så är det frugtansvärdt, att ännu en dylik inrättning ej heller skulle göra det. För min del, tror jag, att en sådan anstalt endast kan blifva rätt gagnelig, om hon förenas med verkligt landtbruk, som drifves på allvar, att jag så må säga, eller icke för experimenternas, utan för jordägarnes nyttas skuld. Först då kan man göra räkning på, att alla företag utföras med den noggrannhet och omtänka, att en grundelig undervisning meddelas. Om jag ej bedrager mig, så är det regeln för de berömda instituten hos den ryktbare Thær på Mögelin i Preussen och hos Fellenberg på Hofwyl i Schweitz. Ridderskapet och Adeln räknar äfven bland sina Ledamöter en man, som gifvit ett dylikt efterdöme i afseende på undervisning om linets behandling. Det torde må hända trötta Ridderskapet och Adeln att höra mig så ofta anföra exempel från det land, som
med

med oss är förenadt under samma spira; men just det synes mig vara ett skäl till jemförelser, och jag kan, vid detta tillfälle, icke underlåta; att nämna, det ett sådant Landtbruks-Institut finnes på Grefskapet Jarlsberg i Norrige, hvar-est ägarens förvaltare, en lärd man, som öfver-gifvit lärostolen vid skolorna, för att sköta jor-den, sjelfmant upprättat ett sådant. Der har jag sett Svenskar, Skåningar, hemta undervis-ning. Om hos oss, patriotiska män och stora godsägare, såsom en Grefve Piper, en Friherre Wrangel; med flere, ville på deras egendomar främja en dylik inrättning, så kunde man der-af vänta betydlig nytta. Eljest drager jag i tvifvelsmål att något väsendteligt dermed skulle kunna uträttas. Hvad beträffar de undervisade ynglingarnes anställning hos egendomshafvare: så bör det naturligtvis vara föremål för veder-börandes egen omtanka. Men då det, om jag ej felar, är ett af Landtbruks-Academiens ålig-ganden, att, genom sin Landtbruksafdelning, be-främja medlen till bildande af Rättare och Gårds-fogdar, samt att hafva inseende öfver det här befintliga experimental-fältet: så kunde Acade-mien äfven, genom Konungens Befallningshafvande, eller Hushålls Sällskaperna i lands-orterna; hålla den tillsyn öfver dessa undervis-nings-anstalter, hvilken Regeringen; i afseende derå, måhända borde utöfva.

Herr Franc Sparre har önskat att ett Tech-niskt och Mechaniskt Central-Institut måtte in-

rättas i Hufvudstaden. Jag tror äfven, att så borde vara, emedan de förnämsta Fabriker och Machinerier förmodeligen äro här till finnandes, hvarigenom deras begagnande och behandling följakteligen kunde vid sjelfva näringsdriften inhemtas, liksom jag ansett ett dylikt förhållande förmonligast i fråga om Landtbruks-näringens lärande. Men här finnes redan en Mechanisk Skola och en dermed förenad Modell-Kammare, som lärar stå i förening med Landtbruks-Academien, eller lyda under densamma. Om jag ej bedrager mig, har en värd Ledamot, Herr Montgommerie redan gjort en motion om nytt eller förökadt anslags beviljande åt densamma. I händelse det lemnas, och inrättningen utvidgas: så kan Herr Franc Sparres önskan uppfyllas, utan att man behöfver skapa något nytt institut, emedan en planta redan finnes att fostra och utveckla.

Herr Grefven och LandtMaruskalken hemställde, att så väl Herr Franc Sparres ofvannämnde Memorial, som Herr von Hartmansdorffs, i anledning deraf nu afgifne yttrande, måtte till Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomiae-Utskotten remitteras.

Bifölles.

Anmältes och emottogos korrt efter hvarannan tvänne Deputationer från Välloflige Borgare-Ståndet och Högvördige Preste-Ståndet, anförde, den förra af vice Talmannen, Stads-Majo-

ren och Riddaren af Kongl. Wasa-Orden Herr Johan Westin, samt den sednare af Biskoppen i Linköpings Stift, Ledamoten af Kongl. Nordstjerne-Orden Herr Doctor Marcus Wallenberg; hvilka båda Deputationer tillkännagåfvo att Preste- och Borgare-Stånden, i afseende å de förut i dag af Ridderskapet och Adeln beslutade underdåniga Adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen; vidtaget enahanda beslut som Ridderskapet och Adeln.

Sedan bemälte tvenne Deputationer blifvit, hvar efter annan, af Herr Grefven och Landt-Marskalken besvarade, samt på vanligt vis utbeledsagade, företogs till pröfning Kongl. Maj:ts den 4 dennes aflåtne och den 5 derpå följde eftermiddagen på bordet lagde Nådiga skrifvelse till Riksens Ständer, angående de af utsedde Comitterade uppgifne förslag, till en förändrad organisation af åtskillige Rikets Styrelseverk, m. m.

Herr *Hjerta, Gustaf*, anhöll, att de af Comitterade uppgifne, i Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifvelse omförmälte förslag till en förändrad organisation af åtskillige Rikets Styrelse-Verk m. m. måtte till trycket befordras, samt Stats-Utskottet anmodas, att till trycknings-kostnadens bestridande utse nödige medel.

Herr Grefven och Landt Marskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln ansåg lämpeligt, att, på sätt Kongl. Maj:t i Nåder föreslagit, ett Serskildt Utskott borde för be-

handling af ifrågavarande ärende af Riksen's Ständer tillsättas, samt Kongl. Maj:ts högstberörde Nådiga Skrifvelse till detta Utskott öfverlemnas.

Ropades *Ja*.

Hvarefter *Herr Grefven och Landt Marskalcken* föreslog, att antalet af hvarje Stånds Ledamöter i bemälte Utskott kunde bestämmas till Fyra.

Herr Pereswetoff Morath, Anders Wilhelm: Så vida det Utskott, som är i fråga, skall svara mot sin bestämmelse, måste det utgöras af flere personer, i tillfälle, att grundeligen bedöma i hvad mån nu varande organisation af Styrelse-Verken är felaktig eller icke, och dertill fordras en speciel kännedom af hvarje sådant Verk.

Icke är det att förmoda, det valet inom Bonde- och Preste-Stånden till Ledamöter i detta Utskott kan slå så ut, att Utskotts-Ledamöterne från dessa båda Stånd blifva i tillfälle verksamt deltaga i öfverläggningarne inom Utskottet, eftersom uti samma Stånd ej lär finnas personer, hvilka genom tjenstgöring inom, eller beröring med de Verk, som äro i fråga, varit i tillfälle, att om samma Verks organisation taga närmare kännedom, och hvad Borgare-Ståndet angår torde förhållandet blifva nästan enahanda.

Hos Ridderskapet och Adeln kan således

endast med visshet presuponeras, att valet utfaller så, att de valda Ledamöterna kunna uppfylla deras bestämmelse, och vid detta förhållande torde Ridderskapet och Adeln önska att Utskottet måste bestå af större antal Ledamöter.

Jag föreslår derföre, att minst 6 må utses från hvarje Stånd, och jag hoppas att detta mitt förslag skall understödjas af hvar och en, som anser saken af vikt, och ej vill åt slumpen öfverlemna utgången.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*, hemställde, om ej Utskotts-Ledamöternes antal borde vara ulda, på det Stånden icke skulle, vid voteringarne, kunna paralyseras, derigenom att ett lika antal stadnade emot hvarandra; samt föreslog derföre, att Utskottet kunde bestå af 5 medlemmar utaf hvarje Stånd.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Jag skulle också vara af den mening, Herr Morath yttradt, att det ifrågavarande Utskottet borde bestå 6 Ledamöter af hvarje Stånd, så vida det är möjligt för de öfriga Stånden, att lemna ett så stort antal, då de fleste af deras medlemmar redan äro Utskotts-Ledamöter. Denna min mening stöder jag deruppå, att ämnet är af så vidlyftig beskaffenhet, att till dess ordentliga beredande behöfvas personer, som höra till flera af Styrelsens olika grenar. Således synes det mig önskeligt, att i Utskottet finnes en Ledamot ur Konungens Canzli, en ur Hof-Rätterne, en ur de Civila Collegierna, en Of-

ficer af Arméen och en af Flottorna samt en upplyst Landtman, som ej vore i tjenst. Att vinna allt detta är ej möjligt, med mindre Utskottet består af 6 Ledamöter från hvarje Stånd, ty endast hos Ridderskapet och Adeln kan en sådan förening af Ledamöter från särskildta yrken åstadkommas. I hvad en annan värd talare föreslagit, att nemligen, Comitéens arbete måtte tryckas, instämmer jag visserligen, men får blott nämna, hvad jag förut haft äran tillkännagifva, att mitt yttrande i Comitéen, ehuru till saken utarbetadt, dock i redaction och i afseende på det historiska, är ofullständigt, emedan jag ej ännu hunnit eller kunnat erhålla de upplysningar, som tarfvats. Likväl bör jag nämna att jag gått i författning om tryckningen af en del af mitt arbete. Återstoden, ehuru icke alldeles färdig att läggas under prässen, är likväl så fullständig, att jag tror den kunna af Utskottet begagnas.

Herr *Pereswetoff Morath*: Herr von Hartmansdorff har omnämnt svårigheten för de andra Stånden att utse 6 Ledamöter, då, i anseende till dessa Stånd fåtalighet, de fleste deras Ledamöter redan sitta i Utskott.

Härvid får jag anmärka, att det torde finnas ett och annat Stånd, der *alla* Ledamöter äro invalde i redan organiserade Utskott, och det blir ju då i allt fall nödigt, att de af Herr Grefven och LandtMarskalken föreslagne 4 Ledamöter måste sitta i tvenne Utskott. Jag frågar då, är det icke detsamma, om 6 Ledamö-

ter af dessa Stånd hafva sådana dubbla befattningar; åtminstone är Herr von Hartmansdorffs skäl ej giltigt nog, då nyttan af ett förökadt antal är så påtaglig, som här.

Någon har påstått att Utskottets Ledamöter borde bestå af 5 från hvarje RiksStånd. Jag kan ej begripa, hvarföre man så mycket fåster sig vid udda tal.

Allt för gerna skall jag för min del medgifva udda-talet, men icke under 6, ty det är af mig redan visadt, att minst 6 Ledamöter från Ridderskapet och Adeln erfordras.

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus:
Jag förmodar att föremålet för det särskildta Utskottets arbeten blir att pröfva, huruvida Comittéens förslag åga den fullständighet, att de med kanske en eller annan modification kunna föreläggas Riksens Ständer till besvarande med *Ja* eller *Nej*. Skulle Utskottet blifva mycket talrikt, skulle Embetsmän blifva kallade till Ledamöter deraf, så föreställer jag mig att i stället för att Utskottet endast bör yttra sig rörande de framställda förslagen, blefvo flera nya förslag af Utskottet uppgjorde. Om jag ej bedrar mig, har Comittéens arbete ytterligare blifvit granskadt af en annan Comitté. Denna har förmodligen redan pröfvat förslagen och sökt förlika de olika åsigterne; och då tror jag att Riksens Ständer snart kunna vara i tillfälle att fatta deras beslut. Skyndsamhet är här nödvändig, ty jag förmodar att sedan be-

slut härom är fattadt, återstå i anledning deraf flere öfverläggningar. Af dessa skäl anser jag Utskottet böra blifva fåtaligt, och tillstyrker hvad Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslagit, att nemligen det må bestå af 4 Ledamöter från hvarje Stånd.

Herr *Pereswetoff Morath*: Herr Grefve von Schwerin har anmärkt, att det vore nödigt, att skyndsamt få frågan handlagd af Utskottet, som endast hade att besvara Comittees förslag med *ja* eller *nej*, och den ädle Grefven har alltså ansett det af Herr Grefven och Landt-Marskalken, föreslagna antal af Ledamöter ej böra ökas.

Jag bekänner, att jag anser ämnet af sådan vikt, att jag lifligen önskar, det Utskottet måtte med grundlighet och alltså icke i hast undersöka förslaget.

Det är tydligt, att de Ledamöter som hos Ridderskapet och Adeln väljas, och hvilka kunna præsuponeras äga all nödig kännedom för ämnets behandling, blifva de, som egentligen komma att utöfva granskningsrätten och om meningen icke är att slumpvis behandla saken, är det tydligt, att 4 personer ej kunna så, som vederbör, undersöka och besvara frågan, då deremot genom deras antals bestämmande till sex, det vore att hoppas att förhållandet med hvarje af de verk, som äro i fråga kunde närmare utredas. När Utskottet sättes i verksamhet, torde det bäst visa sig, om det af mig fö-

reslagna antal ej erforderats, och kanske lärer Utskottet ändock behöfva inhämta upplysning af Embetsmän inom de verk Comittéens förslag rör.

Med min röst skall jag ej bidra till, att snart sagt hela bördan af Utskottets arbete kastas på 4 Ledamöter af Ridderskapet och Adeln.

Med åberopande af hvad jag redan förut yttrat, anhåller jag, det Herr Grefven och Landt-Marskalken täcktes genom proposition uttöna, om icke Ridderskapet och Adeln anser Utskottet böra formeras genom 6 Ledamöter från hvarje Stånd.

Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, att då det varit hans pligt, att inför Ridderskapet och Adeln uppgifva något visst förslag till antal af Ledamöterna i Särskildta Utskottet, samt Präste- och Borgare-Ståndens Herrar Talemän, vid den sista gårdags hållne Talmansconference förklarar, att bemälte Stånd, hvilkas alla Ledamöter redan voro uti de ordinarie Utskotten upptagne och sysslosatte, icke utan största svårighet kunde till Särskildta Utskottet aflemna mer än 4 Ledamöter från hvarje Stånd, hade Herr Grefven och Landt-Marskalken af denna anledning föreslagit, att antalet af hvarje Stånds Ledamöter kunde bestämmas till fyra; men då flere af Ridderskapet och Adeln nu önskat ett större antal, ansåg Herr Grefven och Landt-Marskalken sig böra hem-

ställa, om icke Sårskildta Utskottet borde bestå af 6 Ledamöter utaf hvarje RiksStånd.

Bifölles.

Föredrogs å nyo Herr Berghmans, Ambrosius Magnus, den 1 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, angående indragning af öfverflödiga Embeten och Tjenster.

Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslog, att Herr Berghmans ifrågavarande Memorial, måtte till StatsUtskottet remitteras.

Herr *von Hartmansdorff, August*, hemställde om icke Herr Berghmans Memorial, snarare borde remitteras till Sårskildta Utskottet än till StatsUtskottet.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade sig äfven hafva hyst samma mening, men att det vore på Herr Berghmans egen begåran som *LandtMarskalken* föreslagit Memorialets remitterande till StatsUtskottet

Herr *Berghman, Ambrosius Magnus*: Då flere motioner förut blifvit väckte i samma ämne, och desse till StatsUtskottet blifvit öfverlemnade, torde ordningen fordra att äfven denna dit hänvises, hvarföre jag får anhålla om proposition å remiss till Stats-Utskottet af mitt Memorial.

Herr *Ehrenborgh, Casper*, och Herr *Pe-*

reswetoff Morath, Anders Vilhelm, förenade sig med Herr von Hartmansdorff, i afseende på Memorialets remitterande till Särskildta Utskostet.

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* förnyad proposition blef Hr Berghmans Memorial af Ridderskapet och Adeln till StatsUtskottet remitteradt.

Å nyo föredrogs Herr Cocks, Axel, den 28 sistledne Februari på bordet lagde Memorial, angående Gôtha CanalVerk.

Herr *von Qvanten, Carl*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 4).

Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslog, att så väl Herr Cocks ofvannämnde Memorial, som Herr von Qvantens, i anledning der af, nu afgifne yttrande, måtte till Stats- och Banco-Utskotten remitteras; hvilket bifölls.

Företogs till pröfning ExpeditionsUtskottets den 27 sistledne Februari aflåtna, samt den 1 dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, med anhållan, att vederbörande Utskott måtte anmodas, att af deras Betänkanden m. m. låta utskrifva och ExpeditionsUtskottet tillstålla tvänne exemplar.

I sammanhang härmed upplästes Vållof. BorgareStåndets den 28 sistledne Februari eftermiddagen meddelde ProtocollsUtdrag, af innehåll att BorgareStåndet vid pröfning af ExpeditionsUtskottets ifrågavarande Memorial, ansett någon annan åtgärd dervid icke erfordras, än att genom ProtocollsUtdrag å nyo påminna samtelige Utskotten att ställa sig till efterrättelse hvad Riksens Ständer, i afseende på de ifrån Utskotten till Expeditions-Utskottet afgående handlingar, redan tillförene förordnat; och fann Ridderskapet och Adeln för godt, att uppå derom af Herr Grefven och LandtMarskalken gjord proposition, i BorgareStåndets nyssnämnde beslut instämma.

Föredrogs å nyo och remitterades till Särskildta Utskottet, Herr Hammarskjölds, Lorenzo, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om upplösning af CanzliStyrelsen, jemte Herr Hallencreutz's, Sten Engelbrecht, d. 7 dennes i anledning deraf afgifne yttrande.

Upplästes och lades på bordet Constitutions-Utskottets den 27 sistlidne Februari afgifne Ut-låtande, i anledning af Riksens Ständers remiss å Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, angående Hans Kongl. Höghet KronPrinsens utnämnan-de, att i vissa fall föra ordet uti Kongl. Regeringen.

Upplästes följande från RiddarhusUtskottet inkomne Memorial:

(Se Bilagan N:o 5).

Lades på bordet.

Upplästes ett så lydande från Riddarhus-Utskottet inkommet Memorial:

(Se Bilagan N:o 6.)

Lades på bordet.

Anmältes och emottogs Hans Excellence HofCanzleren Herr Grefve af Wetterstedt, hvilken å Kongl. Maj:ts Höga vägnar aflemnade Kongl. Maj:ts Nådiga proposition till Riksens Ständer om nedsättning i den årliga Saltpetergården; gifven Stockholms Slott den 10 Mars 1823.

Herr Grefven och LandtMaruskalken anmodade Hans Excellence Herr Hof-Canzleren att till Kongl. Maj:t framföra Ridderskapets och Adels underdåniga vörtnad, jemte försåkran, att Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga proposition skulle med första varda till handläggning företagen.

Sedan Hans Excellence Herr Grefven och Hof-Canzleren blifvit på vanligt vis utbeledsa-

gad, begärde *Hans Excellence Herr Grefve Fleming*, Claës ordet, och yttrade sig:

Redan den 29 Juni 1768 behagade Ridderskapet och Adeln bevilja FrimurareBarnhusInrättningen att vid de årliga Concerterne på Långfredagarne få begagna RiddarhusSalen. Detta fortfor nära 50 år, och den 1 April 1818 tog Ridderskapet och Adeln det beslut, att Frimurare - Barnhus - Directionen skulle äfven hådanefter få begagna densamma. Detta har äfven varit vanligt under påstående Riksdagar, med förbindelse likväl för Directionen att inom viss tid återställa salen uti det skick, hvaruti den bör vara vid Ridderskapets och Adels öfverläggningar. Det är af sådan anledning, jag och Grefve De la Gardie hos Ridderskapet och Adeln ödmjukligen anhålla, att äfven i år, emot en lika förbindelse, få begagna RiddarhusSalen till förmån för en inrättning, som underhåller omkring 400 barn, af hvilka 47 njuta föda och undervisning inom hus.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, om Ridderskapet och Adeln behagade den af *Hans Excellence Herr Grefve Fleming* gjorde anhållan bifalla.

Ropades *Ja*.

Upplästes och lades på bordet Kongl. Maj:ts nyss förut i dag ankomne Nådiga proposition till Riksens Ständer om nedsättning i den årliga Saltpetergården.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Hög-
löflige Ridderskapet och Adeln vid
Lagtima Riksdagen i Stockholm, den
11 Martii 1825.

S. D. Remitterades till

StatsUtskottet:

1) Grefve Cronhjelm, Polycarpus, den 3
dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial,
om tillsättande af en Lärare i Krigsvetenska-
pen vid Upsala Universitet.

2) Herr Berghmans, Ambrosius Magnus,
den 1 dennes förmiddagen på bordet lagde Me-
morial, angående indragning af öfverflödiga em-
beten och tjänster.

Stats- och BancoUtskotten:

Herr Cocks, Axel, den 28 sistledne Februa-
rii på bordet lagde Memorial, angående Götha
CanalVerk; jemte Herr von Qvantens, Carl,
rörande samma ämne, denne dag afgifne ytt-
rande.

*Stats- samt Allmänna Besvärs- och Oeco-
nomie-Utskotten:*

Herr Franc Sparres, Bengt Erland, den 28
sistledne Februari på bordet lagde Memorial an-
gående åtskilliga medel för att tillvägabringa en
öfvergång af de mera bildade folkclasserne till

productiva yrken; jemte Herr von Hartmansdorffs, August, i anledning deraf denna dag afgifne yttrande.

BevillningsUtskottet:

Herr Stjernstams, Ludvig, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, rörande Afkortningslångdernes ingifvande till HåradRåttarne.

Serskildta Utskottet.

Herr Hammarskjölds, Lorenzo, den 3 dennes eftermiddagen på bordet lagde Memorial, om upplösning af CanzliStyrelsen; jemte Herr Hallencreutz's, Sten Engelbrecht, i anledning deraf afgifne yttrande. Ut supra.

S. D. Vid förnyad föredragning af Kongl. Maj:ts den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående de af utsedde Comitterade uppgifne förslag till en förändrad organisation af åtskillige Rikets Styrelseverk m. m., beslöt Ridderskapet och Adeln att för behandling af detta ärende borde tillsättas ett Särskildt Utskott, bestående af 6 Ledamöter af hvarje RiksStånd, till hvilket Utskott Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga Skrifvelse således skulle öfverlemnas. Ut supra.

S. D. Föredrogs å nyo ExpeditionsUtskottets den 27 sistl. Februari aflåtne, samt den 1 den-

dennes förmiddagen på bordet lagde Memorial, med anhållan att vederbörande Utskott måtte anmodas, att af deras Betänkanden m. m. låta utskrifva och ExpeditionsUtskottet tillställa tvenne exemplar; i sammanhang hvarmed äfven upplästes Vållofl. BorgareStåndets, den 28 sistledne Februari eftermiddagen meddelde Protocolls-Utdrag rörande samma ämne; och fann Ridderskapet och Adeln för godt instämma uti BorgareStåndets beslut, att å nyo påminna samtelige Utskotten, att ställa sig till esterrättelse, hvad Riksens Ständer, i afseende på de ifrån Utskotten till Expeditions-Utskottet afgående handlingar, redan tillförene förordnat. Ut supra.

S. D. I anledning af Hans Excellence Hr Grefve Flemings, Claes, å FrimurareBarnhus-Directionens vågnar, hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln derom gjorde anhållan, fann Ridderskapet och Adeln för godt tillåta, det må, under iakttagande af de utaf RiddarhusDirectionen tillförene dervid föreskrifne villkor, RiddarhusSalen å nästkommande Långfredag innevarande år begagnas till den Concert, hvilken å samma dag för FrimurareBarnhusets räkning vanligen plågar uppföras; hvarom Utdrag af Protocollet skulle till FrimurareBarnhusDirectionen expedieras. Ut supra.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes kl. 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 12 Martii.

Plenum kl. half till 6 eftermiddagen.

Grefve *Posse*, *Carl Hindric*, hade inlemnadt ett Memorial, hvilket, till följd af Grefvens den 3 dennes gjorde förbehåll, innefattade en närmare utveckling af dess då väckte motion, om en förändrad organisation af Tull-Verkets styrelse och förvaltning. Detta Memorial upplästes nu, så lydande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:ts den 27 sistlidne Februarii aflåtna och den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Nådiga proposition till Riksens Ständer, angående ytterligare anslag för fullbordandet af Götha Canal.

Herr *Tham*, *Wollrath*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 2.)

Herr *Tham* anhöll att dess anförande måtte få åtfölja Kongl. Maj:ts Nådiga proposition till vederbörlige Utskott.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr Grefven och Landt Marskalken hemställde, att så väl Kongl. Maj:ts ofvannämnde Nådiga proposition, som de af Herr *Tham* och Grefve *von Schwerin*, i anledning deraf, nu afgifne yttranden, måtte till Stats- och Banco-Utskotten remitteras; hvilket bifölls.

Herr *Berghman*, *Ambrosius Magnus*: Det förundrar mig öfver all måtta, att ingen vid detta tillfälle talar i Nationens namn. Grefve Anckarsvärd, Friherre Staël von Hollstein och Herr Pählman äro icke mera här. Ridderskapet och Adeln får därför förlåta, att det språk desse förtjente män talat, i dag föres af en person, som delar deras nit, men saknar deras insigter.

Det tyckes som Götha Canal-Direction sjelf medgifvit, att företaget ej skall vara så särdeles lyckligt. Det omtalas förmodan att erhålla 3 procents afkastning och begäres att Staten måtte åtaga sig att garantera Actie-ägarna

fulla 5 procents ränta på deras insatta Capital. Jag kan ej annat än beklaga Actie-Ägarne; men de kunna ej skylla Riksens Ständer för de olägenheter, som drabba dem. Hvar och en påminner sig huru det tillgick år 1809. Riksens Ständer beviljade Bolaget ett privilegium och en Discont. Denna sednare öfverskred sitt Reglemente och gick under. Detta var icke Riksens Ständers, utan Bolagets fel, som ej såg upp med sin Discont-Direction. Som Riksens Ständer ej stå i någon förbindelse hos Bolaget och ej eller åtagit sig ansvara detsamma för Canal-anläggningens fullbordan och följder, så hemställer jag, huruvida man nu bör lemna det begärdta understödet?

Jag bestrider helt och hållet den siste värde talarens framställning, om garanti för Bolaget att åtnjuta en viss årlig procent af Staten, i händelse Canalen ej kan inbringa den sjelf. Vi och våra efterkommande skulle derigenom för evärdeliga tider blifva tributairer till Götha Canal.

Det är en svag röst, jag upprepar det ännu en gång, som höjt sig till den goda sakens försvar, men jag råder icke för, att jag ej är en Anckarsvärd, en Staël von Holstein, eller en Pählman.

Herr *Tham*: Då jag nu anhåller, att vid Herr Berghmans yttrande få göra några anmärkningar, torde jag först få nämna, att jag varit Directeur vid Götha Canal, att jag icke nu mera är det, men väl Actie-ägare, och att

jag som Revisor för åren 1811, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817 och 1818 granskat ömsom Discont-Directionernes i Götheborg och Stockholm göromål. Herr Berghman har yttrat, att Discont-Directionen öfverträdt Reglementet och derigenom orsakat Verket skada. Jag bestrider detta helt och hållit; jag har icke alltid delat lika åsikter med Discont-Directionerna, men efter sorgfällig och noga granskning af deras åtgärder, är jag fullt öfvertygad, att de aldrig gjort sig förtjenta till denna dem af Herr Berghman gjorda beskyllning. Lika rättfärdigande vitsord hafva de alltid med rätta erhållit, icke allenast af Canal-Bolagets Revisorer och Discont-Bolags-Stämmor, utan äfven af Riksens Ständers Banks vid alla Revisionerna närvarande Ombud, och sluteligen ej mindre af den till råkenenskapernas granskning serskildt tillförordnade Bankens Ombud Herr Kammar-Rådet Evelius, än äfven af Riksens Ständers Revisorer för åren 1818, 1820 och 1822, uti hvilkas göromål en del nu närvarande Herrar Riksdagsmän samt de af Herr Berghman åberopade framledne Herrar Staël von Holstein och Påhlman sjelfva deltagit; att vid de sista af Riksens Ständers Revisorer verkställda granskningar, några obetydliga anmärkningar blifvit gjorda, känner jag, men ingen som kan kasta minsta skugga på Directionernas rättskaffenhet och åtgärder, hvarföre jag anser att de nu böra få vara oklandrade.

Uti det gjorda förslaget om ränte-ersättning för Actie-ägare, har jag, såsom icke va-

rande Directeur ej eller kunnat deltaga, men tror att Directionen. då den för Konungen framlagdt dess underdåniga anmälan härom, fullgjordt på agtningsvärdt sätt deras pligt emot Actie-ågarne; jag har aldrig delat den öfvertygelsen, att Actie-ågarne genom Gótha Canal Byggnad skulle kunna vänta någon serdeles vinst, men alltid varit fullkomligt öfvertygad, att Canalen varit, är och blir af stor allmän nytta; då frågan om ränteersättning för Actie-ågarne förekommer, är när jag blifva en tyst åhörare, men kan ej underlåta att yttra den öfvertygelse, att det stora, Riket hedrande och gagnande Gótha Canal Verk bör fullbordas, och att det är Riksens Ständer värdigt, att genom nödiga anslag sätta Canal-Directionen i tillfälle att ernå detta mål.

Herr *Berghman*: Jag har just icke sagt, att Directionen öfverskridit Reglementet. Mig följda ord för att fullkomligen uttrycka min mening. Jag vet ej om man kan applicera benämningen *bedrägeri*; men det påminner jag mig med visshet, att det stod förskräckligt illa till med Canals affairer vid sista Riksdag. Erfarenheten visade att 1,100,000 R:dr gingo förlorade derigenom att Directionen opererade med Discont-papper, hvilken högst betydliga summa Nationen efterskänkte. Jag lemnar derhän om Revisorne med serdeles grannlagenhet verkställt granskningen af Canal-Bolagets räkenskaper; men jag vädjar till detta Riddarhus, om ej förhållandet är sådant jag det nu uppgifvit, och om nyttan af Canal-anläggningen svarar emot kostnaden. Jag protesterar helt och hållit emot

alla nya anslag till fullbordande af detta illa beräknade företag.

Herr *Kuylenstjerna, Johan Carl*: Äfven jag har haft det förtroendet att vara Revisor i Götha Canal-Discont, och utbeder mig i anledning deraf att få, jemte vitsordande af hvad Herr Tham nyss anfört, tillägga några ord om de anmärkningar Herr Berghman framställt.

Enligt Riksens Ständers Revisorers Berättelse, synes väl, som om Staten skulle förlorat omkring 900,000 R:dr på Götha Canal Disconts utredning; men härvid är icke beräknadt, ätt Riksens Ständer år 1818 bortskänkte, 1,080,000 R:dr. Om detta ej skedd, hade Götha Canal Discontsutredning kunnat ske med så stor vinst som den förmodade förlusten är mindre än den bortskänkta tillgången; och Verket hade med fördel kunnat reda sig sjelf.

Vid förvaltningen anmärktes mot Göteborgs-Contoiret bland annat, att det, till den tillförordnade Revisorn utbetalt, det stadgade arfvodet af 200 R:dr Banco, hvilket Stockholms Contoir äfven till mig utbetalte, som derstädes var en tillförordnad Revisor, men mot Stockholms Contoirets enahanda förfarande är ingen anmärkning gjord. Då en Direction, som förvaltad millioner kunnat få en så beskaffad anmärkning på 200 R:dr Banco, hvilken hos dem executift utsökes, så lärers sådant bevisa, att Revisionen förfarit med yttersta stränghet och accuratesse.

Herr *Berghman*: Det är lika angenämt som ovanligt, att här få höra talas om 200 R:dr, då frågan aldrig plägar gå ut på annat än millioner.

Herr *Knylenstjerna* medgaf sjelf, att Staten förlorat omkring 900,000 R:dr på CanalDisconten; och att Riksens Ständer efterskänkte omkring 1,100,000 R:dr; men hvad var detta för en eftergift mine Herrar? Jo, Assignmenter, som Disconten utgifvit utan att kunna honorera. Läger man nu till dessa 1,100,000 R:dr förutnämnde 900,000, så uppkommer en summa af 2,000,000 R:dr, som denna Canal-anläggning redan kostat vårt fattiga Rike.

Grefve *Cronstedt, Claes*: Som Högloflige Ridderskapet och Adeln redan beslutat remiss af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om anslag för fullbordandet af Götha Canal, och frågan icke är om Discont-Verkets förvaltningssätt och åtgärder, lærer den nu förefallne Discussionen hvarken höra till ämnet, eller kunna åtfölja remissen till Utskotten.

Herr *Lagerhjelm, Pehr*: Det är blott i anledning af en anmärkning, som blifvit gjord emot 1820 års Riksens Ständers Revisorer, jag anhåller få yttra några ord. Man har yttrat det vara besynnerligt, att desse ej fäst sig vid det arfvode som blifvit anordnad för Canalverkets Revisor i Stockholm, då de likväl gjordt anmärkning vid ett likartadt förhållande i afseende på Canalverkets Revisor i Götheborg. Jag

anser mig i följe häraf böra anmäla, att Stats-Utskottet nu är sysselsatt med granskningen af 1820 års Revisions-Berättelse, och att det torde vara lämpeligast att innehålla med allt bedömande af Revisorernes åtgärder, intill dess Stats-Utskottet, hvars åliggande det är att pröfva Revisionens halt, hunnit till Riksens Ständer inkomma med sitt yttrande i ämnet.

Herr *Berghman*: I anledning af Grefve Cronstedt gjorde anmärkning, utbeder jag mig få nämna, att jag begärde ordet, just i det ögonblick, då Ridderskapet och Adeln med *ja* besvarade Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition om remiss. Jag dröjde i det längsta, emedan jag hoppades få höra någon skickeligare talare än jag, yttra sig i ämnet.

För öfrigt höra mina anmärkningar visserligen till saken. Ty då Staten eller Banken redan på Canalen offrat 2,000,000, och dessutom 500,000 R:dr årligen sedan 1815 års Riksdag, lär det ej vara ur vägen, att återföra detta förhållande i minnet, och att derpå fästa Stats-Utskottets synnerliga uppmärksamhet, emedan jag ej kan inse något skäl att göra nya uppoffringar för detta så litet lönande ändamål.

Herr *Montgomerie, Gustaf*: Då under loppet af innevarande Riksmöte här blifvit så mycket taladt om allmän nöd och förlågenhet, synes det icke vara lämpeligt att betunga Nationen med en ny utgift af den betydighet, som blifvit föreslagen till understöd för Gôtha Canal, ett understöd, som, på hvad sätt det ock

af medborgare uttages, för dem blir högst kånbart, utan deremot svarande fördelar, ty Rikets norra Provinser åtminstone, kunna aldrig påräkna någon nytta af denna Canal, hvartill dess innevånare tillika med många andra medborgare, likväl redan onödigtvis uppförat så oerhörda summor, och ännu begäres icke mindre än 400,000 Riksdaler årligt anslag i flere år. Huru skola dylika pretentioner kunna uppfyllas, särdeles nu, då klagan öfver *financiell nöd* är lika allmän, som verklig? Jag ville blott pligtenligt hafva den åran anmärka det *för-ra*, och vördsamt fråga det *fednare*.

Herr von Qvanten, Carl: Kongl. Maj:ts ifrågavarande nådiga proposition, som nu blifvit remitterad, föreslår, att Canalbyggnaden må fullbordas med Statsobligationer, eller med upptagande lån mot 5 procents ränta, i likhet med de lån RiksgäldsContoiret upptog; det blifver i båda afseenden mindre betungande för Nationen, och våra efterkommande få då äfven deltaga i en kostnad, af hvilken de troligen mera än hvad oss är förbehållit, få njuta frukten. Hela affairen kunde då aflöpa med 24,000 Riksdaler årlig ränta jemte t. e. 4 procent till dess Capitalets amortiserande, då på 24 år hela Lånet vore återbetalt. Jag tror således, att här ej vidare bör uppstå fråga, om summans contanta utgifvande på annat sätt, och anhåller vördsamt, att detta mitt Anförande må få åtfölja remissen till Stats- och BancoUtskotten.

Herr Tham: Lika med Herr von Qvanten de-

lar jag den öfvertygelse, att de capitaler, som fordras till fullbordande af Götha Canal, kunna förskaffas utan tunga för Landets innevånare, och jag förmodar äfven, att om sådant verkställes genom Statsobligationer, dessa så i afseende på Capitalernas amortissement, som räntan derå, böra så kunna fonderas, att ingendera delen genom bevillning eller skatt å medborgare behöfver återgåldas, så vida frågan om Statsobligationerna får ingå uti financernas allmänna reglering på ett för Staten och dess innevånare nyttigt sätt.

Herr *Berghman*: I anledning af hvad Hr von Qvanten anförde, får jag blott anmärka, att det lär bli ungefärligen detsamma, om ränta betalas för Actie-Capitalet, eller för Statsobligationerne; och jag förblifver vid min öfvertygelse, att det ej blir möjligt fullborda detta dyrbara arbete, innan vi påfunnit den filosofiska stenen.

Herr *von Qvanten*: Jag får blott erinra i anledning af hvad Herr Berghman anförde, att jag endast talat om medels anskaffande för arbetets fullbordande, och ej om anslag, som skola försäkra Actieägarna om en everdelig ränta å deras tecknade Actier. Med all vördnad för Kongl. Maj:ts nådiga proposition, tror jag att ett sådant beslut skulle kunna anses obilligt, då på sådant sätt Nationen derigenom betungades med snart sagt en grundskatt, endast till förmån för vissa få enskildte.

Hans Excellence Herr Grefve Mörner, Adolph Göran: Jag vill endast hafva åran vördsamt hemställa, huruvida ej all deliberation är för tidig, om, huru och på hvad sätt, anslaget bör utgöras, då frågan nu endast är om remiss af Kgl. Maj:ts nådiga proposition, och denna remiss, enligt Grundlagen, ej kan vågras. Det tillhör Stats- och BancoUtskotten att utreda och upplysa huru Riksens Ständer böra i detta ämne förhålla sig; och då Utskottens Betänkande inkommer, åger hvar och en Riksdagsman sin rätt öppen, att göra hvilka anmärkningar honom godt synes. Jag hemställer således, om icke all discussion i detta ämne för närvarande må upphöra.

Herr Grefven och Landt-Marskalcken föreslog, att de i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition om ytterligare anslag för fullbordandet af Götha Canal, af åtskillige Ledamöter nu afgifne yttranden, kunde få åtfölja den af Ridderskapet och Adeln redan beslutade remiss af ämnet till Stats- och Banco-Utskotten.

Bifölles.

Upplästes till justering ExpeditionsUtskottets insända förslag till Riksens Ständers underdåniga Adresser till Hans Maj:t Konungen samt Hans Kongl. Hôghet KronPrinsen, i anledning af de Bref, som under GeneralMajorens

Holsts förfalskade namn, till åtskillige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande blifvit afsände.

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus: Då jag för min del icke anser lämpeligt, att i en adresse af den art, som den föreslagna, må nämnas ett ord, syftande derhän, att olikheter i våra åsikter i Statsoeconomiska frågor behöft åsidosättas, för att förena oss i uttrycket af en gemensam känsla, som af omständigheterna påkallas, tar jag mig friheten hemställa, om icke följande i adressen förekommande period: "*om någon gång skiljagtiga meningar kunnat uppstå under öfverläggningarne ibland oss, rörande medlen till befrämjande af allmänt väl, om tankarne kunnat vara delade i frågor om säkraste sättet, att hinna detta mål, så råder dock hos oss fullkomlig enighet och öfverensstämmelse, då vi för Eders Kongl. Maj:t nedlägga förklaringen af vår undersåtliga vördnad, kärlek, tillgifvenhet och erkänsla;*" måtte utgå, samt i stället en så lydande mening t. ex. införas: "*Det är således vid detta tillfälle hos Riksfens Ständer endast en gemensamt rådande känsla, den, att inför Eders Kongl. Maj:t nedlägga förklaringen af deras undersåtliga vördnad, kärlek, tillgifvenhet och erkänsla.*" Jag utber mig härå Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition.

Många hördes häruti instämma.

Friherre Cederström, Jacob: Jag får underställa Ridderskapet och Adein, huruvida den

af Grefve von Schwerin föreslagne ändring uti ExpeditionsUtskottets ifrågavarande förslag kan lagligen nu genast verkställas, utan att återremiss af förslaget, i vanlig ordning, föregår.

Grefve *De la Gardie, Jacob*: Då jag nu finner, att den af Grefve von Schwerin föreslagne mening endast innefattar en obetydlig redactions-förändring, och Ridderskapet och Adeln, efter hvad jag vill minnas, tillförene vid sådane tillfällen som det ifrågavarande, både beslutat, och äfven genast, utan återremiss till ExpeditionsUtskottet, verkställt dylika mindre betydliga ordförändringar, kan jag icke anse införandet nu genast af den utaf Grefve von Schwerin önskade förändring i adressen vara på något vis olagligt, utan får för min del tillstyrka, att Grefve von Schwerins derom gjorde anhållan må bifallas.

Herr Grefven och LandtMarskalcken hemställde, om icke ExpeditionsUtskottets förslag till Riksens Ständers ifrågavarande underdåniga adresser kunde, med iakttagande af den utaf Grefve von Schwerin deruti föreslagne förändring, godkännas.

Bifölls.

Upplästes och lades på bordet:

1) StatsUtskottets den 22 sistledne Februari afgifne utlåtande i anledning af de utaf af-

lidne CommerceRådet J. Sederholms i Finland bosatte arfvingars våekte anspråk att, i likhet med hvad som blifvit bemålte CommerceRåds inom Sverige boende arfvingar, vid 1815 års Riksdag beviljadt, undfå ersättning af Svenska Staten för den del, som af CommerceRådets hos Franska Regeringen ågande erkände fordringar förstbemålte arfvingar kunde efter Lag tillkomma.

2) BevillningsUtskottets Memorial, af den 4 dennes, angående ytterligare betjenings antagande.

Justerades Pleni-Protocollet för den 12 sistlidne Februarii eftermiddagen och den 15 i samma månad.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Högloflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 12 Martii 1825.

S. D. Remitterades till

Stats- och Banco Utskotten:

Kongl. Maj:ts den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Nådiga Proposition till Riksens Ständer, angående ytterligare anslag för full-

bordandet af Gôtha Canal, jemte de af åtskillige Ledamôter, i anledning deraf, denne dag afgifne yttranden. Ut supra.

S. D. Upplästes till justering Expeditions-Utskottets förslag till Riksens Ständers underdåniga 'Adresser till Hans Majestât Konungen samt Hans Kongl. Hôghet Kron-Prinsen; och fann Ridderskapet och Adeln för godt, att berörde förslag gilla, likvål med den förändring, att i stället för den period i samma förslag, som börjas med orden: "*Om någon gång skiljaktiga meningar kunnat upplå,*" och slutas med orden: "*tillgifvenhet och erkänsla,*" skulle införas en så lydande mening: *Det är således vid detta tillfälle hos Riksfens Ständer endast en gemensamt rådande känsla, den, att inför Eders Kongl. Maj:t nedlägga förklaringen af deras undersåtliga vördnad, kârlek, tillgifvenhet och erkänsla.* Ut supra.

Hôgloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. 10 om aftonen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Thors-

Thorsdagen den 13 Martii.

Plenum klockan $\frac{1}{2}$ till 6 eftermiddagen.

Företogs till pröfning StatsUtskottets den 22 sistlidne Februarii afgifne, samt den 12 den-
nes på bordet lagde Utlåtande, i anledning af
de utaf aflidne CommerceRådets J. Sederholms i
Finland bosatte arfvingar väckte anspråk, att, i
likhet med hvad som blifvit bemålte Commerce-
Råds, inom Sverige boende arfvingar, vid 1815
års Riksdag, beviljadt, undfå ersättning af
Svenska Staten för den del, som af Commerce-
Rådets hos Franska Regeringen ågande erkände
fordringar, förstbemålte arfvingar kunde efter
Lag tillkomma; och fann Ridderskapet och A-
deln för godt, att, uppå derom af *Herr Gref-
ven och LandtMarshalken* gjord proposition,
StatsUtskottets berörde Utlåtande gilla.

Föredrogs å nyo Kongl. Maj:t den 5 den-
nes aflätne och samma dag eftermiddagen på
bordet lagde nådiga skrifvelse till Riksens Stån-
der, angående en förändring i 5 Cap. 1 §. Miss-
gerningsBalken.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*,
uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Hans Excellence Herr Grefve Mörner, Adolph Göran: Den betänklighet, som af en vård Ledamot nu blifvit yttrad, i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande nådiga skrifvelse, har förefallit mig något oväntad.

Det är visserligen sannt, att LagUtskottet ej *sjelfmägt* kan inkomma med ett förslag till ändring af Allmänna Lagen; men då Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse innefattar icke blott en önskan om ändring af 1 §. 5 Cap. Missger- ningsBalken, utan ock en tillika bestämdt uttryckt begäran, att detta lagrum måtte förmil- dras, så ligger deri en tillräcklig grund för frå- gans behandlande. Det är blott om gradatio- nerne, som Kongl. Maj:t icke velat ingå uti en närmare utveckling ock det är dem, som det tillhörer LagUtskottet att föreslå. När detta är verkställt, är det ju hvar och en af Riks- Ståndens Ledamöter obetaget, att, oaktadt mo- tionstiden förflutit, i ämnet göra de anmärk- ningar och hemställanden om förslagets jemk- ning eller förändring, som kunna finnas nödi- ga. Riksens Ständer äga således i detta fall alldeles samma rätt, som om den Kongl. Propo- sitionen kommit tidigare, och innehållit, ett, af- ven till ordalagen bestämdt, Lagförslag. På LagUtskottet ankommer det att yttra sig öfver denna proposition, hvilken tydligen uttrycker Kongl. Maj:ts nådiga afsigt, och hvarest endast saknas några vissa nuancer i bestraffningsgraden, som Kongl. Maj:ts *delicatesse* förbjudit honom

att sjelf bestämma, och hvilkas införande i lagrummet Kongl. Maj:t velat åt Riksens Ständers eget bepröfvande öfverlemna.

Jag ser alltså icke något hinder för LagUtskottet, att i detta fall handla efter enahanda grunder, som i hvilket annat, der ändringar af §. §. i Allmänna Lagen äro i fråga.

Herr *Cederskjöld*, *Pehr Gustaf*: Jag får börja med att tillkännagifva, att äfven jag anser den ifrågavarande nådiga Propositionen icke vara fullkomligt öfverensstämmande med den form, som Grundlagen föreskrifver. Enligt RegeringsFormen 87 §. synes nemligen Konungens proposition om Lagförändring böra vara så beskaffad, att frågan afgöres genom Riksens Ständers bifall eller afslag. Men vid detta tillfälle måste Riksens Ständers bifall komma att sjelf utgöra en proposition, som det åter ankommer på Konungen att antaga eller förkasta. Hvad sjelfva saken beträffar, anhåller jag att få uppläsa följande, som torde få åtfölja remissen till LagUtskottet.

Herr *Cederskjöld* uppläste derefter följande:

(Se Bilagan N:o 2).

Herr *Grefven och LandtMarskalken* hemställde, att så väl Kongl. Maj:ts Högstberörde Nådiga proposition, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf nu afgifne yttran-

den, måtte till LagUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Å nyo föredrogs Kongl. Maj:ts den 28 sistledne Februrii aflåtné, och den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående granskningen af Tullverkets räkenskaper, samt räkenskaperne för vissa under Kongl. KrigsCollegium och Sera-phimerOrdensGillet ställde Cassor.

Grefve *Gyllenborg, Johan Henning*, hade inlemnadt ett så lydande Memorial:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr af *Uhr, Carl David*: Då äfven jag varit bland deras antal, som vid sistlidet års Revisions-förrättning understödt de af Kongl. Maj:t uti Dess nu upplästa Nådiga Skrifvelse ogillade åtgärder, anhåller jag vördsamt att till alla delar få förena mig med hvad Grefve *Gyllenborg* i detta afseende till sitt försvar anfördt.

Under loppet af denna Riksdag, är det nu för andra gången, på detta rum, som anmärkningar blifvit gjorda emot 1822 års Revisions-förrättning; men också befinnas dessa anmärkningar sins emellan jemförde, af en ganska skiljaktig beskaffenhet.

Då man på ena sidan ansedt Revisorernes

granskning i vissa omständigheter nog mycket efterlåten, har man deremot på den andra, funnit densamma för vida utsträckt, äfven utöfver gränsen af lemnade föreskrifter.

I frågans närvarande skick, är det således af mycken vikt, att få ett så grannlaga ämne närmare utveckladt, emedan det är lika angeläget, att ett sådant förhållande högtidligen ogillas, om det verkligen ägt rum, som det är rättvist mot Revisorerna, att de befrias ifrån en sådan misstanka, i händelse de dertill icke gjort sig skyldige.

Revisorernes berättelser äro väl redan öfverlemnade till StatsUtskottets pröfning, men en annan sak är, att granska de uti samma Berättelser förekommande anmärkningar, och en annan sak, att tillse huruvida dessa anmärkningar, skedd i öfverensstämmelse med lemnade föreskrifter eller icke, samt om Revisorerna i sådant fall gjort sig förtjenta af någon förebräelse. Jag vågar derföre anhålla, att StatsUtskottet som äger tillgång på alla de handlingar, hvarå ett såkert bedömande härom kan grundas, måtte anmodas att så skyndsamt som ske kan, afgifva ett bestämdt utlåtande, huruvida Revisorerna öfverskridit deras Instruction af den 10 Junii 1812, hvilken enligt hvad jag förmodar ganska tydligt bestämmer deras både rätt och skyldighet att anmärka hvad som kan finnas anmärkningsvärdt, helst denna instruction ännu är den enda till efterlefnad gällande.

Rättskänslan hos Ridderskapet och Adeln

förvissar mig att denna begäran icke kan vågras, hvarföre jag också anhåller, att Herr Grefven och LandtMarskalcken behagade göra proposition derå.

Härvid får jag blott tillägga, att en af Revisorerne Friherre af Nordin, som, i anseende till dess Faders svåra sjukdom, för någon kort tid måst lemna Hufvudstaden, anmodat mig å dess vågnar gifva Högloflige Ridderskapet och Adeln vid handen, att åfven han till alla delar förenar sig med hvad Herr Grefve Gyllenberg och jag nu haft den åran anföra.

Grefve af Ugglas, *Gustaf*: Då åfven jag haft den åran deltaga i den Revision, hvars åtgärder nu åro i fråga, anhåller jag vördsammast att få för Höglofl. Ridderskapet och Adeln med några ord framlägga de begrepp jag gjort mig om meningen af den för Riksens Ständers Revisorer år 1812 utfärdade instruction. Grefve Gyllenberg har redan i sitt upplästa anförande upplyst, att 2 §. i nämnde instruction bestämdt innehåller, att Revisorerne skola åga tillgång till alla Räkenskaper, Protocoll och Handlingar, icke allenast för de år till hvilka Revisionen sträcker sig, utan ock åga rätt, att af vederbörande undfå de upplysningar och handlingar som de i öfrigt finna nödiga. Detta stadgande står ej eller i motsatts med föreskriften i 68 §. Riksdags-Ordningen, der det heter, att hvarje Revision må sammantråda så ofta att den må kunna omfatta tvenne års afslutade Räkenskaper. I anledning häraf har jag för min del trott, att Re-

visorerne icke blott voro berättigade, utan ock hade till skyldighet, att, så vidt deras inskränkta tid det medgaf, äfven sträcka sin granskning till en tid, närmare Revisionen än den som Räkenskaperne omfatta; och 1822 års Revisorer äro icke de enda som på detta sätt tillämpat de åberopade stadganderne.

Tredje §. i 1812 års instruction innehåller, att om *Revisorerne finna något af Riksfens Ständer fastställt anslag vara öfverskridet, eller något i öfrigt vid förvaltningen att erindra, Revisorerne böra sådant uti deras till Riksfens Ständer afgifvande berättelser anmärka och sitt utlåtande deröfver afgifva.* Då nu denna §, innefattar såsom en *bestämd skyldighet för Revisorerne, ej blott att anmärka, utan ock att utlåta sig öfver hvad som under Revisionen kan ådraga sig deras uppmärksamhet, så har jag trott att ett sådant utlåtande icke skulle inskränka sig blott till en enkel beskrifning om anmärkningens beskaffenhet, utan att, enär Revisorerne funno någon åtgärd vara ledande till ordning för framtiden, utlåtandet äfven derom borde lemna en anvisning; och en så beskaffad framställning har, efter min öfvertygelse aldrig bordt kunna hänföras till det samma, som att meddela föreskrifter eller besluta förändringar, hvartill Revisorerne, enligt instructionen icke åga rättighet.*

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Jag är glad, att genom de värde Ledamöter, som nu yttrat sig, tillfälle blifvit mig beredt, att i rätt dag framställa de åsig-

ter som ligga till grund för Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga skrifvelse. Dermed förenar sig den särskildta pligt, som tillhör mig i egenskap utaf Contrasignent af denna Skrifvelse, att nemligen ansvara så väl för åsigterne som uttrycken i densamma. Skiljaktigheten emellan det sätt att se saken, som der antages vara det rätta, och det, som Riksen Ständers Revisorer följt, bevisar bäst, att de stadganden, efter hvilka Revisorerne handlat, äro så obestämda, att de måste gifva rum åt denna skiljaktighet. Förnämsta grunden för Kongl. Maj:ts skrifvelse, är alltså angelägenheten, att denna skiljaktighet må för framtiden undanrödjas. Det är visserligen lika obehagligt för Kongl. Maj:t, som för Riksen Ständer, att ett så viktigt ämne skall vara underkastadt tydingar, af så våsendtlig olikhet, som de nu omförmålda. Men, säger man, de föreskrifter, som röra detta ämne, äro ej obestämda, kunna ej medgifva någon förklaring. Jag bör dock i förväg anmärka, att jag tror, det en sådan förklaring kan åga rum, och det är denna tro, som föranlett mitt tillstyrkande till den nådiga skrifvelsen. Men för att kunna ådagalägga anledningen till detta tillstyrkande, anhåller jag att få ingå uti en historisk utveckling af tillkomsten och gradationerne uti de, i afseende på Revisionen af StatsVerket m. m., nu gällande förordnanden. Intill 1812 års Riksdag fanns för Revisionen icke någon annan ledning, än de allmänna föreskrifterne i 30 och 68 §. §. RiksdagsOrdningen. Vid denna Riksdag inkommo Riksen Ständer med en underdånig skrifvelse, antagen i Ständens Plena den 3 Junii 1822, hvilken var så lydande: "*Till*

Eder Kongl. Maj:t få Riksfens Ständer härmedelst i underdånighet öfverlemnna instructionen för Riksfens Ständers Revisorer öfver Stats-Banco- och RiksgäldsVerken. Denna instruction blef redan vid 1809 och 1810 årens Riksdag stadgad, men icke till Eder Kongl. Maj:t i behörig ordning afgifven. Riksfens Ständer anmäla den samma nu med underdånig anhållan, det tacktes Eder Kongl. Maj:t den samma till vederbörandes efterlemnad i nåder utfärda." Ehuru 68 §. i RiksdagsOrdningen stadgar, att Riksfens Ständers Revisorer skola handla enligt af Riksfens Ständer utfärdad instruction, ansågo likväl Riksfens Ständer vid 1812 års Riksmöte; att denna af dem bestämde instruction, ehuru ej beroende af Kongl. Maj:ts sanction, dock borde af Konungen utfärdas. Så tänkte Riksfens Ständer, för att begagna mig af en vård talares ord, — i det constitutionella lifvets första menlösa dagar; ett bevis, att denna menlöshet icke ensamt tillhör Konungens Rådgifvare. I öfverensstämmelse härmed förfor man ända intill 1818 års Riksdag, då Riksfens Ständer funno för godt att upphäfva 5 §. i den för Revisorerne utfärdade instructionen, utan att detta beslut ens blef Kongl. Maj:t tillkännagifvit. I nämnda §. står: att, "sedan Revisionen öfver StatsVerket, efter föreskrifna grunder blifvit fullbordad, böra Revisorerne deröfver låta författa en utförlig berättelse, hvilken förseglad kommer att förvaras uti RiddarhusCanzliets Archiv intill nästa Riksdag, för att då till Riksfens Ständer aflemnas." Med ändring här-

af beslöto Riksens Ständer att berättelsen skulle på StatsVerkets bekostnad genast efter Revisionens slut till trycket befordras och med allmänna Tidningarne utdelas; och detta beslut, som i så våsendtlig mon ändrar, eller rättare alldeles upphäfver en §. i den instruction Kongl. Maj:t, på Ständernes egen begäran, låtit utgå, blef aldrig hos Kongl. Maj:t anmaldt och ån mindre till utfärdande ingifvit. Då frågar jag om, ifrån det ögonblick Riksens Ständer ensamme ansågo sig berättigade att ändra en instruction som till Konungen var öfverlemnad, Konungen icke ågde fullt skäl att för sina åsikter om Revisionsförrättningarne, ej i någon mån anse denna instruction bindande; men deremot endast hålla sig till Grundlagens bokstafliga stadganden, hvilka äfven i 11 §. af instructionen återopas. Tryckningen af Revisorernes berättelse är i och för sig sjelfliggiltig, när och huru den sker; men vid förändringen af en enda rad i en faststald lag, bör samma grundsatser gälla, som vid upphäfvandet af hela denna lag. Det är just den i våra constitutionella lagar uttryckta princip, att dess stadganden icke kunna egenmäktigt af någondera magten upphäfvas, som Kongl. Maj:t jemfört med Riksens Ständers åtgärd i förevarande fall och lagt till grund för dess till dem nu aflätne skrifvelse.

Jag medgifver att Revisorerne icke kunnat eller bordt annat än följa den Instruction, som deras principaler dem meddelt, men Kongl. Maj:t hade ock lika mycket skäl att inskränka Sitt omdöme om Revisorernes åtgärder endast

inom omfånget af den Grundlag Han besvurit. Snart yppades äfven en skiljagtig tydning af den för hvarje Revision i Grundlagen stadgade granskning af 2:ne års afslutade Räkenskaper.

Vid Revisionen 1820 framställde Revisorerne till Stats-Contoiret följande fråga: *Huruvida Stats-Contoiret ansåge Ränte-Kammarens hufvudbok och de Memorial-böcker, som hos StatsContoiret föras öfver StatsVerkets inkomster och utgifter, hinna så tidigt afslutas, att de kunna aflemnas till Riksens Ständers framdeles blifvande StatsUtskott eller under Revisions-förrättningar till deras Revisorer, inom den 1 November för det näst föregående året? StatsContoiret svarade härpå: Att StatsContoirets inkomster och utgifter, men icke Stats-Verkets på det hela kunde af Memorial-böckerne för det nästförlutne året utfinnas. att StatsContoirets Cassa-förvaltning för ett förlutit år visserligen kunde framläggas till granskning den 1 November det påföljande, men icke StatsVerkets, att StatsContoiret trodde det icke skulle leda till ordning, om Riksens Ständers Revisorer samlade den 1 November 1821, då granskade StatsContoirets Cassa-förvaltning för år 1820, utan att kunna pröfva StatsVerkets på det hela. Andre deras Revisorer, som nästa gång samlades, skulle då, jemte granskningen af StatsContoirets Cassaförvaltning för ett senare år, pröfva StatsVerkets tillstånd och förvaltning på det hela för år 1820, hvaraf en del förut blifvit undersökt, och sålunda ofelbart återkomma på de förre Revisorerernes arbeten. Olika åsigter skulle kunna leda till nya frågor och gränsen emellan hvad som redan undergått den constitutionella behandlingen i detta fall, och hvad som för en sådan behandling återstode, blefve tilläfsventyrs svår att uppgöra; säkerheten ge-*

nom den styckade åtgärden möjligen mindre än den blefve mera befästad.

Uti den samma år afgifne Berättelse yttra Revisorerne: med anledning af 2 §. Revisorerne Instruction, som stadgar, att Revisorerne äro berättigade af Stats-Contoiret infordra alla de upplysningar och handlingar, som finnas nödiga, äfven för annan tid, än de tvenne år, hvar till Revisionen sig sträcker, hafva Revisorerne, som från Stats-Contoiret erhållit underrättelse, att dess Memorial-böcker äfvensom Ränthe-Kammarens Hufvudbok kunna vara avslutade den 1 November hvarje år för det näst föregående året, ehuru sådant nu icke är stadgadt, funnit sig böra föreslå, det Rikens Ständer hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om det Nådiga förordnande, att berörde räkenskaper i Stats-Contoiret skola vid hädanefter infallande Revisioner vara avslutade den 1 November för det nästförlutna året och för Revisorerne tillgängelige. Jag öppnar den åberopade Instructionen och läser den 2 §. utan att deruti kunna upptäcka de citerade orden: för annan tid. §. innehåller att Revisorerne skola äga tillgång till räkenskaper och Handlingar, icke allenast för de år, till hvilka Revisionen sträcker sig, utan ock äga rätt att af Stats-Contoiret undfå de upplysningar och handlingar som de i öfrigt finna nödiga. Detta utgör i sammandrag hela §:s lydelse. Jag medger gerna att orden; icke allenast för de år till hvilka Revisionen sträcker sig, möjligen kunna tillåta den tolkning af eftersattsen utan ock &c. att Revisionen skulle äfven få omfatta en påföljande tid, men jag vädjar till hvar och ens omdöme om detta är klart uttryckt, och om ej,

för den händelsen, att §:s mening vore sådan som man nu tillämpat den, det bort, efter orden: *icke allenast &c. hafva stått utan ock för en annan tid*; då deremot nu, och om man borttager orden: *icke allenast* samt *utan ock*, och på senare stället blott tillsätter ett *och*, derigenom den fördelen vinnes, att man tydeligare bestämt, det Revisionen skulle, på sätt 58 §. Riksdags-Ordningen stadgar, inskränkas till 2 år.

Emedlertid och såsom jag förut haft äran anmärka, är det just det obestämda i föreskriften, hvilket äfven Grefve Gyllenborg erkänt, då han vid åberopandet deraf nyttjat de obestämda termerna *synas* och *torde*, är det säger jag, just detta som gifvit anledning åt Riksens Ständers Revisorer att handla såsom de handlat, och åt Konungen, att yttra hvad han yttrat. För att för framtiden afböja detta mindre behagliga förhållande, har Kongl. Maj:t af Riksens Ständer begärt en rättelse i den af dem för Revisorerne fastställda Instructionen.

Jag högaktar den granlagenhet hvarmed Revisorerne söka uppfylla de pligter, deras principaler dem pålagt, och bevara den rätt, de anse dem tillhöra. Kongl. Maj:t har deruti funnit ett förnyadt bevis på Revisorerernes bepröfvade nit, att drifva dessa pligter till det högsta, och Kongl. Maj:t gör rätt åt detta nit. Men Kongl. Maj:t fordrar med samma skäl, att Riksens Ständer skola göra rättvisa åt den ömtålighet hvarmed Kongl. Maj:t söker skydda

sina rättigheter; och då Han funnit Revisorernas åtgärder icke öfverensstämma med den tillämpning af den för dem utfärdade Instruction som Kongl. Maj:t ansett vara den enda giltiga, har Kongl. Maj:t trott det vara Dess pligt att yrka mera bestämdhet i de stadganden Revisorerna nu följa, öfvertygad, att derigenom de band skola fastare sammanknytas, som böra förena en välviljande Konung med medviljande undersåter.

Många yttrade härtill deras bifall.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*: Då så väl åtskilliga Herrar Revisorer, som en af Konungens Rådgifvare nu gjort reda för deras ömsesidiga åtgärder, anhåller jag, att äfven för min del få göra reda för mitt förhållande såsom Riksdagsman vid sistledne Riksdag, och för min delaktighet i det beslut Riksens Ständer då fattade, om granskningen så väl af Tull-Verkets räkenskaper, som af de under Krigs-Collegii disposition ställde fonder och medel. Jag hade nemligen alltid trott, att *StatsVerket i alla dess delar*, som Riksens Ständer i Grundlagen förbehållit sig att *granska till inkomster och utgifter*, ej var inskränkt inom blotta *Stats-Con-
toiret*, utan innefattade *alla de medel som Rik-
sens Ständer anslagit till allmänt nyttiga än-
mål*. Men van att städse misstro mina egna åsigter, lyssnade jag med begärlighet till andras meningar; och hade den fägnaden att af 2 Stats-Råds Ledamöters sammanstämmande yttranden till Ridderskapets och Adelns Protocoll, styrkas i min öfvertygelse, åtminstone hvad angår re-

visionen af Tull-Verkets räken skaper. Då nemligen i Plenum den 5 Junii 1818, fråga var om Riksens Ständers rätt att granska Hospitals-fonden, bestriddes denna rätt af den ena värda Stats-Råds Ledamoten, under påstående att denna Fond ej kunde räknas till Stats-medlen, hvar på han, (pag. 157 och 158) uppgaf följande definition: "*Enligt RegeringsFormen räknas till Stats-medel endast sådane, hvarigenom det allmännas directa utgifter antingen kunna ökas eller minskas.*" Att åtminstone Tullintraderne, enligt denna definition äro Stats-medel, och således böra vara underkastade Riksens Ständers granskning, är otvifvelagtigt.

Då den 9 Januari samma år, den andra värde Stats-Råds-Ledamoten bestridde Riksens Ständer rättigheten att besluta om Tullverkets organisation, yttrade han (pag. 534) bestämdt: "*Deremot är det Rikets Ständers ovilkorliga rätt, att granska TullVerkets räken skaper, att bestämma grunderna för Tullintradernas beräkning och sjelfva TullTaxan.*" Blott detta ville jag hafva åran till Protocollet anmäla.

Herr von Hartmansdorff, August: Det är visserligen med utmärkt tacksamhet, som Riksens Ständer böra emottaga den Nådiga skrifvelse, som nu är i fråga, då Kongl. Maj:t genom densamma, utan förnyad föreställning från Riksens Ständer, erkändt deras Revisorers rätt, att granska åtskilliga cassor, hvilkas efter syn vid sistledne Riksdag blef dem förvågrad. Likväl är den i RegeringsFormen tydligt ut-

tryckta grundsatsen att StatsVerket *i alla dess delar* bör af folkets ombud granskas, icke eller i denna Nådiga skrifvelse fullständigt erkånd. Det är i afseende derå, som jag utber mig, att, innan remiss af den Kongl. Skrifvelsen beslutas, få göra några anmärkningar dervid.

Kongl. Maj:t har väl samtyckt, att Tullverkets Råenskaper, Militiæ- Boställs- och KrigsmanshusCassorna, den del af SeraphimerOrdens Gillets fonder, som af allmänna medel utgöres, hädanefter få granskas af Riksens Ständers Revisorer. Men då de antingen af Testamentariska dispositioner eller frivilliga sammanskott härflytande medel, blifvit under Regeringens särskilda vård och förvaltning ställda, anses äfven granskningen af dessas råenskaper tillhöra de af Kongl. Maj:t dertill utsedde personer.

Man synes härvid hafva utgått från den förmodan, att de som testamentera, eller frivilligt sammanskjuta medel till fromma stiftelser göra det endast under förutsättning, att de skola förvaltas under en enväldig Konungs Styrelse och icke vårdas af Konung och Ständer gemensamt. Jag deremot tror, att hvarken våra förfäder eller de Svenskar, som nu nitålska för lidande medmenniskors väl skulle håldre hafva gifvit, eller gifva sina bidrag under nämde förutsättning, än under den, att Folkets ombud äfven borde hålla tillsyn öfver gåfvornes syftesenliga användande. Man skulle få se hvad verkan det gjorde om någon ville uppmuntra allmänheten till gifmildhet för ett godt ånda-

ändamål, med de orden: "I bören så mycket hålldre frambåra eder skärf, som j kunnen vara förvissade om, att Styrelsen sörjer för, det Edra RiksdagsÖmbud aldrig skola få se och granska huru Edra gåfvor förvaltas och begagnas." Hvad är väl orsaken, hvarföre allmänheten är så frikostig att bidra till insamlingar för brandskadade med flere behöfvande? om icke vissheten att i allmänna tidningar, eller på annat offentligt sätt erhålla redovisning för hvad dem gifvit? Om denna visshet i mindre fall ökar välgörenheten, så bör den ock i de större, lika kraftigt medverka dertill. Jag inser då icke något skäl, att från den allmänna granskningen af StatsRevisorerna undandraga de frivilliga bidragen, om icke farhågan att såra de gifvandes modesti. Men vanligen äro de icke kända, och de kunna i gåfvor till det allmänna, lika väl som till enskilda, dölja sig under initial-bokstäver, tänkespråk eller andra nu bruklige utvägar för att förblifva okända.

Vidkommande PassevolanceCassan, hvars granskning är i uaderdånighet begärd, men hvar till rättigheten icke blifvit erkänd, har jag redan så ofta yttrat mig, att intet vidare derom torde behöfva tilläggas, om ej en anmärkning, föranledd af en vård Ledamots påstående uti ett föregåendePlenum, att nemligen PassevolanceCassan skulle genom Konungens Rådgifvare i Commandomål kunna disponeras. För min del kan jag ingalunda föreställa mig att

så förhåller sig; emedan det skulle vara stridande mot Grundlagen. Endast StatsSecreteraren för Krigs-årenderne kan lagligen vara organ för Kongl. Maj:ts disposition af de till militaire behof anslagna medel, och denne Embetsman är en af dem, hvars FöredragningsProtocoll skola granskas af Folkets Ombud. Hans handläggning af målen kan således icke vara till hinder derför, att medels-förvaltningen ställas under enahanda eftersyn.

I en särskild motion har jag föreslagit en förnyad underdånig framställning om erkännande af grundsattsen, att Riksens Ständer åga granska StatsVerket *i alla dess delar*, blott med undantag af de medel, som äro anslagne för det Kongl. Husets underhåll och till hemliga diplomatiska behof. Vid detta tillfälle anhåller jag få erhindra om vigten deraf, att berörde underdåniga framställning göres så tidigt, att Kongl. Maj:ts nådiga svar kunde ankomma, innan en förändrad redaction af Instructionen för StatsRevisorerne uppgöres, emedan den väl bör rättas efter omständigheternes föranledande i detta afseende. Med Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt instämmer jag således deri, att denna Instruction bör undergå förändring; men deremot kan jag icke tro, att Grundlagens stadganden, beträffande allmänna medels granskning, kräfva någon rättelse. Skulle man der uppräknat alla de särskildta cassor, alla de olika delar, hvaraf StatsVerket utgöres, så blefve det nödigt, att Grundlagen ändrades för hvarje Cassa som tillkomme, eller

försvunne, hvilket vore olämpligt. Lagstiftaren har i detta som öfriga fall, naturligtvis bordt taga för grundsatts, att blott uppställa regeln och anföra undantagen derifrån, men ej att uppteckna allt hvad som är tillåtit, emedan detta skulle leda till allt för stor vidlyftighet och ändå dock blifva ofullständigt.

Ibland de Cassor jag anser böra undergå Riksens Ständers granskning, är äfven den så kallade Lappska Ecclesiastik-fonden. Skäl der till hämtar jag äfven af Kongl. Maj:ts nu förvarande nådiga skrifvelse. Då Hans Maj:t deruti erkänner Riksens Ständers rätt, att efterse förvaltningen af de åt Hospitaler och andra fromma Stiftelser anslagna medel, så lårer äfven berörde fond böra underkastas enahanda granskning, synnerligen som densamma, Collecterna oberåknadt, utgöres af Kronotionde och Lappmarks-räntan, som äro rena Stats-medel. Riksens Ständer böra därför med så mycket mera skäl vänta, att deras begäran i detta hänseende villfares.

Med en annan Cassa, som jag tillföre omtalat, nemligen Invalid-Inrättningens, synes förhållandet vara enahanda. Hon är grundad på anslag af IndelningsVerket, det vill säga, på de fordna Adelsfane-indelningarne, som till detta behof äro använda. Dessutom, då Kongl. Maj:t redan medgifvit, att KrigsmanshusCassans förvaltning må granskas, så bör icke något hinder möta för granskningen af InvalidInrättning-

gens, emedan den endast är att anse för en utvidgning af Krigsmanshus-Inrättningen.

Jag har slutligen nämnt om några vissa mindre fonders granskning, men de behöfva ej vidare uppräknas, ty om grundsatsen att granskningen skall vara allmän eller sträcka sig till alla Stats Verkets delar, erkännes, så är det blott undantagen ifrån detta gemensamma stadgande, som deri böra få ett rum.

Grefve Löwenhjelm, Carl Axel: Den siste vårde Talaren har satt i fråga, huruvida Kongl. Maj:t tillkomme, att anse sig såsom vårdare af de legater, fromma människor gjort. Jag deremot anser den styrande makten vara själfskrifven vårdare af dylika medel. Det står ej i Riksens Ständers förmåga att föreskrifva goda verk och gerningar, och att tillvålla sig en makt deröfver, vore ett intrång i den enskilda valgförehållningen. Den som testamenterar sin förmögenhet till vackra ändamål, lemnar den åt *allmänna* makten, hvilken representeras af Konungar och Styrelsen. Under dess vård ställer man sin sista vilja och ej under lagstiftarens, eller de af honom förordnade Revisorer. Jag tror således, att den vårde talaren misstagit sig om principen, och han torde en gång själf erkänna det. Samme talare har flere gånger nämnt Passevolance-Cassans granskning såsom en Riksens Ständers rättighet. Jag frågar honom, hvem bekostar denna Cassa; och hvarföre bekostas den? Det ålägg, såsom hvar man känner, från långliga tider de rustande och rothållarne, att sjelfva un-

derhåla och föda sina Soldater under marcher och möten. Dels för att minska de hårigenom uppkommande betydliga utgifter, dels för att under freden vänja Soldaten vid den utspisning, som i fält är bruklig, företog Regeringen Passevolancens införande. Riksens Ständer antogo den och saken fullbordades. Men derföre kunde ej passevolance-afgiften anses såsom bevilling. Det var en gammal pligt af Roten och Rusthållet, att in natura utgifva hvad till Soldatens underhåll under mötes-tiden kunde erfordras. Kongl Maj:t och Kronan åtog sig, att emot en viss afgift befria Rust- och Rotehållarne från allt anspråk å Soldatens sida. Om nu någon kan visa, att detta sålunda frivilligt afslutade contract blifvit brutit, eller att de Rustande och Rotehållarne blifvit derutöfver betungade, så inträder först en tredje mans rätt, att blanda sig i frågan. Men denna tredje man äro ej Riksens Ständer. Samma vårde talare har i detta ämne framkastat tankar af den beskaffenhet, att jag vådjar till honom sjelf, om han ment hvad han dermed uttryckt. Han har nemligen framställt, ehuru endast theoretice, tviflet, huruvida en så betydlig Cassa som PassevolanceFonden, kunde af Konungens Rådgifvare eller ett Collegium efter behag användas. Jag har ej mera än ett ord att härå svara. Kan någon finna spår till en sådan godtycklig disposition, uppstige han då såsom laglig angifvare inför Domstol, och han skall såkert der mötas med svar. Men hvarföre framkasta dessa löslika idéer? De röra ju ett mellan enskilde och Kronan ingånget contract, som Kronan hittills

uppfylldt? och när de medel, som för ändamålet inbetalas och åter utgå, ej äro en bevillning, icke äro räknade bland de Stats-intrader, hvilkas förvaltning ovillkorligen skall af Folkets Ombud granskas; med hvad rätt, frågar jag, yrkar man då att äfven till ifrågavarande contraherade afgift utsträcka granskningen?

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus: Jag kan ej neka mig den tillfredsställelsen, att för en vård Ledamot af detta hus, som tillika är bland Konungens Rådgifvare betyga min upprigtiga aktning, för det att han behagat meddela Ridderskapet och Adeln de åsikter, som legat till grund för en af honom föreslagen och contrasignerad Kongl. Skrifvelse.

Med den värde Ledamoten kan jag väl icke dela öfvertygelsen, att 1812 års Riksdag kan räknas höra till det constitutionella lifvets *menlösa* tider. Men det är med glädje som jag jag motser framtiden, och jag hoppas att den forðne menlösheten skall återkomma, sedan Konungens Rådgifvare börjat inom Ståndernas samlingsrum meddela upplysningar, och sedan de sjelfmant föranleda propositioner, genom hvilka Riksens Ständer sättas i tillfälle att rätta begångna misstag.

Herr von Hartmansdorff: Grefve Löwenhjelm har yttrat, att det ej tillkomme Riksens Ständer att föreskrifva goda Verk och gerningar. Jag vet det. Sådant tillkommer icke någon, hvarken Riksens Ständer eller Regeringen.

Men då dessa barmhertighets-Verk redan äro gjorda och gifvarne föreskrifvit, att de anslagna medlen skola till *allmänt* nyttiga ändamål användas, så måtte det väl tillhöra det allmännas representanter att tillse, om så sker, och om medlen väl vårdas. Häröfver bör följakteligen icke blott Regeringen, utan äfven Folkets Ombud vaka. De sednare kunna ej anses såsom tredje man, mellan det allmänna och den enskildte; ty i sådan händelse, vore hvarje lagligen förordnad Ombud, en tredje man, en tanka, som säkerligen ingen antager eller den Kongl. Skrifvelsen i detta afseende velat uttrycka.

För öfrigt har den värde Ledamoten misstagit sig, då han trott mig hafva yttrat, det Passevolance-Cassan kunde *efter behag* användas. Det är just motsattsen af hvad jag velat säga och jag önskar att Herr Riddarhus-Secretären behagade genom Memorial Protocollet upplysa, om nämnde ord någonsin undfallit mig rörande detta ämne. Men då nyligen en värd Ledamot liknade Passevolance-inrättningen vid en entreprenade, och deraf drog slutsattser för att bevisa det hennes medels-förvaltning icke borde vara underkastad Stats-Revisorernes granskning, påstod jag det vara origtigt. För att bevisa det, fullföljde jag liknelsen, enligt hvilken ett blifvande öfverskott borde tillhöra entrepreuren; och frågade, i händelse något sådant skulle finnas i Passevolance-Cassan, vid den ingångne öfverenskommelsens slut, hvem det då borde tillfalla, antingen Regeringens, eller Krigs-

Collegii Ledamöter, eller StatsVerket? Jag trodde att ingen Svensk medborgare borde vara tvehogse om svaret, och jag uttalade det icke då, men jag säger det nu, att svaret endast kunde ntfalla till förmon för StatsVerket. Är förhållandet sådant, så måtte liknelsen vara origtig, och följagteligen äfven de slutsattser man deraf velat draga.

Vidare har den värde Ledamoten anmärkt, att Passavolance-afgiften icke vore en bevilling, utan blott en ersättning för en tillförening in natura utgången *gård* och den således icke kunde blifva föremål för Stats Revisorernas granskning. Dervid vill jag endast korteligen erindra, att icke blott bevillnings-medel, utan äfven andra *garder*, och de som utgå in natura, till exempel Saltpetter-gården och Kronans behållna tionde-spannemål, höra till de utskylder, hvilkas förvaltning af Riksens Ständer efterses. Grefve Löwenhjelm har sluteligen till styrka för sin satts anført, att Passevolance Cassan ej vore uppräknad ibland de allmänna medel, som enligt Grundlagen skola undergå Riksens Ständers granskning. Till svar får jag upprepa, hvad jag redan förut anmärkt att Grundlagen i detta hänseende icke ingår i någon specification, utan upptager blott de tre hufvudgrenarne af allmänna medels förvaltning i Sverige, nemligen *StatsVerket i alla dess delar*, *Banken* och *Riksgälds-Contoiret*, utan att uppräknade de många serskildta Cassor, som under dessa hufvudgrenar, hvar för sig innefattas.

Grefve *Löwenhjelm*: Den siste värde talar-
ren har till stöd för sitt påstående uppräknat
åtskilliga *gärder* som af Svenska Folket erlæg-
gas, men dock icke äro under bevillningen in-
begripne. Det är ej nu tid att undersöka den-
na fråga i hela dess vidd, den skulle föra oss
för långt ifrån ämnet. Jag vill endast hålla
mig dervid, att *Passevolance*-afgiften ej kan till
sin natur jämföras med de af Herr von Hart-
mansdorff omnämnda *gärder*. Dessa äro alla
resultat af äldre eller nyare bevillningar och i
urminnes tider åtagna skyldigheter. *Passevo-*
lance-afgiften åter härleder sig från enskille
öfverenskommelser emellan de rustande och de-
ras Soldater, ingenstädes lika, och icke ens hvad
quantiteten af *Contractets* föremål vidkommer
noggrant bestämde. På grund af dessa *Con-*
tract och såsom ett surrogat för dem har *pas-*
sevolancen uppkommit. Den är sålunda inga-
lunda jämförlig med de af Herr von Hartmans-
dorff omförmälda *gärder*. Om jag i öfrigt miss-
tagit mig om meningen af hvad Herr von Hart-
mansdorff i afseende på *Passevolance*-*Cassans*
möjiligen blifvande öfverskott yttrat, skall jag
icke tveka att erkänna det; emedlertid instäm-
mer jag gerna med honom deruti, att *Passe-*
volance-inrättningen ej kan betraktas såsom en
entreprenade. *Cassans* styrelse har sig ålagdt,
att på *eget ansear* förränta dess medel, och
så till vida afviker den redan från naturen af
en entreprenade.

Friherre *Anckarsvärd*, *Carl Henric*: Jag
har, såsom vid discussionens början icke när-

varande; enskildt fått den upplysning, att rätta tiden till frågans afgörande behandling icke ännu är för handen. Jag hade i annat fall åmnat yttra mig ej mindre öfver de principer, den sista värde talaren, i afseende på uppkomsten af passevolanceafgiften, framställt, än äfven beträffande Riksens Ständers rätt att begära passevolancemedlens granskning. Jag hade årnat såsom Rust- och Rotehållare framlägga mina åsikter i detta fall, öfverensstämmande efter hvad jag vågar tro, med mångfaldiga andras; men då jag nu icke bör upptaga Ridderskapets och Adels tid härmed, afstår jag för närvarande från min rätt att tala.

Herr von Hartmansdorff: Jag har visserligen icke, såsom Grefve Löwenhjelm förmenat, velat ingå i någon undersökning huru de *gärder* uppkommit, som af Svenska Folket utgöras. Jag anförde blott några af dem såsom exempel, till bestridande af Grefvens påstående, att endast förvaltningen af bevillningsmedel hörde till Riksens Ständers granskning. Jag bör ock anmärka, att passevolanceafgiften grundar sig, icke på contract emellan Soldaten och Roten, utan på öfverenskommelse emellan Kronan och de Roteringskyldige.

Slutligen bör jag tillägga, att då fråga är om erkännandet af grundsatsen för utöfningen af StatsRevisorernes granskningsrätt, det vore lämpligare att nu i sammanhang med öfriga fonder, inbegripa Passevolancecassan derunder, än att om några år, då närvarande Contract lö-

per till ända, jag tror 1826, nödgas till detta erkännande, emedan Contractet dessförutan förmodeligen icke å folkets sida förnyas.

Herr *Adlercreutz, Gustaf Mauritz*: I frågan om Passevolancen har det inträffat, att, sedan Contracten derom slötos, ätlige varor i allmänhet betydligt fallit i pris, hvarigenom Kongl. Maj:t blifvit satt i tillfälle, att längre än vanligt å möten och öfnings-läger sammanhålla indeldta arméen. Men om nu dessa varurpris tvertom stigit, måne Riksens Ständer i förhållande dertill, ökat passevolance-afgiften? Och om detta ej skett, hade ju Kongl. Maj:t måst med flere dagar minska tiden för troupernas sammanvaro.

Herr *Grefven och Landt Marskalken* hemställde, att så väl Kongl. Maj:ts ofvannämnde Nådiga Skrifvelse, som de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, nu afgifne yttranden, måtte till Stats-Utskottet remitteras, hvilket bifölls.

Uppläste: Bonde-Ståndets Protocolls-Utdrag af den 12 dennes, innehållande, att Bonde-Ståndet godkändt Expeditions-Utskottets förslag till Riksens Ständers underdåniga Adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl Höghet KronPrinsen, i anledning af de bref, som under General-Majoren Holsts förfalskade namn, till åtskillige Kongl. Maj:ts Befallningshafvande blifvit afsände likväl med den rättelse i samma förslag, Ridderskapet och Adeln sistledne gårdag

beslutat, samt med det tillägg, att näst efter orden: "*förvärfvat nya anspråk på vår tack-samhet*" skulle införas följande mening: "*Och 'hvars älskade Son, Fäderneslandets hopp, 'har så utmärkt rätt till Nationens innerliga 'kärlek och tillgifvenhet.*"

I sammanhang härmed upplästes äfven Pre-ste- och Borgare-Ståndens Protocolls-Utdrag af denne dag, hvaraf inhämtades, att bemälte Stånd äfven godkändt Expeditions-Utskottets ifråga-varande förslag med de deruti af Ridderskapet och Adeln samt Bonde-Ståndet gjorde ändringar och tillägg.

Herr Grefven och Landt-Marskalken hemställde, om icke Ridderskapet och Adeln behagade, äfven för dess del, uti Bonde Ståndets ofvanberörde tillägg, instämma.

Ropades *Ja*.

Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf härefter, att Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i Näder utsatt nästa Lördag den 15. dennes klockan 1 på dagen till emottagande af Riksens Ständers stora Deputation, och då *Herr Landt-Marskalken* förmodade, att ett långt större antal af Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter, än det vanliga, torde önska, att i berörde Deputation deltaga, hemställde *Herr Grefven och Landt-Marskalken* om icke Ridderskapet och Adeln behagade tillåta, att hvar och en af Ståndets Ledamöter, som det åstundade, finge uti Deputationen deltaga samt att

följakteligen någon anteckning hos Riddarhus-Fiscalen vid detta tillfälle, icke komme att äga rum.

Bifölls.

✕ Justerades Pleni-Protocollen för den 17 sistledne Februarii för och eftermiddagen samt för den 18 i samma månad för- och eftermiddagen.

Friherre *Mannerheim*, *Lars Auguts*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 4.)

Flera yttrade härtill deras bifall.

Grefve *von Schwerin*, *Fredric Bogislaus*: Då jag på Ridderskapets och Adelsns bord nedlade de tankar, hvilka i anledning af Riksens Ständers Justitiæ-Ombudsmans Embets-Berättelse, blifvit hos mig framkallade, förklarade jag att de hade afseende endast på Embetets åtgärder, icke på personen, hvars höga ålder och förtjenster mot Fäderneslandet påkallade min ågtning.

Med innerlig tillfredsställelse har jag afhördt Justitiæ-Ombudsmannens nu upplästa anförande, hvori han framlägger sin åsigt af Justitiæ-Ombudsmanna Embetets bestämmelse. Jag var öfvertygad att det skulle göra den åldrige mannen en verklig glädje att finna, att man sent omsider lemnat uppmärksamhet åt hans Embets-förvaltning. När man är kallad att med sin uppmärksamhet följa det offentliga lifvet,

och att röja bristerna i de redoskyldiges handlingssätt, så är det ett stöd och en tillfredsställelse att finna, det folkets ombud med deras uppmärksamhet följa utförfningen af den granskande och yttranderätt, som blifvit en uppdragen. Det vore de misstag, en verklig oformlighet om de personer åt hvilka man anförtroar rättigheten att anmärka och att röja de brister som de hos andra upptäcka, skulle med obehag anse att jemväl deras åtgärder blifva granskning underkastade.

Det är med sann glädje, jag upprepar det, som jag i Hr JustitiæOmbudsmannens afgifne svar uppå våra anmärkningar vid hans Embetsberättelse, funnit en åtgärd, bidragande att åt all granskning gifva en ädel rigtning, och jag betygar honom för detta svar min aktning.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet, hållet hos Högloflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm den 15 Martii 1825.

S. D. Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 22 sistledne Februari afgifne samt den 12 dennes på bordet lagde Utlåtande, i anledning af de utaf afledne CommerceRådet J. Sederholms i Finland bosatte arfvingar våckte anspråk, att, i likhet med hvad som blifvit bemålte CommerceRåds inom Sverige boende arfvingar vid 1815 års Riksdag beviljadt, undfå

ersättning af Svenska Staten för den del, som af Commerce-Rådet hos Franska Regeringen ågande erkända fordringar förstbemålte arfvinnar kunde efter lag tillkomma. Ut supra.

S. D. Remitterades till

Stats-Utskottet:

Kongl. Maj:ts den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Nådiga skrifvelse till Riksens Ständer, angående granskningen af Tullverkets räkenskaper, såsom ock räkenskaperna för vissa, under KrigsCollegium och SeraphimerOrdens-Gillet ställda Cassor; jemte de af åtskillige Ledamöter i anledning deraf, denne dag afgifne yttranden.

Lag-Utskottet:

Kongl. Maj:ts den 5 dennes eftermiddagen på bordet lagde Nådiga Skrifvelse till Riksens Ständer, angående en förändring i 5 Cap. 1 §. MissgerningsBalken; jemte de af åtskillige Ledamöter, i anledning deraf, denne dag afgifne yttranden. Ut supra.

S. D. Föredrogs Hedervärda BondeStåndets den 12 dennes aflämnade ProtocollsUtdrag, innehållande att BondeStåndet godkånt Expeditions-Utskottets förslag till Riksens Ständers underdåniga Adresser till Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i anledning af de bref som, under GeneralMajor Holsts förfälskade namn, till åtskillige Kongl. Maj:ts Be-

fallningshafvande blifvit afsände, dock med den rättelse i samma förslag Ridderskapet och Adeln förut beslutat, samt med det tillägg, att näst efter orden: "förvärfvat nya anspråk på vår tacksamhet," skulle införas följande mering: "och hvars älskade Son, Fäderneslandets hopp, har så utmärkt rätt till Nationens innerliga kärlek och tillgifvenhet;" och fann Ridderskapet och Adeln för godt att äfven för dess del uti det af BondeStåndet sålunda gjorda tillägg instämma. Ut supra.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. en qvart till 11 om aftonen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Lördagen den 15 Martii.

Plenum kl. half till 12 förmiddagen.

Upplästes och lades på bordet PrästeStåndets den 3 dennes aflåtna ProtocolsUtdrag af innehåll, att PrästeStåndet till BancoUtskottet remitterat Pastor Primarii m. m. Herr Doctor J.

J. Wallins motion, att en minnespenning må präglas, i anledning af Hans Kongl. Höghet KronPrinsens och Hennes Kongl. Höghet Princessans Josephinas af Leuchtenberg och Eichstedt förestående Bilåger; uti hvilken remiss de öfrige RiksStånden blifvit inbjudne, att sig med PrästeStåndet förena.

Upplästes och lades på bordet följande StatsUtskottets den 6 dennes afgifne Utlåtanden:

1) Angående tryckning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition om Stats-Verkets tillstånd och behof.

2) Om befrielse för Magistraterna från all befattning med LandtRånterierne.

3) Om understöd af allmänna medel för uppmuddring af Landsrona hamn.

4) Angående afskrifning i Götheborgs och Bohus Låns LandtRånteris räkenskaper af åtskillige för åren 1799, 1800, 1801, 1802 och 1804, resterande bevillningsmedel.

5) Angående de så kallade Trippiska Köpegodsen i Halland.

Herr Trafvenfelt, Carl, hade inlemnadt ett så lydande Memorial:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Herr *Elgenstjerna, Johan*, hade inlemnadt följande, som upplästes:

(Se Bilagan N:o 2.)

Lades på bordet.

Sedan Talmännen för de tre öfrige Respective Stånden, jemte de Ledamöter deraf, som skulle deltaga i den stora Deputation, hvilken klockan ett i dag borde uppvagta Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, för att aflemna Riksens Ständers uti gårdagens PleniProtocoll omförmåldte underdåniga adress, afgick under *Herr Grefvens och Landt Marskalkens* anförande bemålte stora Deputation klockan tre qvart till 1 till Kongl. Slottet. Efter det Deputationen i underdånighet uppvaktat Hans Maj:t Konungen och Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, samt den underdåniga adressen blifvit af Kongl. Maj:t i nåder besvarad, återvände *Herr Grefven och Landt Marskalken* jemte de af Ridderskapets och Adels Herrar Ledamöter, som i Deputationen deltagit klockan tre qvart till 2 eftermiddagen till Riddarhuset.

Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att ett exemplar af Kongl. Maj:ts Nådiga svar till Deputationen blifvit till Herr

Landt-Marskalken i nåder öfverlemnadt, samt hemställde om icke detsamma finge i dagens Protocoll intagas.

Bifölls.

Högstberörde Nådiga Tal upplästes, därefter så lydande:

Den afsky som Rikets Ständer och hvarje class af medborgare enhälligt yttrat vid första underrättelsen om de anslag, som illviljan och skadebegäret sökt att bereda emot Mig och Mitt Hus, lemnar Mig en rik vedergällning för det intryck, Jag deraf erfarit.

Med rörelse ser Jag Ömbuden för ett ådelt och troget Folk täfla att sluta sig till Mig, ej derföre att Jag tror mig kunna vara blottställd för någon fara, på hvars verklighet Jag ej vill fästa någon tro, men emedan denna allmänna känsla hos Eder, ett sannt kånnetecken på allt hvad kärleken för Fäderneslandet innebär måst högtidligt och vördnadsbjudande, skall i de främmande folkslagens ögon, anses som ett insegel på helgden af Edra rättigheter, på orubbligheten af Eder StatsFörfattning och på det fria och enstämmiga val, som följde på den.

Frihetens bestånd kräfver en förening af Vår vilja och en fortsättning af Vår kraft. De Nationer vinna sällan någon förkofran, der icke Regenten och Folket äro genom inbördes öfvertygelse och interesse förenade. Regentens

åra återstrålar på Nationen, lika som Nationens sällhet blir en delaktighet af Hans. Jag har redan bevisat Eder, att Jag endast andas och lefver för Folket, och Jag åger visshet att göra det sjelfständigt och aktadt utom oss, då hvarje Medborgare vill det med Mig.

Alla de undersökningar, Lagarne medgifva, fortsåttas oafbrutet, och ännu åger Jag det hopp, att det afskyvärda anslag, man velat stifta, icke haft sin upprinnelse i ett Svenskt hjerta. Jag förblifver Rikets Ständer med all Kongl. Nåd och Ynnest städse välbevågade.

Lades till Handlingarne.

Herr *Hammarskjöld, Lorenzo*, hade inlemnadt ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Lades på bordet.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ till 3 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Måndagen den 17 Mars.

Plenum klockan $\frac{x}{2}$ till 10 förmiddagen.

Företogs till pröfning RiddarhusUtskottets den 25 sistlidne Februarii afgifne, och den 11 dennes på bordet lagde utlåtande, i frågan om offentlighet vid Ridderskapet och Adelsns öfverläggningar.

Herr *Montgomerie, Gustaf*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Grefve *Cronhjelm, Polycarpus*: Redan innan motionen remitterades till RiddarhusUtskottet, hade jag den åran anförat några skäl emot dess antagande. Jag trodde mig likväl äfven åga andra mera hufvudsakliga, hvilka möjligheten af en misstyndning afhöll mig att anförat. Men en annan Ledamot, känd för djupa åsigter af statsläran, har lyckats, att utan misstyndning få utveckla idéen om grund-elementerne i en constitutionell monarki, och då denna idé äfven ligger till grund för mina hufvudsakligaste skäl mot motionens antagande, torde jag nu våga att blygsamt anförat dessa skäl, hvarvid jag likväl på förhand får utbedja mig det öfverseende, hvartill mina välmenande åsigter torde göra mig berättigad. Lika med hvad

Grefve von Platen förut anfört, tror således jag, att Stats-byggnaden i en constitutionell Monarki bör vara grundad på 3:ne hufvudsakliga elementer: det monarkiska, det aristokratiska och det demokratiska, hvilka alla integrerande i lagstiftningen, endast genom de as ömsesidiga balance, förmå gifva Staten det bestånd som är nödigt för lagarnes helgd och Samhällets säkerhet. Men dessa trenne makter kunna icke fullkomligt uppfylla deras ändamål, utan så vida emellan dem vid lagstiftningen finnes uppdragen den strängt isolerande demarcationslinea, hvilken hindrar allt annat ömsesidigt inflytande, än det som åger rum på constitutionel väg; och detta har förmodligen varit orsaken, hvarföre lagstiftaren åt hvardera gifvit sin särskilda representation. Jag tror mig till följe af dessa grunder icke kunna gilla, att de demokratiska principalerne få inträde i de aristokratiska församlingarne; ty jag tror att detta skulle bilda ett demokratiskt opinions-inflytande på en aristokratisk makt, hvilket just varit det som lagstiftaren velat förebygga, då han bjudit dessa tvenne makter, att yttra sig på olika rum. Jag tror att denna amalgamering skulle bidraga att utplåna den skarpa demarcations-linea, som man vid lagstiftningen velat uppdraga mellan dessa tvenne elementer, och att den således skulle utgöra första steget till upplösning af den aristokratiska maktens existence. En existence, som man alltid bör värdera för dess vackra ändamål, att verka till Statens bestånd, samt att ständigt yrka folkets väl och frihetens upprätthållande.

Dessa äro de hufvudsakligaste skäl, som inom mig verkat motionens ogillande. Vid betraktande af detta ämne, har för mig framställt sig den frågan: bör den aristocratiska makten ännu åga bestånd, eller har vår tid redan uppnått den höjd af dygd och likstämning i alla intressen, att ingen balance mera behöfves inom Stats-Författningarne? Detta sednare tror icke jag, och anser mig derföre böra högt ifrå mot hvarje steg, som i större eller mindre grad kunde leda till denna Statsmakts upplösning. Mina bevekelsegrunder äro välviljans, mina åsikter kunna vara felaktiga, det är mycket möjligt; också äro de framställde utan något anspråk på ofelbarhet. Men så länge jag icke funnit mig vederlagd, kan jag icke frångå min öfvertygelse, och tror mig också böra yttra densamma i ett ämne af så mycken vikt som detta. Uppfostrad under de liberala idéernas period och van att alltid hylla desamma, smärtar det mig, att vid detta tillfälle nödgas yttra olika mening med en del af de Ledamöter, hvilka gjort sig kände såsom dessa idéers tolkare; men må det tillåtas mig söka tillfredsställelse i en tanka, den, att om man kan vara liberal såsom democrat, så kan man äfven vara det som aristocrat, och måhända är det misstagen mellan dessa båda nuancer, som ofta verkat den aristocratiska maktens för stora inskränkning. Till följe af detta mitt värdsamma anförande, får jag således i allmänhet tillstyrka afslag å motionen; men som det icke strider emot de principer jag utvecklat, att bevilja inträde åt extra Capita,

får jag i sådant afseende förena mig med hvad Herr Montgomerie anförde, innan motionen remitterades till Utskottet.

Flere yttrade hårtill deras bifall.

Friherre *Åkerhjelm, Gustaf Fredric*: Sedan den dagen, då jag hade den åran väcka den motion, hvarom nu är fråga, och efter de debatter, hvilka i anledning deraf inom detta Hus ägt rum, har antalet af Höglofl. Ridderskapet och Adels Ledamöter blifvit nåra fördubbladt; och jag tror derföre det vara min skyldighet, att i Ridderskapets och Adels minne återföra ämnet i dess första skick, hvarigenom de värde Ledamöter, som ej förut öfvervarit öfverläggningarne inhämta kunskap derom, i följd häraf anhåller jag att få upplåsa följande;

(Se Bilagan N:o 2.)

Många yttrade hårtill deras bifall.

Grefve *von Platen, Baltzar Bogislaus*: Jag har tillförene vid några tillfällen sökt utveckla mina tankar om nödvändigheten att sammanföra de olika beståndsdelar, hvaraf Svenska StatsFörfattningen är sammansatt. Jag bekänner, att jag i den nu föreslagna offentligheten vid våra öfverläggningar, trott mig se ett nytt medel dertill. Om vi betragte den Svenska Statsbyggnaden, så finne vi, att den har en egenhet, som icke uti någon annan Europeisk Stat

har sin like. Ingenstådes är representationen lagligen så afsöndrad i 4 delar som i Sverige. Jag vågar tro, åtminstone är det min öfvertygelse, att denna söndring är ganska svår om icke omöjlig att förändra. Hvarje folkslag måste i dess Statsbyggnad betrakta sina ursprungliga lagar, seder och bruk och låmpa dem derefter, ty endast derigenom lyckas det, att försåkra byggnadens varaktighet. Om man utan rådförande af dessa åldriga lagar, seder och bruk, i en tidpunkt af spänning uppför byggnaden på-theoretiska grunder, utan afseende på det practiska lifvet, skall den må hånda stå upprätt en tid, men den ramlar, sedan första spänningen en gång upphördt. Deraf åge vi många bevis, och flere i vår tid än i någon annan. Men om afsöndringen i vår StatsFörfattning är så gifven och vi torde så bibehålla den samt kanske finna oss bäst dervid, så är det dock ett annat lika märkbart drag uti Svenska Nationens caracteristik, det nemligen, att i och med detsamma Stånden äro så mycket fördelade i politiskt afseende, är det kanske icke något land i den civilicerade verlden, der uti dagliga sammanlifnaden är så liten skillnad dem emellan, som i Sverige, och detta är ett af Svenska Folkets vackraste drag, som mer än många andra medverkat till Sveriges bestånd, sjellståndighet och åra. Och då vi här stå inför minnena af en Brahe, Oxenstjerna, Torstenson och Baner, så böra vi ej eller glömma, att vi ock stå inför minnena af en Helmsfelt och en Dahlberg, ty deras hjertan voro alla lika lågande för fosterlandet. Om vid sådane förhållanden fråga är

att bibehålla och stärka denna lyckliga samman-
 stämning, som här hunnit till den grad, att den
 icke hos något annat folkslag finnes sådan
 skall onekligen dertill mycket bidraga, om vi
 begagna det omtalade medlet, att sammanföra
 de särskilta Ståndens idéer. Och då Stats-för-
 fattningen nu gör nödvändigt att Stånden öfver-
 lägga på fyra rum, bör visserligen icke någon
 utväg glömmas, derigenom meningarne kunna
 samlas och med hvarandra jemföras. Jag tror, att
 jag utan öfverdrift, och utan att stämplas för hög-
 mod, kan säga, att, ibland Rikets Stånd, vårt är
 det mest upplysta; men jag bör ock påminna, att,
 i följd af vår sammansättning, våra beslut i de
 allmänna frågorne ofta äro de sista, så att vi
 blott få instämma med hvad de 3 öfrige Stån-
 den afgjort. Deremot och om våra discussio-
 ner och våra meningar kunde tidigare desse
 Stånds Ledamöter meddelas, skulle de möjligen
 deraf hämta nytta för deras egna beslut, utan
 fruktan att såra någons ömtålighet. Men jag
 behöfver endast härvid följa impulsen af min
 egen känsla. Jag tillstår uppriktigt, att, när jag
 kastar en blick på Europeiska verldsdelen, och
 der ser 10 folkslag med mer och mindre mo-
 narchiska former, men alle med constitutioner
 och representationer; när jag ser ibland dem 9,
 som åga offentlighet vid deras NationalFörsam-
 lingars öfverläggningar; så kan jag omöjligen
 finna hvarföre Sverige skulle härifrån göra ett
 undantag, då Sverige, i hänseende till Consti-
 tutionel ålder ibland desse Stater måhända in-
 tager det första, åtminstone det andra rummet.
 Jag bekänner, att det kostar på mig att då hö-

ra omtalas, det en sådan offentlighet icke skulle kunna utan våda hos oss införas; när jag ser en Würtembergare, en Badare, en Portugisare, en Spanior njuta offentlighetens fördelar, utan att yttra någon fruktan för vådor deraf. Är det väl möjligt, att vi skulle vara bland de förste som ådagalade denna fruktan. Då vi äro vane att i krig föra folket mot fienden; att som Embetsmän eller enskilda i fred leda dess öfverläggningar om allmänna hushålls-angelägenheter: att såsom domare afgöra dess tvister; skulle då några åhörare på läktaren i detta rum hindra mig i hvad jag talar inför den mest imposanta samling; en sanding, inför hvilken jag väl sällan uppstått, utan att blodet i mina ådror fått en lifligare fart? Nej icke skall jag det ringaste derifrån afhållas af fruktan för några fremmande åhörare. Och hvilka skulle väl de vara, som kunde inspirera denna fruktan? Jag kan ej föreställa mig, att de skulle utgöras af den bildade classen, eller af Sveriges redlige allmoge. Måhända finnes det en annan class, som kunde bjuda till att blifva högljudd, men denna är sannerligen den minst fruktansvärde. Jag hoppas att icke blifva af densamme störd i en enda stäfvelse, och jag är öfvertygad, att ingen af Huset bör befara det. Jag gör mig förvissad, att en hvar delar min känsla i detta fall och med mig instämmer i den åsigt, att när min handling, min åtgärd, mitt tal äro offentliga, så blifva de bäst bedömde.

Jag vet väl, att man i denna del citerar äfven hvad som tillförene händt i Sverige; att

man åberopar händelserne år 1789, och hvad då, såsom vi nogsamt känne, inträffade. Men just därför anholder jag att få erindra denna värda samling om en händelse från nämnde tid.

Då en uppretad folkhop hade sammanskockat sig utanför detta hus, fanns här en medlem, ej utrustad med utmärkt talare-förmåga, ej med en upphöjd rang, ej af hvad man kallar vigt, men med godt mod, han framträdde, som bekant är, och tilltalade folkhoppen med de korta till och med retande orden: *Tig pack &c.* Denne man gick likväl både före, under och efter detta uppträdde oantastad af samma folkhop. Hvad bevisar detta, om icke Svenska Folkets lugn och Laglydnad? Man citerar vidare hvad som här i Stockholm år 1810 sig tilldrog. Också jag var en åskådare af händelserna vid detta tillfälle; men det kan vara lika öfverflödigt som det är bedröfligt att komma tillbaka på orsakerna till och följderna af dessa händelser. Då emedlertid fråga är om Svenska Folkets laglydighet, vågar jag påminna att dessa ord stundom fått en orätt tydning, och att vi ofta icke ens riktigt använt benämningen: *Folket*. Vi kunna ej göra oss ett rätt begrepp derom, annorlunda än genom exempel hämtade från andra länder. Jag har i dem sett folksamlingars upplopp, jag har sett dem i det despotiska Ryssland, sett dem i det fria London, med en massa af folk, stor till den grad, att den ej med någon annan lärers kunna förliknas; jag har sett sådane upplopp i Köpenhamn, der Monarken enligt lag och folkets

beslut är allrådande; och jag försäkrar att alla dessa upplopp voro vådeligare än 1810 års uppträde i Stockholm. Detta senare var väl blodigt, men det voro serskildta händelser som dertill medverkade. Jag har mer än en gång sett den store Fredric den andre rida på Berlins gator omgifven af folkhopen med så litet afseende, att pojkar sprungit med piskor och smällde omkring hästen; men han antingen skrattade, eller gaf dem blott en skarp blick och skingrade dermed hela hopen.

En sak ses så olika från de olika synpuncterne, hvarutur man betraktar den och farligast är att med *fördom* anställa betraktelserne, ty den återverkar ofta på omdömet.

Jag har kanske redan varit för vidlyftig, och jag skall därför inskränka mig till hvad jag nu yttrat, men jag måste erkänna, att jag icke ser något oöfvervinneligt hinder för publicitetens införande, hvarken af 20 §. i Riddarhus-Ordningen eller af localen, endast vi äro ense om sjelfva principen. Men jag bör tillika säga, att då jag fullkomligen instämmer uti hvad Friherre Åkerhjelm så grundeligt i denna fråga anført, anser jag dock densamma böra så fördelas, att den ena delen innefattar principen, den andra verkställigheten. Och då jag tror det vara mera våda uti, att ej principen antages, än nytta, i det att den genast utföres, ty verkställigheten kan blott i en framtid gagna, så måste jag tillstå, att jemte det jag tillstyrker, att vårt beslut nu må utgöra sjelfva för-

beredelsen, jag icke anser frågan hvarken om sättet eller tiden för utförandet behöfva för närvarande till afgörande förekomma. Jag skall ej vara nogräknad om detta sednare sker vid denna eller en blifvande Riksdag, allt nog att vi nu lägga grunden för hvad som komma skall.

Jag behöfver ej förklara, att jag icke anser en hastig förändring i stadgade former böra äga rum; jag vill blott anmärka att vi, i följd af denna grundsatts, både kunna och böra begagna en längre tid att öfverlägga om det reglementariska i denna fråga, ehuru jag för min del är öfvertygad att detta rätt så väl nu äfven kunde afgöras som vid något annat tillfälle ty jag vågar påstå, att, om Svenska Nationen i afseende på upplysning, icke allenast står i bredd med hvilken annan som helst, utan äfven framför de fleste andre, man också bör lemna vår nation det vackra vitsord, att den lugnt öfverlägger och att den ej af ögonblickets impuls låter hänföra sig; och i denna stadga biträdes den äfven af Svenska Statsförfattningen.

Under sådane förhållanden tager jag mig friheten föreslå, att ifrågavarande ämne må i två delar afskiljas, den ena angående principen, den andra beträffande sättet att utföra den, och jag anhåller till den ändan, om Herr Grefvens och LandtMarskalkens proposition till bifall å den förra delen.

Många yttrade härtill deras bifall.

Herr *von Becker*, *Carl Johan*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Herr *Dalman, Lars Johan*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 4.)

Herr *Heijenskjöld, Ludvig Detloff*, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 5).

Flere hördes häruti instämma.

Grefve *Löwenhjelm, Carl Axel*: Det är i sanning ett ganska svårt yrke, att efter ett förflutet tal, sådant som Grefve von Platens, förfäktat en annan tanka, än den han yttrat. Jag vore modlös, om jag i denna opinions-strid icke följde samma känsla som han, för hvad jag anser vara af pligt och rätt påkalladt; och jag hoppas, att genom detta öppna erkännande vinna Högloflige Ridderskapets och Adels undseende.

Grefve von Platens tal har gjort ett djupt intryck på mig, och jag tviflar ej att det gjort samma verkan på alla andra. Det är sakrikt, rikt på tankar, och rikt på anda för allmänt väl. Det är svårt, att der finna något, som kan bemötas med ett giltigt motstånd; och då jag nu emedlertid går att våga ett försök att framställa några reflexioner till vederläggning af hvad Herr Grefve von Platen yrkat, anholder jag i förhand om Högloflige Ridderskapets och Adels tillgift och utbeder jag mig att få uppläsa följande:

(Se Bilagan N:o 6).

Grefve *Löwenhjelm* tillade derefter muntligen: Innan jag lemnar ordet, skall jag taga mig friheten, att till en del, ehuru i svag mon söka besvara hvad Grefve von Platen yttrat. Han har uppställt en jemförelse emellan Svenska Folket samt dess lagstiftning å ena sidan, och andra folk och deras lagstiftning å den andra. Denna jemförelse är ej stödd på rättvisa grunder. Hvarje land har sine bruk, sine seder. Hvarje land har af erfarenheten fått vissa principer, visse bruk, visse seder, hvilka det måste följa, likasom menniskan följer de grundsattser, hon i barndomen erhållit; och dessa principer kunna, efter min öfvertygelse, icke utan fara rubbas.

Om jag vågade fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet på det, såsom det syns mig, mest viktiga skäl, man framställt till stöd för publicitetens införande, så är det den af Grefve von Platen, såsom jag tyckt mig höra, yttrade tankan, att befästandet af idéen om publiciteten, vore ett medel att befästa idéen om en framtida ändring af representationen. Jag vet hvad man förebrår den, dess styckning i 4 delar, dessa delars sammansättning m. m. och jag vet också hvilka förbättringar man deruti föreslagit; men jag betraktar med tillgifvenhet och vördnad denna uråldriga byggnad; och icke är jag den, som någonsin skall vilja rubba dess grunder.

Det förhåller sig för öfrigt med Constitutionen som med vin; (må denna liknelse förstås

tas mig) det måste blifva gammalt, om det skall blifva godt. Den som dagligen rubbar det, förderfvar det slutligen.

Med dessa betraktelser har jag velat uttrycka min Önskan, att Riddarhus-Utskottets hemställanden i detta ämne, måtte till alla delar afslås.

Skulle emellertid Högloflige Ridderskapet och Adeln anse publiciteten vid våra Öfverläggningar medföra en sann och verklig nytta för Fäderneslandet, så är jag dock Öfvertygad, att förslaget bör såsom en högst viktig constitutionsfråga behandlas och blifva ett föremål för alla fyra RiksStåndens beslut.

I detta skick och på denna väg har jag ingen ting mot ämnets vidare behandling, och jag förklarar på förhand, att hvad alla fyra Rikets Stånd anse för Fäderneslandet nyttigt, skall äfven af mig vårdas och bifallas.

Många yttrade hårtill deras bifall.

Friherre *Mannerheim, Lars August*: Min afsigt är ej att vid RiddarhusUtskottets under Öfverläggning förekomna betänkande göra sådana anmärkningar som kunde föranleda till återremiss, och det så mycket mindre, som den utförligen omrörda *quæstio an*, ganska väl kan skiljas ifrån den högst obestämdt vidrörda *quæstio quomodo*.

Anledningen till förevarande ämne är, om jag ej misstager mig: att befrämja allmångörandet af Ridderskapets och Adels handlingssätt; och den värde Ledamot som först väckt frågan, hembär jag villigt min gård af aktning för dess alltid visade liberala tänkesätt. Men är det då af nödvändighet att söka ett föremål, hvilket, i min tanka längst för detta år funnit?

En vård Ledamot har med ogillande omnämmt den tysthet, som var rådande i fordnas tidens Hemliga Utskott. Också jag ogillar all tysthet, men för att bringa Ridderskapet och Adeln ett begrepp om dess beskaffenhet, må mig tillåtas att anföra, huruledes Biskop Gadolin, i Konungens närvaro beklagade sig: att näppeligen ett beslut var fattadt innan det var allmänt bekant. Var nu ej tystheten bättre bevarad inom ett Utskott af 45 personer, alle bundne genom tysthets-ed, huru mycket mindre är det väl tänkbart, att något skulle kunna undanhållas Allmänhetens kännedom af hvad som afhandlas inom Ridderskapets och Adels talrika personal, der ingen är bunden, hvarken af ed eller årendernas beskaffenhet, och sådant har förhållandet varit under de 10 Riksdagar jag utom denna bevistat, utan att någon tid klagomål afhörts öfver bristande publicitet.

En mindre öfsvad talare finner ej i ögonblicket de ordalag med hvilka han vill uttrycka sin mening; han rättar sådant vid Protocollets justering. Det händer ock stundom, att en motion, en hel discussion, vid justeringen utgår ut-

ur Protocollet. Men denna justering åger ej rum förrän efter flere veckors förlopp, emellertid är i Allmänheten utspridd kännedomen om saker som ej finnas i det ensamt vitsord ågande Protocollet. Det är dessutom Ridderskapets och Adels beslut, som bestämmer dess handlings-sätt, icke individens yttrade meningar, och om det förra har aldrig saknats kännedom.

Det kan icke undvikas att upprätta före-skrifter, om hvad insläppte åhörare hafva att iakttaga. Följderne blifva, erinrandet af förr okända förbrytelser och bestraffningar, hvarvid varsamhet fordras, att ej komma i collision med stadganden, rörande Riksdagsmannahelgden. Det är dessutom en af Lagstiftare antagen princip, att undvika ett umbårligt införande af förr okända förbrytelser och bestraffningar, hvartill jag lämpar Gyllenborgs ord:

Nog af med dem vi ha, de ge ej hog för flera!

Hos hvar och en af Eder mine Herrar som med mig bevistat 1789 års Riksdag, lär ännu vara i friskt minne, hvad sig tilldrog då Konung Gustaf III ankom på Riddarhuset, och fann med sin höga vårdighet öfverensstämmande att vicariera för då varande LandtMar-skalkens vicarie Contre Amiralen Liljehorn; i hvad afsigt, och under bibehållande af hvad slags ordning, förvaras i häfderne. Dagens händelser finnas utförligen beskrifne af Auctorn till Svenska Adels Historia; jag utbeder mig att endast få citera tvenne korta stropher, hvilka åga sammanhang med förevarande ämne.

”(Sid. 278). Det var Måndagen den 27 April klockan half 11 förmiddagen som Konungen begaf sig till Riddarhuset, utanföre hvilket en af nattens rus ännu yr pöbel församlat sig, uppretad, som det syntes emot Ridderskapet och Adeln, och färdig att vid minsta vink bevisa sina tänkesätt med sina gerningar. Och (sidan 289) under detta tal hade Konungen ofta blifvit afbruten af den församlade pöbelns oljud, så väl på torget utanföre, som i sjelfva trapporne, der den framträngt ända till Riddarhussalens dörr.” Nå väl Högloflige Ridderskap och Adel! under brydsamma öfverläggningar om viktiga Rikshushållningsmål, då meningarne med värma kunna vara delade, skullen J väl vilja åga närvarande inom Ert samlingsrum detta bullrande, distraherande och måhända till deltagande benägna sällskap? Ty det är ej osannolikt att, om bruket den tiden varit att inlåta åhörare, Konung Gustaf III funnit med sina machiavellistiska principer instämmande, att begagna äfven denna utväg till befrämjande af sina afsigter; och hvad som varit möjligt under en förfluten tid, kan blifva möjligt under en framtid. Jag har ej utan afsigt nämnt *en framtid*, ty hvarken under vår nu regerande Konungs styrelse eller under Hans Kongl. Höghet KronPrinsens, när naturens ordning en gång bjuder att Han Regeringen emottager, är att befara, att någondera af Dem nedlåter sig till begagnande af Gustafvianske practiker. Men personer åro dödlige, laga stadgar permanente.

Flere hordes häruti instämma.

Herr Rosenblad, Bernhard: Då ifrågasvarande ämne redan med så mycken skicklighet blifvit under dagens discussion af flere värde talare utredt, hade jag visserligen ansett mig böra iakttaga fullkomlig tystnad, om ej de af flere värde ledamöter framställde anmärkningar emot RiddarhusUtskottets Betänkande hade gjort det till en pligt för mig, som har den åran vara Ledamot af detta Utskott, att dessa anmärkningar till besvarande upptaga.

En af desse värde Ledamöter har uti grunderna för vår representation trott sig finna det egentliga hindret för publicitetens införande hos Ridderskapet och Adeln. Han har dervid omtalt de serskilda delar af Stats-kroppen, hvarje Stånd för sig skall föreställa och ansett endast medlemmarne af den samhällsklass, ett Riks-Stånd tillhör, äga interesse af att åhöra dess öfverläggningar, samt på detta förhållande grundat det afslag Bonde-Ståndet redan gifvit i frågan om publiciteten. Men denne värde Ledamot, som endast ihogkommit sättet huru hvarje Stånds representations-rätt uppkommer, har åter glömt, hvad 1 §. Riksdags-Ordningen tydeligen säger, att Riksens Ständer representera *Svenska Folket*, ej vissa samhälls-klasser. En annan talare har ansett den aristocratiska principen, som ingår i Ridderskapets och Adels sammansättning, lägga ett hinder i vägen för publiciteten. Denna öfvertygelse kan jag ingalunda dela, och jag tror, att den härleder sig från ett misstag, en sammanblandning af uppkomsten af vår representation och dess utöf-

vande. Den aristokratiska, den bibehållande principen sätter samhälls-formerne i säkerhet mot skadeliga ingrepp så väl af den Monarkiska som af den demokratiska principen. Denna aristokratiska princip värderar jag såsom en grundpelare för alla Monarkiska länder och såsom ett af Sveriges starkaste stöd. Men denna princip lindrar ej, att Sveriges Ridderskap och Adel beslutar, ej för sitt Stånd ensamt, utan gemensamt med de öfrige Stånden för hela *Svenska Folket*. De discussioner som föregå besluten, tillhöra således hela Nationen, utan afseende på, om de förevarit hos den aristokratiska eller demokratiska delen af representationen. Om länder finnas, der denna offentlighet egentligen endast i den valda representantkammaren är införd, såsom i England, der den ej skall i Öfverhuset äga rum, så lærer sådant hvad detta land beträffar, härröra deraf, att offentligheten, som der genom bruket eller missbruket existerar, helst begagnas i Underhuset, eller den valda kammaren, därför att dess debatter äro de mest intressanta. Men att detta ej är förhållandet hos oss, det torde vi utan egenkärlek kunna påstå.

En annan värd Ledamot har yttrat, att offentligheten skulle djupt ingripa i våra constitutionella former. I enlighet med hvad Riddarhus-Utskottet anfört, tror jag deremot, att, då Riksdags-Ordningen utstekar att allt hvad som vid Riks-Ståndens öfverläggningar muntligen eller skriftligen yttras och beslutes, skall genom tryckte Protocoll komma till Allmänhe-

tens, ej StåndsLedamöters kännedom, så torde det ej böra anses för en ny constitutionel form, om man genom verksammare medel än de hittills brukeliga, söker befrämja denna Grundlagens så tydligt uttryckta afsigt.

Man har vidare yttrat, att om offentlighet vid våra Öfverläggningar varit införd år 1789, pöbeln kunnat intrusa i detta samlingsrum och der utöfva ett kraftigt inflytande; och man har af upptrådet nämnde år dragit den slutsatts, att, om offentligheten nu antoges, ett dylikt inflytande af pöbeln möjligen i en framtid vore att befara. Jag får dock erinra, att hvad som här föregick år 1789, var ett öppet våld, och att samma våld, som tillåtit sig nedbryta en laglig form, kunnat mot andra ej mera kraftfulla lagbud användas. Man bör derjemte påminna sig, att den klass af medborgare, som Utskottet till inträde i detta rum föreslagit, är ej den råa obildade pöbelmassan, och att mot hvarje möjlig oordning dessa åhörare kunde tillåta sig, stränga lagar kunna stiftas och användas.

Man har vidare ansett den händelsen, då Napoleon utdref 500-Rådet ur deras Sessionsrum, utan att gallerierne deröfver yttrade något missnöje, bevisa att publiciteten i Frankrike ej gaf något stöd för friheten. Så kunde väl förhållandet då vara i Frankrike, der Statsbyggnaden i dess dåvarande skick icke var beräknad på, eller införlifvad med Fransyska folkets intressen; men jag är förvissad, att det skulle vara annorlunda i Sverige, der nationens alla

interessen äro förenade i dess representation samt blir det ännu starkare ju mera man befrämjar allt som kan fastare sammanknyta de gemensamma banden; och jag tviflar ej på, att offentlighetens införande blifver ett nytt medel till vinnande af detta ändamål.

Ytterligare har man ansett den publicitet, som här skulle kunna af endast omkring hundra personer i sender begagnas, vara allt för inskränkt att ens förtjena namn af publicitet. Men i de länder som redan äga publicitet vid representanternes församlingar, är proportionen emellan deras antal som kunna såsom åhörare i dessa församlingar inlåtas, och dem som möjligen kunde komma i fråga att begagna detta intråde, vida större än det skulle blifva hos oss, ty i de Deputerades Kammare i Paris t. ex. rymmas visst icke 1000 personer på åhörarnes läktare, och förhållandet af detta antal till Paris' folkmängd af 700,000 människor, är detsamma som emellan 100 personer på vår läktare och Stockholms folkmängd. Valde man Underhuset i London till jämförelse, blef förhållandet ännu mera till vår förmån.

Vidare har man sagt, att publiciteten vore i England en ersättning för skrifna och tryckta protocoll, hvilka der ej skulle vara bruklige. Detta är emellertid icke förhållandet, ty protocoll finnas, ehuru de ej justeras, hvilket sednare bruk är alldeles oafhängigt af publicitetsfrågan, och måhända i sinom tid kunde äfven hos oss utan skada alldeles upphöra.

I begge ParlamentsHusen finnas flere i Husens tjenst varande snabbskrifvare, som uppteckna debatterna, och vid slutet af hvarje ParlamentsSession utgifves en samling af dess diskussioner, kallad Parliamentary Debates. Dessa Parliamentary Debates, som sedermera ordnas i vissa serier, och som jag tror oafbrutet utkommit allt från Walpoles Ministère, utgåra liksom våra Protocoller och Bihang, rika källor för dem, som vilja forska i lagstiftningens håfder.

Man har äfven anmärkt, att ett RiksStånds bemödande, att i sina former vinna popularitet i högre grad än de andre, icke vore med Constitutionens fordringar öfverensstämmande. Men jag tror dock att en talare, som har giltiga anspråk, att sägas känna grundlagen, redan tillräckligen bevisat, att just den form vår representation äger, fordrar publicitet; och jag tror, att då Ridderskapet och Adeln alltid af nationen varit ansett som det Stånd, hvilket först gifvit de andra efterdömen af en stigande upplysning och af ett oegennyttigt afseende på folkets sanna fördelar; så borde vi äfven nu i publicitets-frågan åtminstone ej blifva de siste som följa tidens kraf, i synnerhet då *localen* icke hos oss deremot lågger några hinder, emedan det tvertom är mycket möjligt, att BondeStåndet endast i saknad af ett lämpeligt samlingsrum icke funnit sig kunna bifalla förslaget.

Man har sedermera ansett all förändring, som ej medförer en omedelbar nytta, såsom

skadelig. Men om nu införandet af publiciteten skulle verka till ett fullkomligare uppfyllande af den i 59 §. i RiksdagsOrdningen uttryckta grundsatts, att Ståndernes handlingar böra, så tidigt ske kan, komma till nationens kännedom, så är ju publiciteten nyttig?

Vidare har man erindrat, att den står i strid med den nu vanliga slutna voteringen. Jag erkänner, att jag efter min öfvertygelse föredrager en öppen votering framför en sluten; men jag finner intet skäl hvarföre införandet häraf skulle stå i omedelbart samband med publicitets-frågan. Jag tror således att, fastän våra Grundlagar hindra oss att annorlunda än genom deras ändrande vinna det förra, vi derföre ej böra underlåta att bereda oss det goda vi kunna åstadkomma.

Man har jemvål yttrat, att det tillkomme folket att ovillkorligen vårda och lyda lagstifningens bud och beslut. Detta är ock efter min tanka folkets obestriddliga pligt; men jag tror det äfven äga lika ovedersäglig rätt, att få kunskap om de motiver, som ligga till grund för dessa bud och beslut; och att ju närmare och starkare representationen verkar på nationens öfvertygelse, desto mera kraft vinner den sjelf för sina beslut.

Man har omtalt huru ringa tystlåtenheten varit i fordna tidens Hemliga Utskott, och deraf velat bevisa, att äfven våra handlingar skulle tillräckligt hastigt komma till allmänhetens kän-

nedom. Detta är visserligen sannt, men de komma dit styckade och stympade, på sätt vi dagligen se, och just derföre har den afsigten ingått i Utskottets Betänkande, att nemligen kunna lägga en större kontroll på TidningsSkrifvarne att *tala* och att *tala sanning*. Hvad är då nu den egentliga frågan? Icke att låta en rå pöbelmassa intränga i vårt samlingsrum för att imponera på våra öfverläggningar, utan att der lemna tillfälle för en inskränkt del af den bildade medborgs-klassen, att under iakttagande af den strängaste tystnad afhöra våra debatter, samt att derigenom göra dem mera kände för nationen. Behöfva vi väl sky denna offentlighet? Våra handlingar hafva alltid bevisat, att Sveriges Ridderskap och Adel endast lifvats af den mesta kärlek för Konung och Fädernesland, och att vi, då det allmänna varit i fråga, aldrig tvekat att åsidosätta hvarje enskildt intresse. Jag tror då, att ett Stånd, som sålunda under århundraden bevisat sig vara folkets och thronens stöd, ej behöfver dölja sina handlingar bakom slöjan af sent tryckta, sällan låsta Protocoller. Det är möjligt, att den liflighet, den romantiska värma, hvarmed man vid yngre åren omfattar allt som visar sig skönt och upplyftande för tankan, äfven hänfört mig, att med för håftig entusiasme fästa mig vid de öppna rena förhållanderna emellan alla Statsmakter, såsom det starkaste stöd för all samhälls-författning. Men samma min öfvertygelse, *den må vara byggd på hvad känsla som helst*, som säger mig, att saknaden af detta öppna, rena, offentliga, gör Statsmakterne till isolerade fiendtliga krafter,

då deremot dess närvaro omkring Grundlag och Thron bildar den starkaste förmur i hela Nationens förenade kärlek och interesse; samma Öfvertygelse säger mig ock, att en lika Öppenhet bör åga rum i alla enskildes offentliga handlingar. Det är denna min Öfvertygelse, som med lika värma med hvilken den i dag låter mig förvara offentligheten vid våra Öfverläggningar, vid ett annat tillfälle låter mig bestrida mistroendet mot Styrelsen, att hos oss vinna inträde. Det är den, som utan farhåga för möjligen misstydda motiver, alltid skall låta mig högt bekänna min tillgifvenhet för den Ministère, som i sednare tider utgjordt Konungens Råd, och hvilken, om ån de fördelar den beredt Fäderneslandet kunnat varit flere, likväl berett nog många, för att åga anspråk på medborgares erkänsla och vördnad.

I Öfrigt och då jag är förvissad, att genom det mångfalldiga betraktande, för hvilket detta ämne varit föremål, hvars och ens individuella mening redan är tillräckligen stadgad, får jag, lika med Friherre Åkerhjelm och Grefve von Platen, anhålla om Herr Grefvens och Landt-Marskalkens proposition till bifall å principen, utan att någon återremiss af Betänkandet må komma i fråga, samt att, sedan principen är afgjord, vi derefter må om verkställigheten besluta; och till den då möjligen blifvande discussion uppskjuter jag besvarandet af de anmärkningar, som blifvit riktade mot detaillerne af Utskottets Betänkande, för så vidt dessa af mig blifvit godkände.

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Grefve Frólich, David, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o .7)

Flere yttrade hårtill deras bifall.

Herr *Hammar skjöld*, Lorenzo: Jag bekänner, att jag tror det Höglofl. Ståndet bör vara sitt RiddarhusUtskott mycken tack skyldigt för dess väl utarbetade Betänkande i förevarande ämne.

Jag för min del underskrifver gerna allt hvad Utskottet i hufvudsaken derom anfört. Publiciteten är lifvet i alla constitutionella Stater; men då publiciteten i våra sednare tillkomna stora Europeiska Riken ej kan vara sådan, som i gamla tidens små Fristater, af hvilkas historia, i fall man om den skaffat sig tillräckelig kunskap, bättre upplysning kan inhämtas om skillnaden emellan democrati och aristocrati, ån den som någre talare här framställt, då publiciteten, säger jag, icke nu är sådan som i dessa Stater, så har i nu tidens samhällen det fria trycket kommit i stället, och det måste alltid anses som det förnämsta för uttrycket af våra Staters character. Jag gillar derföre högt, att RiddarhusUtskottet föreslagit fritt tillträde i detta Hus för TidningsRedacturer, emedan de, i afseende på offentliggörandet af allmänna ärenden, äro surrogat för Athens och Roms torg. Derföre skulle dock ej tryckningen och utgifvandet af våra Protocoll vårdslösas eller upphöra; ty denna åtgärd är våsendtlig. Men med den låter också allt för väl förena sig försöket,

att genom åhörares insläppande genast göra öfverläggningarne offentliga. Jag har redan, då frågan derom första gången väcktes, yttrat min öfvertygelse, att Ridderskapet och Adeln är sig sjelf skyldig, att öppna sina dörrar för allmänheten, och jag är fullt öfvertygad att detta kunde ske, utan fruktan för något dolkstyng i det Högloflige Ståndets *verkeliga ära*, om ock det skulle innebära något dylikt för den *opinionliga* äran, hvilken Herr Montgomerie med så passionlig ifver omfattat. Jag instämmer tvertom med Herr Heijkenskjöld uti hvad han yttrat om gagnet och nyttan af publiciten för vårt Stånd, men jag går längre än han, då jag påstår, att den är högst vigtig för hela det allmänna.

Flere vårde talare hafva yttrat sig deremot, och, hvad på mig gjordt det högsta intryck, äfven Riksens Ständers JustitiæOmbudsman. Då meningen af hans kall onekligen är, att han skulle uppträda i allmänna opinionens och offentlighetens tribun; har egenskapen af hans Embete härvid verkat starkare på mig än de grunder, Friherre *Mannerheim* anfört. För öfrigt och hvad beträffar den anmärkning emot förslaget, som jag hört fällas, att nemligen det ej vore passande för Ridderskapet och Adeln, att anställa en kappkörning efter liberalitet, så får jag påminna, att, i händelse behandlingen af förevarande fråga förtjenar benämningen af kappkörning, måste hoppet att först hinna till målet af Höglofl Ståndet öfvergifvas, emedan det redan är af ett annat Stånd förbikördt. Men

om det derföre är mera passande att ej kôra vidare, det inser jag icke, allraminst torde det passa att nu vånda om och hålla stilla.

Man har sagdt, att det ej skulle vara af särdeles interesse för Allmänheten, att afhöra stympade discussioner. Under de Riksdagar jag bevisat, kan jag ej påminna mig hafva hört discussioner öfver samma ämne, börjas den ena dagen och slutas en annan dag. Ty att en här först väckt och till något Utskott remitterad motion, derifrån, åtföljd af ett Betänkande, återkommer, ger den utan tvifvel rätt att anses såsom ett nytt mål, åtföljdt af en ny ventilation.

Vidare har man anmärkt, att så få åhörare här kunde rymmas, att deras inlåtande icke borde få namn af publicitet. Att derföre förkasta publiciteten, vore att utgå ifrån den principen, enligt hvilket allt menskligt måste förkastas; ty det är åndlighetens vilkor, att ingen ting i högsta fullkomlighet kunna åstadkommas. Eljest delar jag visserligen deras åsigt, som beklaga, att icke hela Allmänheten kan här få plats. Sedermera har man anmärkt, att det innebure en in consequence att lemna tillträde för åhörare i Ridderskapets och Adels Plena, och bibehålla voteringen med slutna sedlar. Jag kan dock ej finna, att emellan det förra och sednare är något sammanhang. Hvad som låckar åhörare att fika om plats på våra låcktare, är lusten att höra ett väl utarbetadt tal öfver ett viktigt ämne, eller att höra brytningen mellan

olika meningar öfver en fråga af allmänt intresse, men ej att se huru den eller den Ledamoten voterar.

Jag tror mig således åga skål tillstyrka bifall till förslaget i allmänhet; men instämmer med Grefve von Platen med flere deruti, att principen först bör afgöras och sättet för verkställigheten sedermera komma under omprövande.

Herr *Lagerhjelm, Pehr*, anförde skriftligen:

(Se Bilagan N:o 8.)

Herr *Hjerta, Gustaf*: Då flera förut yrkat propositionens åtskiljande, eller den del af Riddarhus-Utskottets Betänkande, som angår sjelfva principen, huruvida offentlighet bör vara under våra öfverläggningar eller ej, från sätet att ifall den beslutes, verkställa densamma, vill jag endast, i öfvertygelse att denna fråga, såsom Stånds-sak och ej allmän, icke behöfver återremitteras (enligt 49 §. RiksdagsOrdningen), förena mig i denna vördsamma anhållan, och utbeder mig att få yttra mig, endast öfver första propositionens föremål.

RiddarhusUtskottets Betänkande, utreder så fullständigt den frågan: huruvida offentligheten vid representationens öfverläggningar är lagenlig eller ej, både i afseende å Grundlagens anda och bokstaf, att jag ej behöfver erinra derom.

Se—

Sedan Ridderskapet och Adeln inhämtat huru tydligt det är att den constitutionella tidens hufvuddocument icke lagdt hinder för uppfyllandet af den constitutionella tidens hufvudsakliga fordran, synes mig att Ridderskapet och Adeln nu mera endast behöfver betrakta nyttan af denna offentlighet, för att sedan gå till fatande af det beslut, som åt samtiden skall visa det förtroende Ridderskapet och Adeln gifver den [och åt framtiden att Ridderskapet och Adeln, nu såsom förr, när det gäller att uppfylla dess fordringar, icke förskräckes af någon svårighet, hvarken inom eller utom sig.

För Sveriges Adel kan det ej vara likgiltigt, att dess öfverläggningar utaf Sveriges medborgare åhöras; ej heller afskräckande att inför dem höja de röster, som alltid hafva varit och alltid skola blifva fosterlands-känslans, pligtens och sanningens. För Sveriges ädlingar kan icke en inbillad förmån af en Protocollernas justerings-rätt, oftare missbrukad än brukad; uppvåga förmånen af en tankarnes justeringspligt, som offentligheten bjuder och som i sanning är en billig folkets fordran af sina Ombud, och dessa Ombuds lättaste skyldighet emot sina principaler; ty den, som ej talar annat språk än det, som utgår från det Svenska hjertat; den som ej förer annan talan än den, som förut gjort honom förtjent af allmän aktning, allmänt förtroende; den Representanten behöfver ej juste-

ra! Hos Sveriges Ädlingar kan ej finnas någon fruktan för en vanställd framställning af deras yttranden inom detta ryktbara rum, sedan Svenska allmänheten får tillfälle att åhöra våra öfverläggningar. Halva väl dessa någonsin varit annat än bevis för den tro, som Svenska folket hyser: att dess Adel är frihetens kraftigaste stöd och våldets ifrigaste motståndare.

Och skulle man väl ens behöfva tänka möjligheten af oljud eller inverkan på våra öfverläggningar, när våra Domare, ensamme som de äro på sina Domare-säten, icke behöfva beklaga sig deröfver? Eller skulle väl vi behöfva hysa denna arma fruktan för demagogers försök och stämplingar? Vi, ibland Nordens laglydiga, lugna Folk! ibland detta Folk, hvars förfäder, dignande under de lidanden en Carl XII ådrog dem, följde Konungen, sörjde Hjelten, och aldrig glömde de dygder, som på en gång förvånade och förstörde dem? Detta Svenska Folk, hvars öde hittills, med få undantag, synes hafva varit, att under Regenter för hvilka det ej varit nog, under styrelse-grunder, för hvilka det varit främmande, genom sig sjelf blifva hvad det är: kanske mindre än det kunnat blifva; men dock mera än man kunnat hoppas!

Skulle väl vi, Sveriges Ridderskap och Adel, kunna förgåta den pligt emot våra medborgare och synnerligen de orepresenterade bland dem, hvilken i och för detta fall åläggas oss derigenom, att inom detta Riddarhus finnas vanligen de män, af hvilka Konung och Folk haf-

va att redo fordra? Och att i följd deraf, den stund, när vi lemna offentlighet åt våra öfverläggningar, blifver den, då inom vårt fädernesland, samhålls-formerna kunna begynna utveckla sig till ännu högre kraftfullhet? Från den stunden skall det hvarken fattas stöd åt Thronen eller stöd åt Folket; ty, tiden skall ingifva hvarje Svensk Konung och hvarje Svensk man, den grundlags-enliga öfvertygelsen: att den röst, som ej öppet höjes vid representationens öfverläggningar om Folkets angelägenheter, den höjes icke inför Thronens till dess sanna väl.

Och skulle väl jag behöfva erinra detta Stånd, att ej concessioners mängd gifver anspråk på allmänt förtroende, i en högre mening, utan blott vigten af dessa concessioners inflytande på folkets framtida väl? Friheten att besitta Säterier var i sanning ett intet, emot friheten, att få ett åhörarsäte inom det öfverläggningsrum, der den Svenska mannen finner sitt kraftigaste skydd och den Svenska ynglingen sin kraftigaste uppmuntran.

Men, jag behöfver ej derom påminna Ridderskapet och Adeln! Jag behöfver ej derom erinra det Stånd, hvars kraft alltid tillhörde sin tid och hvars hjertan alltid slog högt för efterkommandes upplysning och sällhet. Jag behöfver blott utropa: *Offentlighet qvarhåller all på menskligheten inverkande menniskokraft emellan pligt och rykte!* Fattade af hvarje Ridderman, skola dessa ord vara tillräck-

lige, för att visa vigten af denna vår öfverläggning och följderna af denna vår votering.

Friherre *Boije, Ludvig*: Den pligt som kallar mig, att deltaga i striden om ett beslut, hvars alla möjliga följder, ifrån i dag icke kunna nu förutses, uppfyller jag, då jag utan att bry mig om på hvilkendera sidan pluraliteten kan anses städna, förklarar att jag ogillar Utskottets Betänkande, dels derföre, att jag anser detsamma icke vara förenligt med de angelågna begrepp, som efter min tanka, höra till basis af vårt constitutionella våsende; och dels derföre, att Utskottet icke, på ett öfvertygande sätt uppdragit jemförelsen emellan Förslagets föregifna nytta, och möjliga skada; eller rätteligen upptagit de motskål, som jag och andra ledamöter af detta Stånd hade uppgifvit. Efter allt hvad här i ämnet är sagdt, har jag icke mycket att anföra: men jag har dock ett skål, som verkat starkt på mig; och som jag gerna framställer. Ifrån Hedenhös var Sverige Monarki: och Svenska folkets frihet, egentligen understödd af Sveriges Adel, var, äfvensom den, lika gammal som Sverige. I hvarje constitutionel Statsförfattning måste en bevarande, en bibehållande princip finnas; emedan, om denna angelågna princip — den aristocratiska — icke finnes, så följer ovillkorligen, att regerings-sättet blir, förr eller sednare, antingen despotiskt eller demokratiskt. För att påminna oss att, i Sverige, Ridderskapet och Adeln har sig denna princip anförtrodd behöfva vi icke mera än eftersinna vår bordsrätt till representationen; en rättighet,

som oberoende af all, både monarkisk och demokratisk makt, måste utmärka något eget ändamål, åtföljdt af egne och särskilta skyldigheter. Nå väl! eftersinnom då hvad för denna Stats-princips vidmakthållande, Sveriges Adel varit och är. Den tid är icke mer, då, på våra forntima Herredagar, Adeln uppfyllde ett kall af Sveriges Pairer. Af allt hvad Adeln då var och ågde, återstår mycket litet. Makten; rikedom, och det derpå grundade högre anseendet, alla dessa materiella stöd för det abstracta begreppet, hafva långesedan fallit undan. Det oaktadt hafva våra förfäder, tack vare deras klokhet, vetat att behålla begreppet kvar, i all sin vårdighet, och derigenom i all sin tillbörliga förmåga. Åt oss öfverlemnades det, att bevaras; men mig förefaller mera än sannolikt, att i dag gäller det, om begreppet skall vårdas och bibehållas, eller uppoffras och öfvergifvas. Redan hafva vi här hört, att, såsom följd af offentligheten i ett, kan också en offentlighet i annat förestå oss; den nemligen; af öppen votering; och jag kan ej neka, att denna slutföljd innebär ett, visst skäl af analogi; men kunna vi då också dölja för oss, att dermed vore det förbi med all sjelfständighet i våra beslut, och dermed också förbi med både begreppets värde, och vårt eget. Andra sätt att nedrifva begreppet gifvas visserligen. Genom sammanblandning af representationens aristokratiska element med ett demokratiskt af ingen delaktighet i representationen, synes mig sannolikt, att kraften af det förra snart skall undergrävas af det sednare. Skulle det närmare tillträ-

det gifva ett tillfälle åt skriftställarne för dagen, att ernå ett inflytande på Ståndet; och skulle det gifva tillfälle åt dem och hopen, att, förr eller sednare uppkasta på opinions-banan sjelfva begreppet, så är äfventyret dermed öppnadt och följderna ovisse. Ja, mine Herrar! dessa föreställningar hafva fäst hos mig en öfvertygelse, som jag anser mig pliktig, att äfven med äfventyr, att derföre offentligen gäckas, här ut säga; den, nemligen, att det steg man nu vill, att vi skola sjelfve vidtaga, det, att sätta oss under kontroll och möjligt inflytande af en obehörig democrati, också är första steget till nedrifvande af den princip vi äga att, i representationen uppfylla. Våra förfäder vidkändes icke behofvet af en sådan kontroll; och äro vi nu redan, till den grad democraticerade, att vi, mera än de, äga detta behof, så är medgifvandet, efter min tanka, också ett bevis, att af principens förmåga icke mycket återstår. Om den tanka kan äga någon sanning, att vi gamle, i visst afseende, äro forntidens representanter hos de unga; så tar jag mig den friheten att tilltala de unga af vårt stånd; och, i Eder egen framtids, i Edra söners namn, ber jag, att om J också icke nu insen alla följderna af det steg J går att taga, så utesluten likväl möjligheten af ett misstag, och möjligheten af efterverldens förebråelser derföre.

För mig vare det nog, att jag, oförfärad, nu sagdt hvad jag bordt säga, och dermed också fredat mitt samvete.

Hvad åter Betänkandet angår, så är jag

långt ifrån, att kunna ägna detsamma ett lika beröm, som det här fått af andra. Vid upptagandet af de föreställningar, som varit af Hr Grefve Lövenhjelm och mig gjorde emot förslaget, har full rättvisa icke blifvit dem gifven, ja, de hafva icke ens blifvit rätteligen uppfattade. Hvarken Herr Grefve Lövenhjelm eller jag har fruktat för demagogiska oroligheter emot Adeln; men vi hafva varnat för nyhetsbegärets och demagogiens sträfvande efter välde öfver alla begrepp. Det sakta och gradvis utsträckta, men derföre icke mindre farliga arbetet på opinionen, ligger dock långt frammanföre stämplingar och oroligheter; och en vigtig sanning är, att när dessa sednare kunde uppstå, så vore det också allt för sent, att mera försvara begreppet. Jag tror äfven, att Utskottet för mycket tillhördt ämnets ena sida, då jemförelsen för vårt Stånd blifvit anställd med Englands och Frankrikes democratiska magter, Underhuset och Deputerades Kammare; i stället, att jemförelsen bordt göras med dessa länders aristokratiska representationer, Öfverhuset och Pair-Kammaren, hvilken jemförelse, såsom den enda rätta, också hade gifvit ett annat resultat. Man vet att Englands Öfverhus och Franska Pair-Kammaren lemna tillträde åt Lordernes och Pairernes söner, samt stundom åt utlänningar; men icke oftare åt Allmänheten, än då de formera sig till Domstolar. Det företräde kan jag icke heller gilla, som Utskottet tillstyrkt för Hufvudstadens Tidnings-Redacteurer, på andra Medborgares bekostnad; och för ingen del kan jag instämma i det ovilkorliga loford Utskottet

ger dem af att vara "vigtige organer för ögonblickets upplysning." Å ja! de äro det stundom; men stundom äro de också olycklige organer af ögonblickets passioner och förvillelser; hvilket dock är något helt annat. Det är otvivelaktigt lagstiftarens pligt, att förutse ej blott den ljusa sidan af sitt ämne, utan äfven den mörka; men huru har väl Utskottet uppfyllt denna pligt, då Riksdagsmannens behof af ett nytt beskydd, emot nya tillfällen till förolämpningar, som lagen hittills icke kunnat förutse, icke ens blifvit erkändt, ännu mindre till sin fordran besörjt? Man åberopar Englands och Frankrikes exempel till framgång för saken; men man glömmar samma exempel, i frågan om säkerhet emot sakens missbruk, hvilka man här icke ens bryr sig om att vilja mota.

Jag slutar, mine Herrar! med förnyande af den viktiga erhindran, att om, af allt hvad Adeln varit och ägt, ingenting oss mera återstår, än den dyrbara rättighet, att, såsom födda representanter för Svenska Folket, vara vårt Fädernesland nyttige; och om denna rätt, nu mera ensamt hvilar på det abstracta begreppet af dess nödvändighet; så måste det också vara så mycket angelägnare, icke blott för oss, men för vårt Fädernesland, att detta begrepp, vårdas och bibehålles; ty om begreppets kraft, en dag, försvinner, så försvinner också snart vår förmåga att, såsom representanter, vara Fäderneslandet nyttige: Och mine Herrar! Jag frågar: hvem af oss bryr sig väl sedan om, att mera vara Adelsman?

Många yttrade härtill deras bifall.

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus:

Jag torde ej behöfva nämna ur hvilken anda jag ämnar tala. Om än jag skulle anses höra till ett Stånd, hvars rike, såsom en värd talare här behagat uttrycka sig, icke är af denna verlden, så torde det dock vara mig tillåtit, att så godt som jag förmår, söka medverka derhän, att de hvilka inom denna verldens rike åtagit sig mer eller mindre lysande roller, måtte utföra dem på ett sätt, som bereder glädje åt de ädle och trefnad åt Nationerna.

Må dock den värde talaren förlåta, om ännu jag anser mig höra till denna verld, om ännu jag trifs, och med hvarje dag bättre trifs i detta urgamla Svea Rike. Äfven jag äger minnen inom detta hus som fästa mitt sinne vid Fäderneslandets ära; äfven jag har söner som jag önskar måtte gå i mina Fäders spår; äfven jag intresserar mig, och torde aldrig upphöra att intressera mig för mitt fosterlands öden.

Jag är vän af publiciteten. Jag är född vän af publiciteten. Jag säger född vän af publiciteten. Ju äldre jag blir dessmera älskar jag att tro att det finnes medfödda idéer och böjelser och att den ena meniskan födes med sympathie för saker, för hvilka en annan har en medfödd antipathie. Denna tro har gjort mig tolerant mot andra, för hvilkas förstånd och caracter jag hyser agtning, men hvilkas åsikter annars skulle förblifva oförklarliga för mig.

Jag är vän af publiciteten icke på grund af theoretiska raisonnementer, utan på grund af min erfarenhet såsom Svensk man, af min erfarenhet såsom medlem af detta Hus. Jag beklagade publicitetens öde i mitt Fädernesland under de tider som föregingo 1809 års Regements-förändring; jag har funnit många anledningar till glädje öfver dess tillväxt efter denna epok. Med hvarje dag utvecklar sjelfva Folket sig mera; med hvarje Riksdag synes Ridderskapet och Adeln Folket agtningsvärdare. Ingen publicist, ingen författare, som icke med agtning talar om Svenska Riddarhuset; det fordnas agget har försvunnit; man skiljer ej mer emellan Frälse och Ofrälse Stånden.

Hvarför neka Riddarhuset den tillfredsställelse att se denna agtning ytterligare tillväxa; om främlingar någon gång bevistade våra öfverläggningar; om de till deras hembyggd föra intrycket af det lugn och den värdighet som råder inom Svenska Riddarhuset, och de kanske icke alltid finna inom sina rådslående församlingar, bör det icke glädja oss? är det icke en ära för oss? Om personer ifrån landet komma in, och, sedan de hört huru vi öfverlägga, berätta för andra att Folkets representanter värdigt representera Folket, befordras ej derigenom ett allmänt godt? Vore det onyttigt om någon gång medlemmar af de andra Stånden åhörde våra öfverläggningar; om medlemmar af det Stånd, hvilkas rike man påstår icke vara af denna världen, och som torde bli nödsakade att i trakterna emellan Torneå och Kengis bereda sig ett nytt Pa-

raguay, någon gång hörde oss behandla Fäderneslandets angelägenheter. Jag tror att det skulle ske, icke utan deras uppbyggelse; Jag tror att Borgare-Ståndets medlemmar här skulle höra ämnen discuterade på ett sätt som icke sårar deras känsla; jag tror att Bonde-Ståndets medlemmar torde någon gång här söka stöd för sin öfvertygelse och alltid härstädes, i hvad som är Fäderneslandet nyttigt, finna en föresyn.

Man har anfört skäl mot publiciteten, och bland andra, att den publicitet som vi önska kunna gifva åt våra öfverläggningar, icke är och icke kan bli någon publicitet. Men det är icke här fråga om en publicitet sådan som den kunde äga rum inom Noé ark; väl vill man bli hörd af många, men ej vill man höras öfver hela världen. Sjelfva begreppet af representation förutsätter en gräns för publiciteten. Likasom Ridderskapet och Adeln representerar Folket, så får ock det åhörande folket sina representanter på Läktaren, — publicisterne, som anteckna hvad här säges och sedan derom underrätta sina committenter; eller resande som till sina hembygder medföra den öfvertygelse att Folkets angelägenheter samvetsgrant behandlas.

Andre talare hafva bestridit publicitetens antagande, derföre att Ridderskapet och Adeln utgör Statens aristocratiska element, och att den derföre icke bör blottställa sig för inslytande af tidens opinion. Jag skulle verkligen tveka att

i närvarande tider tillstyrka publicitet om Svenska Riddarhuset vore hvad Englands eller Frankrikes Pairskammare är. Jag tror att om Riddarhuset verkligen vore en legal aristokratisk corps, ägande de dertill erforderlige perogativer, rikedomar och inflytelse; så borde det försaka att tillvinna sig bifall och popularitet. Men Riddarhuset har ej något veto att dermed mota demokratisk häftighet; Riddarhuset utgör blott en fjerdedel af den allmänna national-för-samlingen.

Man har sagt att Adeln ej bör inom sig införa publicitet, förr än de andra Stånden förklarat sig villigt att också tillåta publicitet. Jag svarar att då täflan utgör principen för det välstånd som man förväntar sig af en allmän närings- och handels-frihet, hvarföre skulle man här icke vilja låta täflans mäktiga driffjeder verka.

Man har anført de uppträden, som inträffat under 1789 års Riksdag, såsom ett varnande exempel på de vådor som pöbelyran kan vålla. Vissa delar af den tafla som man uppdragit, hafva hos mig väckt en obehaglig känsla, som jag icke kan och icke vill dölja. Man bör ej tala om de döda, när man ej kan tala godt om dem. En affiden Konung, är ock en Konung. Med en Konung som ligger i grafven ligga ock hans möjelige misstag begrafne; så länge Thronerne stå, bör Majestätet icke oskäras. Af alla, de drag som man i minnet återkallat från den märkvärdiga dagen, behöfva vi

blott erindra oss de tvänne af en annan värd talare citerade orden: *tig pack*, såsom bevis på effecten af en enda mans mod på en svag pöbel.

Man har beräknat hvilka vådor genom publicitetens införande möjligen i en framtid skulle kunna hota Svenska Riddarhuset. Man har utmålat tafflorna med mer och mindre lifliga färgor, allt efter tillgången och allt efter som man sjelf föreställt eller diktat sig en möjelig framtid. Men mången har också beräknat Cometers gång och kommit till det resultat att planeter skulle kastas ur sina banor. Men likväl står allt ännu i sitt skick. Jag hoppas och jag är öfvertygad att samma hand som styr Comaternas gång och som bevarar Planeterna inom sina banor, också skall, genom den ständigt verkande kraft, hvarigenom menniskoslägtets stigande bildning befordras, skydda våra efterkommande mot de vådor, som man förespår.

Då fordom våra Konungar på Mora äng eller från Upsala högar talade till en väpnad menighet, hände dem något, eller de ädlingar som omgäfvade dem? Och hvad betyda vådor och faror der det fins mod? Dessa sköldemärken som pryda Riddarhuset, vittna icke de, att om det funnits vådor förr; så har det ock funnits mod att trottsa dem. Och jag föreställer mig att just dessa vådor som man målar, dessa faror hvarmed man hotar skola bestämma hvarje ung Adelsmans voteringsedel.

Härtill yttrades ett starkt bifall,

Hans Excellence, Herr Grefve Mörner, Adolph Göran: Innan jag går att yttra mig öfver det ämne som nu är i fråga, må det först vara mig tillåtit att förklara min utmärkta högaktning för den som väckt motionen derom. Jag har uti en gemensam befattning haft tillfälle bevittna hans insigter, skicklighet och patriotiska nit och jag är glad att få offentligen tolka de tänkesätt dessa egenskaper hos mig ingjutit. Samma känslor må det äfven vara mig tillåtit yttra för den utmärkte talare, hvilken nyligen uti ett mästerligt anförande påmint om en af de fördelar som tillhöra vår samhälls-inrättning, den nemligen, att oaktadt lagstiftningen är delad emellan 4 Stånd, äro likväl Ståndskillnader uti allmänna sammanlefnaden mindre märkbara här, än i de flesta öfriga Europeiska länder. Med agtningen för talaren må det vara mig tillåtit förklara mitt bifall till denna anmärkning! Men då jag således uppfyllt den enskilda högagtningens pligter, må det nu vara mig tillåtit, anförda de betänkligheter hvilka rörande sjelfva ämnet hos mig förekommit.

Det gifves frågor, hvilka igenom sjelfva det begrepp de uppväcka, hänföra känslan, verka på inbillningen och derigenom snart rycka till sig bifallet. Sådan synes mig den vara som angår offentligheten af våra öfverläggningar. Då man frågar, om vi skulle vilja att nationen hörde dem, att den kunde bevittna våra tänkesätt och våra bemödanden för allmänt väl och derefter bedöma dem, så lärer väl ingen af oss kunna svara annat än Ja, och icke mera än en

önskan kan i detta afseende gifvas. Men för att detta ändamål skall vinnas, är ej nog att fästa sig vid ord; man måste äfven undersöka påföljderne, man måste granska verkan och beskaffenheten af den åtgärd som är i fråga. Jag vet att de lagstiftare som författade Regementsförfattningen 1809, ansett att det var ifrån alla mänska opinion som den ytterst skall hämta sitt stöd, och jag delar fullkomligen denna deras öfvertygelse. Men för att opinionen skall kunna uppfylla detta ändamål, bör den vara upplyst, bör den vara grundad på sanna uppgifter, på en säker och fullständig kännedom af alla förhållanden. Derföre befallte samma lagstiftare, att Protocollen i *alla Riks-Stånden* skulle tryckas; derigenom vinnes tillräcklig säkerhet och fullständiga insigter för ett rätt bedömande af ämnet, derigenom endast kan hvar och en äga vissheten, att i mon han gjort sig af det allmänna väl förtjent, ovedersägliga bevis deruppå skola uti häfderne förvaras. Men då fråga är om ett inskränkt antal personer skola få inträde på läktaren, då ber jag att man fästar uppmärksamhet derpå, hvem kan väl svara före att i följe deraf ett fullständigt omdöme rörande våra öfverläggningar, skall blifva Allmänheten meddeladt? Hvem kan hindra att ensidiga eller halfva framställningar af hvad som tilldragit sig utsprida oriktiga begrepp? Hvem kan hindra att icke låtsinnigheten, om icke oviljan, någon gång skola bemågtiga sig ett förhastadt uttryck som man önskat och ågt rätt återkalla och som nu kan hända, skulle blifva ej allenast kungjordt men utlagt? Är det då

för sådant ändamål som vi skola sätta oss i beroende af personer, som egentligen ej hafva annat yrke än att för sina tidningar vinna Allmänhetens bifall, genom det slags mod som består uti att genom kritiker fåsta uppmärksamheten, eller roa sysslolösheten? För min del tror jag att om Ridderskapet och Adeln lemnar sitt bifall till förslaget, skall Ståndet misstaga sig, emedan man misstager sig om ändamålet som man vill vinna. Jag tror att för uppfyllandet af det rätta, af det som våra Grundlagar åsyftat, fordras blott det correctiv att våra Tryckerier blifva förbättrade så att de kunna arbeta lika fort som i andra länder, och att derjemte genom väl författade utdrag af Protocollerna som upptogo de viktigare öfverläggningarne, men uteslöte allt hvad som egentligen endast vore couranta ärender, hos Allmänheten ett lifligare intresse för läsningen deraf skulle kunna väckas. Men att inkalla främmande personer till åhörare af våra öfverläggningar, för att vi sedan skulle blifva beroende af deras välbehag, det anser jag för ganska vådligt, om vi vilja att Allmänheten skall med rättvisa och insigt bedöma vårt förhållande. Man har sagt att detta skulle tjena att närmare sammanföra samhällsklasserne och derigenom verka ett lifligare deltagande. Men jag frågar, om ej redan uti vår sammansättning finnes en sådan förening af alla samhällets olika intressen. Jag tror att Ridderskapet och Adeln skulle genom inlåtagande af åhörare utsätta sig för den obehagligheten, att uppmärksamheten ofta flyttades ifrån saken på
per-

personen; att framställningssättet äfvensom ämnet kunde blifva ett föremål för kritiken. Det är således derföre, att jag ej med säkerhet ser de fördelar som skulle vinnas, men väl flera olägenheter, som jag icke kan annat än afstyrförslaget. Det äro saker och grundsatser som böra värderas, icke mindre bisaker som under våra öfverläggningar böra fåsta uppmärksamheten och det är uti en fullständig tryckning, som jag finner den garantie hvilken är nödig för sakernas och grundsatsernas riktiga framställning.

Sluteligen utbeder jag mig få nämna att sedan detta ämne var första gången under öfverläggning, har jag haft tillfälle att tala derom med en man, hvilken från 1761, till och med 1809 bevistat alla Riksdagar. Denna man som deltagit i de strider då Nationen hade få rättigheter öfriga och då det var fråga om att bevara dem, denna man som varit samtidig och vän af sådane män som Spaldencreutz, Fritzky, Friherre Carl De Geer och gamla Grefve Axel Fersen, hvilka voro patrioter och af oppositionen på en tid då den verkligen fordrade mod och icke var en väg till betydighet, då den med egen fara stridde för bevarandet af nationens få öfriga rättigheter, denne man har högeligen afstyrt förslaget att inkalla främmande åhörare och har påmint om möjligheten af flera olägenheter som kunde derutaf uppkomma.

Jag för min del kan icke eller annat än afstyrka ett sådant förslag såsom skadeligt för yttrande rättens frihet och högeligen önska att den må blifva oberoende af allt annat än vår egen öfvervaro och våra Protocollers vitsord.

Många yttrade härtill deras bifall.

Grefve Cronhjelm: Äfven på min känsla hafva mäktigt verkat de uttryck, som här fällts för motionens antagande. Kanske är det mitt fel, att jag ej nog följt denna känsla, kanske ett fel att jag i saknad af erfarenhet att derpå stödja min öfvertygelse, framför känslan väljer till detta stöd en theorie, som jag åtminstone anser vara riktig. Det är hufvudsakligen i afseende å Grefve von Schverins anförande som jag an- håller få yttra mig. Det skall billigt synas Höglof- lige Ridderskapet och Adeln vara af mig mycket vågadt att uppträda mot en talare, så allmänt känd för djuphet i forskning och elegans i ut- tryck; men då frågan här är om att för miss- tydning freda de åsigter jag vördsamt framfört, nödgas jag förbise all egen intellectuel under- lågsenhet, och endast skrida till detta försvar, i den tillförsigt att Ridderskapet och Adeln icke skall med obehag anse, om äfven en af dess yngre Ledamöter söker på nationel väg göra sig redo för liberalitetens fordringar. Herr Grefven har yttrat, att han skulle gilla mina skäl emot motionen, om Svenska Adeln vore lika mäktig och oberoende som det Engelska eller det Franska Öfverhuset. Härpå svarar jag, att det visserligen är väl, då oberoendet grundar

sig på förmågenhet, men kanske är det bättre då det grundar sig på fasthet och sjelfständighet i caractären. En blick på våra framfarna Riksdagar, i synnerhet på den af 1789 och 1800, skall visa, att Svenska Riddarhusets pluralitet alltid ådagalagdt en sjelfständighet, som man torde få svårt att igenfinna i ofvannämnde länder. Herr Grefven anför vidare: att vi utgöra blott en fjerdedel af representationen; jag får erinra att ännu en annan fjerdedel deraf är aristokratisk; ty om PrästeStåndet icke grundar sig på en aristokratisk princip, så vet jag verkligen icke till hvilken princip det skall hänföras. Herr Grefven säger sluteligen att ingen fara skall uppstå af publiciteten och att man ej bör frukta en sådan. Detta har äfven jag alltid trodt, men om någon fara uppstod, skulle jag såkert ej vara den sista att möta henne.

En annan vård talare har yttrat, att vi på detta rum icke representera våra förfäder. Deri instämmer jag fullkomligt; ty jag tror att vi representera Staten i dess största allmänlighet. Man har sagt att nit för Fäderneslandet bör verka bifall till motionen. Jag afstyrker den just af samma motiv, och vågar försäkra, att ehvad resultatet af denna öfverläggning än må blifva, skall ingen varmare än jag kunna nitälska för vårt Fädernesland, på hvars bekostnad jag njutit min första uppfostran, och för hvars sjelfbestånd jag alltid skall vara färdig att tömma min sista blodsdroppa.

Flere yttrade hårtill deras bifall.

Många yrkade på proposition.

Herr Grefven och Landt Marskalken tillkännagaf, att åtskillige ledamöter, hvilka anmält sig att tala, ännu icke haft tillfälle att i ämnet yttra sig.

Herr Cederschjöld, Pehr Gustaf: Sedan jag begärde ordet hafva flera värda talare redan anfört så mycket, af hvad jag ernade säga, att för mig föga mer nu återstår, än blott att högtideligen förklara mig vara ibland dem, som önska publicitet. Ett och annat skäl som blifvit anfördt deremot, anser jag likväl återstå att vederlägga.

Flere värde talare hafva nemligen ordat om *de särskilta elementerna af vår representation; samt om de olika principerna för Ståndens förhållanden*. Denna skillnad kan jag för min del, hvarken fatta med mitt förstånd eller känna i mitt hjerta. Jag kan nemligen ej inse hvarföre det ena Ståndet skulle böra handla efter en annan princip än de öfriga; och jag känner med mig sjelf, att mitt handlings-sätt skulle vara detsamma, i hvilketdera Ståndet, Försynen behagat ställa mig. En och samma princip anser derföre jag böra ligga till grund för samtliga Stånden och deras handlingssätt, nemligen den för alla likartade *dygden*, eller aktning för den gemensamma *lagen*, och kärlek till det gemensamma fäderneslandet.

Man har påstått: att *Ridderskapets och Adelns anseende skulle lida genom publicitet*. Mig synes det tvertom klart, att den aktning,

Ridderskapet och Adeln så välförtjent åtnjuter, skulle, om möjligt vore, ännu mes ökas, om allmänheten finge tillfälle att med egna ögon se, och med egna öron höra hvad inom detta rum förefaller.

Man har ansett *publiciteten onödigt, då allmänheten redan har tillfälle att, genom de tryckte Protocollen, i alla fall erhålla kännedom om våra öfverläggningar.* Men först och främst går tryckningen så långsamt, att Protocollen gemenligen ej hinna utkomma, förr än målen redan äro afgjorda, och saken således förlorat allt interesse för allmänheten. Och dessutom är det en stor skillnad emellan att *åhöra en öfverläggning, och att läsa protocollet deröfver.* Här kan man med sanning säga: att det talade ordet är *levande*; men den tryckta bokstafven *död.*

Man har yttrat den farhåga: att *friheten i Ridderskapets och Adels öfverläggningar skulle genom främmande personers tillträde till läktaren kunna störas; samt påmint om fordna händelser.* Jag bekänner uppriktligt, att mitt hjerta är otillgängligt för detta slags fruktan. Jag anser dylika upptråden hådanester för omöjliga. Men jag skulle för min del till och med anse en förvillad folkhop mindre fruktansvärd inom dessa murar, än såsom fordom, på torget utanför. Jag är nemligen öfvertygad, att mängden skulle förändra tänkesätt och vika för den nästan oemotståndliga kraft, som den med värdig frimodighet yttrade sanningen medför. I

denna öfvertygelse styrkes jag så mycket mer, som jag sjelf mer än en gång sett huru en enda man kunnat med några få ord imponera på en hel uppretad folkmassa.

Ibland de skäl hvarföre jag önskar publicitet, vill jag blott anföra följande:

Publiciteten skulle befrämja förtroendet emellan folk och Ständer, samt emellan Stånden inbördes. Det har, ty värr, alltid varit ett nog allmänt tal, "att Riksdagar äro mer skadliga än nyttiga; att Riksens Ständer ingenting uträtta för landets bästa, utan endast sysselsätta sig med småaktigt gräl och enskilda Ståndstvister" m. m. Detta bevisar huru litet allmänheten känner Riksens Ständers förhållanden. Man kan ej heller begära, att allmänheten skall läsa våra vidlyftiga och sent utkommande Protokoll: men om man lemnade denna allmänhet tillfälle att öfvervara våra öfverläggningar, så skulle tonen snart förändras, och man innan kort få höra samma allmänhet göra rättvisa åt våra bemödanden. Om denna ton redan börjat den sednare tiden något mildras; så har man därför endast att tacka publicisterna. De andra Ståndens förtroende och tillgifvenhet för Ridderskapet och Adeln kunde icke annat än ytterligare ökas och befästas, om deingo tillfälle att fullkomligt erfara, huru värdigt och fritt från alla ensidiga Ståndsförhållanden ärenderna här på Riddarhuset behandlas,

Publiciteten sätter hela allmänheten i till-

fälle att med råd och upplysning gå Riksen Ständer tillhanda. Derigenom att alla motioner och Öfverläggningar genast komma till allmänhetens kunskap, kunde allmänna opinionen hinna stadga och yttra sig Öfver ämnena, innan de till afgörande förekomme. Hela Svenska folket finge på sådant sätt tillfälle att liksom deltaga i Öfverläggningarne.

Sluteligen vill jag blott förklara: att jag anser Riksdagsmannen stå inför Gud och sitt samvete; men jag anser honom tillika böra stå i åsyn af det folk, på hvars vågnar han talar.

Herr Ehrenborg, Casper: Då redan så många värde talare yttrat sig i förevarande ämne, som af RiddarhusUtskottet dessutom blifvit så ganska väl utredt, så vore visserligen min röst i denna discussion Öfverflödigt, om icke de olika åsikter som derunder blifvit framställda, gjort utgången af målet oberäknelig, och derigenom äfven satt hvar och en i mera nödvändighet att reservera sin egen mening. Den rätt Grundlagen i detta fall tillägger Riksdagsmannen, begagnar jag nu, i det jag anhåller att få i allo inståmma uti hvad Friherre Åkerhjelm samt Herrar Rosenblad och Cederschjöld anförte.

Jag har väl icke förmåga att punctevis upptaga och vederlägga alla de skäl, som emot RiddarhusUtskottets Betänkande blifvit uppgifne, men äfven om jag ågde denna förmåga skulle jag ej härvid tro mig böra använda den; ty det vore endast, att trötta Högloflige Ridder-

skapet och Adeln med en recapitulation af Ut-skottets Betänkande, der alla förenämnde skäl redan finnas nöjaktigt vederlagde. Dock äro tvenne betänkligheter framkastade, af hvilka den ena verkat starkt och den andra vidrigt på mig. Den ena, att det skulle vara stridande emot Constitutionen, att antaga publiciteten, den andra hämtad från 1789 års uppträden. Hvad beträffar det förra inkastet, så måste jag bekänna att jag alltid trott och alltid skall tro, att constitutionens föreskrifter böra efter *ordalydelsen* tillämpas, och då jag i dem icke egenfinner något förbud emot offentlighet vid Riks-Ståndens öfverläggningar, ser jag ej huru man från Constitutionen kan hämta något skäl emot denna offentlighet, så vida man ej vill antaga den ovanliga lag-princip, att hvad som ej är tillåtit, skall vara förbudet: en princip, stridande emot andan och meningen af våra lagar, de der innehålla förbud, icke tillåtelser, och derigenom alltför vådelig i tillämpningen, att någonsin kunna vinna allmän giltighet. Dessutom, då RegeringsFormen bestämdt förbjuder, att Riksens Ständer ej må i närvaro af *Konungen* öfver något ämne besluta, men ej nämner att beslut icke må fattas *i närvaro af någon ehö det vara må*, tror jag, att häruti ligger snarare ett medgifvande, än ett hinder, att inlåta åhörare i RiksStåndens Plena. Vidkommande åter 1789 års händelser, så är jag må hända obehörig att derom fälla ett omdöme, enär jag ej kan minnas denna tid och således derom äger endast en historisk kännedom; men jag tror mig dock kunna påstå, att en esprit, vida skiljd från

den närvarande, då herrskade, samt att den afund och det Stånds-agg, som då skall varit rådande, nu har aftynat och småningom måste alldeles upphöra, ifall Ståndens öfverläggningar blifva offentliga. Jag är öfvertygad, att de oordningar, man dervid befarar, skulle lätteligen kunna förekommas, genom lämpelige föreskrifter, och någre åtgärder för ordningens bibehållande sällan eller aldrig behöfvas; men om annars någonsin en Svensk Konung skulle finnas, nog förgäten af sin höga värdighet och af sin pligt, att vilja våldföra Rikets Ständer, om Militairen, om Folket kunde tänkas så förvillade, att de skulle understödja våldet, då kunde också inga bommar, inga lås emotstå det; och då, men möjligheten häraf låter i vår tid icke tänka sig, då vore icke något annat oss öfrigt, än att falla för våldet, sedan vi förgäfves kämpat för friheten.

Åtskillige yttrade härtill deras bifall.

Herr *von Hartmansdorff, August*: Grefve von Platen har på ett så stort, ädelt och Fosterländskt sätt talat för offentligheten vid våra öfverläggningar, att i hufvudsaken föga lärers vara att vid hans yttrande tillägga. Men under debatternas gång, föranledd att göra flera anmärkningar, vill jag, för att icke länge uppehålla Höglöflige Ridderskapet och Adeln blott anföra några, som synas mig väsendtliga, och ej skola upptaga mycken tid.

Man har yttrat farhåga, att Allmänheten

skulle genom sin närvaro på läktaren utöfva ett demokratiskt inflytande af skadelig verkan på det aristocratiska element, som vi här skola föreställa. Jag vill visst icke vålla Adelns försvagande, men jag tror tillämpningen derhän, vid detta tillfälle, vara origtig. Om någon möjligen är utsatt för inflytande från den demokratiska sidan, så är det fruktansvärdt att han äfven är det från en motsatt, genom aristocraternas närvaro. Om så förhåller sig, och om aristocratismen bör anses förnämligast finnas der, hvar-est magten är störst: så behöfver den, som känner det aristocratiska elementet hos sig duka under, genom democraternas närvaro, ju blott vända sin blick till de bänkar, som innehafvas af Konungens Rådgifvare och Rikets Högsta Embetsmän, för att af deras åsyn vinna erforderlig sinnesstyrka att emotstå frestelserna från läktaren.

En annan värd talare har förmenat, att om allmänheten här inlåtes, sådant skulle blifva en början till Adelns undergång, samt att egendom eller förmögenhet voro nödvändiga villkor för Adeln att kunna uppfylla sitt kall. Jag kan icke erkänna riktigheten af dessa påståenden. Hvad det första beträffar, så är jag öfvertygad att Adeln icke skulle förlora utan vinna vid, att af allmänheten ses på närmare håll. Hvad förmögenheten beträffar, så är Sveriges Adel utmärkt på ett alldeles eget och helt annat sätt än i andra länder. Hos oss bär han ej, såsom där, sitt namn af någon egendom,

eller förmögenhet, utan af skölden, det är af bedrifterna, som utmärkt den. Efter skölden heta Sparrar, Oxenstjernor, Bjelkar, Gyllenstjernor och merendels alla ätter af Svensk härkomst och af Svenska namn. Ursprungligen fattig på ägodelar men rik på bragder, har Sveriges Adel varit en sann bild af Svenska Nationen, och han skall nog bibehålla sig sådan, utan rikedom. Till hvars och ens rättvisa om-döme hemställer jag att afgöra huruvida någon af de rikaste män inom denna församling i frimodighet fordom öfverträffat eller ännu i dag öfverträffar dem, som icke ägde eller äga något annat, än deras Fosterlands-kärlek, och deras redliga nit för allmänt väl? Det kommer ej så mycket an på förmögenheten, att Adeln fortfarande i sin sjelfständighet, att ömsom försvara thronens eller folkets rättigheter; utan det härleder sig egentligen från Adelns företräde, att, endast genom bördens, och följakteligen oberoende af hofgunst, som af folkgunst yttra sin mening om allmänna angelägenheter. Så länge denna rätt, den hufvudsakeliga för Adeln och den dyrbaraste af alla, Samhället kan gifva är oss förbehållen, så skall ock frimodigheten hos Adeln bestå.

Jag vill nu icke tillägga mera, utan får blott anhålla om Herr Grefvens och LandtMar-skalkens proposition till bifall å Betänkandet.

Herr von Qwanten, Carl: En vård talare Herr Grefve Lövenhjelm, har fåstat min uppmärksamhet på en sak, som i denna fråga, efter min tanka är af yttersta vikt, nemligen

vår här antagna arbetsmethod, jemförd med de nationers, som åga publiciteten, och efter hvilka vi söka modellera oss. I England t. ex. föres aldrig till Protocollet, hvad som under en discussion yttras, endast frågan och dess afgörande; hvad man der yttrat är oåterkalleligt och läses i åtskillige Dagblad dagen derpå. Vi åter hafva en ovilkorlig rätt bevarad i Grundlagen, att ej allenast återkalla uttryck och meningar, utan hela motioner; huru kan denna rätt bevaras, då genom publiciteten mitt yttrande möjligen kan läsas dagen derpå, och huru kan detta yttrande sedan återkallas. I England voteras på det sättet, att *Ja* rangerar sig på ena sidan, *Nej* på den andra. Måne icke publiciteten fordrar ett lika öppenhjertigt förhållande hos oss? Ordet publicitet, har nära gemenskap med liberalitet; min varma medborgerliga känsla ser blott detta ordet, skulle kunna hänföra mig till motionens antagande, utan gransknings-skyldighet. Jag inser också ingen våda deraf, eller ens det vara af betydelse om denna låktare är upptagen af 100 af Högloflige Ridderskapets och Adels Ledamöter, eller af 100 andra redlige Medborgare. Likasom jag ej eller kan inse, någon bestämd nationalbildning, eller stora förmåner uppkomma deraf, att denna låktare endast är upptagen af enskilda Medborgare, ej hörande till detta Hus; då vårt antal redan utgör 600, hvaribland många äro tysta åhörare; om således denna motion antages, vågar jag vördsamt hemställa, om icke ämnet i ett helt, äfven bör antagas; om icke alla fyra Stånden böra detsamma antaga; samt att en förändrad arbetsmethod äfven

på samma gång, eller i sammanhang härmed bör föreslås, hvarföre jag hos Högvalborne Herr Grefven och LandtMarskalken Ödmjukast anhåller, att i samma proposition äfven må inflyta; att om motionen antages, en reform i arbetsmetoden må ovilkorligen åga rum, och blifva en följd af dess antagande.

Herr *Treffenberg, Curry Gabriel*: Egna medvetandet af, att hafva lagt ett Ja för saken, i den votering, utan hvilken frågan om offentligheten vid Ridderskapets och Adelsn sammankomster icke afgöres, är icke tillräckligt för mig.

Det är årelystnaden, jag medgifver det, att till aflågsnare tider, stå tecknad bland antalet af de upplysta och frimodige män, hvilka högt ifrårat för uppmärksamhet åt 19:de seklets fordringar, som framkallar detta yttrande.

Jag conformerar mig således till alla delar med dem, som talat för ifrågavarande publicitet vid våra sammanträden på detta rum; och reserverar mig deremot helt och hållet, för tron på de jernspöken, man å andra sidan framställt, såsom varnande och hotande bilder, emot densamma.

Herr *Montgomerie*: Jag hade gerna afstått ifrån att nu uppehålla Ridderskapet och Adeln och således ifrån att hafva den åran yttra mig om icke andra äfven velat tala.

Min afsigt är blott att besvara några personella anmärkningar, hvarom jag likväl icke trott på detta rum bordt uppstå någon fråga. Utan att någonsin kunna betvifla att den ädle Grefven hört och hörer mera till denna än någon annan *verld*, trodde jag att mitt yttrande att *Presternas rike är icke af denna verlden* ej kunde så mycket misstydas att jag dermed kunnat mena någon inom detta rum, allraminst Grefve *von Schwerin*, som i egenkap af Präst icke kan tillhöra denna vördade samling, och således icke heller skäligen bordt på sig kunna låmpa detta yttrande, emedan det endast hade afseende på det *Högvördiga Stånd*, om hvars medlemmar sjelfva *vår Christna Religions Gudomliga* Instiftare fällde ifrågavarande, för hvarje sann Präst, oändligen hedrande och tillfredsställande omdöme.

Hvad åter vidkommer Herr Grefve *Mörners* anmärkning, om *TidningsRedacteurs* (derest de inom detta rum fingo intråde) möjligen mindre pålitlige sätt att anteckna hvad här talas och afgöres, delar jag samma tanka derom, och hemställer således om icke de nuvarande ofullständiga *Bulletinerne* kunde få den omfattning att deri upptoges det hufvudsakliga icke endast af ämnet, utan äfven af discussionerne, eller ock att *Ridderskapet och Adeln* lika med Parlamentet i England, antoge en egen *Snabbskrifvare* och att all annan Protocollsföring med detsamma måtte upphöra.

Hans Excellence Herr Grefve af Wetter-

siedt, Gustaf: Jag instämmer fullkomligen uti hvad en vård Ledamot, Herr Grefve von Platen så skönt framställt, angående den egna characteren af Sveriges StatsFörfattning, att, ehuru Svenska Folkets representanter äro delade i fyra Stånd, alla Medborgare dock hafva lika och samma rätt, att bana sig väg till Statens högsta åreställen. Och hârom torde äfven den svaga röst vittna, som jag har åran att höja inom detta Hus, der så höga och stora minnen äro samlade, minnen, hvilka jag ej kan på mig åberopa. Må det emellertid tillåtas mig att, i afseende på den viktiga fråga, som nu är under Ridderskapets och Adelsns öfverläggning, få påräkna några ögonblicks uppmärksamhet. Jag kan icke dela deras mening, som yrka, att frågan må behandlas såsom vore den af constitutionel beskaffenhet. Men jag tror mig ock böra öppet förklara, att då införandet af åhörare i Ridderskapets och Adelsns Plena, är ett nytt förslag, som till någon del ingriper i våra constitutionella rättigheter, vi böra betänka, att icke *Ett* Stånd kan medgifva verkställigheten af detta förslag, då ej de öfriga göra det. Jag kan icke inse och ej heller ana de vådor, man af offentligheten befarat. Lagar böra ju gifvas för ordningens bibehållande ibland de åhörande, och der lagar tala, der är intet för lugnet och ordningen att frukta. Jag har derföre af detta med flera skäl, icke något mot grundsatsen att invända.

Då jag medgifver detta, förklarar jag tillika, att, efter min öfvertygelse, denna grund-

sats måste för alla fyra RiksStånden vara gemensamt gällande. Jag tror att det ligger i ädelheten af denna grundsatts, en pligt för oss, att endast i förening med våra MedStänder och om de för sig anse det nyttigt, lemna fritt tillträde för Allmänheten uti vårt samlingsrum; men att deremot ej genom ett för tidigt beslut bereda en ny förut okänd classification ibland Sveriges RiksStånd. I följd häraf anser jag det vilkor böra vid grundsattsens gillande fåstas, att densamma äfven af de öfrige Stånden antages. Må man ej invända, att detta vore detsamma, som att förkasta den. Är saken nyttig, efterlångtad och af allmänna opinionen med välvilja omfattad, är jag förvissad att den ock skall af våra MedStänder gillas. Grefve von Platen har ganska riktigt anmärkt, att så viktiga förändringar böra med långsamhet och eftersinnande verkställas. Här är nu fråga om ett ämne, af ganska mycken vikt, och emot hvilket flera beaktänkligheter som kunde fordra en vidlyftigare undersökning, blifvit framställda. Vi vete, att Vålloflige BorgareStåndet redan antagit grundsatsen, att Hedervärda BondeStåndet icke gillat den och att Högvördige PrästeStåndet icke derom öfverlagt. Om vi nu bifalle den och målet i detta styckade skick till Kongl. Maj:t öfverlemnas, hvad skall väl Konungen dermed göra, hvad skall Han derom yttra? Om deremot Rikets alla fyra Stånd framställa ämnet, kan Konungens svar icke blifva tvifvelaktigt; och med den öppenhet, jag är skyldig denna vördnadsvärda samling, förklarar jag, att jag säger

Ja

Ja ifall beslutet om denna fråga blifver gemensamt, men *Nej*, om det blir styckadt.

Man har anfört, att det ej skulle behövas någon särskild lag för ordningens bibehållande ibland åhörarne i RiksStåndens Plena, och att 110 och 111 §. §. i RegeringsFormen äro för detta ändamål tillräckliga. Jag hemställer likväl, om ej dessa stadganden äro för strånga, och om de kunna tillämpas på en åhörare, som ger ett tecken till bifall eller ogillande. En Polislag skulle åter icke vara tillfyllestgörande. Det fordras derföre en allmän lag, en Domstolslag, och den kan icke af Konungen ensam stiftas, utan måste af Riksens Ständer och Konungen sammanstämmande beslutas.

Sådan är min åsigt af denna fråga; och om åhörarens införande i våra Plena skall anses såsom ett prof af utbildningen utaf vårt constitutionella lif, så är jag öfvertygad, att Riddarskapet och Adeln ej ensam vill bidraga till denna utbildning.

Jag har här hört talas om liberala och il-liberala meningar och jag vågar, af denna anledning, påminna, att om meningarne äro skiljagtiga och det måste de vara, ty der alla tänka lika, der är död; så äro de dock så vida liberala, att de syfta till ett gemensamt mål, det allmännas väl; och jag skall aldrig, om än de mäst stridiga tankar emot mina egne framställas, tillåta mig, att gifva dem en annan be-

nämning eller stämpla dem med någon annan afsigt, än den, att vara skiljaktige från min mening.

Många yttrade härtill deras bifall.

Herr *von Hohenhausen, Michaël*: Skäl och motskäl synas uttömda i frågan om den fara, som af publicitetens införande kunde uppstå; jag erkänner mig icke kunna inse den ringaste fara dervid. Men jag uppträder denna gång med en oro jag ej förmår bemästra, medvetande min inskränkta förmåga att klart utveckla för andra det jag tänker och ser, att jag med skäl befarar mig möjeligen genom ett felaktigt framställningssätt kunna skada den sak jag så lifligt önskar gagna, ty nyttan af att detta Riddarhus's öfverläggningar blifva åskådliga för nationen, ligger för mina ögon i den ljusaste dag.

Tretton år äro nu förflutne sedan den medborgerliga friheten i Svea land genom lag åter inträdde i sin uråldriga rätt, en korrt tiderymd men med viktigare händelser för verldshistorien än månet helt förflutet århundrade; djupa lärdomar för kommande slägener innebära denna tid; så mycket likväl torde vi af den kunna sluta, att till alla menckliga inrättningsars bestånd, fordras att de äro hvilande på en förfluten tid, äro förenliga med den närvarande och kunna hoplänkas med den tillkommande. Jag tror mig skyldig yttra den öfvertygelse jag hyser, att vår nuvarande constitution, den bästa Sverige hittills ägt, under första åren af

dess tillvaro icke ägde ett starkt stöd i tänkesättet hos den stora massan af Nationen och likväl, mina Herrar! är den stora massans verkliga öfvertygelse, det enda Ankare, vid hvilket allting i menskligheten håller, ifrån det heligaste till det mest obetydliga. En mild Försyn skyddade våra Grundlagar under den nya frihets-tidens svaga barndom; den har vunnit mera styrka, likväl vidlåda våra Grundlagar ännu samma brister som de ägt i långliga tider, en på theoretiska rättsgrunder icke hvilande representation. England står i samma förhållande, och likväl omfattar Engelska folket med kärlek och stolthet sin constitution, ehuru det nogsamt känner och fordrar rättelse i det missförhållande valrätten iråkat genom tidernas förändringar. Hvad är det då som orsakar denna tillgifvenhet oaktadt de kända bristerna? Måne ej det lifvande och verkande af allmänna intresset, som uppstår genom det ögonblickliga meddelandet af Underhusets debatter, och den stolta känslan hos Britten att sjelf kunna åhöra och för Utlänningen visa huru öppet och fullmyndigt Nationen handlar genom sina representanter. Hvarje Engelsman, till hvad mening han ock hörer, är nästan alltid viss att i Parlamentet finna sin representant och i striden som der föres, äfven igenfinna sin sak; och allt detta måste nödvändigt bilda en stark national-anda.

Jag vågar icke afgöra, men öfverlemnar till de djupa tänkarnes bedömande, huruvida Englands Constitution kunde äga bestånd, om

Parlamentets Sessioner voro slutna och de endast utgåfvo justerade Protocoll?

Det lärer vara en obestridelig sanning, grundad i sakens natur och på den erfarenhet oss är lemnad, af så många redan undergångne Nationer, att ett Folk, sedan det trädt utur råhetens physiskt kraftfulla tillstånd, skall falla i veklighetens och förderfvets, när det uppnådt den period, å hvilken det utan rast fortskynnar på en bana, der uppfinnande och förfining i sinliga njutningar utgör det högsta goda; så vida ej medborgarnes hog vändes ifrån en uteslutande uppmärksamhet från enskilda fördelar, uppå det helas, eller nationens ära och välfärd, hvilket allena kan utbilda *national-andan*, enda kända garantien mot aftagande och förfall.

Om vi lämpa dessa allmänna åsigter till Sveriges enskilda förhållanden, så hemställer jag: är sambandet fast slutet emellan Nationen och dess representanter? och, hvaråt sträfvar *national-andan* i vanliga tider, då inga faror hota, ty då återtar Svenska sinnet sin fulla kraft. Hvad jag härom kunde säga vore blott ett efterljud af den röst, som hos hvarje enskilt redan svarat. Jag vädjar till denna röst må den äfven afgöra denna fråga.

Böra icke vi, som hvarken splitets eller förtryckets storm fattat, begagna detta lugn och genom det medel vi ännu äga i våra händer, närmare hopsluta Nationen med dess representanter, på det de genom ömsesidigt stöd må

öka den upprätthållande kraften i stormiga dagar?

Jag har fullgjort min pligt. Öppet och redligt har jag ådagalagt mina tänkesätt och de grunder, på hvilka jag, med fast och innerlig öfvertygelse om deras sanning, tillstyrker bifall till motionen.

Afgörandet må nu utfalla huru som hälst, i enlighet med min lifliga önskan, eller stridandet deremot; tror jag dock med tillförsigt, att de som med mig hysa olika mening, i tankarnes vida värld funnit andra grunder, än mina; och är fullkomligt öfvertygad, att Sveriges Ridderskap och Adel uti intet fall styres af en ensidig Ståndsanda, utan alltid beslutar såsom det odelade Svenska Folkets representanter.

Ropen om proposition förnyades.

Herr *Mannerstam, Johan*: För att icke uppehålla en redan lång discussion, får jag endast äran åberopa hvad jag tillförene i detta ämne inför Högloflige Ridderskapet och Adeln yttrat, och tillstyrker, att frågan må blifva behandlad på sätt Grefve von Platen och Friherre Åkerhjelm föreslagit.

Herr *Rosenblad*: I anledning af Friherre Boijes oblida omdöme om Riddarhus-Utskottets Betänkande, får jag endast vördsamt nämna, att Utskottet vid detta Betänkandes uppsättande, sökt efter måttet af sin förmåga motsvara Högloflige Ridderskapets och Adels dem visa-

de förtroende, och att det härvid ej uraktlåtit något af hvad som efter dess Öfvertygelse varit Öfverensstämmande med sanning och rätt.

Undertecknad Riddarhus-Secreterare anmålte, att Grefve Hård, Carl Gustaf, inlemnade ett Memorial uti ifrågavarande ämne; men som *Herr Grefven och Landt-Marskalken* tillkännagaf, att Grefve Hård, efter anmälan hos *Herr Landt-Marskalken* och med dess tillstånd från Staden afrest, för att någon tid vistas i Westergöthland och således nu icke vore vid Riksdagen närvarande, ansåg Ridderskapet och Adeln, uppå af *Herr Grefven och Landt-Marskalken* framställd proposition, att, i följd af 35 §. RiddarhusOrdningen, Grefve Hårds berörde Memorial icke kunde af Ridderskapet och Adeln upptagas.

Herr Grefven och Landt-Marskalken förklarade derefter, att, då den nu brukliga arbetsmetoden och dermed förenade Protocollsföringen hos Ridderskapet och Adeln grundade sig på 24 och 59 §. §. i RiksdagsOrdningen, ansåg *Herr Grefven och Landt-Marskalken* Hr von Qvantens anhållan om en förändring derutinnan icke kunna, såsom, efter *Herr Grefvens och Landt-Marskalkens* omdöme, innefattande en Grundlagsfråga, hvarken af *Herr Grefven och Landt-Marskalken*, på sätt Herr von Qvanten begärt, uti den blifvande propositionen framställas, eller af Ridderskapet och Adeln upptagas.

För öfrigt och som *Herr Grefven och LandtMaralken* af discussionen inhämtat, att flere bland Ridderskapets och Adels Ledamöter önskat att hufvudfrågan, huruvida offentlighet vid Ridderskapets och Adels öfverläggningar borde åga rum eller icke, måtte nu genast särskildt komma under Ståndets pröfning, trodde *Herr Grefven och LandtMaralken* sig väl desto hellre böra uppfylla denna önskan, som på utgången af hufvudfrågans pröfning berodde, om någon åtgärd i afseende å sättet och verkställigheten af berörde offentlighet, kunde komma att af Ridderskapet och Adeln erfordras; men ville dock fästa Ridderskapets och Adels uppmärksamhet på nödvändigheten deraf, att vid bifallet till den ifrågakämda offentligheten fästa det förbehåll, att efter särskild pröfning framdeles få bestämma sättet och verkställigheten af samma offentlighet.

Grefve Löwenhjelm: Det är blott i afseende på propositionen, som jag begärt ordet, icke för att vidare yttra mig om sjelfva saken, hvars nytta jag erkänt, men hvars vådor jag ock sökt visa. Då jag emellertid med fullkomligt billigande af principens ädelhet, lika med Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, anser denna princip böra vara af alla fyra RiksStånden gemensamt antagen, för att här gälla; hemställer jag, om icke första propositionen bör innefatta den frågan, huruvida Ridderskapet och Adeln finner principen kunna göras gällande för *Ett* Stånd allena, för samtliga *RiksStånden* gemensamt.

Herr Grefven och Landt-Marskalken yttrade, det han redan förra gången, då frågan om offentlighet vid Ståndets öfverläggningar hos Ridderskapet och Adeln förevar, förklarade att han icke ansåg detta ämne innefatta något förslag till ändring eller förklaring af Grundlagen, utan endast åsyfta en förändring uti 20 §. af RiddarhusOrdningen; och då denna *Herr Landt-Marskalkens*, efter en noggrann pröfning af ämnet långt för detta tillkomne öfvertygelse sedermera icke i någor måtto blifvit rubbad, trodde *Herr Grefven och Landt-Marskalken* att den af Herr Grefve Löwenhjelm föreslagne proposition, icke vore vid detta tillfälle lämpelig.

Grefve Löwenhjelm: Min afsigt var visserligen ej att bestrida den proposition Herr Grefven och Landt-Marskalken åmnade framställa, och icke eller, att saken ovilkorligen skulle såsom constitutionsfråga anses, utan blott att contra-propositionen måtte innehålla att principen borde vara gemensam för alla fyra RiksStånden, och i följd deraf, Ridderskapets och Adels beslut, med dem communiceras.

Herr Grefven och Landt-Marskalken förklarade, att *Herr Landt-Marskalken* ännu icke framställt någon proposition, samt att på utgången af Ridderskapets och Adels omdöme öfver den proposition *Herr Landt-Marskalken* nu gick att göra, berodde huruvida någon contraproposition kunde komma att erfordras eller icke; hvarefter *Herr Grefven och Landt-Marskalken* hemställde, om Ridderskapet och Adeln beha-

gade bifalla att, såsom RiddarhusUtskottet föreslagit, offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar må åga rum, under förbehåll att, efter särskild pröfning, få framdeles beståmma sättet och verkställigheten af berörde offentlighet.

Ropades starka *Ja* och *Nej* i flera omgångar; hvarjemte votering begärdes.

Grefve *Posse*, *Claes Fredric*: Jag inståmer fullkomligen uti hvad Hans Excellence Hr Grefve af Wetterstedt framställt, och kan således ej annat än gilla principen af den föreslagna offentligheten, då nemligen densamma blifver gemensam för alla RiksStånden. I sådant fall bidrager det onekligen till utbildningen af nationaliteten. Men om den ensamt af Ridderskapet och Adeln antages, skall, efter min öfvertygelse, ingen nytta dermed vinnas, och Högloflige Ståndet endast visa, att det i allmänna omdömet sökte en fördel på de öfrige Ståndens bekostnad. Jag får derföre, då votering nu blifvit begärd, hemställa, att contra-propositionen må ställas så, att Ridderskapet och Adeln bifaller principen med vilkor, att den af öfrige RiksStånden jemvål antages, för att sedermera till Kongl. Maj:ts Nådiga sanction öfverlemnas.

Herr Grefven och Landt-Marskalken förklarade, att då af den i ämnet föregångna discussion vore utredt, att många bland Ridderskapets och Adelns Ledamöter önskat, men an-

dra deremot bestridt offentlighet vid Ståndets Öfverläggningar, och första frågan som borde af Ridderskapet och Adeln afgöras, således blott vore om offentlighet skulle medgifvas eller icke samt någon annan nuance derutöfver icke skäligen syntes kunna i voterings-propositionen innefattas, ansåg *Herr Grefven och Landt-Marskalken* för dess del, att Ja-propositionen borde blifva enahanda med den *Herr Landt-Marskalken* nyss förut framställt, samt Nej-propositionen, att Ridderskapet och Adeln icke medgaf offentlighet vid sina Öfverläggningar.

Grefve af Ugglas, Gustaf: Jag får blott underställa Höglofl. Ridderskapet och Adeln, om icke orden för *närvarande* kunde i contra-propositionen intagas.

Herr Grefven och Landt-Marskalken föreslog derefter följande voterings-proposition:

Den som bifaller att, såsom RiddarhusUtskottet föreslagit, offentlighet vid Ridderskapets och Adelns Öfverläggningar må äga rum, under förbehåll att, efter särskild pröfning, få framdeles bestämman sätet och verkställigheten af berörde offentlighet, skriver

Ja;

Den det ej vill, skriver

Nej;

Vinner Nej, anses Ridderskapet och Adeln för

närvarande ej hafva medgifvit offentlighet vid Ståndets öfverläggningar.

Hvilken voterings-proposition af Ridderskapet och Adeln godkändes, samt derefter anslogs.

Sedan 43, 44, 45 och 46 §. §. i RiddarhusOrdnningen blifvit uppläste, börjades voteringen klockan $\frac{1}{4}$ till 4 eftermiddagen; och befunnos efter voterings slut, sedan en voterings-sedel blifvit undantagen och förseglad, samt de öfrige voterings-sedlarne öppnade, rösterne hafva utfallit som följer:

Ja — — 142.

Nej — — 269.

I följd hvaraf *Herr Grefven och Landt-Marskalken* förklarade, att Ridderskapet och Adeln för närvarande icke medgifvit offentlighet vid Ståndets öfverläggningar.

Herr Riben, Carl Wilhelm: För min egen tillfredsställelse och efterverlidens bedömmande, anhåller jag, att, i Ridderskapets och Adelns Protocoll få nedlägga min reservation emot det beslut, som nu genom votering blifvit fattadt.

Herr Stråle, Nils Wilhelm, förenade sig med *Herr Riben,*

Herr Ugglå, Göran Gustaf: Det är med tillfredsställelse jag kan inför Höglofl. Ridder-

skapet och Adeln högtidligen förklara, att jag icke hör till antalet af de 269, som röstat emot publiciteten inom detta Hus. Jag anser deremot för en åra, att vara en af de 142, som röstat för densamma; och jag begagnar detta tillfälle att, med den rätt Grundlagarne lemna, mig till Protocollet reservera emot ett beslut, lika stridande emot min öfvertygelse, som emot tidens upplysta kraf och Svenska folkets derpå grundade rättvisa fordringar.

Friherre *Wrangel, Henning*: Under de discussioner som ägt rum, så väl i dag som första gången motionen väcktes, var min tanka att äfven yttra mig; men då så många talare på ett så upplysande sätt, enligt min öfvertygelse utveckladt ämnet, ansåg jag öfverflödigt att öka deras antal. Då nu denna vigtiga publicitets-fråga af Ridderskapet och Adeln blifvit afslagen och derigenom Svenska folket beröfvadt ett tillfälle att vinna den national-anda, som utgör constitutionella Staters styrka och en lagbunden frihets palladium; anser jag åter för min egen tillfredsställelse nödigt, att till Protocollet reservera mig mot detta Ridderskapets och Adelns beslut. Hvad än omdömet må blifva, kan jag ej annat än djupt smärtas öfver en, enligt min tanka, för Svenska folket menlig utgång. Jag vördar alltid Ridderskapets och Adelns beslut, men beklagar mig sjelf, att så märkeligen skiljas ifrån den inom Ståndet uti denna fråga rådande opinion. För min blick ligger det klart, att genom detta steg hafva vi afklippt all utväg till ett, enligt tidens andas kraf, hastigare fort-

skridande af upplysning och af nationens värma för våra öfverläggningar; säkerligen kan ingen med mera känsla vilja tråda i Förfädernes fotspår än jag; men om man å ena sidan är skyldig att vörda deras minnen, har man å andra sidan en än högre pligt att uppfylla, nemligen den, att upphöja sin röst som Svensk, ty framför allt lefver man för Sverige.

Med Friherre Wrangel förenade sig Grefvarne *Hamilton, John*, samt *Lewenhaupt, Claes* och *Gustaf Adolfr*.

Herrarne *Akrell, Carl Fredric*, och *Stjernstam, Ludvig*, reserverade sig äfven emot Ridderskapets och Adels beslut.

Grefve *Horn, Claes Fredric*: Ehuru jag, såsom ledamot i RiddarhusUtskottet, deltagit i dess betänkande, och min öfvertygelse rörande publiciteten således är af Ridderskapet och Adeln fullkomligen känd, anhåller jag likväl, att emot Ridderskapets och Adels nyss fattade beslut få till Protocollet anmäla min reservation.

Högloflige Ridderskapet och Adeln åtskiljdes kl. 6 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 19 Martii.

Plenum kl. half till, 10 förmiddagen.

Justerades följande:

Utdrag af Protocollet hållet hos Högloflige Ridderskapet och Adeln vid Lagtima Riksdagen i Stockholm, den 17 Martii 1823.

S. D. Föredrogs å nyo RiddarhusUtskottets den 25 sistledne Februarii afgifne, samt den 11 dennes på bordet lagde utlåtande, i frågan om offentlighet vid Ridderskapets och Adelns öfverläggningar; och ansåg Ridderskapet och Adeln sig icke böra för närvarande medgifva offentlighet vid Ståndets öfverläggningar. Ut supra.

Friherre Åkerhjelm, Gustaf Fredric: Sedan frågan om offentliga öfverläggningar inom Ridderskapet och Adeln, väckt under förra Riksmötet och då af Ståndet blott uppskjuten, men under detta åter upptagen af mig, nu blifvit afslagen, får jag begagna den rätt Grundlagen lemnat minoriteten, och emot detta beslut mig reservera. Det skulle till äfventyrs synas öfverflödig, att den som väckt en motion och för dess antagande in Pleno sig yttrat, begagnar reservations-rätten, då ingen torde tvifla, att han ju icke äfven röstat för dess antagande; men då erfarenheten visar möjligheten af hvarje saks för-

tydning och då grunderna för samtidens och den kommande tidens dom, således kunna förvillas, har jag, genom denna min öppna reservation, velat bereda mig en tillfredsställelse, som jag är öfvertygad ingen skall missunna mig.

Med Friherre Åkerhjelm förenade sig Grefvarne af Ugglas, Gustaf, och Lewenhaupt, Gustaf Adolph, Friherrarne Cederström, Jacob, och Rålamb, Claes, samt Herrarne Bergenstråle, Johan, Crusenstolpe, Magnus, Ehrenborg, Gustaf, och Heijkenskjöld, Ludvig Detlof.

Herr Hjerta, Gustaf: Det bör ej förundra Ridderskapet och Adeln, att äfven jag anhåller få min reservation i Protocollet tecknad, emot det beslut, som blifvit fattadt angående offentligheten vid våra öfverläggningar. Jag skall aldrig tveka, att dela lika öde med alla Sveriges representanter; men, då jag uppfyller en årftelig representations-pligt inom en af Svenska representationens fyra kamrar, tror jag mig ej böra anse mig för annat, än ett Svenskt Ombud ibland inför lagen lika Svenskar. Och då, under en discussion, som visserligen icke eljest, men nu genom resultatet, blifver så märkvärdig, man så mycket omrört om en aristokratisk princip i Staten, som vår Grundlag icke känner och Svenska folket föraktar, anser jag mig böra på detta rum högtidligen betyga, att så länge en droppa blod flyter i mina ådror, skall aldrig min röst gilla eller min arm försvara någon annan aristokratisk princip inom

mitt Fädernesland, ån den, som grundar sig på kärleken till den bestående Samhålls-ordningen, uppväckt och underhållen af ådla Furstar, goda lagar och medborgerliga dygder.

Herr *Anckarsvärd*, *Michael*, och Herr *Ehrenborg*, *Casper*, förenade sig med Herr *Hjerta*.

Herr *Munck af Rosenskjöld*, *Eberhard*:
 Äfven jag får anmäla min reservation emot ifrågavarande beslut. Vore här frågan blott om beslutet, skulle jag kanhända nöjt mig med att hafva voterat deremot. Men en del af de skäl, som för detsamma blifvit anförde, hafva varit af den beskaffenhet, att jag är angelågen fritaga mig från den misstanken, att hafva deltagit i godkännandet af dessa skäl. Jag får således reservera mig emot så vål beslutet, som äfven och i synnerhet mot en del af de för detsamma anförde skäl. Jag utber mig äfven få rätta en oriktig uppgift som här af flere vårde Ledamöter blifvit framställd, och som torde haft en icke obetydlig inflytelse på Ridderskapets och Adels beslut. Man har sagt, att Engelska Öfverhusets sessioner icke äro offentliga. Men att de det äro, kan så väl jag sjelf, som flere härvarande Ledamöter af egen erfarenhet intyga. Jag skulle innan beslutet fattades, hafva anført detta, om jag kunnat förmoda möjligheten af det resultat, som de nog långa diskussionerne medfört. Äfven har man ansett läktaren här vara allt för otillräcklig för att rymma ett så stort antal åhörare, att sessionerne kunna förtjena namn af
 offent-

offentliga. Men i Underhuset, i det många gånger folkrikare England, få ej flere åhörare plats, än på läktaren här, så att äfven detta argument är af intet värde.

Herr von Heijne, Georg: Med smärta har jag mången gång sett mig höra till minoriteten inom Riddarhuset, då jag vetat att jag röstat i enlighet med majoritetens af nationens vilja och önskningsar. Detta var äfven fallet då jag i förrgårs inlemnade mitt slutne Ja till den af Friherre Åkerbjelm gjorda motion, om publicitet vid Ridderskapets och Adels öfverläggningar. Jag begår därför att i Protocollet få reservera min öfvertygelse, att det fattade beslutet innebär lika liten liberalitet som tolerance.

Friherre Sprengtporten, Wilhelm: Äfven jag anhåller att mitt namn måtte tecknas jemte deras, som reserverat sig mot ifrågavarande beslut, och får jag såsom skäl för denna min önskan tillägga några ord. Det är möjligt, att jag misstagit mig, då jag trott att afgörandet af denna fråga varit förenad med interessen af långt större vikt: Hade den blifvit affirmativt besvarad, skulle vi med detsamma hafva gjort ett betydligt framsteg mot utvecklingen af ett fullkomligare samhälls-skick. Nu, då den blifvit afslagen, äro vi åtminstone kvarstående, och detta betyder nära nog detsamma som tillbakaskridande. Då den ena hälften af vår verldsdel iklädt sig de constitutionella for-

merna, och den andra hälften våpnadt sig deremot; i ett ögonblick, då den stora afgörande striden, hvars föremål är den Europeiska civilisationen, synes nåra för handen, hade jag trott att Ridderskapets och Adels beslut i detta ämne ej kunde sakna en högre betydelse.

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Herr *Lagerheim, Lars Magnus*, förenade sig med Friherre Sprengtporten.

Friherre *Adlerbeth, Jacob*: Öfvertygad att ett samhälles bestånd tryggas i den mån sambandet fastare knytes mellan Folket och dess Ombud, har jag alltid insett publicitetens värde. Jag får därför förklara, att jag icke kunnat instämma i det beslut, hvarigenom Ridderskapets och Adels pluralitet till en obestämd framtid bortvisat frågan om införande af offentlighet vid våra Stånds-Öfverläggningar.

Herr *Lefrén, Johan Pehr*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 1.)

Med Herr *Lefrén* förenade sig Herr af *Zellén, Nils*, Herr *Netherwood, Wilhelm*, Herr *Hallenborg, Carl Johan*, Herr *Wejdenhjelm, Eric*, Herr *Tigerskjöld, Carl Wickman* och Herr *Wulfrath, Carl Gustaf*.

Grefve *von Schwerin, Fredric Bogislaus*, anhöll, att i Protocollet måtte intagas, att han

emot Ridderskapets och Adels beslut reserverat sig; hvarefter Grefven tillade följande:

Den utsträckning i publicitet som önskades af en del af Ridderskapet och Adeln och genom hvilken man hoppades, se de band styrkte som förena Folket och dess Representanter, har blifvit afslagen och afslagen med en pluralitet, hvilken, jag bekänner det, mera än sjelfva afslaget har födt håpnad hos mig.

Den af lagstiftaren anbefaldta Protocollstryckning, utgör således nu som förr, enda communicationsmedlet, emellan Folket och dess Representanter, enda garantien för Folket, enda bandet på Representanternes egoism.

Når jag tänker tillbaka och påminner mig hvad jag så ofta, äfven här, hört sägas om onyttan af Protocollstryckning, når jag erinrar mig huru det gått med tryckningen af förra Riksdagens Protocoller, når jag vet att hvad som skedt både för att fullborda tryckningen af förra Riksdagens Protocoll, och för att möjliggöra en bättre ordning med tryckningen af den innevarande Riksdagens, har behöft motioneras af enskilda män, och är till större delen frukten af ett sjelftaget ombudsmannaskap; når jag ser att vi redan i Protocollernes tryckning äro en hel månad tillbaka, så befarrar jag att jemväl detta af lagstiftaren auctoriserade communicationsmedlet, eller rättare denna anbefalda redovisning, skulle kunna komma att undergå någon förändring.

Visserligen är det en tillfredsställelse för Representanten, när han vet att hvad han talar för Folkets rätt och bästa höres, icke allenast af dem *inför* hvilka, utan äfven af dem, *för* hvilka han talar. Representanten, om han klart uppfattat begreppet af Representant, torde dock alltid finna medel att åter värma sitt hjerta, om han känner det vilja kallna; han torde veta att förblifva sitt kall trogen intill åndan, om ån han skulle sakna all yttre uppmuntran, eller sluteligen få otack till lön. Men det är för Folkets skull som Protocollstryckning är anbefalld; det är en tröst för Folket att *kunna tro*; det är ett stöd för den constitutionella frihetens bestånd att det tror på Riksdagsmannas samvete.

Sedan sista Plenidag har jag också blifvit spökrädd. Jag tänker mig såsom möjligt, såsom ganska möjligt att jemväl det communicationsmedel emellan Folket och dess Representanter som Protocollernes tryckning är ämnad att utgöra skulle kunna borttagas, och att i Protocollernes ställe, Folket i en framtid torde få åtnöja sig med dessa ny-uppfunna Bulletiner; med dessa squeletter af förstånd och hjerta, som torde synas det i förlågenhet stadda Folket, om Riksdagen skulle slutas utan verksam hjälp, såsom en hånande caricatur af det allmänna tillståndet.

Men spöken visa sig icke så länge dagsljuset råcker. Får Folket se att det går an att låta Protocollers tryckning följa tätt i spåren på discussionerna; så torde Bulletinerne få van-

dra ned till spökenas rätta hemvist. Det är därför som jag till Herr Grefven och Landt-Marskalken, i många Representanters och i Folkets namn, framför den varma bön, att Herr Grefven och LandtMarskalken tacktes jemvål till denna angelågenhet sträcka sin uppmärksamhet. Jag vet att det kan sågas vara för mycket begårt af Riddarhusets LandtMarskalk; men jag vet ock att det är till Grefve Carl De Geer som jag talar.

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Herr *Gripensvärd, Fredric Adolph*, Friherre *Ulfsparre, Georg* och Herr *Raab, Axel Arvid* anmälte äfven till Protocollet deras reservation emot Ridderskapets och Adels beslut.

Friherre *Wrangel, Henning*, förenade sig med Grefve von Schverin.

Herr *von Hohenhausen, Carl*: Äfven jag anhåller att till Protocollet få anmäla min reservation, emot det beslut som utvoterat publiciteten, och jag är glad att äga detta tillfälle att gifva en offentlig hyllningsgärd åt liberalitetens fordringar.

Herr *Mannerstam, Johan*: Jag har förut tvenne gånger yttrat min öfvertygelse i detta ämne, och en gång motiverat densamma; således får jag nu endast ganska kort uttrycka min reservation emot pluralitetens beslut. Pluraliteten i en Nationalförsamling måste väl alltid an-

ses hafva rätt; men då Grundlagen lemnar tillstånd att reservera sig emot dess beslut, är det vid intet tillfälle som jag hellre begagnar denna rättighet, än vid detta.

Jag har tillstyrkt publicitet vid våra öfverläggningar, derföre att jag ansett den såsom ett verksamt medel att bereda en upplyst nationalanda och att befästa Nationens förtroende till dess Representanter. Det är på detta förtroende som all styrelse och all Nationalrepresentation ytterst hvilar, och hvarförutan hvarken styrelse eller National-representation i tidens längd kan äga bestånd. Det är derföre jag icke utan ledsnad ser denna fråga vara förfallen, men jag hoppas att den i en icke aflägsen framtid skall bifallas. Jag tror att vi böra hellre välja detta medel att vinna Nationens tillgifvenhet och Europas aktning, än åter väcka idéer som höra till medeltiden och hvilka jag trott ifrån längre tid tillbaka i vårt Fädernesland vara förkastade.

Friherre Boije, Ludvig: Jag uppträder icke för att bestrida reservationsrätten. Den är laglig; och jag har så mycket mindre att deremot erinra, som jag älskar att tro, det den värma som nu visar sig, är mera ett behof att yttra en stark öfvertygelse, än blott sinnets harm öfver en förlorad votering. Men då de skäl som jag, i discussionen öfver ämnet hade äran framställa, nu blifvit så förskräckligt illa handterade, tror jag min pligt vara, att försvara den. Det gafs, mina Herrar! en tid af många år, då länder regerades, ellerrättare sagt, våldfördes af den magiska kraft, som man hade

skänkt åt tvenne ord, frihet och jemnlighet, för hvilkas missbruk nationer knäböjde. Verlden tröttnade ändtligen dervid; men i sin upplysning gick hon icke längre, än att hon blott öfverflyttade den magiska kraften, ifrån nyssnämnde ord, till trenne andra ordtermer, nemligen: allmänna opinionen, tidsandans fordringar och liberaliteten: ord, för hvilkas kraft man, nu för tiden, vill att allt skall knäböja. Målet för den förra förvillelsen var en stor popularitet, och målet för den sednare är ingen annan än en stor popularitet. Våra Protocoller läsas af samtida och efterverld, och jag befarar ingen ting af dess dom. Den aktning för sjelfständighet i tänkesätt som skall lemnas åt den sidan, der den magiska kraften blifvit hyllad, skall visserligen icke heller vägras åt den, der man haft mod at göra annat; och skall icke vägras åt den Ledamot, som, i detta tidehvarf haft mod, att säga: Jag är aristocrat, derföre, att mitt lands regeringssätt fordrar det, och derföre, att på regeringssättets bestånd beror mitt Fäderneslands sjelfständighet. Må verlden gerna döma min mening; men för min öfvertygelse har jag gifvit borgen nog, då jag frivilligt blottadt mitt bröst för alla de hugg, som den magiska kraften, i liberalitetens missbrukade namn kan vilja slunga. Den Ledamot som tillåtit sig ett yttrande, som jag trott vara oförenligt med värdigheten af detta rum; som sagt, att han föraktar all aristocratie, får jag undervisningsvis meddela, att i Sverige gifves tvenne begrepp om ordet aristocratie. Det ena utgör ett hatfullt minne från de tider, då Svenska Adeln ägde en stor magt, och missbrukade den till medborgares förtryck; men det andra

står heligt kvar, i all sin rätt till aktning, af hvar man, som förstår af hvilka elementer ett constitutionelt monarkiskt regeringssätt måste bestå, för att icke blifva antingen despotisk, eller för mycket demokratiskt. Må den värde Ledamoten, ehvad han gör rätt åt denna urskillning, eller ej, i öfrigt emottaga af mig det lugna svar, att jag föraktar ingens mening; men att jag känner medömkan för hvar person som saknar förmågan, att bevara sin egen egenkärlek, utan att såra andras. Beträffande slutligen det öde som en annan Ledamot bestämt åt Riddarhusets Bulletiner; så kan det visserligen vara mig likgiltigt; men jag tror dock att beslutet om dem, behåller sin kraft, intilldess det varder, i laglig ordning, af Ståndet återtagit; och min tro i denna del åtföljes äfven af all den säkerhet, som ligger i kännedomen att Grefve Carl De Geer är vår LandtMarskalk.

Herr *Grundelsfjerna, Axel Vilhelm*: De tankar Friherre Adlerbeth och Herr Lefrén nu yttrat, har jag länge hyst, och de utgjorde äfven grunderne för det svar i frågan om offentlighet vid Ridderskapets och Adels öfverläggningar, som min voteringssedel innehöll. Jag anhåller nu vördsammeligen, att min reservation emot det beslut Ridderskapet och Adeln i nämnde fråga vidtog, måtte i Protocollet blifva antecknad.

Herr *af Lefrén, Carl Adolph*: Äfven jag har vid voteringen röstat för publiciteten, och anhåller att få inståmma i Friherre Sprengt-

portens reservation emot Ridderskapets och Adels beslut.

Herr af Uhr, *Carl David*: Äfven jag begagnar tillfället, för att tillkännagifva det jag hört till minoriteten, af hvilken anledning jag ock nu mot pluralitetens beslut högtidligen reserverar mig.

Herr af Uhr, *Gustaf*: Jag får anmäla min reservation mot beslutet, och blott tillägga i anledning af Friherre Boijes yttrande, att om en stund skulle inträffa, då Fäderneslandet är i fara, kommer det mera an på *förtroendet* mellan alla classer Medborgare, än på theoretiska grunder.

Herr *Törneblad, Carl*, anmålte äfven till Protocollet sin reservation emot Ridderskapets och Adels beslut.

Herr *Rothlieb, Axel*: Med all aktning för andras öfvertygelse, skulle jag likväl svika min egen, om jag ej vid detta tillfälle öppet förklarade, att äfven jag voterat för och önskat offentligheten vid Ridderskapets och Adels öfverläggningar. Det är på sådan grund jag i öfrigt förenar mig med Grefve von Schverin och Friherre Sprengtporten.

Herr *Lefrén*: Jag hade trott, att då minoriteten helt enkelt begagnade sin rätt att reservera sig, skulle Ledamöterna af majoriteten lugnt hvila vid sin seger och ej utkasta nya

stridshandskar. Friherre Boije har emellertid begagnat den våltalighet som är honom egen för att vilja öfvertyga en eller annan att minoritetens tänkesätt varit grundade på de åsikter som satt Europa i jäsning. Jag får då förklara, att det varit sakens nytta som legat till grund för så väl min som hela minoritetens mening, och att sådana opinioner hvilka ej stå tillsammans med lugn, ej äro deras som legat under i voteringen.

Friherre *Wachtmeister*, *Bleckert*, och Hr *Tham*, *Wollrath*, förenade sig med Herr *Lefrén*.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*. Jag hade visserligen icke ernat reservera mig; utan tänkt åtnöjas med att redan hafva mitt namn tecknadt ibland dem, som önskat publicitet. Men hvad Herr Friherre Boije nu behagat i detta ämne ytterligare anföra, har gjort till ett behof för mitt hjerta, att icke allenast reservera mig emot Högloflige Ståndets fattade beslut: utan åfven och framför allt, högtidligen protestera mot idéen om behofvet för Ridderskapet och Adeln af en *aristocratisk* eller någon annan särskildt Stånds-princip; samt mot hvarje försök att vilja skilja Ridderskapets och Adels interesse ifrån Svenska Folkets.

Friherre *Anckarsvård*, *Carl Hindric*: Jag hade vid detta tillfälle icke trott mig böra utsträcka mig längre än till en reservation i enstämmighet med hvad Herr Hjerta yttrat; men då di-

scussion nu uppstått öfver andra ämnen än beslutet, har jag ej kunnat genom min tystnad biträda en opinion som jag ej gillat. Jag hörde i förrgår nämnas, att inom detta rum den aristokratiska principens tillvaro skulle vara ett skäl att sluta våra dörrar för allmänheten. Nu har jag åter hört samma talare yttra huru verlden först ledsnat vid friheten och sedan antagit orden allmän opinion och liberalitet, blott för att derigenom vinna popularitet. Då jag ej kan deruti ingå, att detta är verkliga förhållandet, måste jag bestrida det. Hvad åter angår den aristokratiska principens tillvaro inom detta Stånd, så tror jag den vara jäfvad af vår sammansättning, af vårt handlingssätt, och af vår öfvertygelse om det menliga inflytande den fordom ägt på samhälls-ordningen. Jag anhåller att i korthet få återföra minnet på följden af den aristokratiska principens utveckling inom Sverige. Den öfvergång från frihet till despotisme som i vårt fädernesland så ofta inträffat, tror jag vara ett resultat af den aristokratiska principens utveckling. Jag tror att fordna tiders erfarenhet icke gillar återinförandet af den aristokratiska principen, och om det för åtskillige öron skulle låta för hårdt, att säga denna så kallade princip föragtad, så tror jag mig med full visshet kunna påstå, att själva namnet aristocrat af Svenska folket är till det mindsta hatadt. Jag hemställer hvad nytta det skulle medföra om denna systematiska theoretisering skulle antagas som basis för våra beslut. Jag tror att de grunder som för publiciteten blifvit anförde, äro så tillräckelige, och

att så mycket är taladt om densamma, att jag verkligen är förundrad att det ej är nog. Jag anhåller således blott att få mitt namn antecknadt ibland reservanterne.

Herr *Hammarföld*, *Lorenzo*: Jag anhåller att till Protocollet få anteckna min reservation emot ett beslut, genom hvilket Ridderskapet och Adeln själf något nedsänkt sig i allmänna tänkesättet från den höjd, till hvilken det Högloflige Ståndet, genom tillförene gifna så många prof af storsinnig liberalitet, uppsvingat sig. Jag gör det med bedröfvelse, och utan att missunna pluraliteten dess vunna seger, aldräminst då en af denna pluralitets talare offentligen förklarar, att han, liksom världen, redan tröttnat vid friheten och att han gör sig en ära af att heta aristocrat. Hvad mig angår, är det på en gång för min tanke och känsla ett innerligt behof att anföra min högtidligaste protest mot den satsen, att jag såsom Svensk Adelsman skulle vara underkastad en aristokratisk princip.

Herr *Hjerta*: I anledning af hvad Friherre Boije yttrat, anhåller jag, att få, hvad mine ord angå, vädja till Protocollet. De voro: "*En aristokratisk princip i Staten, som vår Grundlag icke känner och Svenska Folket föraktar.*" Hvad åter sjelfva sanningen af det sednare angår, vädjar jag från kojan till palatset.

Friherre *Löwen*, *Axel*, förklarade, det han instämde uti den af Grefve von Schwenin för en stund sedan anmälde reservation.

Herr *Stråle*, *Nils Wilhelm*: Redan då beslutet uti Ridderskapets och Adels sista Plenum af pluraliteten fattades, förenade jag mig uti den reservation som då af en Ledamot genast efter voteringens slut, gjordes. Jag anholder nu endast att få instämma uti de Ledamöters yttranden, som ansett det aristocratiska elementet af national-representationen icke mera ingå uti vårt Stånd, än uti de öfrige Stånden. Om man med aristocratie menar den bestående principen, så finnes den allestädes, der egendom representeras, och detta inträffar likaså väl hos de öfrige Stånden som hos Ridderskapet och Adeln. Med aristocrat förstår man vanligen en enskild person som söker att herrska på de öfriges bekostnad och jag skulle vara ganska bedröfvad om jag trodde, att alla de 269 som röstat emot publiciteten varit sådane aristocrater. Tvärtom är jag öfvertygad, att förhållandet icke är sådant. Men då jag hört att man för sin öfvertygelse i detta ämne velat hämta skäl från annat än från begreppet om sanning och rätt, då man velat åberopa hvad som för Ridderskapets och Adels så kallade enskilda interesse skulle vara mer eller mindre förmonligt, då kan jag icke återhålla yttrandet af min öfvertygelse, det man härvid lemnat utur sigte Ridderskapets och Adels sanna fördel. Om Ja vunnit och detta rum blifvit öppnadt för allmänheten är jag säker att den funnit huru Ridderskapets och Adels bemödanden i allmänhet äro riktade till Fäderneslandets sanna väl och det förtröende som Ridderskapets och Adels beslut i ännu högre mån än nu tillvunnit sig, skulle

säkerligen hafva återgifvit dem den vigt och det värde de fordom ägde och det skulle sedermera icke hafva händt, att då ett viktigt mål till afgörande förekomme, man svarade oss att de 5 andre Stånden redan afgjort detsamma och att vår röst ingenting betyder.

Friherre *Boije*: Jag begagnar min Riksdagsmannarätt, då jag förklarar, att Herr *Lefrén* missförstått mig; men att Friherre *Anckarsvård* och Herr *Hammar skjöld* gått ännu längre. De hafva förvrängt mina ord; och till bevis derpå behöfver jag icke mera än åberopa hela Riddarhuset till vittne på både ordalagen och meningen af mitt yttrande. Jag har sagt, att verlden tröttnade vid det missbruk, som den magiska kraften gjorde af orden frihet och jemnlighet; men derföre har jag icke sagt hvarken att verlden, eller att jag, tröttnade vid friheten, som vore något helt annat. Af min kärlek för friheten tror jag mig hafva gifvit ett förnyadt prof då jag följdt min öfvertygelse, utan afseende på en förvillad opinions-makt. För min del befarar jag ingalunda, att Ridderskapets och Adelns vårdighet skulle förminskas i någon följd af pluralitetens beslut; utan bekänner mig till en alldeles motsatt tro för framtiden.

Herr *von Ehrenheim*, Johan *Reinhold*, och Friherre *Carpelan*, *Carl Mauritz*, anmälte till Protocollet deras reservationer, i enlighet med hvad Herrarna *Hjerta* och *Lefrén* förut anfördt.

Grefve Cronstedt, Claes: Äfven jag har voterat för publiciteten, och trodde en reservation vara öfverflödig, då jag ansåg mig vara nog känd; men då en oriktig tydning af min tanka möjligen kunde åga rum, anhåller jag få reservera mig i likhet med Herr Lefrén.

Friherre von Stedingk, Ludvig, och Grefve Taube, Gustaf Eric, anmälte nu till Protocollet deras reservationer emot Ridderskapets och Adels beslut.

Grefve Posse, Arvid: Jag erkänner uppriktigt min förundran deröfver, att den i Grundlagarne Riksdagsmannen tillagde reservationsrätt, nu blifvit utsträckt till ny öfverläggning öfver ett redan afgjort ärende. Jag vill icke deltaga deruti, utan anhåller endast att uti Protocollet få antecknadt, att äfven jag röstat för den såkallade publiciteten; men icke derföre, att jag delar det förakt som folket, enligt hvad här blifvit yttradt, skall bära för aristocratién, icke eller derföre, att jag i våra Grundlagar ej finner några aristocratiska principer; utan derföre, att jag anser publicitet ganska förenlig med en laglig aristocrati, den jag älskar såsom ett hufvudvillkor för beståndet af constitutionella Monarchier.

Herr Ugglå, Carl, förenade sig med Grefve Posse.

Grefve Posse, Carl Hindric: Jag börjar med att förklara mig vara en ifrig anhängare

af frihet, publicitet, sanning och rätt. Men då jag med förundran hört den nu öppnade discussionen annoncera en pluralitet i motsatt förhållande emot voteringen i förrgårs, så skulle jag anse det som en feghet af mig, att ej yttra det jag af öfvertygelse voterat *Nej*. Jag förenar mig med Friherre Boije, och får blott tillägga, det jag tror att man ofta förblandar bruket med missbruket. Det lär vara få ibland oss som ej påminna sig att det var en tid, då blotta namnet af aristocrat var tillräckligt, att i Frankrike föra hvilken person som helst gerad till Guillottinen. Få visste dock hvad detta ord betydde fastän de använde det. Icke destomindre hafva vi sett, att uti den constitution, som under restaurationen år 1814 uppgjordes för Frankrike, man både antog och hyllade den aristokratiska principen såsom ett nödvändigt element i det constitutionella systemet. Den constitution, som då under namn af charta gafs Frankrike, var ej ett hastverk, uppgjordt för tillfället af de personer, som disponerade fiendens bajonetter. Den var en följd af en mogen öfverläggning af Frankrikes mest upplyste tänkare. Ett nytt bevis derpå lemnas oss under de hundra dagars regering 1815, då fråga var att uppgöra en ny constitution, i stället för den som Bourbonerne infört. Äfven då, ehuru den nysamlade national-representation var bestämmt demokratiskt sinnad, antogs en Pairs-Kammare med ärftda rättigheter, och man hyllade sålunda den aristokratiska principen, såsom ett nödvändigt element till bibehållande af jernvigten

vigten emellan de monarchiska och democratiska makterne. Jag har således trott, att man ej här bör förblanda principen med de missbruk som, både här och annorstådes, ågt rum. Missbruk kunna finnas allestädes; friheten kan urarta till anarchi, äfvensom aristocrati till oligarchi och Kungamakten till despotism. Jag har trott att man utan att begå något brott, kunde tala om aristocrati. Jag afhöll mig i förrgårs att här-om yttra mig, då jag hörde flere utveckla sina tankar i ämnet, och det var i följd af deras tal jag voterade *Nej*. Med full öfvertygelse att hafva handlat rätt då jag sade *Nej*, och att ej hafva varit influerad, vare sig af den ena eller den andra, yttrar jag mig i dag, och förenar mig äfven med alla dem, som i förrgårs önskade publiciteten allmän för alla Stånden. Jag skulle önska, att öfverlefva en tid då detta sker. Emedlertid instämmer jag med Grefve von Schwerin i dess begäran, att Protocollerna med möjligaste skyndsamhet måtte lemnas åt publiken, för att således verka åt samma mål.

Herr *Treffenberg, Curry Gabriel*: Oakadt jag nyligen afhört hvad Friherre Boije anfört mot det Herr Hjerta i dess reservation yttrat, tvekar jag icke, att ord från ord instämman uti hvad denne sednare sagt, samt således för min del äfven reservera mig mot resultatet af ifrågavarande votering.

Grefve *Cronhjelm, Polycarpus*: Jag får äran gifva tillkänna, att jag förenar mig med

Grefve Carl Hindric Posse, en man, hvars liberalitet och upplysning äro allmänt kände.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Jag får tillkännagifva, att jag, och jag tror de fleste af dem, som vid voteringen i förrgår röstade *Ja*, ej trodde oss genom våra öfverläggningars offentlig-görande nedrifva Svenska representationens aristocratiska princip. Vi trodde, att likaså litet intrång håri som närvaron af våra demokratiska vaktmästare förorsakar, lika litet ågde vi att befara af 100 möjligen demokratiska åhörare, genom strånga lagar underkastade djup tystnad. Vi trodde också, att Sveriges Konungamakt, frihet och välfärd åger ett så starkt stöd i representationens aristocratiska princip, att ju mera våra Riksdagsmannahandlingar blifva kända för nationen, ju mera skall dess tillgifvenhet och förtroende för sitt Ridderskap och Adelt tilltaga.

Åtskillige yttrade hårtill deras bifall.

Herr *von Francken, August*: Ehuru öfverflödig jag anser det vara, att en öppen votering följer på en sluten, som redan vunnit laga kraft, får jag dock af skyldighet mot mig sjelf tillkännagifva, det jag vid den slutne voteringen, ledd endast af min öfvertygelse, sade *Nej*; och får jag för öfrigt förena mig i hvad Herr Grefve Posse, Carl, i ämnet nyss yttrade.

Grefve *Horn, Claes Fredric*: Jag har redan reserverat mig emot Ridderskapets och A-

adelns beslut i frågan om den så kallade publiciteten; men i anledning af hvad här nu blifvit yttradt, anhåller jag att i Protocollet äfven få antecknadt, det min öfvertygelse icke erkänner någon annan aristocrati inom Svenska representationen, än den, som grundar sig på medborgares aktning och förtroende i följd af medborgerliga dygder och ädla tänkesätt.

En vård talare har velat framställa den åsigt af restaurationen 1814 i Frankrike, som skulle den aristokratiska principen der hafva stadgat den rätta medborgerliga friheten; men jag nödgas vara af den tanke, att det är just denna aristokratiska princip som, i strid mot lagen och friheten infört Gensd'armer i de Deputerades Kammare och våldfört de heligaste folkets rättigheter i den aktningsvärde representanten Manuela person.

Grefve Posse, *Aroid*: Reservations-rätten har nu öfvergått till en öfverläggning, huruvida en aristokratisk makt finnes i vårt land, och i sådant fall, huru nyttig den må vara. I förra fallet hvarken vågar jag eller behöfver fälla något omdöme, ty Höglofl. Ridderskapets och Adelns eget medvetande gifver såkraste utslaget deröfver, och i det sednare åberopar jag erfarenhetens vittnesbörd, och hvad de mest utmärkta författare yttrat i fråga om constitutionella Monarchier. Jag har egentligen begärt ordet endast för att bestämdt gifva tillkänna, att jag icke delar den sista vårda talarens åsikter, ty min öfvertygelse är den, att det va-

rit ett missbruk af den aristocratiska makten, och icke egenskapen af denna makt, som fört Gens'darmer i Frankrikes Deputerades Kammare.

Grefve *Frólich, David*, förenade sig med Grefve Posse.

Grefve *Ridderstolpe, Carl*: Jag hade trott, att, i afseende på Friherre Åkerhjelm's väckte motion, ingen vidare åtgärd vore för närvarande af nöden, sedan den i förrgård vidtagne, nemligen voteringen; men då jag likväl nu finner, snart sagt, ny öfverläggning derom öppnad, vill icke eller jag dölja, att jag dervid lemnat mitt slutna Ja. Det skedde af kånska, öfvertygelse och öfverläggning; men, i hänseende till flere i dag framkastade åsigter, nödgas jag tillika förklara, att jag förenar mig för öfrigt med Herr Grefve Arvid Posse.

Friherre *Lagerbjelke, Gustaf*: Jag förenar mig med Herr Grefve Arvid Posse i det afseende, att den obestriddiga och nu begagnade rättigheten till enskilda reservationer emot förrgårdagens beslut, föranledt till en något för utvidgad öfverläggning om ämnen, som med utöfningen af denna rätt icke äga en nödvändig eller åtminstone oundviklig gemenskap. Anledningen till denna utsträckt discussion ligger förhånda i något missförstånd om orden aristocrati, aristocratisk princip, aristocratiska elementer, hvarom åtskillige värde talare tyckts äga motsatta idéer. En korrekt utredning af ämnet torde

således bidraga till någon upplysning, möjligtvis äfven till sammanförande af några skiljaktiga begrepp. Jag tror att en våsendtlig afdelning bör göras emellan den *positiva aristocratiska princip*, som kan tillhåra en Stats-författning, och de *moraliska aristocratiska elementer*, som i alla samhällen och hos hvarje nation lätteligen stå att upptäcka. Hvad den förra beträffar, eller principen af positiv och så till saggande materiell aristocrati, finnes den mer eller mindre uti alla Stats-författningar, utom i dem, som utgå från grundsattsens af pur democrati, hvaraf exempel nu mera ej torde kunna företes. Den finnes således, och i ett högre mått, i Frankrike, i England, hvarest årliga Pairs-Kamrar åga, utom det allmänna intresset, äfven vissa speciella intressen att försvara, och i sådant afseende äro med särskilda privilegier och prærogativer utrustade. Den finnes äfven inom vårt fädernesland, men visserligen i en vida mindre grad, derföre att vår Stats-författning stadgar Fyra Kamrar, med lika andel i lagstiftningen, samma initiativ-rätt, enahanda öfverläggnings-method, samt lika fjärdepart i besluten. Hvad åter angår aristocratens immateriella elementer, vågar jag tro, att de finnas i hvarje samhälles natur, och i naturen af sjelfva mennisko-hjertat. För att bestrida deras tillvarelse, skulle man nödgas förutsätta en absolut likstämighet i hvarenda människas förmåga och öfriga förhållanden. Ty dessa aristocratiska elementer bestå just i hvad man kanske neologiskt skulle kunna kalla de *sociala sommiteterna*, icke med hänseende till rang och

verklig makt, utan till moraliska öfverlägsenheter, dessa må härröra från åldriga historiska minnen, från högre kraft af snille, från djupare mått af insigter, eller från inflytelsen af större rikedomar. Dessa olika slag af moralisk aristocrati, äro hos oss, likasom öfverallt, omiskännbara; de gifvas i alla Stånd, de låra visst ej kunna förnekas i detta. Långt ifrån att tro dessa elementer förkastliga, anser jag dem innebära den viktiga conservatoriska princip, som utgår från behovet af ordning, af varaktighet, och således äfven är sjelfva frihetens fastaste stöd; ty de medborgare, på hvilka någon af aristocratiers moraliska elementer kan lämpas, äga det högsta intresset att bevara hvad som är. Mycket vore härvid att tillägga, men jag hemställer vördsamt, om ytterligare discussioner i detta ämne behöfvas, och om icke fast hellre tjenligt vore, att till andra deliberationer öfvergå, sedan den aktningsvärda minoritet, som önskat reservera sig emot det beslut, hvilket till denna discussion föranledt, nu ägt tillfälle att sin lagliga rättighet utöfva.

Friherre *Carpelan*, *Carl Mauritz*: Ehuru intressant det kunde vara att höra hvad Friherre *Lagerbjelke* nu yttrat, tror jag dock hvar och en som vill reservera sig, kan göra det utan något vidare yttrande rörande sjelfva ämnet.

Herr *Rosenqvist*, *Fredric Leonard*, hade inlemnadt följande, som upplästes:

Med stöd af Riksdags-Ordningens 57 §., har jag den äran vördsamt anhålla, om min

reservations intagande i Protocollet, emot det beslut, som Högloflige Ridderskapet och Adeln fattat, i fråga om publiciteten.

Herr *Maule, Carl*, hade inlemnadt ett skriftligt yttrande, så lydande:

Då jag anser för en heder att hafva röstat för offentligheten uti våra lagstiftande sammanträden, men resultatet, vid voteringen uti ifrågavarande ämne i förleden Måndags-Plenum, utfallit så oförväntadt och så litet öfverensstämmande med den tro om sann upplysning och liberalitet, man hyst och bordt hysa om Rikets första Stånd; så anser jag för en ännu större heder, att högtideligen hafva reserverat mig till Protocollet emot det fattade beslutet.

Herr *Dahlman, Lars Johan*, anmälte till Protocollet sin reservation emot Ridderskapets och Adels beslut.

Herr *Dankwardt, Carl*: Ehuru jag af den händelse, ej kommit att deltaga i voteringen, att jag misräknat mig på tiden, tror jag det dock vara min rätt, att reservera mig emot det fattade beslutet, som min öfvertygelse ogillar.

Friherre *Raab, Jacob*: Min trosbekännelse afläggas äfven derigenom, att jag reserverar mig emot beslutet.

Friherre *Ridderstolpe, Fredric*: Jag har voterat emot publiciteten. Jag skulle varit af motsatt tanka:

1:0 Om jag i nuvarande publicisternas ton kunde igenkänna den hyfsning i uttryck, och den billighet i upptagande af motpartiets skäl, som utgöra rättvisans kännemärke.

2:0 Om tillskottet af läktarens 100 personer ej frambringade hesitation hos mången ung talare vid de tentamina, hvilkas återhållande här har blifvit vidrört, samt hvarigenom värtaligheten skulle blifva ett behof och snillet tillrycka sig den uteslutande uppmärksamhet, som äfven bör ägnas åt det enkla förståndet.

Föredrogs å nyo Högvördige Präste-Ståndets den 3 dennes affåtne och den 15 derpå följde på bordet lagde Protocolls-Utdrag, innefattande remiss till Banco-Utskottet af Herr Doctor J. O. Wallins motion, att en minnespenning må präglas i anledning af Hans Kongl. Höghet KronPrinsens och Hennes Kongl. Höghet Prinsessans, Josephina af Leuchtenberg, förestående Biläger; uti hvilken remiss de öfrige Riks-Stånden blifvit inbjudne, att sig med Preste-Ståndet förena. I sammanhang härmed upplästes Borgare- och Bonde-Ståndens Protocolls-Utdrag af den 11 och 12 dennes, innehållande att bemälte Stånd, om enahanda remiss med Preste-Ståndet sig förenadt. Och fann Ridderskapet och Adeln, uppå derom af Herr Grefven och LandtMarskalken gjord proposition, för godt att, äfven för dess del, uti ofvanberörde remiss, instämna.

Föredrogs å nyo och remitterades till Stats- och Banco-Utskotten, Kongl. Maj:ts den 5 dennes aflåtne och samma dag eftermiddagen på bordet lagde Nådiga Proposition till Riksens Ständer, angående låne-understöd för Städerne Norrköping och Borås.

Företogs till pröfning Constitutions-Utskottets den 27 sistledne Februarii afgifne och den 11 dennes på bordet lagde Memorial, i anledning af Kongl. Maj:ts under den 13 sistledne Februarii till Riksens Ständer aflåtne Nådiga skrifvelse, angående rättighet för Kongl. Maj:t, att i de fall 43 §. Regerings-Formen innehåller och under Kongl. Maj:ts resor till Konunga-Riket Norrige, utnämna Hans Kongl. Höghet KronPrinsen till Ordförande i den då tillförordnade Regering.

I sammanhang härmed upplästes Präste- och Bonde-Ståndens Protocolls-Utdrag af den 11 och 13 dennes, hvaraf inhemtades, att bemälte Stånd, med godkännande af Constitutions-Utskottets åsigt, att här icke vore fråga om någon verkelig för alltid bestående Grundlags-förändring, utan ett personelt undantag, eller en tillfällig modification af RegeringsFormens 43 §., funnit för godt att Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga Skrifvelse till alla delar bifalla.

Grefve von Schwerin, Fredric Bogislaus; anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 2.)

Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt, Gustaf: Till svar på hvad en värd Ledamot Herr Grefve von Schwerin yttrat angående Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, torde jag få anföra att de ord på hvilka Grefve von Schwerin mycket synes hafva fäst sin uppmärksamhet och dem han anser innebära en önskan från Konungen om en förändring eller ett tillägg i Grundlagen, icke efter min öfvertygelse äga denna mening. Ordet *tillägg* finnes väl i skrifvelsen, men det står som ett exempel, ej som en yttrad önskan. Det torde tillåtas mig få upplysa den del af skrifvelsen, som angår hufvudfrågan. Först står omtaladt det beslut som af Riksens Ständer vid 1818 års Riksdag blef fattadt. Derefter kommer: *För att fullkomna verkan af detta beslut, var derföre Kongl. Maj:ts första tanke att föreslå Rikets Ständer att åsven vid de tillfällen 43 §. RegeringsFormen omförmäler, åt Hans Kongl. Höghet KronPrinsen uppdraga Rikets Styrelse; men då, på sätt så väl nämnde §. som 8 §. Regerings-Formen innehålla, Kongl. Maj:t, å ena sidan, ej bort betaga Sig den rätt att, i viktiga fall och utan omgång till Regeringen, utöfva Sine Konungslige pligter, då Dess hålsa sådant tillåter, och, å den andra, vid det i afseende på Hans Kongl. Höghet KronPrinsens Person, nu åsyftade tillägg i Grundlagens stadganden, trott sig, i möjligaste måtto, böra gå dessa stadgandens anda till mötes, har Kongl. Maj:t, med fästadt afseende på dessa förenade omständigheter, nödgats afstå ifrån denna sin föresatts. Det är*

detta ordet *tillägg*, som jag medgifver kan väcka någon villrådighet, men det står blott för att visa, att ej någon bestämd förändring skulle komma att ske i 45 §. Regerings-Formen, hvilken säger: "Går Konungen i fält, eller till "aflägsnare Inrikes orter reser, förordne han "fyra af Stats-Rådets Ledamöter och ibland "dem Justitiæ-Stats-Ministern att föra Regeringen i de mål, Konungen föreskrifver. Med "de mål, Konungen då Sjelf afgör, förhållas på "det sätt, som 8 §. stadgar." Då nu Konungen begär att KronPrinsen må kunna blifva Ordförande i denna Regering, så är det visserligen ett tillägg till ett stadgande, som Han derigenom velat uttrycka; *men orden i afseende på Hans Kongl. Höghet KronPrinsens Person* visa, att detta ej skulle blifva ett permanent och bestående tillägg till Grundlagen, utan blott ett af Riksens Ständers förtroende påkalladt beslut, personelt för vår nuvarande KronPrins. På sätt som Herr Grefve von Schwerin yttrat, är i afseende på formen stor skiljaktighet emellan detta ämne och de 1812 och 1818 af Riksens Ständer fattade beslut; men ett beslut af Riksens Ständer i afseende på en möjeligen sig företeende Konungens sjuklighet, kan ej jemföras med det då Hans Maj:t reser och samtycker att sätta Sin Son till Ordförande i Regeringen. Vid ett sådant tillfälle kan icke det förra beslutet tillämpas, emedan det är Konungen tillåtit att, om Han medhafver 3 af Stats-Rådets Ledamöter, kunna utöfva Regeringen, och den som är här i Stockholm blott får sysselsätta sig med de mål Konungen föreskrif-

ver. Om fulla utöfningen af Styrelse-magten öfverlemnades åt Regeringen i Stockholm, så betoge Sig Konungen rättigheten, att i Sitt Eget land färdas annorlunda än som resande. Detta öfverlemnar jag nu till Ridderskapets och Adelns bepröfvande och jag skulle tro att Ridderskapet och Adeln utan att detta syftar till någon ändring uti Grundlagen, kan gå tillväga med samma förtroende som då de, i händelse af Konung Carl XIII:s sjukdom uppdrogo åt då varande KronPrinsen att föra Styrelsen. Grefve von Schwerin har äfven anmärkt, att ämnet blifvit framställt genom en skrifvelse och ej genom en proposition. Just det att Konungens framställning bär namn af skrifvelse visar att frågan blott är personel. Man har äfven anmärkt, att det icke står om Regeringen skall vara mindre eller lika med hvad i 45 §. RegeringsFormen finnes stadgadt. Jag tror att då denna §. i Grundlagen, endast åberopas i Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, på sätt som skedd är, bevisar detta tillfyllest att den, i afseende på den tillförordnade Regeringens personal icke kan, eller får undergå någon förändring, och att KronPrinsen skulle blifva Ordförande i den Regering som består af fyra Ledamöter, bland hvilka Justitiæ Stats-Ministern är inbegripen. Jag tror således, att till den Furste som i händelse af Konungens sjukdom, kommer att, med full Konungslig makt och myndighet, föra Rikets Styrelse, kan man nu med säkerhet och tillförsigt, lemna rättigheten att med 2:ne röster presidera i Regeringen.

Friherre Boije, Ludvig: Äfven i denna sak skall jag yttra mig i enlighet med hvad min känsla säger mig vara rätt, och min förstånds-
 pröfning säger mig vara sannt och klokt. Annat är form, och annat är sak; men då saken just angår undantag från formen, kan behandlingssättet för pröfningen icke vara bundet af formen, emedan det vore icke att pröfva saken, utan att afslå den. Något annat svar är icke att af ConstitutionsUtskottet förvänta; och jag inser då ingen nytta af en återremiss. Hvad saken angår, så får jag påminna om de tvenne undantag, af likartad beskaffenhet, men i större scala, som Ständerne vid 1812 och 1818 årens Riksdagar, vidtagit: och om den in consequence hvarföre vi skulle taxeras, om vi nu gjorde annat. Då Konung Carl XIII lefde, blef, utan all fråga om former, KronPrinsen Carl Johan, beklådd med rättigheten, att under Konungens sjukdom, utöfva Regeringen; och vid sista Riksdag blef, utan fråga om former, samma rättighet uppdragen vår nu varande KronPrins: Jag vet då icke heller hvarföre formerne mera nu, än då, skola binda oss; men det vet jag, att då två Stånd redan bifallit saken, och det tredje otvifvelaktigt äfven gör det; så skulle Adelsnågrän, gifva, icke anledning, men tillfälle för uttydningar, för hvilka jag tror att vi icke böra blottställa oss. Jag begär alltså proposition till bifall åt Konungens Nådiga Skrifvelse.

Grefve von Schwerin: En nations garanti för de rättigheter som den betingat sig, ligger i formernes noggranna vård. Mitt hjerta saknar

åfven så litet som någon annans det förtroende som Hans Kongl. Höghet KronPrinsen så rättvisligen påkallar. Jag är också fullkomligen benågen att antaga den förklaring på Kongl. Maj:ts nådiga skrifvelse, som Hans Excellence Herr Grefve af Wetterstedt behagat gifva. Jag skulle kanske icke yttrat några betänkligheter, om ConstitutionsUtskottet helt enkelt hade svarat att det icke kunde sig med målet befatta. Men då ConstitutionsUtskottet kommit med en hel ny theorie; då det antager en skillnad emellan *verkliga* Grundlagsförändringar och *tillfälliga* Grundlags *modificationer*; då det låtit oss ana möjligheten utaf, att, från de förbindelser, i hvilka Sveriges Konungar ingått, och som skola gälla man efter man, undantag för personer skulle kunna göras, så får jag säga, att det är just dessa idéer, hvilka hos mig födt betänkligheter.

Jag hemställer till Ridderskapets och Adelns bepröfvande, om vi kunna stå till svars för Nationen och för efterkommande att hafva tillåtit uppställandet af en sådan theorie; om vi kunna stå till svars inför våra egna samveten, att hafva medgifvit, att från en Grundlag, som både Konung och Ständer besvurit, undantag för personer skulle få åga rum.

Jag vill ej sträcka min blick in i framtiden; men skulle det komma i bruk att omedelbarligen i Stånden besvara Kongl. Maj:ts nådiga propositioner, utan att på sätt som Regerings-Formens 56 §. föreskrifver, proposition till bi-

fall eller afslag framställles på ett från Utskott kommet förslag till svar; huru lätt skulle icke öfverraskningar kunna åga rum; huru lätt skulle icke Ständerna i ett obehagadt ögonblick kunna ge bort constitutionen.

Jag har påkallat Ridderskapets och Adels uppmärksamhet. Jag har fredadt mitt samvete. Jag lägger på Ridderskapets och Adels samvete om dess eftergifvenhet skulle medföra vådliga följder. Men än en gång hemställer jag om ej Ridderskapet och Adeln skulle vilja återremittera Utskottets Betänkande, med anhållan att Utskottet bestämdt må såga om det tillstyrker Ridderskapet och Adeln att bifalla Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition.

Friherre *Wrangel*, *Henning*, och Grefve *Horn*, *Claes Fredric*, förenade sig med Grefve von *Schverin*.

Herr von *Hartmansdorff*, *August*: Jag erkänner visst riktigheten af de anmärkningar, Grefve von *Schverin* gjort i anseende till den formela behandlingen af detta ämne; men jag kan ej instämma uti hans yrkande af återremiss till ConstitutionsUtskottet; emedan, i en fråga af sådan natur som denna, intet steg bör tagas, hvilket kunde uttydas såsom någon svårighet vid beviljandet. Deremot tror jag att dessa invändningar snarare bordt göras första gången, då fråga var att gifva Hans Kgl. Hög-
het KronPrinsen rätt att sitta i Regeringen. Enär Riksens Ständer vid sistledne Riksmöte, enligt 2

§. i Riksdagsbeslutet, uppdragit åt Hans Kongl. Høghet Kron-Prinsen att, vid tillfällen af Hans Maj:t Konungens sjukdom, föra Regeringen, hafva Riksens Ständer redan gifvit mera, än hvad som nu begäres. Det vore då en motsägelse att icke bevilja det ringare. Men jag anser det vara olämpligt, att KronPrinsen skulle, enligt den Nådiga skrifvelsen, sitta i Stats-Rådet blott med 2:ne röster, och följaktligen kunna öfverröstas. Redan finnas, enligt våra författningar, och jag utbeder mig att derå få fästa Høglofl. Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet 4 slags Regeringar; detta skulle blifvadet 5:te. Det första år, då Konungen vistas i hufvudstaden och sjelf är i Regeringen tillstädes, enligt §. §. 4 och 8, RegeringsFormen. Det andra, då Konungen är utrikes, sjuk eller död och Thronföljare är omyndig, eller icke finnes, samt Regeringen föres af StatsRådet med Kongl. magt och myndighet, enligt §. §. 39, 42 RegeringsFormen. Det tredje, då den, i de mål Konungen föreskrifver, föres af 4 StatsRådets ledamöter, under det Hans Maj:t är i fält eller stadd på resor till aflågsnare inrikes orter, enligt §. 43 RegeringsFormen. Det fjerdde, då KronPrinsen med Kongl. magt och myndighet förer Regeringen under Konungens sjukdom, enligt §. 2 af 1818 års Riksdags-beslut. Det femte vore det nu föreslagna, då KronPrinsen under Konungens frånvaro på resor, inom Riket eller åt Norrige, skulle sitta i Regeringen med 2:ne röster. Det förefaller mig, som sagt är, olämpligt, att Hans Kongl. Høghet Kron-Prinsen, som redan är myndig vorden och till

på hög grad åger nationens kärlek och förtroende, skulle deltaga i ledningen af de mål, Konungen till Regeringen öfverlemnade, utan att hafva afgörande-rätt. Redan har man funnit olämpligheten deraf, att Konungen deltagar i Högsta Domstolen på sätt KronPrinsen nu skulle deltaga i Regeringen, eller så att han af de öfrige Ledamöterna kan öfverröstas. Gäller detta i fråga om domare-mål, så måtte det ännu mera gälla om Regerings-årender. Såsom följder af det origina förhållandet i förra afseendet, anser jag, att Kongl. Maj:t så sällan sitter i Domstolen, att Hans Maj:t funnit för godt icke längre undertekna de beslut, Han der icke öfvervarit, samt att Kongl. Maj:t i sitt tal vid Riksdagens öppnande förklarar sig vilja afsäga sig sitt rum uti Högste Domstolen. Att en dylik författning likväl skulle fortfara i Regeringen, i afseende på Hans Kongl. Höghet KronPrinsen, vore en motsägelse. Man invänder, att om KronPrinsen finge ensam afgörande rätt i Regeringen, och Konungen dessutom utfärdade Förordningar ifrån Norrige, skulle man på en gång hafva 2:ne Konungar. Förhållandet vore då likväl icke annerlunda, än det är nu, när Konungen är på resor, ty i de mål, Konungen föreskrifver, afgör den tillförförordnade Regeringen i Stockholm ined Konungslig makt och myndighet. Jag inser då ej hvarföre KronPrinsen skulle förmenas lika makt, enär öfverskriften äfven hans namn, naturligtvis då, liksom nu, öfver Regeringens ledamöter, borde tillkännagifva förord-

andet. Ett sådant beslut vore äfven, i afseende på lagligheten af dess fattande, formligare än det föreslagna, emedan det blott vore en fullständigare utveckling af dem som 1812 och 1818 blifvit vidtagna. Jag vågar således underställa Högloflige Ridderskapet och Adeln huruvida denna framställning förtjenar afseende. Skulle man deremot tro att ingen afvikelse från skrifvelsen bör ske, yrkar jag icke eller deruppå; men jag har dock bordt anföra hvad jag i detta ämne ansett vara rätt.

Friherre *Anckarsvård*, *Carl Hindric*: Jag kan ej föreställa mig huru, vid behandling af detta ämne, fråga kan uppstå om tänkesätten för Hans Kongl. Höghet KronPrinsens person, hvilka äro sådane att de ej kunna vara underkastade något tvifvel; helst hvad sjelfva saken angår, det synes tydligt, att då Riksens Ständer redan till KronPrinsen öfverlemnadt rättigheten att under Konungens sjukdom regera med full myndighet; det nu ej kan komma i fråga att af bristande förtroende vågra en ringare makt. Här är ej fråga om annat än principen af constitutionens helgd. Först är den omständigheten, att jag omöjligen kan göra mig ett begrepp om ett förändradt behandlingssätt för temporaira och personella afsteg och för tillägg till Grundlagen. Jag ser ej hvart det skulle leda om man kunde förklara hvad afsteg som helst såsom blott temporairt. Det kunde vara likgiltigt, i afseende på detta ämne, men præjudicatat kunde leda till dylika beslut af mera viktigt inflytande. Det må kallas proposition eller skrifvelse, så kan jag ej ingå uti den di-

stinction som deremellan är gjord, då den för-
anleder till en förändring i Grundlagen, och
då remiss af ämnet till ConstitutionsUtskottet
redan förevarit. 81 §. RegeringsFormen säger
tydligt: *men icke må under någon förevänd-
ning Riksens Ständer förrän å nästa Riks-
dag propositionen till bifall upptaga.* Dessa
ord tyckas tydeligen gifva tillkänna att ingen
förevändning får finnas för sakens Constitutions-
vidriga behandling. Jag finner således att Consti-
tutionsUtskottet ej Grundlags-enligt behandlat må-
let och ej Grundlags-enligt framställt sine tankar.
Om Riksens Ständer vid förra Riksdagen funnit
sig föranlåtne, att emot constitutionens ordaly-
delse bifalla en förändring, så har det kanske
skett af politiska grunder och andra skäl, så
giltige, att man ej har något dervid att anmär-
ka. Men jag hemställer huruvida förhållandet nu
är lika; och huruvida det är enligt med prin-
cip, att en Kongl. person, som redan i vissa
fall har högsta makten kan insättas ibland Ko-
nungens ansvarige Rådgifvare, blott med röst-
rättighet. Det är öfver denna princip som Ut-
skottet hade bordt yttra sig, om den är i öf-
verensstämmelse med Grundlagens anda och om
den ej deruti medför rubbning. På denna grund
föreslår och yrkar jag återremiss. Jag anser
icke någon betänklighet för Ridderskapet och
Adeln uppstå att besluta en sådan, om ock tre
Stånd skulle annorlunda afgöra målet. Jag tror
ingen derutaf kunna draga någon obehaglig slut-
satts, då KronPrinsen redan är beklådd med en
högre makt, och vi alla säkerligen i likhet med
hvad Herr von Hartmansdorff föreslagit; äfven

för detta tillfälle gerna skulle vilja lemna honom den högre. Jag kan eller ej inse behofvet deraf, att KronPrinsen någonsin i Regeringen intager annat rum än Regentens person, ty om han ej som sådan kan deltaga i Regeringen, ser jag ej hvarföre han deruti skulle vara röstågande. Jag tror att den §. som bestämmer Regeringen under Konungens frånvaro, är så tydlig, att ej den kan vara underkastad något tvifvelsmål. Det är möjligt, att jag ej fattar det goda som derigenom skulle kunna uträttas, men så länge jag ej inser det, måste jag bestrida detsamma. Utskottets hänvisning att handla inconstitutionellt för det att man förut gjort det, är så märkvärdig, att den hos mig framkallat dessa kalla anmärkningar nästan emot min vilja att mera deltaga uti försvaret af principer, sedan jag till en för mig outplånlig smärta, inom detta rum, under det Nittonde århundradet fått upplefva förkastandet af det fria samhällets första princip, publiciteten; och måtte det förlåtas mig, om jag fruktar att en ministeriel obscurantisme möjligen en gång kan komma att uppstå på dess graf.

Friherre Boije: Då jag nu hör faran af præjudicater åberopas såsom skäl, bör jag erinra, att præjudicater just låg i de tvenne Ständernes beslut, om hvilka jag nyss erinrade. Ja, jag drar icke i Betänkande att förklara, att om dessa præjudicater icke varit gifne, i alldeles samma ämne, så skulle jag, till hvad man nu begär af oss, hafva ihårdigt svarat Nej; men nu går det, efter min tanka, icke mera an, att neka till ett mindre, då man 2 gånger beviljat

ett större; emedan det dock innebär en inconsequence i handlingssätt. Det är i anledning af Herr von Hartmansdorffs yttrande, som jag bör påminna om otillståndigheten för oss att ingå i annan pröfning om hvad mer, eller mindre magt, som skulle tilläggas Hans Kongl. Höghet KronPrinsen än den, hvartill Konungens bref föranleder. Konungen är sjelf enda innehafvaren af all Konungsligan rätt och magt, och utöfver den del deraf, som Hans Maj:t sjelf vill åt sin Herr Son uppdraga, kunna vi omöjligen tillåta oss att gå.

Grefve *De la Gardie*, *Jacob*: Hufvudsakligen förekommen af den vårde talaren som sist yttrade sig, äfvensom af Herr von Hartmansdorff, med hvilken jag instämmer; får jag blott tillägga, att då Herr von Hartmansdorff funnit det vara olämpligt att KronPrinsen vid Konungens frånvaro, icke skulle åga samma rätt som Konungen, så hemställer jag om det icke vore än mera olämpligt att en Furste, som äger Nationens oinskränktaste förtroende, skulle kunna finnas på samma ställe som Regeringen och deruti ej hafva någon röst. Af dessa skäl får jag hos Högvalborne Hr Grefven och LandtMar-skalken anhålla om proposition till bifall å Hans Maj:ts Nådiga Skrifvelse, men med tillägg, att då som hittills skedd Hans Maj:t sjelf bestämmer de mål, hvilka under Dess Höga frånvaro, af den tillförordnade Regeringen får upptagas och afgöras samt denne äfven hitintills med Konungslig magt och myndighet dem afgjort, samma rätt hädanefter må tillkomma Hans Kongl. Hög-

het KronPrinsen. Jag har ej sett någon våda vidlåda denna magt, lemnad åt 4 StatsRåder, jag inser den ännu mindre, om den öfverlemnas åt Thronföljaren; tvärtom skulle jag anse mot nuvarande styrelse-princip stridande, om Hans Kongl. Höghet af de 4 StatsRåden öfverröstades, som ehuru ej troligt, likväl möjligen nu kunde hånda, och Hans Kgl. Höghet derigenom blef tvungen underteckna ett beslut, i motsatt förhållande med Dess yttrande och Dess öfvertygelse.

Friherre *Wrangel*: Redan har jag förenat mig med Grefve von Schverin rörande återremissen af ConstitutionsUtskottets Betänkande; äfvensom i anledning af Friherre Anckarswärds nu gjorde erinringar, jag helt och hållet delar samma öfvertygelse. Svenska Folkets tillgifvenhet för närvarande Konungahus, är ingen slags tvifvel underkastad, derpå hafva vi lemnat högtidligen gällande bevis, och just detta föranleder till ökade anledningar, att förekomma allt intrång på våra Grundlagar; de äro en förmur så väl för Thronen som för Folket emot allt främmande våld, och hvarje afsteg från deras bokstafliga innehåll, är ett ingrepp på friheten.

Det förundrar mig att höra åberopas tvenne förut vidtagne constitutionsvidriga åtgärder, såsom en inbjudning till flera dylika; men för det man tvenne gånger varit constitutionsvidrig, inser jag intet slags skäl, att vara det tredje gången; om än Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse endast rör Prins OSCAR personligen, blir likväl af densamma den följd, att hvarje ny

KronPrins påkallar en lika åtgärd; för öfrigt paralyserar det constitutionen, att införa ett Regeringssätt som strider emot densamma. Jag gillar ej allenast saken, utan jag anser den äfven högst nödvändig och nyttig; men jag ogillar högeligen sättet, i synnerhet som önskade förändringar från Representanternes sida, säkerligen med mycken noggrannhet skulle bevakas och icke tillåtas, under åberopande af föregående præjudicater.

Måtte vi alltid erinra oss, att *Konungamagten, Folkets frihet och Nationens sjelfständighet* hvila på *Constitutionens helgd*.

Grefve *Posse, Carl Henric*, förenade sig med Friherre Wrangel.

Friherre *Anckarsvärd*: Det är blott i motsatts af hvad Friherre Boije yttrat för honom vara anledning till bifall, som jag anhåller få nämna, att det just är därför att jag vid förra Riksdagen deltagit i afsteget från Grundlagen, för det jag då trodde det vara nödvändigt, som jag nu på samma grund talat emot ett sådant afsteg. Jag har i öfrigt ej yrkat ett afslag, jag har blott yrkat, att ConstitutionsUtskottet skulle Grundlagsenligt yttra sig om principen, på det Riksens Ständer derefter enligt formen, måtte fatta sitt beslut. Därför får jag anhålla om återremiss, på det Utskottet måtte mera fåsta sig vid orden och andan i constitutionen, än vid hänvisningar till Riksens Ständers egna gerningar.

Herr *Hammar skjöld, Lorenzo*: Om den skrifvelse som ligger till grund för ConstitutionsUtskottets Utlåtande ej egentligen är någon Kongl. proposition och ej är en constitutionsfråga, så lär det ett misstag begåtts, då den remitterades till ConstitutionsUtskottet. Men då detta misstag är begånget, ej allenast af Ridderskapet och Adeln, utan äfven af de 3 öfrige RiksStånden, då saken en gång till Constitutions-Utskottet blifvit remitterad och af detsamma i behörig ordning upptagen, så hade det varit Constitutions-Utskottets pligt att deröfver yttra sig, antingen att det ej med frågan kunde sig befatta, eller ock att utreda detsamma, men ej att tala om tillfälliga eller personliga modificationer, hvilket man ej borde vänta af ett Utskott, som är tillsatt att bevara Grundlagens helgd. För öfrigt tycker jag det vara besynnerligt, att man tager de yttrade meningar annorlunda än såsom anmärkningar emot Constitutions-Utskottets behandling af målet. Hvad sjelfva saken angår, kan jag ej förutsätta, att någon har något deremot, så vida den i tillbörlig form framställles. Den innerliga vördnad jag hyser för Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen, gör det omöjligt för mig att tro, att Han med nöje skulle se ett beslut i afseende på Sig fattas, som ej i legal ordning tillkommit, och äfven denna vördnads-känsla nödgar mig att yrka återremiss af Betänkandet.

Herr *Ceders skjöld, Pehr Gustaf*: Jag har begärt ordet blott för att, såsom Ledamot af Constitutions-Utskottet, möta den beskyllning

man gjort Utskottet, att hafva vid detta tillfälle olagligen förfarit. Jag anhåller derföre att få påminna Högloflige Ridderskapet och Adeln, det sjelfva föreskriften för Constitutions-Utskottet i 55 § RegeringsFormen *"att väcka och upptaga frågor rörande förändringar i Grundlagarne"* så mycket mer hindrat Utskottet att med detta mål taga någon befattning, som här ej åsyftas någon verklig och för alltid gällande redactions-förändring af någon Grundlags §. utan blott en, för viss person gällande, tillfällig modification och utsträckning af Ständernes redan förut i samma ämne fattade beslut. Detta ärende trodde Utskottet så mycket mer ligga utom gränsen för dess befattning, som intet stadgande i Grundlagen finnes, enligt hvilket det kunnat af Utskottet behandlas. Att Utskottet utredt motivena för dess förfarande, hade Utskottet hoppats, ej skulle räknas detsamma till last. Hyad återremiss beträffar, får jag vördsamt förklara, att den helt visst skulle tjena till intet; hälst Utskottet omöjligen lär kunna annorlunda än som skett, behandla frågan, i det skick den nu är. Helt annat blefve förhållandet, om antingen Kongl. Maj:t eller någon enskilt Riksdagsman ville göra en ordentlig motion om laglig ändring i Grundlagen; då Utskottet ej skulle underlåta att sig deröfver vederbörligen utlåta.

Sluteligen vill jag blott fästa Ridderskapets och Adelns uppmärksamhet derpå, att Utskottet sorgfälligt undvikit, att i sjelfva saken yttra något *hvarken af- eller tillstyrkande.*

Herr *Lagerhjelm, Pehr*: Då jag lifligen delar Herr von Hartmansdorffs öfvertygelse, får jag till Herr Grefven och LandtMarskalken framställa den önskan, att propositionen måtte innefatta det tillägg, som Herr von Hartmansdorff framställt.

Friherre *Anckarsvård*: Med kännedom och öfvertygelse om den värde talarens Herr Cederschjölds grundeliga insigter i de constitutionella formerne, uppstår verkligen hos mig en villrådighet, då jag ej kan fatta analogien emellan Grundlagen och den värde talarens yttrande. Jag kan ej annat inse, än att den ifrågavarande skrifvelsen åsyftar en förändring i 45 §. RegeringsFormen, då det uti den bestämdt säges, huru Regeringen skall vara förordnad då Konungen går i fält eller reser till aflägsse Inrikes orter. Grundlagen måste således undergå en bestämd förändring, då Regeringen skall vara annorlunda sammansatt. Därföre hade jag trott det vara Constitutions-Utskottets ovilkorliga skyldighet att upptaga målet och inkomma med förslag till förändring. Jag förstår icke, huru det icke annars skulle kunna hända, att hvar §. genom skrifvelse förändrades, utan förslag af Utskottet, det blott förklarade målet ej tillhöra och i följe deraf öfverlemnade det åt Riksens Ständer. På denna grund yrkar jag återremiss. Jag inser väl, efter hvad ConstitutionsUtskottet upplyst, att den borde blifva utan påföljd; men jag kan ändå ej afstå från att yrka densamma, förr än jag blifvit öfvertygad om misstaget, samt att 45 §. Regerings-

Formen kan oförändrad bestå med det beslut hvarom nu är fråga.

Herr *Lagerhjelm*: Då Kongl. Maj:t Sjelf bestämmer hvilka ärenden tillhöra den Regering som nu är i fråga, lär en sådan utveckling af ett förut fattadt beslut som Herr von Hartmansdorff föreslagit icke leda till intrång i Kongl. Maj:ts rättigheter.

Hans Excellence Herr Grefve Mörner, Adolph Góran: Om jag hade trott att skrifvelsen innebure något Constitutions-vidrigt, hade jag visserligen ej kunnat tillstyrka den; men constitutionen upptar de allmänna stadganden som innefatta grunderne för allmänna fall. Personella förhållanden äro deruti icke nämnde. Här är fråga om en mesure i afseende på en person, nemligen Thronföljaren. Då omständigheterna äro sådane, att denne Furste är kommen till den ålder att Han kan deltaga i Regeringen, då Hans Fader det önskar, då Riksens Ständer tvenne gånger förut efter omständigheterna lämpat sitt beslut, utan att der-efter rätta Grundlagen, hvilken innehåller blott allmänna villkor och förhållanden, så tror jag att man misstager sig då man anser detta som en constitutions-vidrig mesure. Detta är blott en personel sak, den ändrar ingenting i jemn- vigten emellan Stats-Magterne, ingenting om Konungens Rådgifvare och deras ansvarighet, ingenting om Nationens säkerhet, ingenting i Grundlagens stadganden och förhållanden i allmänhet. När dessa rubbas, då vidtages en Constitutions-vidrig mesure; men när blott fråga är

om den eller den person skall sitta i Regeringen, när Regeringen dörigenom ej får mera magt än den förut äger, när ingen annan förändring uppkommer, än att ärenderne behandlas under Dens ögon som en gång skall styra Riket; då tror jag att Ridderskapet och Adeln kan låta sin känsla råda och ej fästa afseende på ord, som ej grunda sig på sak. Hvad återremissen angår, så tror jag att om det blott är en eller annans öfvertygelse att en sådan bör ske, bör det likväl icke hindra propositionen. Men att gå längre än Konungens skrifvelse innehåller, tror jag vore att misstaga sig om ändamålet och göra en förändring, hvilken ej vore lämpelig.

Herr *Stråle*, *Nils Wilhelm*: Frågan har delat sig uti 3:ne delar. Den första huruvida det med Grundlagen är öfverensstämmande att bifalla, det Hans Kongl. Höghet KronPrinsen må under Konungens frånvaro deltaga uti Regeringen: den andra om sådant bör ske på sätt Kongl. Maj:t föreslagit endast med 2:ne röster, eller för det tredje om KronPrinsen bör föra Styrelsen med Kongl. magt och myndighet. Hvad den första angår, tror jag icke att man bör länge förvilla sig. Då Grundlagen stadgar att i ett visst bestämdt fall bör på ett bestämdt sätt förhållas och man nu vill stadga, att i samma fall bör på annat sätt förhållas, så måste väl detta innefatta en rubbning i Grundlagen. Då jag således icke kan finna att den föreslagna organisationen af en Kongl. Regering under Hans

Maj:ts frånvaro, är Grundlags-enlig; tror jag likväl det ej böra medföra någon våda om det af Riksens Ständer fattade beslutet, att KronPrinsen äger föra Riks-Styrelsen under Konungens sjukdom, äfven skulle utsträckas till de händelser då Konungen reser till aflägsnare orter. Att sådant skulle innefatta en inskränkning uti Konungens magt, kan jag alldeles icke finna, emedan det likväl skulle bero på Kongl. Maj:t, hvilka mål Han ville öfverlemnä till KronPrinsens afgörande, liksom det nu beror på Kongl. Maj:ts godtfinnande, hvilka skola af Regeringen handläggas. Det är endast Stats-Rådets rätt att deltaga uti beslutet, som inskränkes men icke Konungens. Ännu ett annat skäl talar emot den föreslagne organisationen af Regeringen. Om olyckligtvis åtal skulle ske för ett beslut, fattadt af KronPrinsen och 4 Stats-Rådets Ledamöter, så är det väl sannt att KronPrinsen vore fri från ansvar, men om de Ledamöter som med Honom röstat lika, dömdes skyldige, så vore äfven Hans Kongl. Höghet KronPrinsen i sjelfva verket dömd, ehuru domen icke verkställdes, och ett sådant förhållande, kan jag för min del icke anse värdigt Sveriges Rikes KronPrins. Annorlunda förhåller sig då åtal sker blott emot Konungens Rådgifvare för deras råd, och den beslutande personen är fri för åtal.

På dessa grunder får jag vördsamt hemställa till Högloflige Ridderskapet och Adeln, om det icke i alla afseenden skulle vara bäst, att stanna vid en blott utvidgning af det beslut

Riksens Ständer redan tillförene fattat och jag tillstyrker således bifall å Herr von Hartmansdorffs förslag.

Herr *Cederschjöld*: En värd-Ledamot har framställt den fråga: *huru ett bifall till Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse skulle stå tillsammans med 43 §. af RegeringsFormen?* Till svar derpå får jag förklara: att detta bifall skulle stå tillsammans med 43 §. precis på samma sätt, som Riksens Ständers beslut 1812 och 1818 stå tillsammans 40 §. af samma RegeringsForm.

För öfrigt begagnar jag detta tillfälle att förklara, det jag fullkomligt delar den värde Ledamotens ömtålighet för Grundlagarnes helgd; och att jag inom Utskottet först föreslog att beledsaga utlåtandet med förslag till förändrad redaction af 39, 40 och 43 §. §. af RegeringsFormen. Men oagtadt Utskottet ej fann lämpeligt att vid detta tillfälle och i detta sammanhang framställa något förslag till ändring i Grundlagen; så har jag likväl ännu ej uppgifvit hoppet, att Utskottet torde framdeles omfatta den motion jag serskilt ärnar göra om en så beskaffad ändring i ofvannämnde §. §. att då Konungen reser Utrikes eller blifver sjuk, det ovillkorligen skall tillkomma den till myndig ålder komne Thronföljaren att föra Regeringen med Konungslig magt: men att, då Konungen reser till aflägsnare inrikes orter, det må ankomma på Honom Sjelf att, uppdraga Regeringen antingen åt Thronföljaren eller ock såsom förut, åt 4 af Stats-Råden. Jag har nem-

ligen trott, att hvad vi alltsedan år 1812 funnit nyttigt, böra vi 1823 söka göra lagligt.

Herr von Hartmansdorff: Jag är hufvudsakligen förekommen af Herrar Lagerhjelm och Stråle i vederläggning af hvad en ledamot nämnt om inskränkning i Konungens rättigheter. I Skrifvelsen står, att Hans Kongl. Høghet KronPrinsen skulle blifva Ordförande i den Regering, som Kongl Maj:t, till följe af 43 §. RegeringsFormen utnämner, att föra Styrelsen i *de mål Konungen föreskrifver*. Då Kongl. Maj:t således bestämmer de årender, med hvilka en sådan Regering må sig befatta, kan han äfven bestämma dem, om KronPrinsen vore afgörande i Regeringen; och jag tror att Konungen lika så gerna lärer uppdraga samma makt åt sin Son, som åt sitt StatsRåd. För min del afstyrker jag återremiss, emedan ConstitutionsUtskottet derigenom skulle komma i en svår förlågenhet: och utan tvifvel har det varit för att undvika ett sådant yttrande, som det man synes fordra, som Utskottet afgifvit det svar, memorialet innehåller. Jag hemställer därför om icke den Nådiga Skrifvelsen måtte, på sätt, och med den förändring i formen, jag föreslagit, varda bifallen.

Friherre Anckarsvård: Jag ser mig förelåten att tillrättaföra ett misstag af Hr Grefve Mörner, då han trott sig i mina yttranden finna, det jag skulle ansett den Kongl. Skrifvelsen, som en constitutions-vidrig measure. Om jag så yttrat mig, har det varit tvärt emot mina å-

sigter. Min tanke är blott att behandlings-sättet håller på att blifva constitutionsvidrigt. Jag hade trott en återremiss så mycket mer af nöden, som begreppen äro skiljaktige, och som det hade varit Utskottets skyldighet att bestämma, att utreda och afgifva sin tanka om principen, till vägledning för oss vid beslutet. Jag kan omöjligt fatta annat, än att ifall Constitutions-Utskottet hade ansett 43 §. RegeringsFormen; genom tillägget blifva förändrad, och i följe deraf till Riksens Ständer inlemnadt ett förslag; hade saken fått ett annat och lagligt skick. Jag kan ej öfvertyga mig derom att hvad Riksens Ständer 1812 och 1818 ansågo nyttigt, nu skulle vara nödvändigt. Jag tror att man bör göra den skillnad, att man kan vara öfvertygad om nyttan af en åtgärd, men nu anse tidsförhållandena sådana, att man med lugn kan discutera om åtgärdens enlighet med Constitutionens principer, och om nödvändigheten att bryta dem genom ett constitutionsvidrigt beslut. Jag säger constitutionsvidrigt, om man under någon förövändning afgör vid denna Riksdag en sak, som enligt 83 §. RegeringsFormen tydligen ej får afgöras förr än vid nästa Riksdag. Propositionen är föredragen, remitterad, discussion öppnad öfver betänkandet, meningarne äro delade om förslaget kan bestå med Grundlagens principer; således bör målet såsom om constitutions-frågor är föreskrifvit till Utskottet återremitteras; visserligen ej såsom en följd af någon enskild öfvertygelse att det bör återremitteras; ty det beror på pluralitetens beslut. Detta hindrar mig dock

dock ej att fortfara uti mitt yrkande af återremiss, om Ridderskapet och Adeln deruti också icke skulle instämma. Jag kan nu ej ingå uti någon afhandling om principen; såsom vägledning för en sådan discussion, hade jag först önskat att känna Constitutions-Utskottets tankar.

Herr *Mannerstam, Johan*: Man har under discussionen yttrat och sökt bevisa, att ifrågavarande beslut om Hans Kongl. Höghet KronPrinsens deltagande uti Regeringen icke vore i något afseende emot constitutionen stridande. Uti denna tanka kan jag likväl icke instämma. Constitutionen föreskrifver bestämdt uti 39, 40 och 43 §. §., huru Regeringen skall föras i de fall, Konungen är sjuk, Utrikes, går i fält, eller till aflägsnare Inrikes orter reser, och hvarje nytt förordnande om Regeringsmaktens utöfning i dessa fall måtte väl otvifvelagtigt innefatta ett undantag ifrån eller en förändring, eller ett tillägg uti dessa föreskrifter. Då likväl Riksens Ständer vid 1812 års Riksdag gillat och beslutit ett undantag af denna art för då varande KronPrinsen vår nu Regerande Konung och redan vid 1817 års Riksdag åt Hans Kongl. Höghet vår nu varande KronPrins uppdragit, att i händelse af Hans Maj:ts Konungens sjukdom föra Regeringen, lärer det i sammanhang med detta beslut och såsom en följd deraf äfven böra bifallas för Hans Kongl. Höghet personligen, att vid nu ifrågaställda fall deltaga uti Rikets Styrelse.

Ätminstone "anser jag mig som deltagit i de förra besluten icke kunna motsäga en sådan tillämpning deraf. Dessutom torde uppmärksamhet äfven böra fästas på en omständighet, som vid constitutionens antagande icke varit förutsedd, den nemligen, att Norrige sedermera blifvit [med] Sverige förenadt, hvarigenom det nya förhållande numera kan inträffa, att Konungen en längre tid kan föranlåtas att uppehålla sig utom Sverige, utan att derföre kunna anses som Utrikes, och det lärer då ej vara olämpligt att stadga huru Rikets Styrelse vid ett sådant tillfälle skall förvaltas.

I frågan om sättet för Hans Kongl. Höghets deltagande uti Styrelsen under Hans Maj:ts frånvaro, synes valet vara emellan 2:ne alternativer, det ena som i Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse är föreslagit, och det andra det som Herr von Hartmansdorff uppgifvit, nemligen att Hans Kongl. Höghet äfven i sådant fall skulle med Konungslig magt regera. För min del skulle jag helst instämma uti det sednare alternativet både derföre, att det vore mera likstämmigt med det vid förra Riksdagen fattade beslut och derföre att jag tror det mest förenligt med Rikets sannskyldiga nytta; men må hända är detta en ny fråga, som icke blifvit väckt uti Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse, hvilken utgör enda anledningen till remissen och egenteliga föremålet för närvarande discussion. Uti denna skrifvelse föreslås endast, att Hans Kongl. Höghet KronPrinsen skulle i det fall, hvarom nu är fråga, sitta i Regeringen och der

äga 2:ne röster, utan att någon för framtiden gällande förändring i Regeringsformen blifvit ifrågakställd.

Constitutions-Utskottets utlåtande häröfver är icke af den beskaffenhet, att någon proposition derå lærer kunna göras och en återremiss till Constitutions-Utskottet torde, på sätt en Ledamot i detta Utskott i dag yttrat, troligen icke föranleda till något nytt resultat, serdeles sedan 2:ne Stånd redan bifallit Kongl. Maj:ts Nådiga skrifvelse.

Jag hemställer derföre till Herr Grefven och LandtMarskalken samt Högloflige Ridderskapet och Adeln om i det skick saken nu kommit, någon lämpeligare utväg finnes att afgöra denna frågan, än att proposition göres till bifall å samma skrifvelse.

Grefve von Schwerin: Jag skulle icke åter hafva anhållit om ordet, om jag ej hade hört förundran deröfver yttras, att någon i anledning af hvad man kallar en föreslagen mesure, och den man tror hafva bordt af känslan besvaras, kan äga och yttra betänkligheter; kan se vådor för Constitutionens helgd.

Jag har velat undvika att yttra mig öfver den Kongl. Propositionen eller öfver sjelfva saken. Men då andra det gjort, så må också jag få yttra min känsla. Den finner motbjudande, att se Hans Kongl. Höghet KronPrinsen ställd i collegiala förhållanden;

den finner motbjudande att se minnet återlifvadt af Konung Adolph Fredrics Rådkammare. Jag har ej velat bestrida saken, efter den blifvit yrkad, men jag har tadlat behandlings-sättet. Jag har yrkat återremiss blott för att få det korrta yttrande af ConstitutionsUtskottet, att Utskottet tillstyrker Ridderskapet och Adeln att bifalla Kongl. Maj:ts Nådiga proposition. Jag har yrkat återremiss, blott på det att RegeringsFormens 56 §. icke måtte förlora sin helgd. Den är tydlig och klar. En Konungens proposition, den må kallas proposition eller communication eller skrifvelse, — i en framtid skulle man kanske vilja bruka ordet *ordre*, — får icke omedelbarligen till afgörande i Stånden upptagas; den skall till Utskott remitteras; på ett förslag af Utskott skall Ståndet grunda sitt beslut, och alla dessa omgångar hafva blifvit anbefallda, på det ej känslan måtte besvara en föreslagen *measure*, eller med andra ord, på det ingen öfverraskning må äga rum, som beröfvar våra efterkommande den frihet och de rättigheter, som våra fäder förvärfvat.

Här taltes i förrgår om vådor, om hvad som hända knnde mot Ridderskapets och Adeln's frihet i händelse Ridderskapet och Adeln skulle tillåta främmande att från läktaren åhöra dess öfverläggningar. För att kunna tänka sig dessa vådor såsom möjliga, skulle man först tänka sig såsom möjligt, ett Svenskt folk utan Gud, en Svensk Adel utan mod. Men vill man på det sättet beräkna möjligheter, så skall man också kunna tänka sig vådor af ett

annat slag. Man kan tänka sig såsom möjligt: en Ministère som icke känner, kanske icke en gång låst de Grundlagar, som den besvurit; en Ministère, som finner oangenämt att Folkets Representanter på vissa tider sammantråda, och då jemvål tillkännagifva deras tanka om visheten af de rådslag, hvarefter Folket styres; man kan tänka sig såsom möjligt: en Ministère, hvilken, sedan den sagt åt sin Konung att han kan höja sig öfver samtidens omdöme, och i och med detsamma sagt, att han kan höja sig öfver de för hans samtid gällande lagar, tillstyrker honom såsom ett medel att förvärfva samtidens lof, att föreslå en oinskränkt dictatur på fem år.

Friherre Boije: Jag anser nödvändigt att leda Höglofl. Ridderskapets och Adelsn efter-sinnande på de olika följder, hvartill dessa olika meningar skola föra. Såsom blott en temporrair anstalt, har Konungen framställt sin begäran. Som sådan har densamma af ConstitutionsUtskottet blifvit behandlad; och som sådan är den af mig och några andra ledamöter här bedömd. Skulle den nu få anses sådan, så kan saken i dag afgöras, med bifall eller afslag, efter som Höglofl. Ridderskapet och Adeln finner; men blir åter andra sidans mening rådande, så blir följdén helt annan. Af de 2:ne ledamöter, som egenteligen yrkat återremiss, har Grefve von Schwerin förklarad, att så snart formen blir uppfylld, skall han göra sig ett nöje att bifalla saken; och om jag fattat Friherre Anckarsvärds mening rätt, så är han ingalunda emot saken, utan blott emot formen; men till

dessa ledamöter ville jag gerna hemställa, om det också är så alldeles rätt, att uppoffra saken för formen; hvilket här är fallet; ty skall constitutionella formen uppfyllas, då är också saken de facto afslagen för hela 5 åren; hvilket likväl må hända, icke är dessa vårda ledamöters afsigt. Jag tillstår att denna consideration ingår icke för ringa del i mitt sätt att se och bedömma frågan: och jag tror att den också förtjenar att till sitt värde öfvervägas.

Herr von Qvanten, Carl: Den varma tillgifvenhet och undersåttliga vördnad för vårt höga Konungahus, som är oskiljaktig från hvarje Svensk representant, bör äfven skydda mig; att ej blifva misskänd, såsom den der ej med nöje skulle gå Hans Maj:ts proposition till mötes, om jag också ser den ur en annan synpunkt; synnerligast då ingen egentligen kan hafva att invända emot saken, det är således blott mot formen; min pligtkänsla affordrar mig detta yttrande.

Når Grundlagen tydligt utstakar huru Regeringen så väl vid Konungens höga närvaro som under Dess frånvaro skall vara sammansatt, så förstår jag ej huru ändring i detta stadgande kan åga rum, utan rubbning af Grundlagen; och huru denna fråga i Ståndens Plena kan afgöras, utan ConstitutionsUtskottets bestämde yttrande. Det præjudicat Friherre Boije omnämmt kan jag aldrig antaga såsom skäl, hvarföre man nu åter bör afvika från Grundlagens stad-

gande. Dessutom visar sig jemförelsen nu i ett helt annat förhållande. Ty 1812 upphöjdes då varande KronPrinsen, nu varande Konungen, till Konungavårdighetens beklådande, vid vissa tillfällen; nu åter på sätt och vis förringas den glans som omgifver Hans Kongl. Höghets höga tillvaro, då Hans Kongl. Höghet blott med en röst mera nedstiger till StatsRådsvårdigheten, och blandar sina 2:ne röster med Embetsmäns, hvilka inför nationen äro ansvarige för deras rådslag. Skulle åter Hans Kongl. Höghet intråda uti ifrågavarande regering, med Konungslig makt och myndighet, skulle det som Herr von Hartmansdorff nyligen yttrade, medföra 2:ne Konungamakter; i båda afseenden är det en Grundlagsfråga; hvarföre jag vördsamt yrkar återremiss till ConstitutionsUtskottet, som i ämnet ovillkorligt bör utlåta sig.

Herr Grefven och LandtMarskalken tillkännagaf, att Plenum komme klockan half till 6 i eftermiddag att fortsättas.

Herr Tham, Wollrath: Af fullkomlig öfvertygelse och förd af mitt hjertas innersta känsla, förenar jag mig uti Herr Friherre Boijes sista yttrande; om Hans Maj:t Konungens skrifvelse eller proposition hade innehållit det förslag, att alla kommande KronPrinsar, som uppnått en viss ålder, under Konungens frånvaro, skolat föra ordet i StatsRådet med tvenne röster, då hade sådant innefattat en förändring af Grundlagen och ovillkorligen bordt behandlas i constitutionel form, men nu, då ingen förän-

dring åsyftas, då frågan endast angår ett personligt uppdrag åt vår nuvarande ålskade Kron-Prins OSCAR, så finnes uti propositionens enkla bifall ingenting som förnärmar Constitutionen. Åren 1812 och 1818 hafva Ständerne på enskildta Riksdagsmäns framställningar enhälligt bifallit propositionen om mycket större magte personella tilldelande, utan att anse sig kränka eller rubba Constitutionen; jag finner således ingen anledning till betänklighet, att nu bifalla, hvad Konungen i lika fråga föreslagit. Man har yttradt, att för handen varande fruktade, vådeliga händelser, som möjligen kunnat inträffa, föranledde och rättfärdigade de beslut, som togos 1812 och 1818, och att dylika farhågor, icke kunna finnas uti vårt nuvarande fredliga lugn; men jag utbeder mig få fråga, hvad säkerhet den värde talaren gifver oss för fortfarandet af detta lugna tillstånd; jag förmodar ej att denna säkerhet kan hämtas från Europas nuvarande allmänna ställning, ej heller från den oro de flesta Regeringar visa, och lika litet från det gäsningssämne, som hos Folken finnes. Jag tror därför att det tillhör Svenska Folket att biträda sin Regering uti allt, som kan betrygga dess sållhet, vid de händelser, som möjligen kunna inträffa och vi nu hvarken kunna förese eller förekomma.

Lika med Herr Grefve De la Gardie anser jag oformligt, att en KronPrins, vid de år och med de egenskaper, som pryda den, hvilken vi med åkta nationalstolthet kalla vår, skall under Hans Maj:t Konungens frånvaro, vara ute-

stängd från deltagande uti Rikets Styrelse, och denna i Hans närvaro föras endast af StatsRådet. Det är sagt, att KronPrinsens värdighet skulle förnårmas, om StatsRådets Ledamöter af Ständerna funnos klandervärda för beslut, deruti Hans Kongl. Höghet deltagit. Jag finner till detta omdöme ingen anledning, Hans Kongl. Höghets Person är i detta afseende lika helig, som Hans Maj:t Konungens, och Konungens Person anses icke sårad, om Ständerna förklara sig ogilla att StatsRådet icke högtidligen afstyrkt beslut, som Konungen fattat och Ständerna tro vara oförenliga med Rikets sanna väl.

Jag afstyrker all återremiss och anhåller, att Herr Grefven och LandtMarskalken behagade göra proposition till bifall å Konungens Nådiga skrifvelse.

Herr Grefven och Landt-Marskalken frågade om Ridderskapet och Adeln ansåg öfverläggningen fulländad?

Ropades *Ja*.

Hvarefter *Herr Grefven och Landt-Marskalken* yttrade, att då ConstitutionsUtskottet, på anförde grunder, funnit sig icke tillståndigt, att taga befattning med målet, utan detsamma till Riksens Ständer återlemnadt för den åtgärd, som kunde pröfvas erforderlig och lämplig, ansåg *Herr Grefven och LandtMarskalken* sig böra hemställa, om Ridderskapet och Adeln

behagade Kongl. Maj:ts ifrågavarande Nådiga skrifvelse bifalla.

Ropades starka *Ja*, jemte några *Nej*.

Grefve *von Schwerin* anhöll, det Herr Grefven och LandtMarskalken måtte göra proposition till återremiss af Constitutions-Utskottets Memorial.

Grefve *Löwenhjelm, Carl Axel*: Om återremiss beviljas, innefattar det ett beslut, att saken blifvit ansedd som Constitutionsfråga och således på fem år ej kan afgöras.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då ConstitutionsUtskottets Memorial icke innehöll något yttrande öfver ifrågavarande ämne, *Herr Grefven och LandtMarskalken* ej eller ansett sig kunna framställa någon proposition hvarken till bifall eller återremiss af berörde Memorial; tilläggande för öfrigt, att enligt hvad Herr Grefven och LandtMarskalken tyckt sig finna, den af *Herr LandtMarskalken* nyss gjorde proposition redan blifvit af Ridderskapet och Adeln bifallen.

Grefvarne *Posse, Carl Hindric*, och *Snoilsky, Fredric*, Friherrarne *Anckarsvärd, Carl Hindric*; *Wrangel, Henning*; *Oxenstjerna, Sven*; *Gyllenstjerna, Nils*; *Wachtmeister, Bleckert*, samt Herrarne *Rothlieb, Axel*; *Dalman, Lars Johan*; och *Hallenborg, Carl Johan*, anmälte hvar efter annan till Protocollet deras

reservation emot Ridderskapets och Adels beslut.

Grefve von Schwerin: Jag anhåller att åfven få till Protocollet anmäla min reservation, så väl mot den nya theorie ConstitutionsUtskottets Memorial uppställer, som deremot att här blifvit gjord proposition på en Kongl. Maj:ts proposition eller skrifvelse, utan att, på sätt, efter min öfvertygelse Grundlagen bjuder, ett af behörigt Utskott författadt Utlåtande i ämnet legat till grund för densamma.

Grefve Horn, Claes Fredric, förenade sig med Grefve von Schwerin.

Föredrogos å nyo och remitterades till

Stats-Utskottet:

1) Kongl. Maj:ts d. 10 dennes aflätne samt d. 11 derpå följde på bordet lagde Nådiga proposition till Riksens Ständer om nedsättning i den årliga Saltpetergården.

2) Herr af Tibells, Gustaf Vilhelm, den 11 dennes på bordet lagde Memorial, angående Riksens Ständers granskning af den under Kgl. KrigsCollegium ställde PassevolanceCassan, jemte Herr von Hartmansdorffs, August, i anledning deraf afgifne yttrande.

Grefve Posse, Carl Hindric, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 5.)

Lades på bordet.

Föredrogs å nyö Herr Coyets, Carl Fredric, den 11 dennes på bordet lagde Memorial, angående Sjöförsvaret.

Grefve Cronstedt, Claes, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 4.)

Herr Grefven och LandtMarskalken föreslog, att så väl Herr Coyets ofvannämnde Memorial, som Grefve Cronstedts, i anledning deraf nu afgifne yttrande, måtte till StatsUtskottet remitteras; hvilket bifölls.

Å nyö föredrogs Grefve Posses, Carl Hindric, den 12 dennes på bordet lagde Memorial, angående en förändrad organisation af TullVerkets styrelse och förvaltning.

Herr Grefven och LandtMarskalken hemställde, att berörde Memorial måtte till Stats- och Särskildta Utskotten remitteras.

Herr Tham, Wollrath: Att den af Herr Grefve Posse om organisationen af TullStyrelsen väckta motion bör remitteras ej blott

till Stats- och OeconomieUtskotten, utan äfven till BevillningsUtskottet, är min öfvertygelse; hvartill jag vördsamt anhåller få anföra mina skäl.

Det lär icke kunna nekas, att Bevillningens stadgande och fördelande är Ständernas ensak. 6o §. RegeringsFormen upptager tydligen Tullen såsom den första delen af Bevillingen, den inkomst Staten kan hafva af Tull, Postmedel, ChartæSigillatæ-afgiften och Brännvinsskatten, måste först bestämmas för att kunna känna hvad summa Riksens Ständer särskilt till fyllande af Statsbehovet nu skola bevilja; för att veta hvad behållen inkomst genom Tullen kan inflyta är icke allenast nödigt att vara bekant med Tulltaxan, man famlar i mörkret om man icke äfven känner hvad omkostnader Tullverket kräfver, hvilket åter beror af dess organisation. Då den förra eller Tulltaxan föreslås af BevillningsUtskottet ensamt, och detta Utskott för Ständerna skall uppgifva, huru stor behållning af Tullmedlen bör kunna påräknas, tror jag att det är alldeles nödvändigt att BevillningsUtskottet icke utestänges från öfverläggningar och beslut rörande TullStyrelsens alla detaljer; om Utskottets göromål härigenom ökas, skall dess Ledamöters tillfredsställelse blifva så mycket större att oförtrutet söka medverka till Fäderneslandets bästa. Jag anhåller därför att Grefve Posses Memorial remitteras till Stats-, Bevillnings- och OeconomieUtskotten, samt att Bevillnings-Utskottet tillåtes deltaga

uti allt som angår Tullverkets styrelse och organisation.

Friherre *Cederström, Jacob*: I anledning af hvad Herr Tham yttrat, får jag blott erinra, att då 43 §. RiksdagsOrdningen tillåter Utskotten att, om de så nödigt pröfva, med hvarandra sammantråda, torde remiss till BevillningsUtskottet här vara öfverflödig. Vill Bevillnings- eller OeconomieUtskotten med det andra Utskottet åska sammantråde, så är det dem genom Grundlagen tillåtet.

Herr Grefven och Landt-Marskalken tillkännagaf, att Grefve Posse uti dess ifrågavarande Memorial endast begärt remiss deraf till Stats- och Sårskilta Utskotten; men då Herr Tham nu önskat, att Memorialet äfven måtte till BevillningsUtskottets handläggning öfverlemnas, hemställde *Herr Grefven och Landt-Marskalken* att detsamma måtte till Stats-, Bevillnings- och Sårskilta Utskotten förvisas; hvilket bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls BevillningsUtskottets den 4 dennes afgifne och den 12 i samma Månad på bordet lagda Memorial N:o 2, angående ytterligare betjenings antagande.

Föredrogs å nyo RiddarhusUtskottets den 11 dennes afgifne och samma dag på bordet

lagde Memorial, angående föreslagne ändringar i det för utlåningen af Riddarhusets medel nu gällande Reglemente.

Grefve *De la Gardie, Jacob*: Ehuru fullkomligen instämmande med Utskottet i dess nu uppläste Memorial, fruktar jag dock nödgas begära återremiss deraf.

Utskottet har föreslagit lån på kortare tid å såkre Documenter, och detta är redan en utsträckning af Reglementet, som jag för RiddarhusCassan anser vara lika gagnelig, som af Directionen länge önskad. Men just i dessa dagar är inkommen en ansökan af en skiljaktig natur mot det fall Utskottet upptagit, och det är i anledning deraf jag önskade Utskottet ville sig yttra i sammanhang och på samma gång med det föregående. Enligt LåneReglementet är det endast mot första inteckningen eller näst efter Banken, Cassan kan lån bevilja; med hvarje dag blifva så beskaffade panter allt sällsyntare, och följakteligen äfven tillfällena för RiddarhusCassan till penningars utlånande svårare. En låne-ansökan är inkommen, panten fullkomligen säker, det begärta lånet uppgår till $\frac{1}{3}$ af Egendomens värde, och allt i den ordning, att intet annat hinder möter, än att i stället för Banken, en annan Publik Cassa åger första inteckningen. Då jag anser, att det måtte vara RiddarhusCassan likgiltigt hvem som åger första inteckningen, endast Cassan åger fullkomlig säkerhet uti återstoden för sitt lemnade lån, har jag trott mig böra fåsta Ridderskapets och A-

delns uppmärksamhet på nödvändigheten af en förändring härutinnan. Mine Herrar! de betydligaste af de fonder, som stå under RiddarhusDirectionen äro, donationer, gifne med villkor af hela årliga räntans utgående till fromma stiftelser, välgörande ändamål, pensioner till fattige Enkor och faderlösa barn; huru blir det möjligt att fullgöra desse åtagne heliga pligter om, som nu, capitalerne genom felaktige stadgar stå längre tid ofruktbare. Jag får således ödmjukast anhålla om anmodan ifrån Ridderskapet och Adeln till dess RiddarhusUtskott, att så skyndsamt som möjligt inkomma med sitt yttrande häröfver, och tviflar ej, att Utskottets Ledamöter, som haft tillfälle af Directionens Protocollerinse så väl svårigheten hvilken mött Directionen, bunden af gifne stadgar, som nödvändigheten att häruti göra en ändring, skola fullkomligen instämma i samma åsigt, som jag nu haft äran yttra.

Grefve Horn, Claes Fredric: I följd af Hr Grefve De la Gardies yttrande, får jag blott hemställa, om RiddarhusUtskottet nu skall inkomma med förslag till en del af LåneReglementet, innan Utskottet med utlåtande öfver hela nya LåneReglementet framdeles till Ridderskapet och Adeln inkommer.

Grefve De la Gardie: Då Utskottet ganska riktigt anmärkt, att dess nu förevarande förslag endast är provisoriskt intill dess Utskottet hinna yttra sig öfver hela det föreslagna LåneReg-

Reglemente, tror jag det af mig sökte tillägg, lika väl kunna nu provisoriskt afgöras, helst det är af en oundviklig nödvändighet, om Directionen skall kunna uppfylla sina förbindelser och betala de pensioner, som å räntan af de donerade capitalen åro fonderade.

Uppå derefter af *Herr Grefven och Landt-Marskalcken* gjord proposition, fann Ridderskapet och Adeln för godt, att RiddarhusUtskottets Memorial, i anledning af de dervid nu gjorde anmärkningar, till Utskottet återremittera.

Herr Grefven och LandtMarskalcken tillkännagaf, att Herr Hjerta, Gustaf, den 11 dennes hemställt, att de af vissa Comitterade uppgifne förslag till en förändrad organisation af åtskillige Rikets StyrelseVerk m. m. måtte till trycket befordras, samt StatsUtskottet anmodas, att till tryckningskostnadens bestridande, utse nödiga medel; i anledning hvaraf *Herr Grefven och LandtMarskalcken* frågade om Ridderskapet och Adeln behagade Herr Hjertas berörde hemställan bifalla.

Ropades *Ja*.

Upplästes trenne från de öfrige Respective RiksStånden ankomne Protocols-Utdrag af den 6 och 11 dennes, innehållande: att bemänte Stånd, med anledning af Kongl. Maj:ts den 4 dennes till Riksens Ständer aflätne Nådiga
Ridd. o. Ad. Prot. 2 Band. 37.

skrifvelse, angående det af utsedde comitterade uppgifne förslag till en förändrad organisation af åtskillige Rikets StyrelseVerk m. m. beslutit, att, för behandling af detta ärende, ett Särskildt Utskott borde tillsättas, bestående af fyra Ledamöter utaf hvarje RiksStånd.

I anledning häraf anmodade *Herr Grejven och LandtMarfalken* Herrar Electorer, att i morgon sammanträda för att utvälja fyra Ledamöter utaf Ridderskapet och Adeln uti Särskildta Utskottet.

Herr Riben, Carl Vilhelm: Enligt de nyss uppläste ProtocollsUtdragen, hafva väl de tre ofrälse Stånden beslutat, att det Särskildta Utskottet skulle bestå af 4 Ledamöter af hvarje Stånd, men jag bekänner uppriktigt, att jag är osäker huruvida Ridderskapet och Adeln åligger att ställa sig detta beslut till efterrättelse. Jag känner väl den omständighet, hvarmed Lagstiftaren uti Riksdags-Ordningens 29, 30, 31, 32, 33, 34 och 35 §. §. bestämt antalet af UtskottsLedamöter, men man märke det noga, dessa §. §. omtala endast de Utskott, som vid Riksdagens början ovilkorligen skola tillsättas. I 36 §. heter det: *Skulle Riksens Ständer finna flere Utskott vara af nöden, må de af Ständerne obehindradt tillsättas. Sådane Utskott må dock ej befatta sig med andra ärenden, än dem, hvilka, enligt RegeringsFormen, på Riksens Ständers åtgärd ankomma. I fråga om deras tillsättande gälla tre Stånd pluralitet, men slämma två*

Stånd emot två, öfverlemne Riksfens Ständer härutinnan sin afgörande rätt till ConstitutionsUtskottet. Blifva göromålen inom något Utskott så ökade, att de ej med det vanliga antalet af Deputerade kunna bestridas, stånde Utskottet fritt att anhålla om förstärkning, dock ankomme beviljandet deraf på Riksfens Ständers pröfning; och gälle härutinnan afvensom i förenämnde omständighet tre Stånds pluralitet; men stanna två Stånd emot två, förfalle frågan. Här af synes tydligt att, om, sedan ett Särskildt Utskott är formeradt, och sedan arbetet är i gång, Utskottet finner antalet af Ledamöter vara för litet, och därför anhåller om förstärkning, så blir en slik anhållan bifallen eller afslagen genom tre Stånds beslut; men här förekommer intet som säger huru det skall förhållas då vid Utskottets tillsättande tre Stånd blifva af olika tanka med det fjerde i afseende på antalet af Ledamöter, och jag tror således att Ridderskapet och Adeln kan förblifva vid sitt en gång fattade beslut, att 6 Ledamöter af Ridderskapet och Adeln böra uti det Särskildta Utskottet utses, hvilket jag ock för min del i ödmjukhet tillstyrker.

Herr Cederschjöld, Pehr Gustaf: Jag vill blott upplysningsvis nämna, att 28 §. Riksdags-Ordningen uttryckligen stadgar, att Ledamöterna vara, "lika många af hvarje Stånd i de Utskott, hvilka skola ärenderna bereda" Det kan således omöjligen gå an, att i detta Utskott insätta ett större antal Ledamöter af Ridderskapet och Adeln, än af de öfrige Stånden.

Herr Riben: RiksdagsOrdningens 28 §. är icke heller mig obekant: den stadgar visserligen att Ledamöter, *lika många af hvarje Stånd* skola väljas *i de Utskott* som skola ärenderna bereda och utarbета; men samma §. stadgar ock att dess val skola ske *genast och sist inom 8 dagar, sedan Riksdagen blifvit öppnad*; hvar-
 efter vidare säges: *Sådane i Grundlagen* stadgade Utskott äro: *Constitutions- Stats- Bevillnings- Banco- Lag- samt Besvärs- och OeconomieUtskotten. Hemliga Utskottet* väljes h-
 ter det vidare, *då Konungen sådant äskar*. Då Lagstiftaren sålunda uppräknadt en myckenhet af Utskott, kan jag icke föreställa mig att han menat ännu flera än han uppräknat, i synnerhet, som han med tydliga ord uttryckt, att här endast vore fråga om de Utskott som *sist inom åtta dagar* efter Riksdagens öppnande böra vara formerade; hvilket är omöjligt med ett Särskildt Utskott.

Då lagstiftaren vid fråga om de ordinarie Utskotten gått så långt i omständlighet, att han till och med fastställt antalet af deras Canzlistor, så skulle jag finna besynnerlig hans tystlåtenhet om de Särskildta Utskotten, så framt jag ej der-
 till kunde upptäcka en orsak. Hans tanka synes mig hafva varit denna: jag kan icke förutse de fall som erfordra tillsättande af Särskildta Utskott; måhända kan vid slikt tillfälle ett större antal Ledamöter behöfvas af ett Stånd, än af ett annat, och jag vill därför icke upp-
 ställa några föreskrifter, som i en framtid kun-

de blifva besvärliga. Jag finner mig så mycket mer böjd för denna tolkning af 28 och 36 §. §. RiksdagsOrdningen, som, i följd af det antagna voteringsättet Ståndsvis, sex Adelsmän icke kunna verka mer än fyra Präster. Utan anspråk på ofelbarhet i denna min åsigt, öfverlemnar jag den likväl helt och hållet till det afseende, som Herr Grefven och LandtMarskalken samt Högloflige Ridderskapet och Adeln finner den samma förtjena.

Herr Grefven och LandtMarskalken förklarade, att då, enligt 36 §. RiksdagsOrdningen, tre Stånds pluralitet, i fråga om förstärkning af ett Utskott, utgjorde Riksens Ständers beslut, syntes ock i fråga om antalet af ett Utskotts Ledamöter trenne Stånds beslut böra gälla; hvaruti Ridderskapet och Adeln äfven hördes instämma.

Höglofl. Ridderskapet och Adeln åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ till 2 eftermiddagen.

In fidem Protocolli

O. J. Lagerheim.

Onsdagen den 19 Martii.

Plenum klockan $\frac{1}{2}$ till 6 eftermiddagen.

Friherre *Rudbeck, Alexander*, hade inlemnat ett Memorial, hvilket upplästes, så lydande:

(Se Bilagan N:o 1.)

Lades på bordet.

Herr *Trafvenfelt, Carl*, hade inlemnat följande som upplästes:

(Se Bilagan N:o 2).

Friherre *Boije, Ludvig*: Jemte det jag an- håller att Herr Trafvenfelts nu uppläste anmärkningar vid Herr Cederschjöllds motion, om upphäfvande af förbudet emot dans och lekstugor för den lägre folkklassen, må få åtfölja samma motion till det Utskott, hvartill den kan blifva remitterad, utbeder jag mig äfven att få anföra några ord.

Lekstugor kunna visserligen vara oskadliga, men äfven blifva lasternas vagga; och jag anser alltså, att det bör ankomma på vederbörande LånsAuctoriteter, att dem tillåta eller förbjuda; och i denna tanke styrkes jag ännu mera af den händelse, som jag nu vill meddela. Konungens Befallningshafvande inom Jönköpings Lån, der jag är boende, lät, efter de underrättelser som Presterskapet meddelat, utfärda en kungörelse, som stadgade förbud emot folksamlingar och

Lekstugor om Söndagarne å krogar och Gästgifvaregårdar. En kort tid derefter blef detta ämne föremål för en TidningsSkrifvares taddel. Jag vill ej tro att vår Landshöfding varit svag nog att låta detta verka på sig; men nog har man trott sig finna, att kungörelsens efterlefnad derefter blifvit lamare handhafd, och följdén har varit, att Söndags eftermiddagarne Ungdomen samlat sig på Gästgifvaregårdar och krogar, hvarest de sysselsatt sig med dans och spel af lotteri, samt, då ej vinsten varit tillräcklig, gjort sammanskotter till inköp af brännvin, hvarefter de lönnat sig åt hvarjehanda utsväfningar. Jag säger icke att detta är allmänt, men jag vet att i min ort åger det rum i mera än en Socken. Jag tror derföre, lika med Herr Trafvenfelt, att något generelt stadgande i detta hänseende icke bör utfärdas, utan anser att det må vara de locala Auctoriteterne öppet, att, efter omständigheterna, i ämnet förordna.

Begärdes på bordet.

Grefve Frólich, David, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 3.)

Lades på bordet.

Herr af Uhr, Gustaf, hade inlemnadt ett så lydande Memorial:

(Se Bilagan N:o 4.)

Lades på bordet.

Föredrogos å nyo och gillades StatsUtskottets den 6 dennes afgifne samt den 15 derpå följde på bordet lagde Utlåtanden:

1) Angående tryckning af Kongl. Maj:ts Nådiga proposition om StatsVerkets tillstånd och behof.

2) Om befrielse för Magistraterna från all befattning med LandtRånterierne.

Å nyo föredrog Herr von Hartmansdorffs, August, den 3 dennes förmiddagen på bordet lagde motion, angående en underdånig Önskan till Kongl. Maj:t, att, till förekommande af den redan för stora tårande Classens ytterligare önkande, Adelige vårdigheter måtte hädanefter med mera sparsamhet än hittills blifva utdelade.

Herr von *Wernstedt*, Johan Otto, uppläste följande:

(Se Bilagan N:o 5.)

Herr von *Wernstedt* tillade derefter muntligen:

Jag anhåller att detta yttrande måtte till vederbörligt Utskott få åtfölja Herr von Hartmansdorffs anförande, vid hvilket mig torde tillåtas jemväl anmärka, att en misskrifning eller missråkning deruti förelupit, medelst uppgiften, att under Drottning Christinas tolf-åra Förmyndare-regering utnämndes blott några och

30 Adelsmän, i stället för att deras antal uppgick till några och 60.

Herr *Hammar skjöld, Lorenzo*: Jag an- håller att vid Herr von Hartmansdorffs motion få göra några observationer, för att i vissa delar gifva hans grundliga deduction en någon bättre hållning. Således vill jag taga mig friheten att först anmärka, att jemförelsen emellan den Engelska och Svenska Adels representation, icke är adæquat. Sveriges Riddarhus är ingen Pair-Kammare, är intet Öfverhus. Sveriges Ridderskap och Adel är icke en modifierande och sanctionerande Auctoritet emellan Regeringen och Folket, utan en fjerdedel af hela den Svenska representationen, och har blott en fjerdedel i det beslut, som representationen fattar. Om också Sveriges Ridderskap och Adel utgjordes af 100,000 personer, och de tre öfrige Stånden blott af en person hvar- dera, hade Adeln dock vid afgörandet af en framställd fråga, ej mer än en enkel röst mot tre röster, blott en fjerdedel i svaret. I detta afseende kan intet ondt hånda af Svenska Adels talrikhet.

Den andra anmärkningen jag ber att få framställa, är i afseende på det uti Memorialet förekommande yttrande, att Sveriges Adel skall vara flera hundra Åtter talrikare, än då Riksens Ständer, enligt 1720 års RegeringsForm, ansågo den större än Riket kunde tåla. Härvid torde jag få erindra, att Ridderskapet och Adeln då ännu hade qvar alla de dem förundte

privilegier och rättigheter; men nu hafva vi inga, framför hvarje annan medborgare. Jag kan således icke inse, att Sveriges Adel går någon i vägen, tror ej heller att den bereder någon märklig disproportion mellan den närande och tårande Classen. Äfven denna benämning bekänner jag uppriktigt, att jag anser som en tom phras, hvilken endast af gammal håfd fått en viss imponerande betydelse. Icke är jag närande blott då jag med plog eller spada påtar i jorden? Hvar och en som med sitt arbete når sig och andra, arbetet må nu verkställas med yxa, med svärd, med nål, med penna eller ritstift, den är närande. Och i detta afseende lärer Adelsmannen i sin mån, lika så väl kunna vara närande som Bonden.

Sluteligen och för det tredje torde jag få anmärka, att, så vidt jag kan förstå, det ej är tillständigt eller förenligt med Riksens Ständers rätt, att på något sätt, om det ock sker i form af petition, vilja inskränka Konungen i utöfningen af någon bland Hans i Grudlagen förvarade rättigheter. Lika så måne vi böra vara att söka bibehålla våra egna rättigheter, lika försigtiga böra vi ock vara att ej vilja inskränka någon del af Konungens. Hans rätt är det, att utdela Adelig skjöld och hjälm, att resa ett lefvande, genom tiderna organiskt, fortgående monument af sina dagars åra, och enda Domaren deröfver måste Konungen vara, såsom den naturlige Medlaren inom Nationen, mellan det närvarande och tillkommande. Skulle, hvad dock ej bör kunna förutsättas och jag åtmin-

stone ej vill förutsätta, Konungen så misstaga sig i sitt bedömande, att Han adlar den, som allmänna opinionen ej dertill anser värdig, så att Ridderskapet och Adeln såsom representerande Stånd, ej vill hafva denne nye Adelsman ibland sig, så kan ju Ståndet neka introduction? Denna rätt har Ståndet förr utöfvat; den finnes ingenstädes Ståndet frångått. Tvertom bevisas det, att den ännu tillhör oss, emedan vi tillfrågas, om vi vilja bifalla introductionen. Må då Ståndet neka den, när det synes hafva skäl dertill; men Konungens rätt att adla, må hvarken Ståndet eller någon annan vilja lägga band på.

Herr *Rosenblad, Bernhard*: Utan att ingå i någon undersökning rörande riktigheten af de vanligen antagna definitionerne på *nårande* och *tårande* samhälls-klasser, vill jag endast yttra att jag ej kan finna, att den senare klassen ökas genom Konungens utöfvande af Dess höga rätt att i Adeligt stånd och värdighet upphöja dem, han anser förtjente af denna belöning. Den, som till Adelsman upphöjes, befinner sig vanligen redan förut i en sådan ställning i samhället, att han är underkastad samma fördomar, som möjligen kunna hindra Adelsmän ifrån att låta sina barn ingå i vissa näringar, såsom handtverkerierne med flere. Dessutom, enligt 1809 års RegeringsForm blifver hädanefter endast den adlade Frälseman och först efter hans död hans äldste son. Om således sjelfva Adelige värdigheten ensam skulle lägga något hinder i vägen för fritt val af yrke, äger detta hinder ej rum för de yngre sö-

nerne. Jag tror mig äfven böra nämna, att jag för min del känner flere ganska agtningsvärde Adelsmän, som utan hinder af sitt stånd, ingått i de så kallade handtverks klasserne. Jag måste bekänna, att jag ingalunda förstår, hvad det vill säga *talrikare Adel, än riket kan tåla*. Om förhållandet vore här som fordom i Venedig, att hvarje Adelsman dagligen under sin hela lefnad uppbar en pension af Staten, så skulle jag visserligen bestrida hvarje tillökning i Adelsn antal, men då vi för det närvarande äga ingen immunitet af sådan beskaffenhet, ser jag ej, huru vår talrikhet kunde vara Staten till någon tunga. Jag tror tvertom, att då ej hos oss, såsom i England, lagstiftningens aristokratiska princip är stödd på representationen åtföljande rikedomar, vårt Ridderhus's styrka just hvilar på dess talrika och mångartade sammansättning. Deremot tror jag, att om Adeln inskränktes till nu befintelige ätter, möjeligen för framtiden en *farlig* aristokratisk anda skulle kunna hos den utbildas. Således är min öfvertygelse, att likasom hittills Sveriges Ridderskap och Adel också för framtiden måtte innefatta hvarje förfluten eller närvarande tids lysande minnen och utmärkta förtjenster. Jag anser således ingen annan inskränkning kunna eller böra göras i Konungens rätt att med Adeligt stånd och värdighet belöna förtjente män, än den 37 §. RegeringsFormen föreskrifver.

Friherre Cederström, Jacob: Det är alldeles icke min afsigt att ingå i någon pröfning af Herr von Hartmansdorffs motion, utan jag an-

håller blott om Ridderskapets och Adeln's uppmärksamhet å formen, hvilken, att i önskningsväg hos Kongl. Maj:t frambära Riksens Ständers anhållan, att Adelige värdigheter måtte hädanefter, med mera sparsamhet än hittills, blifva utdelade, innebär en slags inskränkning i Kongl. Maj:ts rättigheter. Om Riksens Ständer finna inskränkningar deri genom ändringar i Grundlagarne behöfvas, utvisar 87 §. i RegeringsFormen huru de skola i Constitutions-Utskottet väckas och af samma Utskott behandlas, hvarefter Ständerna äga besluta samt hos Kongl. Maj:t anhålla om Nådig fastställelse derå; men att nu remittera motionen till Oeconomie-Utskottet och att derefter i önskningsväg vilja bereda inskränkningar i Konungens genom Grundlagarne bestämda prerogativer, tror jag ej kan stå tillsammans med formen; och ej eller anser jag det vara förenligt med Riksens Ständers värdighet, att hos Kongl. Maj:t frambära en sådan önskan som den, hvarå motionen syftar.

Herr *Cederschjöld*, *Pehr Gustaf*, anförde skrifteligen:

(Se Bilagan N:o 6.)

Flere hördes häruti instämma.

Herr *von Hartmansdorff*, *August*: Jag utbeder mig att, i den ordning anmärkningarne vid min motion blifvit gjorda, äfven så besvara dem, och anhåller om ursågt för det mindre sammanhang i framställningen, som derigenom kan uppkomma.

En vörd Ledamot har anmärkt, att ej så många lefvande Ätter funnos, som dem jag uppgifvit. I sådant fall är det icke mitt fel, ty jag har gjort mina beräkningar efter Riddarhus-Directionens offentliga uppgift till Ridderskapet och Adeln, och har ej kunnat vända mig till någon pålitligare källa.

Det har blifvit yttradt, att om än Adeln ökat sig de sednare åren fyradubbelt emot förr, så har också det närande BondeStåndet å en annan sida betydligt tilltagit. Jag förmodar att det gjorde så äfven i den tid, Adeln ökade sig mindre. Endast i den händelse, att BondeStåndet tilltagit 4 gånger starkare än tillföre, hvilket ej låter hafva skedd, vore förhållandet riktigt motsvarande.

Samma Ledamot har anmärkt, att det ej vore skäl att minska antalet af tårande medlemmar nu, då det vore sådant öfverflöd på ätliga varor och brist på afsättning. Jag deremot tror, att man just icke åter mera, för det man blifver Adelsman; men befarar, på redan anförde skäl, att man gör mindre productift arbete. Man har yttrat, att några och 50 Ätter, som tillkommit sedan sista Riksdag ej kunnat förorsaka en fyradubbel ökning af Adeln vanliga tillväxt. Jag tror icke eller de nya Ätterna alena derom, men factum står i alla fall kvar, och bevisar att tillökningen ägt rum utöfver fordnä förhållanden. Det har blifvit sagdt, att under Drottning Christinas minderårighet några och 60 nya Ätter blifvit tillskapade, ehuru

jag endast uppgifvit några och 50. Mina uppgifter äro tagne efter noga beräkning, ur Herr Rothliebs Matrikel: har jag felat, så är det åtminstone i följd af en auctoritet, som jag haft allt skål till att anse för trovärdig.

Flera vårda Ledamöter hafva anmärkt, att det icke skulle vara Riksens Ständer tillständigt att göra en framställning, som åsyftade inskränkning i Konungens rätt att förlåna Adelige vårdigheter. Hvad som var Riksens Ständer tillständigt på den tid, de ågde ringare grundläggande rättigheter, och mindre skål än vi till enahanda föreställningar, torde äfven kunna anses tillständigt för oss. I 12 §. af 1660 års RegeringsForm påminde Riksens Ständer att derest "man i Konungens omyndiga år intet kunde förbigå, utan för vigtiga orsaker, och till att förnöja väl förtjente personer, nödgades bruka de medlen, att adla somliga, och somliga naturalisera, man då försigtigt och *sparsamt* borde dermed umgå, och deruti, så väl som uti andra vigtiga mål, bruka Riksens Råds inrådande och samtycke." Riksens Ständer nyttjade då samma ordalag i RegeringsFormen, som jag begagnat i min motion. I 35 §. af 1719 års RegeringsForm yttrades likaledes om Adelige vårdigheters beviljande, "att sådant *mycket sparsamt* måtte ske, hvarom Riksens Ständer underdånigst anhöllo, på lika sätt, som redan år 1660 vid Riksdagen skedt." I 44 §. af 1720 års RegeringsForm heter det, "att som i Sverige redan vore större myckenhet af Adel än Landet kunde tåla, så lärer Hans Maj:t vara

”så nådig, inga flera med Adelig skjöld att be-
”nåda, än allenast några få vid Dess kröning &c.”

I 1772 års RegeringsForm §. 44, bestämdes antalet af nya ätter som Konungen kunde utnämna till blott 150, dem Ridderskapet och Adeln ej fick vägra introduction. 1762 förbjöds det, såsom jag i motionen äfven anført, uttryckeligen, att intaga någon ny ätt på Riddarhuset, förr än de redan befintelige sammansmältit till 800 lefvande. Äga nu Riksens Ständer rätt att föreslå ändringar i RegeringsFormen, följakteligen äfven i de delar, som angå adlandet, så måtte de äfven äga rätt att yttra deras önskan, det någon inskränkning gjordes i begagnandet af de rättigheter Grundlagen medgifver. En värd talare har ansett det vara bättre att Ridderskapet och Adeln vägrade introduction när ätterne blefvo för många, än att Riksens Ständer anhöllo att denna ytterlighet måtte förekommas. Jag tror tvertom att ett sådant medel icke vore så godt, som det jag föreslagit, utan att det vore värre om Ridderskapet och Adeln vägrade introduction, än om Riksens Ständer önskade sparsamt adlande. En annan ledamot har anmärkt, att sedan 1809 blott en person af hvarje ätt blifvit upphöjd till Adelig värdighet, och att genom de öfriges uteslutande derifrån, Adeln icke så betydelsen ökat sig, eller adelskapet undandragit *hela* slägener från de närandes antal. Det senare har jag ej heller påstått, utan endast sagt, att den adlades efterkommande, genom bördens, i en fortfarande

farande kedja, mer än andra bibehöllos vid den tärande classen. Man har anmärkt att den talrika Adeln icke vore till tunga för Riket, att dess förrättningar voro lika så nödige i samhället, som näringsidkande medborgares, och man har till stöd därför erhindrat om bilden af lemmarnes uppror mot magen. Jag nekar visst icke nyttan af ett Stånd, som förnämligast arbetar med tankarne, emedan det för samhället är lika oumbärligt, som hufvudet för kroppen. Men då jag erkänner, att detta aldrig kan blifva *för godt*, åberopar jag erfarenhetens intyg, att det ofta kan blifva *för stort*, hvilket icke är någon fördel för kroppen, och detta synes i närvarande ögonblick vara förhållandet hos oss. Enligt TabellVerket finnes nu i riket omkring 10,000 till EmbetsVerk hörande personer, hvaraf kanske 4000 voro öfverflödiga, om de öfriga blefvo riktigare använda och bättre aflönte. Just derigenom att de äro flera än som behöfvas, tära de onödigtvis på samhällets krafter, utan att bidraga som sig borde, till deras beredande; och vi skola såsom jag förr yttrat, se, när fråga blifver om EmbetsVerkens inskränkning, om den icke motarbetas af den öfverdrifvet stora tärande klassen, emedan mången fader, som redan nu är i förlägenhet hvar han skall finna anställning för sina söner, då skall komma uti ännu större bekymmer för deras framtida bergning. En Ledamot har sagt, att Adelns talrikhet vore nyttig dels af skäl, som jag, för deras neslighets skuld, ej vill upp-

repa, dels för den större upplysning, som inom en större församling bör kunna förenas. Jag erkänner ock riktigheten, af denna anmärkning; men hvarje national-församling måste naturligtvis vara inskränkt till sådant antal, att det för hvarje medlem deraf blifver möjligt att af de öfriga höras. Ehuru vi blott äro hälften så många, som de der till inträde äro berättigade: så känner jag icke någon äfven af de som äro begåfvade med de starkaste röster, till hvilken man icke ropat *högre*. Ännu mindre skulle man höras, om vi voro flera. En Ledamot har trott det vara en orättvisa mot närvarande och kommande tider, om man uppsköte Adelige värdigheters utdelande, intill dess de lefvande ätterne sammansmultit till ett rigtigare förhållande mot Rikets folkmängd. Jag tror det äfven, och har erkänt det uti mitt Memorial, samt därför ansett tjenligt, att man under tiden adlade färre släkter, än de som utgingo, och icke tvertom, efter hvad hittills skedd. En Ledamot har ansett det olämpligt, att i önskningsväg hos Kongl Maj:t begära ett vist sätt att begagna de rättigheter Grundlagen tillerkänner Konungen, och att, om man ej vore tillfreds dermed, man hädre borde i föreskrifven ordning föreslå ändring i sjelfva constitutionen. Jag har, i början af mitt Memorial, uppgifvit orsaken, hvarför jag ej vände mig till Constitutions-Utskottet i detta afseende. Den var nemligen, att jag trodde frågan om Grundlags-ändringen icke böra förekomma förr än i sammanhang med national-representationens allmänna förbättring. På det att Adeln ej emedlertid måtte öfverdrifvit

tillväxa, ansåg jag Riksens Ständer böra i önsk-
nings-väg vända sig till Kongl. Maj:t med ifrå-
gavarande anhållan. En Ledamot har ansett
saken böra remitteras till Riddarhus-Utskottet,
emedan det vore en Ridderskapet och Adeln
enskildt beträffande angelägenhet. Jag inser ej
hvad enskildt, som finnes deruti. Blott i den
här-delse att Riddarhuset, för bristande utrym-
me att hysa den stora mängden af Adel, be-
höfde utvidgas, kunde frågan blifva ett serskildt
öfverläggnings-ämne för detta Stånd. Men ic-
ke då en gång: ty finner Regeringen det för
Rikets bästa vara nödigt, att göra Adeln så tal-
rik, så bör det äfven vara Riket eller Staten,
som gifver medel till större församlings-rutu åt
Adeln.

Jag har icke betraktat denna fråga såsom
enskildt för Höglofl. Ridderskapet och Adeln,
kan icke eller finna henne vara af annat än all-
mänt interesse. Derföre har jag begärt hennes
remitterande till Allmänna Besvärs- och Oeco-
nomieUtskottet, hvarigenom vägen går för Rik-
sens Ständers gemensamma önsksningar, till Kgl.
Maj:t. I sådant ändamål är det äfven, jag an-
håller, att rättigheten att få henne remitterad
dit, ej måtte mig förnekas.

Herr *Rosenblad*: Herr von Hartmansdorff
har yttrat, att då Riksens Ständer förr kunnat
hos Konungen annåla önsksningar om inskränk-
ning i Adelskaps utdelande, måtte det äfven nu,
då vi äga större constitutionella rättigheter, vara
Riksens Ständer tillåtit, att en dylik önskan

frambära. Jag medgifver visserligen att vi aldrig ägt större constitutionella rättigheter än nu, men finner deraf icke kunna härflyta; att vi böra nu tillåta oss allt, hvad vi fordom under helt olika förhållanden tillåtit oss. Vidare och såsom exempel på sådana utaf Riksens Ständer beredde inskränkningar i utdelandet af Adelskap har Herr von Hartmansdorff anført, att i 1660 års RegeringsForm stadgades, det Adelskap skulle med försigtighet och sparsamhet utdelas. Det torde vara öfverflödigt för mig erinra, att 1660 års Regerings-Form endast var en interimistisk föreskrift för Konung Carl XI:s Förmyndare, och att då Ständerne föranledde af nödvändigheten att belöna de många förtjenster, föregående lysande tidehvarf gifvit tillfälle att utvecklas, lemnade Förmyndarne rättighet göra Adelsmän, de gjorde ett intrång i denna Konungens af ålder ägande Majestätsrätt. Också blefvo de under FörmyndareRegeringen utnämnde Adelsmän ej verkliga Adelsmän, förrän Konungen vid fullmyndige år dem i denna värdighet stadfästade, en nåd sjelfve Förmyndarne i deras 1672 afgifne berättelse om sin styrelse, af Konungen i bevekande ordalag ansågo nödvändigt utbedja sig. Således finner man lätt att ingen jemförelse kan äga rum, emellan den inskränkning som 1660 ansågs nödig i en FörmyndareRegerings vilkorliga rättighet att adla; och den man nu skulle kunna önska i en fullmyndig Konungs af Grundlag ägande rätt, att genom Adelskap belöna förtjenster.

Beträffande de af Riksens Ständer i 1719

och 1720 årens RegeringsFormer och 1752 års Konungaförsäkran stadgade inskränkningar i Konungens rätt att adla, så finner jag deri intet nu användbart præjudicat, då jag uppriktigt ber Försynen bevara det gamla Sverige från att styras efter de politiska grundsatser, som utmärkte detta tidevarf. Särskildt anser jag det 1762 utfärdade förbud mot flere än 800 Ätters introduction på Riddarhuset hafva varit ett af de farligaste aristocratiska ingrepp i vår samhällsform, då varande partier tillvägabragte. Hvad åter det af en annan värd Ledamot föreslagne correctivet angår, att Ståndet skulle kunna vägra introduction åt en person, som Kongl. Maj:t upphöjt i Adeligt stånd, tror jag att Ridderskapet och Adeln icke kan, då alla efter Författningarnes föreskrifne præstanda äro fullgjorde, neka någon person introduction, som af Kongl. Maj:t blifvit nämnd till Adelsman. För öfrigt åberopar jag mitt förra yttrande i ämnet.

Herr Nordenankar, *Gustaf*: Jag förenar mig helt och hållet i hvad Friherre Cederström yttrat; och då Regerings-Formen föreskrifver huru ändringar i Grundlagarne skola erhållas, hemställer jag om denna motion kan till något Utskott remitteras.

Herr Tham, *Wollrath*: Jag skall ej länge borttaga Höglöfl. Ridderskapets och Adels tid, men anhåller att i afseende på Herr von Hartmansdorffs motion få göra några anmärkningar.

Man har sagt, att Ständerna nu lika så väl

som 1660 kunna göra Adels talrikhet till öfverläggningsämne. Jag skulle vara färdig tro, att den mäktiga aristocratiska Adel, som vid nämnde tid, till stor del styrde landet, då fattade beslut om inskränkning uti tilldelandet af Adelskap, för att orubbadt kunna begagna de stora prerogativer, denna Adel då ägde och icke gerna delade med andra nykomlingar. En sådan anledning finnes icke nu mer; Adeln äger nu framför sina medborgare inga andra verkliga företräden, än dem som varm Fosterlandskärlek, nit för Konung, land och medborgare, samt sann upplysning kunna förvärfva.

Att Ridderskapet och Adeln skulle kunna vägra introduction för någon af Konungen nämnd Adelsman, som fullgjordt hvad RiddarhusOrdnningen i sådant afseende föreskrifver, öfverensstämmer ej med min öfvertygelse, och tror jag ej att 51 §. RiddarhusOrdnningen härtill ger någon anledning. 37 §. RegeringsFormen, tillägger Konungen rättighet, att upphöja i Adeligt stånd och värde, män, som genom trohet, tapperhet och dygd, lärdom och nitiska tjenester, gjort sig af Konungen och Riket synnerligen förtjenta. Att framställa den underdåniga önskan det Konungen hädanefter, till inskränkta antal än hittills skedt, måtte utdela Adelig värdighet, innehåller efter min åsigt ett indirect kländer, hvartill jag icke anser oss vara berättigade, och som ej heller emot vår nu regerande Konung är passande; jag kan derför ej undgå att önska, att den af Herr von Hartmans-

derfi i detta ämne väckta motion, måtte med hans samtycke, helt och hållet få förfalla.

Herr *Rothlieb, Axel*: Då Grundlagen tydligen bestämmer i 37 §. RegeringsFormen, Kgl. Maj:ts rättighet att upphöja förtjenta män i Adeligt, Friherrligt och Grefveligt Stånd, och då den minsta inskränkning i dess constitutionella rätt, föranleder till en osäkerhet i Rikens Ständers egen; så anser jag den väckta frågan ej kunna remitteras till något Utskott; samt förenar mig med Herr Cederschjöld.

Grefve *Posse, Carl Henric*, förenade sig med Herr *Tham*.

Herr *von Hartmansdorff*: En vård Ledamot har anmärkt, att hvad Ständerna 1660, 1719 och 1720 beslutade, just icke vore så lämpeligt att efterfölja nu, emedan folkvåldet då var hårskande och dess missbruk böra afskräcka oss för åtgärder, lika detsamma. Jag får dervid erinra, att i 1772 års RegeringsForm, som af Konungen förelades dem, inskränkte Han sig sjelf till 150 Ätter. Således är det icke blott från de tider, då Ständerna haft öfvervigten, utan äfven från dem, då Konungamakten haft densamma, som man åger exempel på våra förfäders öfvertygelse om riktigheten att sätta en gräns för Adelige vårdigheters meddelande. Man har invändt, att det var en partisak 1762, att flera Ätters intagande på Riddarhuset förböds, intill dess antalet af de lefvandes och då merendels närvarandes blifvit förmin-

skadt till 800. Deremot får jag erindra derom, att med undantag af några Grefvar och Friherrar, blefvo inga nya Åtter intagna på Riddarhuset från 1756 till 1772. Ehuru mycket partierna under tiden omvexlade och tvistade, synas de likväl i detta fall hafva varit öfverens. Det är således troligt, att de upprigtigt menade hvad de sade, då de anförde trängseln såsom skäl till beslutet. Flere hafva påstått, att Ridderskapet och Adeln icke skulle hafva rätt att vågra introduction. Jag har ej yttrat motsatsen, och kunde således öfverlemna åt den värde Ledamot, som det gjort, att vidare utföra den. Likväl vill jag i förbigående nämna, att Ridderskapet och Adeln ansåg sig äga rätt till denna vågran i Drottning Christinas tid, och att de äfven utöfvade den mot en man, som hon upphöjt till Adelsman, hvilket torde af Riddarhusets Handlingar kunna närmare upplysas. Vid Grefve Steinbergs introduction, låra ock åtskillige svårigheter hafva blifvit gjorda. I Kongl. Kungörelsen af 1762 såges uttryckligen, att hvarken LandtMarskalcken eller någon Ledamot af Adeln fick tills vidare föreslå någon till intagande på Riddarhuset, utan att sjelf förlora sätte och stämma. Derigenom är det tydligt, att introduction kunde vågras. Ytterligare synes af 1772 års RegeringsForm att så var, emedan ett visst antal släkter undantagas från denna vågran. Hvarken Säkerhets-Akten eller närvarande RegeringsForm hafva i detta afseende inskränkt Ridderskapets och Adels rätt. Den uttryckes i sjelfva formen för introductionen; ty LandtMarskalcken säger ej, emedan den och den uppfyllt